

На основу члана 21. став 3, члана 23. став 4. и члана 24. став 2. Закона о банкама („Службени гласник РС“, бр. 107/2005 и 91/2010) и члана 15. став 1. Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004 и 44/2010), Извршни одбор Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У О АДЕКВАТНОСТИ КАПИТАЛА БАНКЕ

Г л а в а I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Овом одлуком уређују се начин израчунавања капитала и адекватности капитала банке, услови и начин добијања сагласности за израчунавање капитала и адекватности капитала банка, као и критеријуми за одређивање показатеља адекватности капитала банке који је већи од прописаног.

2. Поједини појмови, у смислу ове одлуке, имају следеће значење:

1) *јавна административна тела* су правна лица у јавном сектору која су под надзором органа јавне власти и која нису основана ради стицања добити;

2) *међународна развојна банка* је правно лице чији су већински акционари из најмање три државе и чија је основна делатност обезбеђење средстава за финансирање економског развоја свих држава чланица или само изабране групе држава;

3) *мала и средња предузећа* су привредна друштва која се, у складу са законом којим се уређују рачуноводство и ревизија, сврставају у мала или средња правна лица;

4) *агенција за рејтинг* је правно лице чија је претежна делатност додељивање кредитних рејтинга правним лицима и/или финансијским инструментима;

5) *подобна агенција за рејтинг* је агенција за рејтинг чији су кредитни рејтинзи, на основу сагласности Народне банке Србије, признати као подобни за израчунавање капиталних захтева за кредитни ризик;

6) *изабрана агенција за рејтинг* је подобна агенција за рејтинг чије је кредитне рејтинге одређена банка изабрала да користи за утврђивање пондера кредитног ризика за појединачне класе изложености;

7) *врсте кредитних рејтинга* обухватају:

— дугорочне и краткорочне кредитне рејтинге,

– кредитни рејтинг дужника и кредитни рејтинг финансијског инструмента,

– кредитне рејтинге за основне и уже тржишне сегменте;

8) *тржишни сегмент* означава:

– основни тржишни сегмент (јавне, пословне и структуриране финансије), или

– ужи сегмент правних лица и/или финансијских инструмената, који обухвата скуп правних лица за који агенција за рејтинг користи исту методологију за одређивање кредитних рејтинга и процедуре које обезбеђују примену ове методологије;

9) *мапирање кредитних рејтинга* означава процес распоређивања појединачних кредитних рејтинга подобне агенције за рејтинг у нивое кредитног квалитета;

10) *техника ублажавања кредитног ризика* означава коришћење инструмената кредитне заштите ради смањења кредитног ризика коме је банка изложена по основу једне или више изложености;

11) *кредитна заштита* означава преношење кредитног ризика с корисника на пружаоца те заштите;

12) *односна изложеност* је позиција билансне активе или ванбилансна ставка за коју је прибављена кредитна заштита;

13) *инструменти кредитне заштите* означавају инструменте материјалне и нематеријалне кредитне заштите;

14) *инструменти материјалне кредитне заштите* су инструменти чијим коришћењем банка смањује кредитни ризик коме је изложена по основу права да, у случају неизмирења обавеза дужника банке или настанка другог уговореног кредитног догађаја који се односи на тог дужника:

– уновчи или оствари пренос, присвајање или задржавање одређене имовине, или

– смањи износ изложености за износ потраживања од банке или изложеност замени износом разлике између износа ове изложености и износа потраживања од банке;

15) *инструменти нематеријалне кредитне заштите* су инструменти чијим коришћењем банка смањује кредитни ризик коме је изложена, а то смањење настаје по основу обавезе трећег лица да изврши плаћање одређеног износа банци у случају неизмирења обавеза дужника банке или настанка другог уговореног кредитног догађаја који се односи на тог дужника;

16) *кредитни догађај* је уговором одређен догађај или околности чијим наступањем банка стиче право коришћења инструмената кредитне заштите;

17) *трансакција с правом додатног обезбеђења (capital market-driven transaction)* јесте трансакција код које банка има право да, током трајања уговора, од дужника, заложног дужника или другог лица које је обезбедило средство обезбеђења захтева додатна средства

обезбеђења ако се вредност постојећег средства обезбеђења (маргина) током трајања уговора смањи;

18) *трансакција без права додатног обезбеђења (secured lending transaction)* јесте трансакција код које банка нема право из одредбе под 17) ове тачке;

19) *кредитни дериват* је изведени финансијски инструмент, тј. уговор којим се пружалац кредитне заштите обавезује да, у случају наступања статуса неизмирења обавеза дужника или другог уговореног кредитног догађаја, кориснику те заштите исплати један од следећих износа:

- износ смањења вредности референтне обавезе у односу на њену иницијалну вредност (*cash settlement variable*),
- износ целокупне вредности референтне обавезе у замену за пренос те обавезе или другог еквивалентног финансијског инструмента (*deliverable obligation*),
- уговорени фиксни износ (*binary payout*);

20) *референтна обавеза* је обавеза која се користи за утврђивање вредности новчане обавезе пружаоца заштите по кредитном деривату или обавеза која се преноси на пружаоца заштите по том деривату;

21) *Credit Default Swap* (у даљем тексту: CDS дериват) јесте врста кредитног деривата којим се пружалац кредитне заштите обавезује да ће кориснику те заштите измирити губитак у случају неизмирења обавеза дужника или неког другог уговореног кредитног догађаја, за шта му корисник кредитне заштите плаћа одговарајућу накнаду;

22) *Total Return Swap* (у даљем тексту: TRS дериват) јесте врста кредитног деривата којим корисник кредитне заштите све новчане токове по односној изложености преноси пружаоцу те заштите, за шта му пружалац кредитне заштите плаћа одговарајућу накнаду обрачунату на основу референтне каматне стопе увећане за одређену маржу, при чему:

- ако је вредност ове изложености на дан доспећа TRS деривата већа од њене вредности у тренутку закључивања уговора – корисник кредитне заштите исплаћује пружаоцу те заштите разлику у вредности те изложености,
- ако је вредност ове изложености на дан доспећа TRS деривата мања од њене вредности у тренутку закључивања уговора – пружалац кредитне заштите исплаћује кориснику те заштите разлику у вредности те изложености,
- ако наступи статус неизмирења обавеза дужника или неког другог уговореног кредитног догађаја – уговор се раскида, а губитак сноси пружалац кредитне заштите;

23) *стамбена непокретност* је кућа, стан и делови стамбене зграде који су намењени становању, гаража, односно гаражно место

заједно са станом, као и земљиште с грађевинском дозволом за изградњу куће, с тим што се викендице не сматрају стамбеном непокретношћу;

24) *тржишна вредност непокретности* означава процењени новчани износ за који непокретност, на дан утврђивања њене вредности, може бити продата под условом да купац и продавац поступају добровољно, информисано, опрезно и без принуде, при чему ова вредност мора бити транспарентно и јасно документована и мора је утврдити овлашћени процењивач;

25) *овлашћени процењивач* је судски вештак одговарајуће струке, правно лице које је основано за обављање делатности вештачења у складу са законом којим се утврђују услови за обављање послова вештачења или орган који је, у складу са законом којим се уређују порески поступак и пореска администрација, надлежан за вођење пореског поступка, при чему ово лице не може бити лице повезано с дужником на начин утврђен Законом о банкама и не може бити укључено у процес одобравања пласмана или продају непокретности;

26) *фактор волатилности (haircut)* означава корективни фактор који одражава волатилност цена или девизног курса и који се користи за прилагођавање вредности изложености или вредности средства обезбеђења;

27) *приступ заснован на интерном рејтингу (internal ratings-based approach)* (у даљем тексту: IRB приступ) јесте приступ у коме банка ради израчунавања капиталних захтева за кредитни ризик примењује интерне рејтинг системе;

28) *основни IRB приступ (foundation IRB approach)* (у даљем тексту: FIRB приступ) јесте врста IRB приступа у коме банка примењује сопствене процене вероватноће неизмирења обавеза (PD параметар) и прописане процене губитка услед настанка неизмирења обавеза (LGD параметар), фактора конверзије и ефективне рочности (M параметар);

29) *напредни IRB приступ (advanced IRB approach)* (у даљем тексту: AIRB приступ) јесте врста IRB приступа у коме банка примењује сопствене процене вероватноће неизмирења обавеза (PD параметар), сопствене процене губитка услед настанка неизмирења обавеза (LGD параметар) и фактора конверзије и, ако је то применљиво, сопствене процене ефективне рочности (M параметар);

30) *вероватноћа наступања статуса неизмирења обавеза (probability of default)* (у даљем тексту: PD параметар) јесте вероватноћа да ће друга уговорна страна ући у статус неизмирења обавеза у периоду од годину дана од дана вршења процене;

31) *губитак услед наступања статуса неизмирења обавеза (loss given default)* (у даљем тексту: LGD параметар) означава однос износа губитка оствареног услед наступања статуса неизмирења обавеза друге уговорне стране и износа изложености према тој страни у

тренутку кад је овај статус наступио, при чему се под губитком подразумева економски губитак утврђен уз узимање у обзир временске вредности новца (односно укључујући и знатне ефекте свођења на садашњу вредност – дисконтовања), као и знатне директне и индиректне трошкове у вези с наплатом потраживања;

32) *очекивани губитак за кредитни ризик (expected loss)* (у даљем тексту: EL параметар) означава однос између износа изложености за који се очекује да неће бити наплаћен због могућег наступања статуса неизмирења обавеза друге уговорне стране или због смањења вредности купљеног потраживања у периоду од годину дана и износа изложености у тренутку наступања овог статуса;

33) *фактор конверзије* означава однос неискоришћеног износа ванбилансне обавезе за који се очекује да ће бити искоришћен у тренутку наступања статуса неизмирења обавеза и тренутно неискоришћеног износа ванбилансне обавезе, при чему је износ ванбилансне обавезе једнак одобреном лимиту који је познат дужнику, осим кад је износ лимита који није познат дужнику већи;

34) *ефективна рочност (maturity)* (у даљем тексту: М параметар) означава најдужи могући преостали период у коме се очекује да дужник измири своју обавезу;

35) *ризик измирења/испоруке* јесте ризик могућности настанка негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке по основу неизмирених трансакција или услед неизвршавања обавезе друге уговорне стране по трансакцијама слободне испоруке на уговорени датум измирења/испоруке (*due delivery date*);

36) *неизмирена трансакција* јесте трансакција у вези с хартијама од вредности, страним валутама или робом (изузев трансакција по основу репо и *reverse* репо уговора и уговора о давању и узимању у зајам хартија од вредности или робе) која се измирује према принципу „истовремена испорука и плаћање” (*delivery versus payment*), а која није реализована на уговорени датум због кашњења друге уговорне стране у измиривању обавезе;

37) *слободна испорука* је трансакција у вези с хартијама од вредности, страним валутама или робом (изузев трансакција по основу репо и *reverse* репо уговора и уговора о давању и узимању у зајам хартија од вредности или робе) код које постоји неусклађеност тренутка плаћања и испоруке, односно која се не измирује према принципу „истовремена испорука и плаћање“, тако да једна уговорна страна може да изврши плаћање/испоруку пре него што друга уговорна страна изврши своју обавезу.

38) *ризик друге уговорне стране (counterparty risk)* јесте ризик од неизмирења обавезе друге уговорне стране у трансакцији пре коначног поравнања новчаних токова трансакције, односно измирења новчаних обавеза по тој трансакцији;

39) *централни тржишни учесник* јесте правно лице овлашћено да закључује купопродајне послове чији су предмет уговори којима се тргује на једном или више финансијских тржишта, тако да то лице постаје купац сваком продавцу и продавац сваком купцу;

40) *трансакција с дугим роком измирења (long settlement transaction)* јесте трансакција у којој се једна уговорна страна обавезује да ће хартије од вредности, робу или одређени износ у страни валути пренети, односно испоручити за новчани износ, друге финансијске инструменте или робу, при чему је уговором одређени период између датума трговања и датума измирења, односно испоруке дужи од периода који представља тржишни стандард за дату трансакцију или дужи од пет радних дана од датума кад је трансакција уговорена – зависно од тога који је период краћи;

41) *трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности (margin lending transaction)* јесте трансакција у којој банка одобрава кредит за куповину, продају, пренос или тровање хартијама од вредности;

42) *стандардизовани споразум о нетирању (енг. master netting agreement)* јесте уговор којим се уређује пребијање међусобних потраживања и обавеза уговорних страна насталих по основу више појединачних правних послова (трансакција), затим услови под којима се то пребијање врши кад су предмети ових правних послова различити, као и то да неизвршење плаћања једне уговорне стране по било којој трансакцији која је предмет овог уговора даје другој уговорној страни право да раскине тај уговор;

43) *скуп за нетирање (netting set)* јесте група трансакција с једном уговорном страном које су предмет двостраних споразума о нетирању, који испуњава услове прописане тач. од 312. до 319. ове одлуке, при чему се свака трансакција која није предмет ових споразума сматра посебним скупом за нетирање;

44) *ризична позиција* је вредност додељена појединачној трансакцији у складу са стандардизованим методом из тач. од 289. до 295. ове одлуке;

45) *скуп за заштиту (hedging set)* јесте група ризичних позиција по основу трансакција из једног скупа за нетирање за које се, при одређивању вредности изложености према стандардизованом методу у складу с тачкама из одредбе под 45) ове тачке, користи само њихов нето износ;

46) *споразум о маргини (margin agreement)* јесте посебан уговор или уговорна одредба у складу с којом једна уговорна страна има право да од друге уговорне стране захтева додатно средство обезбеђења ако њена изложеност према тој уговорној страни прелази утврђени лимит;

47) *праг маргине (margin threshold)* јесте највећи могући износ изложености према другој уговорној страни до ког прва уговорна страна нема право да захтева додатно средство обезбеђења;

48) *период ризика маргине (margin period of risk)* јесте период од последњег достављања средства обезбеђења за трансакције из скупа за нетирање по основу којих друга уговорна страна није измирила обавезе до тренутка кад је позиција према тој уговорној страни затворена и на тај начин поново успостављена заштита од тржишног ризика који произлази из те трансакције;

49) *ефективно доспеће скупа за нетирање*, с роком доспећа дужим од годину дана, а ради примене метода интерног модела, представља однос збира очекиваних изложености у току трајања трансакција из скупа за нетирање дисконтованих неризичном стопом приноса и збира очекиваних изложености у току једне године из скупа за нетирање дисконтованих неризичном стопом приноса, при чему ово доспеће може бити кориговано тако да одражава ризик обнављања (*rollover risk*) на тај начин да се очекивана изложеност замени ефективном очекиваном изложеношћу за период процене који је краћи од годину дана;

50) *нетирање између различитих категорија производа (cross-product netting)* јесте укључивање трансакција које се односе на различите категорије производа у исти скуп за нетирање, у складу с тач. од 312. до 319. ове одлуке;

51) *текућа тржишна вредност*, а ради примене стандардизованог метода, јесте нето тржишна вредност групе трансакција из једног скупа за нетирање, при чему се за израчунавање ове вредности користе и позитивне и негативне тржишне вредности трансакција из тог скупа;

52) *расподела тржишних вредности трансакција* означава процену расподеле вероватноће нето тржишних вредности трансакција из скупа за нетирање на одређени датум у будућности, засновану на тржишним вредностима тих трансакција које су се реализовале до датума процене, при чему период између ова два датума представља период процене;

53) *расподела изложености* означава процену расподеле вероватноће тржишних вредности трансакција или изложености, изведену на такав начин да предвиђене негативне нето тржишне вредности буду једнаке нули;

54) *расподела неосетљива на ризике* означава расподелу тржишних вредности трансакција или изложености у будућем периоду која се израчунава на основу претпостављених, тј. изведених тржишних вредности (нпр. изведена волатилност неког финансијског инструмента је волатилност израчуната на основу тржишне цене тог инструмента, коришћењем одређеног модела за вредновање);

55) *стварна расподела* означава расподелу тржишних вредности трансакција или изложености у будућем периоду, израчунату применом историјских или реализованих вредности (нпр. историјска

волатилност неког финансијског инструмента је волатилност израчуната на основу историјских цена или промена стопа);

56) *текућа изложеност* означава позитивну вредност трансакције или групе трансакција из скупа за нетирање (ако је ова вредност негативна, онда је текућа изложеност једнака нули), која би представљала губитак у случају неизмирења обавеза друге уговорне стране под претпоставком да се, у случају стечаја те уговорне стране, ова вредност не може надокнадити;

57) *врхунац изложености* (*peak exposure*) јесте највиши проценат расподеле изложености на било који одређени датум у будућности пре датума доспећа трансакције с најдужим уговореним роком доспећа у скупу за нетирање;

58) *очекивана изложеност* (у даљем тексту: ЕЕ вредност) јесте просек расподеле изложености на било који одређени датум у будућности пре датума доспећа трансакције с најдужим уговореним роком доспећа у скупу за нетирање;

59) *ефективна очекивана изложеност* (у даљем тексту: ЕЕЕ вредност) на одређени датум је највећа ЕЕ вредност на тај датум или највећа ЕЕ вредност на било који дан пре тог датума, зависно од тога који је износ већи;

60) *очекивана позитивна изложеност* (*expected positive exposure*) (у даљем тексту: ЕРЕ вредност) јесте пондерисани просек ЕЕ вредности у одређеном периоду (пондери су учешћа појединачних ЕЕ вредности у збиру свих појединачних ЕЕ вредности у том периоду); при израчунавању минималног капиталног захтева користи се просек током прве године или, ако све трансакције у скупу за нетирање имају рок доспећа краћи од годину дана – просек у периоду до доспећа трансакције која има најдужи рок доспећа у скупу за нетирање;

61) *ефективна очекивана позитивна изложеност* (у даљем тексту: ЕЕРЕ вредност) јесте пондерисани просек ЕЕЕ вредности у одређеном периоду (пондери су учешћа појединачних ЕЕЕ вредности у збиру свих појединачних ЕЕЕ вредности у том периоду); при израчунавању минималног капиталног захтева користи се просек током прве године или, ако све трансакције у скупу за нетирање имају рок доспећа краћи од годину дана – просек у периоду до доспећа трансакције која има најдужи рок доспећа у скупу за нетирање;

62) *прилагођавање изложености по основу ризика друге уговорне стране* (*credit valuation adjustment*) јесте прилагођавање на износ једнак средњим тржишним вредностима (*mid-market valuation*) групе трансакција с другом уговорном страном, при чему то прилагођавање одражава тржишну вредност кредитног ризика те уговорне стране (једнострано прилагођавање изложености по основу ризика друге уговорне стране) или тржишну вредност кредитног ризика банке и те уговорне стране;

63) *ризик обнављања (rollover risk)* јесте ризик који настаје кад је ЕРЕ вредност потцењена, под претпоставком да ће се будуће трансакције с другом уговорном страном континуирано обнављати, при чему додатна изложеност која произлази из таквих будућих трансакција није укључена у обрачун ЕРЕ вредности;

64) *општи корелацијски ризик* јесте ризик који настаје кад је PD параметар друге уговорне стране у позитивној корелацији са општим факторима тржишног ризика;

65) *специфични корелацијски ризик* је ризик који настаје кад је изложеност према другој уговорној страни у позитивној корелацији с PD параметром те уговорне стране, а која произлази из природе трансакција с том уговорном страном; банка је изложена овом ризику ако се очекује да будућа изложеност према другој уговорној страни буде висока кад је PD параметар те уговорне стране такође висок;

66) *конвертибилна хартија од вредности* је хартија од вредности која имаоцу даје право (опцију) да је замени за другу хартију од вредности;

67) *идентичне хартије од вредности* су хартије од вредности које је издао исти издавалац, које гласе на исту валуту, имају исту купонску стопу, доспевају на исти датум и имају исти третман у случају ликвидације или стечаја;

68) *покривене обвезнице* су дужничке хартије од вредности чије је издавање уређено посебним законом, а које испуњавају следеће услове:

- да је њихов издавалац банка, односно правно лице ван Републике Србије чија је претежна делатност примање депозита и одобравање кредита за свој рачун и које је, у складу с тим законом, под посебним надзором надлежног државног органа ради заштите права власника ових обвезница,

- да су обезбеђене имовином која пружа довољно покриће за измирење обавеза по овим обвезницама у целокупном периоду до њиховог доспећа и да се средства од продаје тих обвезница пласирају у ту имовину,

- да, у случају стечаја или ликвидације издаваоца обвезница, власници обвезница, у складу с тим законом, имају разлучно право у односу на имовину која служи као обезбеђење;

69) *репо уговор* је уговор којим банка продаје хартије од вредности или робу уз обавезу поновног откупа тих хартија или те робе, односно хартија од вредности или робе са истим карактеристикама по унапред утврђеној цени и на унапред, односно накнадно утврђен будући датум који одређује банка, а *reverse репо уговор* је уговор којим банка купује хартије од вредности или робу уз обавезу поновне продаје тих хартија или те робе, односно хартија од вредности или робе са истим карактеристикама по унапред утврђеној цени и на унапред, односно

накнадно утврђен будући датум који одреди продавац – при чему и репо и *reverse* репо уговор треба да испуне следеће услове:

– да банка, односно друга уговорна страна пренесе право власништва на хартијама од вредности или роби који су предмет тог уговора и

– да банка хартије од вредности или робу који су предмет тог уговора може пренети само једној уговорној страни;

70) *уговор о давању у зајам хартија од вредности или робе* је уговор којим банка позајмљује хартије од вредности или робу другој уговорној страни уз одговарајуће средство обезбеђења и уз обавезу те уговорне стране да ове хартије или робу врати на тачно утврђен датум или на захтев банке;

71) *уговор о узимању у зајам хартија од вредности или робе* је уговор којим друга уговорна страна позајмљује хартије од вредности или робу банци уз одговарајуће средство обезбеђења и уз обавезу банке да ове хартије или робу врати на тачно утврђени датум или на захтев те уговорне стране;

72) *ОТС финансијски дериват* је финансијски дериват којим се тргује на ванберзанском тржишту;

73) *роба* означава материјалне производе којима се тргује на организованом тржишту (нпр. пољопривредни производи, минерали – укључујући и нафту, племенити метали – искључујући злато), као и финансијске деривате који се односе на те производе;

74) *финансирање робе* означава позицију у књижи трговања која произлази из послова терминске продаје робе, при чему су трошкови финансирања робе унапред познати и не мењају се до датума терминске продаје;

75) *VaR (Value at Risk)* означава највећи могући губитак у портфолију банке током одређеног периода и при унапред дефинисаном интервалу поверења;

76) *ризик догађаја* је ризик промене вредности портфолија банке услед наглих и великих промена тржишних цена (вероватноћа настанка ових догађаја је мала, али могу изазвати велике материјалне губитке у портфолију банке);

77) *фактори пословног окружења* су спољни (екстерни) фактори који утичу на пословање банке;

78) *очекивани губитак за оперативни ризик* је износ губитка по основу оперативног ризика – за одређени сегмент пословања или за целу банку – израчунат за период од годину дана;

79) *неочекивани губитак за оперативни ризик* је износ губитка који превазилази износ очекиваног губитка – за одређени сегмент пословања или за целу банку – израчунат узимањем у обзир расподеле ризика при интервалу поверења од 99,9% за период од годину дана;

80) *сопствена процена оперативног ризика (self-assessment)* јесте процена постојеће и потенцијалне изложености банке оперативном

ризик, заснована на знању и искуству запослених у појединим организационим јединицама банке.

Г л а в а II

ПОКАЗАТЕЉ АДЕКВАТНОСТИ КАПИТАЛА

3. Показатељ адекватности капитала банке једнак је односу капитала и ризичне активе банке.

Ризична актива из става 1. ове тачке представља збир:

- укупне активе пондерисане кредитним ризиком утврђене на начин прописан у глави IV ове одлуке;
- капиталних захтева за тржишне ризике утврђених на начин прописан у глави V ове одлуке и капиталног захтева за оперативни ризик утврђеног на начин прописан у глави VI те одлуке, помножених реципрочном вредношћу показатеља адекватности капитала из става 3. ове тачке, односно тачке 4. ове одлуке.

Банка је дужна да показатељ адекватности капитала одржава на нивоу који није нижи од 12%.

Банка чији је показатељ адекватности капитала већи или би, због расподеле добити, био већи од показатеља утврђеног у ставу 3. ове тачке за мање од 2,5 процентних поена, може вршити расподелу добити само у елементе основног капитала.

4. Народна банка Србије може банци одредити показатељ адекватности капитала већи од оног који је прописан у тачки 3. став 3. ове одлуке ако контролом бонитета и законитости пословања банке утврди да је то потребно ради стабилног и сигурног пословања банке, односно испуњења њених обавеза према повериоцима.

Повећање показатеља адекватности капитала банке, као и износ тог повећања, Народна банка Србије одређује на основу оцене:

- износа капитала банке потребног за покриће свих ризика којима је банка изложена или може бити изложена, а нарочито ризика који нису укључени у обрачун овог показатеља;
- свеобухватности и поузданости успостављеног система управљања ризицима банке и његове усклађености с ризичним профилем банке;
- значаја могућег утицаја неправилности утврђених у систему управљања ризицима банке на финансијски положај банке;

- адекватности успостављеног процеса интерне процене адекватности капитала банке, његовог доследног спровођења и резултата те процене;

- утицаја значајнијих промена у пословној стратегији банке или у обиму њеног пословања, као и ефеката одступања од ове стратегије, на ризични профил банке, односно њен финансијски положај.

5. Банка је дужна да у свом пословању обезбеди да висина њеног капитала никад не буде мања од динарске противвредности износа од 10.000.000 евра, према званичном средњем курсу.

Банка је дужна да, поред испуњења услова из става 1. ове тачке, у сваком тренутку одржава капитал и на нивоу који је потребан за покриће свих ризика којима је изложена или може бити изложена у свом пословању, а најмање у висини збира следећих капиталних захтева:

- капиталног захтева за кредитни ризик и за ризик друге уговорне стране за све пословне активности банке и капиталног захтева за ризик измирења/испоруке за активности из књиге трговања (у даљем тексту: капитални захтев за кредитне ризике);

- капиталног захтева за ценовни ризик за активности из књиге трговања;

- капиталног захтева за девизни ризик и за робни ризик за све пословне активности банке;

- капиталног захтева за оперативни ризик за све пословне активности банке.

Капитални захтев за кредитне ризике израчунава се множењем укупне aktive пондерисане кредитним ризиком, утврђене на начин прописан у глави IV ове одлуке, са 12%.

Капитални захтеви за ценовни, девизни и робни ризик израчунавају се на начин прописан у глави V ове одлуке, капитални захтев за ризик измирења/испоруке израчунава се на начин прописан у глави IV, одељак 3, пододељак 1, те одлуке, а капитални захтев за оперативни ризик – на начин прописан у глави VI ове одлуке.

Ако је Народна банка Србије, у складу с тачком 4. ове одлуке, банци одредила показатељ адекватности капитала већи од прописаног – банка је дужна да капитал одржава на нивоу који је једнак збиру капиталних захтева из става 2. ове тачке израчунатих применом увећаног показатеља.

6. Банка је дужна да, поред одржавања прописаног показатеља адекватности капитала и испуњења минималних капиталних захтева у

складу са овом одлуком, спроводи и процес интерне процене адекватности капитала у складу са одлуком којом се уређује управљање ризицима банке.

Г л а в а III

КАПИТАЛ БАНКЕ

7. Капитал банке чини збир основног капитала и допунског капитала , умањен за одбитне ставке од капитала.

Банка је дужна да се при обрачуну капитала придржава ограничења за поједине елементе капитала прописаних у одељку 4. ове главе.

Одељак 1.

Основни капитал

8. Основни капитал банке чини збир следећих елемената, умањен за одбитне ставке из тачке 12. ове одлуке:

- 1) уплаћеног акцијског капитала, осим преференцијалних кумулативних акција;
- 2) резерви из добити;
- 3) добити банке.

Елементи из става 1. ове тачке укључују се у основни капитал ако испуњавају следеће услове:

- да немају одређени рок доспећа и да се не могу повући;
- да се безусловно, у целости и без одлагања могу користити за покриће губитака у току редовног пословања банке;
- да банка има право да не исплати дивиденде или да ограничи њихову исплату;
- да је, у случају стечаја или ликвидације банке, право власника инструмената који се укључују у основни капитал на учешће у расподели стечајне, односно ликвидационе масе подређено праву осталих поверилаца банке и власника других инструмената капитала;
- да су умањени за све потенцијалне пореске обавезе.

9. Банка у основни капитал укључује акцијски капитал уписан и уплаћен по основу издатих обичних и преференцијалних акција, осим преференцијалних кумулативних акција, у износу:

1) номиналне вредности уплаћених обичних и преференцијалних акција и

2) припадајуће емисионе премије, тј. износа уплаћеног изнад номиналне вредности уписаних обичних и преференцијалних акција.

10. Резерве из добити које банка укључује у основни капитал чине све врсте резерви банке које су формиране на основу одлуке скупштине банке, а на терет добити након њеног опорезивања.

11. Добит банке која се укључује у основни капитал чини:

1) добит из ранијих година која није оптерећена никаквим будућим обавезама а за коју је скупштина банке донела одлуку да ће бити распоређена у основни капитал;

2) добит из текуће године ако је Народна банка Србије, на основу достављене документације, утврдила да су испуњени следећи услови:

– да је износ добити потврдио спољни ревизор овлашћен за ревизију финансијских извештаја банке;

– да је износ добити умањен за обрачунати порез на добит и све друге обавезе из добити (обавезе за дивиденде, друга учешћа у расподели добити и др.);

– да је скупштина банке донела одлуку о распоређивању добити у основни капитал и да износ добити банке из текуће године који се укључује у основни капитал није већи од износа утврђеног на основу те одлуке.

11а. Банка је дужна да поднесе захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије ако намерава да смањи вредност елемената основног капитала из тачке 8. ове одлуке.

Одредбе ове тачке не примењују се на стицање сопствених акција банке у складу са законом којим се уређују банке.

Уз захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије из става 1. ове тачке, банка је дужна да достави следећу документацију:

1) информације о разлозима за смањење вредности елемената основног капитала и о конкретним активностима које намерава да спроведе;

2) пројекцију обрачуна износа капитала, елемената капитала и капиталних захтева за наредне три године након смањења вредности елемената основног капитала, укључујући и пројекцију тог обрачуна пре тог смањења и његовог утицаја на капиталне захтеве;

3) процену ризика којима је банка изложена или може бити изложена, као и да ли је ниво њеног капитала довољан за покриће тих ризика, извршену у складу с одлуком којом се прописује управљање ризицима, укључујући и резултате добијене по основу последњег стрес тестирања, спроведеног у складу с том одлуком, који би указали на потенцијалне губитке у различитим сценаријима;

4) све друге информације које Народна банка Србије оцени релевантним у току одлучивања о захтеву из става 1. ове тачке.

О захтеву из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од 60 дана од дана пријема уредног захтева.

Народна банка Србије даће банци претходну сагласност из става 1. ове тачке под условом да:

1) пре или истовремено са спровођењем активности којима се смањује вредност елемената основног капитала, банка изврши замену тих елемената основног капитала елементима истог или бољег квалитета, како би се одржала способност банке да остварује добит и који, где је то применљиво, банци не намећу веће трошкове од трошкова елемената основног капитала који се замењују или

2) након смањења вредности елемената основног капитала, износ капитала банке и показатељ адекватности тог капитала буду на нивоу који је потребан за стабилно и сигурно пословање банке.

12. Одбитне ставке од основног капитала су:

1) губици из претходних година;

2) губитак текуће године;

3) нематеријална улагања;

4) стечене сопствене обичне и преференцијалне акције, осим преференцијалних кумулативних акција, у износу њихове књиговодствене вредности (номиналне вредности увећане за емисиону премију);

5) обичне и преференцијалне акције банке, осим преференцијалних кумулативних акција, које је та банка узела у залогу у износу вредности потраживања обезбеђених залогом акција, односно номиналне вредности акција узетих у залогу увећане за припадајућу емисиону премију, зависно од тога која је од ове две вредности нижа;

6) регулаторна усклађивања вредности у односу на међународне стандарде финансијског извештавања, односно међународне рачуноводствене стандарде (у даљем тексту: МСФИ/МРС).

Нематеријална улагања из става 1. одредба под 3) ове тачке чине гудвил (*goodwill*), лиценце, патенти, жигови, заштитни знакови и

концесије, као и други облици нематеријалних улагања вредновани према фер вредности у складу с МСФИ/МРС.

Регулаторна усклађивања вредности у односу на МСФИ/МРС из става 1. одредба под 6) ове тачке чине:

- 1) нереализовани губици по основу хартија од вредности расположивих за продају;
- 2) остале нето негативне ревалоризационе резерве које се не односе на одбитне ставке од основног капитала или елементе који се укључују у допунски капитал банке;
- 3) добит по основу обавеза банке вреднованих према фер вредности које су умањене због промене кредитног рејтинга банке;
- 4) износ потребне резерве за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама банке.

Одељак 2.

Допунски капитал

13. Допунски капитал банке чини збир следећих елемената, умањен за одбитне ставке из тачке 20. ове одлуке:

- 1) уплаћеног акцијског капитала по основу преференцијалних кумулативних акција банке;
- 2) дела позитивних ревалоризационих резерви банке;
- 3) хибридних инструмената капитала;
- 4) субординираних обавеза;
- 5) вишка издвојених исправки вредности, резервисања и потребних резерви у односу на очекиване губитке – за банке које су добиле сагласност Народне банке Србије за примену IRB приступа.

14. Преференцијалне кумулативне акције укључују се у допунски капитал банке ако испуњавају следеће услове:

- 1) да немају одређени рок доспећа и да се не могу повући;
- 2) да се безусловно, у целости и без одлагања могу користити за покриће губитака у току редовног пословања банке;
- 3) да банка има право одлагања исплате дивиденди;
- 4) да је, у случају стечаја или ликвидације банке, право власника ових акција на учешће у подели стечајне, односно ликвидационе масе подређено праву осталих поверилаца банке и власника других инструмената капитала, изузев оних које се укључују у основни капитал;
- 5) да су умањене за све потенцијалне пореске обавезе.

Банка у допунски капитал укључује акцијски капитал уписан и уплаћен по основу издатих преференцијалних кумулативних акција у износу:

- 1) номиналне вредности уплаћених преференцијалних кумулативних акција;
- 2) припадајуће емисионе премије, тј. износа уплаћеног изнад номиналне вредности уписаних преференцијалних кумулативних акција.

15. Банка у допунски капитал укључује део позитивних ревалоризационих резерви насталих по основу ефеката промене фер вредности основних средстава, хартија од вредности и осталих средстава који се, у складу с МСФИ/МРС, исказују у корист ових резерви, а које су умањене за ефекте пореских обавеза.

16. Хибридни инструменти капитала представљају финансијске инструменте које је издала банка и који имају карактеристике власничких и дужничких финансијских инструмената. Банка у допунски капитал укључује оне хибридне инструменте капитала који испуњавају следеће услове:

- 1) да су у целини уплаћени;
- 2) да немају уговорени рок доспећа, односно да имају уговорен рок доспећа који није краћи од 30 година од дана уплате;
- 3) да отплата власницима или откуп који би извршила банка нису могући пре уговореног рока доспећа, осим у случају претварања тих инструмената у акције банке које нису преференцијалне кумулативне акције;
- 4) да се безусловно, у целости и без одлагања могу користити за покриће губитака у току редовног пословања банке;
- 5) да се, у случају стечаја или ликвидације банке, обавезе по овим инструментима могу измирити тек након измирења свих других обавеза банке, укључујући и субординиране обавезе, изузев оних које се укључују у основни капитал;
- 6) да за њих банка или с њом повезано лице нису издали никакав инструмент обезбеђења плаћања;
- 7) да банка не може плаћати камате ни накнаде по овим инструментима ако јој је адекватност капитала испод нивоа прописаног овом одлуком;
- 8) да банка може одложити плаћање камата и накнада по овим инструментима ако није исплатила дивиденде за претходну годину.

Банка је дужна да из обрачуна допунског капитала искључи хибридне инструменте капитала код којих је до рока доспећа преостало мање од дванаест месеци.

17. Субординиране обавезе банке укључују се у допунски капитал банке ако испуњавају следеће услове:

- 1) да су у целини уплаћене;
- 2) да им је уговорени рок доспећа најмање пет година од дана уплате;
- 3) да отплата повериоцима или откуп тих обавеза нису могући пре уговореног рока доспећа, осим у случају претварања ових обавеза у акције банке које нису преференцијалне кумулативне акције;
- 4) да су расположиве за покриће губитака тек у случају стечаја или ликвидације банке, односно да нису расположиве за покриће губитка из редовног пословања банке;
- 5) да се, у случају стечаја или ликвидације банке, могу измирити тек након измирења свих обавеза банке које нису субординиране, а пре акционара банке и власника хибридних инструмената које је издала банка;
- 6) да за њих банка или с њом повезано лице нису издали никакав инструмент обезбеђења плаћања;
- 7) да поверилац банке није истовремено и дужник банке по њеном субординираном потраживању.

Износ субординиране обавезе банке који се укључује у допунски капитал се, у последњих пет година пре рока доспећа те обавезе, умањује за 20% годишње, па се у последњој години пре тог рока субординиране обавезе не укључују у допунски капитал.

18. Банка може у обрачун допунског капитала укључити хибридни инструмент или субординирану обавезу само ако је најмање 30 дана пре дана овог укључивања о томе обавестила Народну банку Србије и уз то обавештење доставила следећу документацију:

- 1) документацију у вези са издавањем ових инструмената, односно настанком ове обавезе, као и другу документацију којом се доказује испуњеност услова из тачке 16. став 1, односно тачке 17. став 1. ове одлуке;
- 2) приказ испуњености услова из тачке 16. став 1, односно тачке 17. став 1. ове одлуке, с позивањем на одговарајућу документацију;
- 3) опис рачуноводственог третмана овог инструмента, односно ове обавезе;
- 4) обрачун износа капитала и капиталних захтева последњег дана у месецу који претходи достављању овог обавештења, без укључивања хибридног инструмента, односно субординиране обавезе;
- 5) пројекцију обрачуна износа капитала и капиталних захтева за наредне три године, укључујући и хибридни инструмент, односно субординирану обавезу.

Ако је банка доставила непотпуну или неодговарајућу документацију из става 1. ове тачке, Народна банка Србије може, у року од 20 дана од дана достављања обавештења, односно документације из тог става, затражити од банке достављање уредне документације.

Рок из става 1. ове тачке рачуна се од дана достављања уредне документације из тог става.

Банка је дужна да, у случају промене услова из тачке 16. став 1, односно тачке 17. став 1. ове одлуке, о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и достави јој одговарајућу документацију о тим променама. У случају престанка испуњења ових услова, банка је дужна да хибридни инструмент, односно субординирану обавезу искључи из обрачуна капитала.

Изузетно од става 4. ове тачке, банка је дужна да поднесе захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије ако намерава да измени услове под којима је субординирана обавеза настала у смислу тачке 17. став 1. ове одлуке.

Уз захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије из претходног става ове тачке, банка је дужна да достави следећу документацију:

1) информације о разлозима за намеравану измену услова на које се захтев односи;

2) пројекцију обрачуна износа капитала, елемената капитала и капиталних захтева за наредне три године након измене услова на које се захтев односи, укључујући и пројекцију тог обрачуна пре те измене и њеном утицају на капиталне захтеве;

3) процену ризика којима је банка изложена или може бити изложена, као и да ли је ниво њеног капитала довољан за покриће тих ризика, извршену у складу с одлуком којом се прописује управљање ризицима, укључујући и резултате добијене по основу последњег стрес тестирања, спроведеног у складу с том одлуком, који би указали на потенцијалне губитке у различитим сценаријима;

4) све друге информације које Народна банка Србије оцени релевантним у току одлучивања о захтеву из става 5. ове тачке.

Народна банка Србије даће банци претходну сагласност из става 5. ове тачке под условом да:

1) пре или истовремено са спровођењем активности којима се мењају услови под којима је субординирана обавеза настала у смислу

тачке 17. став 1. ове одлуке, банка изврши замену тих обавеза елементима капитала истог или бољег квалитета, како би се одржала способност банке да остварује добит и који банци, где је то применљиво, не намећу веће трошкове од постојећих трошкова по основу те субординиране обавезе или

2) након измене услова под којима је субординирана обавеза настала у смислу тачке 17. став 1. ове одлуке, износ капитала банке и показатељ адекватности тог капитала буду на нивоу који је потребан за стабилно и сигурно пословање банке.

19. Вишак издвојених исправки вредности, резервисања и потребне резерве у односу на очекиване губитке из тачке 13. одредба под 5) ове одлуке представља позитиван износ разлике између укупних исправки вредности билансне активе и резервисања за губитке по ванбилансним ставкама увећаних за износ потребне резерве за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама банке, с једне стране, и износа укупних очекиваних губитака обрачунатих применом IRB приступа у складу с тачком 258. ове одлуке, с друге стране, а највише до износа од 0,6% укупне активе банке пондерисане кредитним ризиком добијене применом IRB приступа.

20. Одбитне ставке од допунског капитала су:

1) стечене сопствене преференцијалне кумулативне акције у износу њихове књиговодствене вредности;

2) преференцијалне кумулативне акције банке које је та банка узела у залогу у износу вредности потраживања обезбеђених залогом ових акција, односно номиналне вредности акција узетих у залогу увећане за припадајућу емисиону премију, зависно од тога која је од ове две вредности нижа;

3) потраживања по основу билансне активе и ванбилансних ставки банке која су обезбеђена хибридном инструментом или субординираном обавезом банке до износа у коме су ти инструменти/обавезе укључени у допунски капитал.

Одељак 3.

Одбитне ставке од капитала

21. Одбитне ставке од капитала банке су:

1) директна или индиректна улагања у банке и друга лица у финансијском сектору у износу већем од 10% капитала тих банака, односно других лица;

2) улагања у хибридне инструменте и субординиране обавезе других банака и лица у финансијском сектору у којима банка има директна или индиректна улагања у износу већем од 10% капитала тих лица;

3) укупан износ директних и индиректних улагања у банке и друга лица у финансијском сектору у износу до 10% њиховог капитала, као и улагања у њихове хибридне инструменте и субординиране обавезе, који прелази 10% збира основног и допунског капитала банке за коју се обрачунава капитал;

4) износ за који су прекорачена квалификована учешћа у лицима која нису лица у финансијском сектору;

5) мањак издвојених исправки вредности, резервисања и потребне резерве у односу на очекиване губитке – за банке које су добиле сагласност Народне банке Србије за примену IRB приступа;

6) износ изложености по основу слободних испорука ако друга уговорна страна није измирила своју обавезу у року од четири радна дана;

7) потраживања и потенцијалне обавезе према лицима повезаним с банком или према запосленима у банци, које је банка уговорила под условима који су повољнији од услова уговорених с другим лицима која нису повезана с банком, односно нису запослена у банци.

22. Мањак издвојених исправки вредности, резервисања и потребне резерве у односу на очекиване губитке из става 1. одредба под 5) ове тачке представља позитиван износ разлике између износа укупних очекиваних губитака обрачунатих применом IRB приступа у складу с тачком 258. ове одлуке, с једне стране, и укупних исправки вредности билансне активе и резервисања за губитке по ванбилансним ставкама увећаних за износ потребне резерве за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама банке, с друге стране.

23. Одбитне ставке из тачке 21. ове одлуке одузимају се од основног и допунског капитала банке на следећи начин:

- 50% њиховог укупног износа одузима се од основног капитала;
- 50% њиховог укупног износа одузима се од допунског капитала.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако је 50% укупног износа одбитних ставки од капитала веће од износа допунског капитала банке – разлика изнад износа допунског капитала одузима се од основног капитала.

24. Одбитне ставке од капитала банке нису улагања у капитал банке или другог лица у финансијском сектору која су привременог карактера и

последица су пружања финансијске помоћи ради реструктурирања тих лица. Банка је дужна да о овим улагањима без одлагања обавести Народну банку Србије и о томе јој достави сву потребну документацију.

Одељак 4.

Ограничења за поједине елементе капитала банке

25. Банка је дужна да се придржава следећих ограничења за поједине елементе капитала:

- 1) основни капитал чини најмање 50% капитала;
- 2) субординиране обавезе укључене у допунски капитал не могу бити веће од 50% износа основног капитала;
- 3) укупан износ хибридних инструмената, искључујући хибридне инструменте који се услед погоршања финансијског стања банке могу претворити у њене акције (осим преференцијалних кумулативних акција), не може бити већи од 35% основног капитала те банке;
- 4) укупан износ свих хибридних инструмената не може бити већи од 50% основног капитала банке.

Г л а в а I V

АКТИВА ПОНДЕРИСАНА КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ

26. Укупна актива пондерисана кредитним ризиком представља збир активе пондерисане кредитним ризиком израчунате коришћењем стандардизованог приступа, односно IRB приступа и активе пондерисане кредитним ризиком за ризик измирења/испоруке.

Банка је дужна да за израчунавање активе пондерисане кредитним ризиком користи стандардизовани приступ прописан у одељку 1. ове главе.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка може за израчунавање активе пондерисане кредитним ризиком користити IRB приступ прописан у одељку 2. ове главе ако је за то добила сагласност Народне банке Србије, под условима и на начин утврђеним у тој сагласности.

Одељак 1.

Стандардизовани приступ

27. Актива банке пондерисана кредитним ризиком представља збир вредности позиција билансне активе и ванбилансних ставки помножених одговарајућим пондерима кредитног ризика.

Банка може вршити прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком за позиције билансне активе и ванбилансних ставки на које је применила технике ублажавања овог ризика, и то прилагођавањем вредности тих позиција или применом одговарајућих пондера тог ризика, на начин и под условима прописаним у пододељку 4. овог одељка.

1. Вредност позиција билансне активе и ванбилансних ставки

28. Вредност позиција билансне активе, ради обрачуна активе пондерисане кредитним ризиком, једнака је износу бруто књиговодствене вредности тих позиција умањене за исправке вредности и за потребну резерву за процењене губитке.

29. Вредност ванбилансних ставки, ради обрачуна активе пондерисане кредитним ризиком, једнака је износу бруто књиговодствене вредности тих ставки умањене за резервисања за губитке по ванбилансној активи и за потребну резерву за процењене губитке, која је помножена следећим факторима конверзије:

- 1) 0% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију ниског ризика;
- 2) 20% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију умереног ризика;
- 3) 50% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију средњег ризика;
- 4) 100% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију високог ризика.

Ванбилансне ставке распоређују се у категорије ризика на следећи начин:

- 1) категорија ниског ризика обухвата следеће ставке:
 - неискоришћени износ оквирног кредита и осталих пласмана које банка може безусловнo и без претходне најаве отказати или за које је уговорено право банке да једнострано раскине уговор услед погоршања кредитне способности дужника, при чему се овај кредит за физичка лица сматра безусловнo опозивим ако је то предвиђено прописима којима се уређује заштита клијената банке – физичких лица или уговорни услови допуштају банци да га у потпуности опозове,
 - ванбилансне ставке по којима не може доћи до плаћања;
- 2) категорија умереног ризика обухвата следеће ставке:

- документарне акредитиве код којих роба која је предмет испоруке представља средство обезбеђења, као и друге сличне ванбилансне ставке код којих постоји могућност потпуног намирења из средстава обезбеђења,

- неискоришћени износ оквирних кредита и осталих пласмана са ефективним роком доспећа до годину дана, осим оних који испуњавају услове за распоређивање у категорију ниског ризика;

3) категорија средњег ризика обухвата следеће ставке:

- документарне акредитиве, осим оних који испуњавају услове за распоређивање у категорију умереног ризика,

- лицитационе и тендерске гаранције, гаранције за добро извршење посла, царинске гаранције и гаранције за измирење пореских обавеза, као и чинидбене гаранције,

- неопозиве стандбај акредитиве који нису средство обезбеђења потраживања,

- неискоришћени износ оквирних кредита и осталих пласмана са ефективним роком доспећа дужим од годину дана, осим оних који испуњавају услове за распоређивање у категорију ниског ризика;

4) категорија високог ризика обухвата остале ванбилансне ставке које нису обухваћене ниједном другом категоријом ризика.

Ефективним роком доспећа из става 2. ове тачке сматра се првобитно уговорени рок доспећа увећан за сва продужења тог рока која банка очекује, као и за продужења која су већ настала.

30. Изузетно од тач. 28. и 29. ове одлуке, банка примењује методе прописане у одељку 3. ове главе за израчунавање вредности позиција билансне активе и ванбилансних ставки које се односе на:

- финансијске деривате наведене у Прилогу 3, који је одштампан уз ову одлуку и њен је саставни део;

- кредитне деривате (из књиге трговања);

- трансакције по основу репо и *reverse* репо уговора (у даљем тексту: репо и *reverse* репо трансакције);

- трансакције по основу уговора о давању или узимању у зајам хартија од вредности или робе (у даљем тексту: трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе);

- трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности;

- трансакције с другим роком измирења.

2. Пондери кредитног ризика

31. Пондер кредитног ризика се за сваку појединачну позицију билансне активе и ванбилансну ставку (у даљем тексту: изложеност)

одређује на основу класе изложености и нивоа њеног кредитног квалитета.

32. Банка је дужна да све изложености из банкарске књиге, изложености из књиге трговања за које је дужна да израчунава капитални захтев за ризик друге уговорне стране, као и остале изложености из књиге трговања ако су испуњени услови из тачке 320. став 4. ове одлуке, распореди у једну од следећих класа:

- 1) изложености према државама и централним банкама;
- 2) изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе;
- 3) изложености према јавним административним телима;
- 4) изложености према међународним развојним банкама;
- 5) изложености према међународним организацијама;
- 6) изложености према банкама;
- 7) изложености према привредним друштвима;
- 8) изложености према физичким лицима;
- 9) изложености обезбеђене хипотекама на непокретностима;
- 10) доспела ненаплаћена потраживања;
- 11) високоризичне изложености;
- 12) изложености по основу покривених обвезница;
- 13) изложености по основу улагања у отворене инвестиционе фондове;
- 14) остале изложености.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка није дужна да у класе изложености из тог става распореди изложености које су у обрачун капитала укључене као одбитне ставке од основног капитала, допунског капитала или капитала банке.

Банка је дужна да унутрашњим актима ближе утврди критеријуме на основу којих билансне позиције и ванбилансне ставке распоређује у класе изложености из става 1. ове тачке.

33. Ниво кредитног квалитета изложености одређује се на основу кредитног рејтинга дужника, односно кредитног рејтинга финансијског инструмента који је доделила изабрана агенција за рејтинг и њиховог мапирања у складу с пододељком 5. овог одељка.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може користити кредитне процене агенција за кредитирање извоза за одређивање нивоа кредитног квалитета изложености према државама и централним банкама, и то:

– кредитну процену државе коју су споразумно одредиле агенције за кредитирање извоза, потписнице Споразума Организације за економску сарадњу и развој (у даљем тексту: OECD) „*Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits*”, или

– кредитну процену државе коју објављује појединачна агенција за кредитирање извоза примењујући методологију OECD-а (кредитна процена распоређује се у једну од осам категорија најмањих премија осигурања извоза).

Банка је дужна да, при додељивању пондера кредитног ризика, кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг користи на начин прописан у пододељку 3. овог одељка, при чему се одредбе тог пододељка сходно примењују и на додељивање пондера кредитног ризика према кредитним проценама агенција за кредитирање извоза.

Банка ниво кредитног квалитета за изложености по основу репо и *reverse* репо трансакција и форвард уговора за куповину имовине одређује на основу имовине која је предмет трансакције, а не на основу кредитног рејтинга дужника.

а) Изложености према државама и централним банкама

34. Ако банка користи кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг – изложеностима према државама и централним банкама додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 1), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 1.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5	6
Пондер кредитног ризика	0%	20%	50%	100%	100%	150%

35. Ако банка користи кредитне процене агенције за кредитирање извоза – изложеностима према државама и централним банкама додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 2), према распореду кредитне процене у категорије најмањих премија осигурања извоза:

Табела 2.

Категорије најмањих премија осигурања извоза	0	1	2	3	4	5	6	7

Пондер кредитног ризика	0%	0%	20%	50%	100%	100%	100%	150%
--	-----------	-----------	------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------

36. Банка изложеностима према Републици Србији, Народној банци Србије, као и државама и централним банкама држава чланица Европске уније којима је додељен кредитни рејтинг коме одговара најмање ниво кредитног квалитета 3 (инвестициони ранг), а које су изражене и измирују се у њиховим националним валутама, додељује пондер кредитног ризика 0%.

Банка изложеностима према државама које нису чланице Европске уније и централним банкама ових држава којима је додељен кредитни рејтинг коме одговара најмање ниво кредитног квалитета 3 (инвестициони ранг), а које су изражене и измирују се у њиховим националним валутама, додељује пондер кредитног ризика 0% ако су прописи те државе којима се уређује пословање банака и надзор над тим пословањем усклађени са одговарајућим прописима Европске уније.

Банка изложеностима према Европској централној банци додељује пондер кредитног ризика 0%.

Банка изложеностима према државама и централним банкама за које не постоји расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг или кредитна процена агенције за кредитирање извоза додељује пондер кредитног ризика 100%.

*б) Изложености према територијалним аутономијама
и јединицама локалне самоуправе*

37. Банка изложеностима према аутономним покрајинама у Републици Србији додељује пондер кредитног ризика прописан за изложености према Републици Србији.

38. Банка изложеностима према јединицама локалне самоуправе у Републици Србији, као и изложеностима према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе изван Републике Србије, додељује пондере кредитног ризика који су овом одлуком прописани за изложености према банкама, изузев пондера из тачке 46. те одлуке.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка изложеностима према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе из држава чланица Европске уније може доделити пондер кредитног ризика државе у којој су основане ако је надлежно регулаторно тело те државе,

одговарајућим прописом којим је уређено израчунавање капиталног захтева за кредитни ризик применом стандардизованог приступа, одредило да се пондери кредитног ризика за изложености према тим јединицама утврђују на исти начин као и за изложености према држави у којој су основане.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка изложеностима према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе из држава које нису чланице Европске уније може доделити пондер кредитног ризика државе у којој су основане ако су прописи те државе којима се уређује пословање банака и надзор над тим пословањем усклађени са одговарајућим прописима Европске уније и ако је испуњен услов из става 2. те тачке.

в) Изложености према јавним административним телима

39. Банка изложеностима према јавним административним телима из Републике Србије додељује пондер кредитног ризика прописан за изложености према Републици Србији ако су испуњени следећи услови:

- да је оснивач јавног административног тела Република Србија или њена аутономна покрајина;
- да је законом о оснивању јавног административног тела или другим одговарајућим правним актом утврђено да оснивач овог тела одговара (јемчи) за све обавезе тог тела.

40. Банка изложеностима према јавним административним телима из држава чланица Европске уније може доделити:

- пондер кредитног ризика државе у којој су основана – ако је надлежно регулаторно тело те државе, одговарајућим прописом којим је уређено израчунавање капиталног захтева за кредитни ризик применом стандардизованог приступа, одредило да се пондери кредитног ризика за изложености према тим административним телима утврђују на исти начин као за изложености према држави у којој су основана, или
- пондер кредитног ризика који је овом одлуком прописан за изложености према банкама, изузев пондера из тачке 46. те одлуке – ако је надлежно регулаторно тело те државе прописом из алинеје прве овог става одредило да се пондери кредитног ризика за изложености према тим административним телима утврђују на исти начин као за изложености према банкама.

Банка може изложеностима према јавним административним телима из држава које нису чланице Европске уније доделити пондере кредитног ризика који су овом одлуком прописани за изложености према

држави у којој су основана, односно за изложености према банкама – ако су прописи те државе којима се уређује пословање банака и надзор над тим пословањем усклађени са одговарајућим прописима Европске уније и ако су испуњени услови из става 1. ове тачке.

41. Банка изложеностима према јавним административним телима која не испуњавају услове из тач. 39. и 40. ове одлуке додељује пондер кредитног ризика 100%, односно пондер кредитног ризика 150% ако је изабрана агенција за рејтинг или агенција за кредитирање извоза доделила држави порекла тог тела кредитни рејтинг коме одговара пондер кредитног ризика 150%.

г) Изложености према међународним развојним банкама

42. Банка додељује пондер кредитног ризика 0% изложеностима према следећим међународним развојним банкама:

- Међународној банци за обнову и развој (IBRD),
- Међународној финансијској корпорацији (IFC),
- Интерамеричкој развојној банци (IADB),
- Азијској развојној банци (ADB),
- Афричкој развојној банци (AFDB),
- Развојној банци Савета Европе (CEB),
- Нордијској инвестиционој банци (NIB),
- Карипској развојној банци (CDB),
- Европској банци за обнову и развој (EBRD),
- Европској инвестиционој банци (EIB),
- Европском инвестиционом фонду (EIF),
- Мултилатералној агенцији за гарантовање инвестиција (MIGA),
- Међународном програму за финансирање имунизације (IFFim),
- Исламској развојној банци (IsDB).

Изложеностима према међународним развојним банкама које нису наведене у ставу 1. ове тачке банка додељује пондер кредитног ризика који је овом одлуком прописан за изложености према банкама, изузев пондера из тачке 46. те одлуке.

д) Изложености према међународним организацијама

43. Банка додељује пондер кредитног ризика 0% изложеностима према следећим међународним организацијама:

- Европској унији (EU),

- Међународном монетарном фонду (IMF),
- Банци за међународна поравнања (BIS).

ђ) Изложености према банкама

44. У класу изложености према банкама се, поред изложености према банкама са седиштем у Републици Србији, распоређују и изложености према:

- правним лицима са седиштем ван Републике Србије чија је претежна делатност примање депозита и одобравање кредита за свој рачун (кредитне институције);
- правним лицима чија је претежна делатност пружање инвестиционих услуга трећим лицима и обављање активности инвестирања (инвестициона друштва);
- осталим лицима у финансијском сектору која су од надлежног регулаторног тела државе у којој имају седиште добила дозволу за рад и под надзором су тог тела, при чему су обавезна да испуњавају минималне услове за начин управљања ризицима и минималне услове солвентности који су прописани за банке.

Изложености према лицима у финансијском сектору која не испуњавају услове из става 1. ове тачке распоређују се у класу изложености према привредним друштвима.

45. Банка изложеностима према банкама чији је преостали рок доспећа дужи од три месеца и за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 3), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 3.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5	6
Пондер кредитног ризика	20%	50%	50%	100%	100%	150%

Банка изложеностима према банкама чији је преостали рок доспећа дужи од три месеца и за које не постоји расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика државе у којој банка–дужник има седиште или пондер кредитног ризика 50%, зависно од тога који је пондер већи.

46. Банка изложеностима према банкама чији преостали рок доспећа није дужи од три месеца и за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 4), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 4.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5	6
Пондер кредитног ризика	20%	20%	20%	50%	50%	150%

Банка изложеностима према банкама чији преостали рок доспећа није дужи од три месеца а за које не постоји расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика државе у којој банка–дужник има седиште или пондер кредитног ризика 20%, зависно од тога који је пондер већи.

47. Банка изложеностима према банкама које представљају улагања у капитал или у елементе капитала прописане овом одлуком додељује пондер кредитног ризика 100%, осим кад та улагања представљају одбитну ставку од капитала банке.

е) Изложености према привредним друштвима

48. У класу изложености према привредним друштвима се, поред изложености према привредним друштвима, распоређују и изложености према предузетницима и пољопривредницима, при чему се под пољопривредницима подразумевају носиоци пољопривредних газдинстава која се региструју у складу с прописима којима се уређује регистар пољопривредних газдинстава.

Банка изложеностима према привредним друштвима за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 5), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 5.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5	6
--------------------------	---	---	---	---	---	---

Пондер кредитног ризика	20%	50%	100%	100%	150%	150%
-------------------------------	-----	-----	------	------	------	------

Банка изложеностима према привредним друштвима за које не постоји расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика 100%.

ж) Изложености према физичким лицима

49. Банка изложеностима распоређеним у класу изложености према физичким лицима додељује пондер кредитног ризика 75% ако су испуњени следећи услови:

- да је изложеност према физичком лицу;
- да укупна изложеност према једном дужнику није већа од 15.000.000 динара;
- да су изложености довољно диверсификоване.

Изузетно од тачке 48. став 1. ове одлуке, банка може у класу изложености према физичким лицима, поред изложености из става 1, алинеја прва, ове тачке, распоредити и изложености према предузетницима, пољопривредницима и малим и средњим предузећима које испуњавају услове из алинеје друге и треће тог става, осим потраживања по основу хартија од вредности које су издала та лица.

50. Укупна изложеност према једном дужнику, у смислу тачке 49. став 1. ове одлуке, једнака је збиру вредности свих билансних и ванбилансних потраживања банке према дужнику и лицима повезаним с дужником, укључујући и доспела ненаплаћена потраживања, при чему се не укључују изложености обезбеђене хипотекама на стамбеним непокретностима. Банка је дужна да предузме све неопходне активности како би прикупила информације у вези са утврђивањем укупне изложености.

У смислу тачке 49. став 1. ове одлуке – изложености према физичким лицима су довољно диверсификоване ако укупна изложеност према било ком дужнику не прелази 0,2% укупне вредности класе изложености према физичким лицима.

51. Банка изложеностима према физичким лицима које не испуњавају услове из тачке 49. ове одлуке додељује пондер кредитног ризика 100%.

з) Изложености обезбеђене хипотекама на непокретностима

52. Банка изложеностима или деловима изложености које су обезбеђене хипотекама на непокретностима додељује пондер кредитног ризика 35% – ако су испуњени услови за признавање и утврђивање вредности непокретности као подобног средства обезбеђења из тачке 264. ове одлуке, као и следећи услови:

1) да је предмет хипотеке стамбена непокретност у којој власник станује или је ту непокретност дао у закуп на основу одговарајућег уговора (или намерава да у њој станује или је да у закуп);

2) да вредност стамбене непокретности која је предмет хипотеке не зависи великим делом од кредитне способности дужника, не узимајући у обзир макроекономске факторе који утичу и на вредност стамбене непокретности и на кредитну способност дужника;

3) да кредитна способност дужника не зависи великим делом од вредности стамбене непокретности која је предмет хипотеке или новчаних токова од њене употребе, већ од дужникове способности да отплати дуг из других извора прихода;

4) да вредност изложености или дела изложености не прелази 75% тржишне вредности стамбене непокретности која је предмет хипотеке.

Банка изложеностима или деловима изложености које су обезбеђене хипотекама на непокретностима у власништву правног лица додељује пондер кредитног ризика 35% само ако је искључиви власник тог правног лица оно физичко лице које у тој непокретности станује (или намерава да у њој станује) и ако су испуњени услови из става 1. ове тачке.

53. Банка изложеностима које су обезбеђене хипотекама на непокретностима а које не испуњавају услове из тачке 52. став 1. ове одлуке, као и деловима изложености које испуњавају услове из тог става, осим услова из одредбе под 4), додељује пондер кредитног ризика 100%.

и) Доспела ненаплаћена потраживања

54. Банка у доспела ненаплаћена потраживања распоређује сва појединачна потраживања по основу којих је дужник у доцњи дуже од 90 дана у материјално значајном износу, с тим што се дужина доцње и материјални значај износа у доцњи утврђују на начин прописан одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке.

55. Банка доспелом ненаплаћеном потраживању или његовом делу који није обезбеђен подобним инструментима кредитне заштите, у

складу с поделељком 4. овог одељка, додељује следећи пондер кредитног ризика:

1) 150% – ако је исправка вредности увећана за потребну резерву за процењене губитке тог потраживања мања од 20% његове бруто књиговодствене вредности, или

2) 100% – ако исправка вредности увећана за потребну резерву за процењене губитке тог потраживања износи 20% његове бруто књиговодствене вредности или је већа од тог процента.

56. Банка изложености из класе изложености обезбеђене хипотекама на непокретности, које испуњавају услове за доспела ненаплаћена потраживања из тачке 54. ове одлуке, распоређује у ову класу изложености и додељује им пондер кредитног ризика 100%.

ј) Високоризичне изложености

57. Банка у високоризичне изложености распоређује сва билансна и ванбилансна потраживања од правних лица код којих се може утврдити постојање високог ризика (нпр. улагања у високопрофитабилне пројекте с високим ризиком, у инвестиционе фондове високоризичног профила и сл.) и додељује им пондер кредитног ризика 150%.

к) Изложености по основу покривених обвезница

58. Банка изложеностима по основу покривених обвезница за које не постоји расположиви кредитни рејтинг финансијског инструмента изабране агенције за рејтинг, а које су покривене имовином која испуњава услове из става 2. ове тачке, додељује пондер кредитног ризика према пондеру кредитног ризика издаваоца тих обвезница, у складу са следећом табелом (Табела 6):

Табела 6.

Пондер кредитног ризика издаваоца	20%	50%	100%	150%
Пондер кредитног ризика за изложености у облику покривених обвезница	10%	20%	50%	100%

Покривене обвезнице из става 1. ове тачке морају бити обезбеђене следећим врстама имовине:

1) потраживањима од Републике Србије или Народне банке Србије, односно потраживањима обезбеђеним њиховим безусловним гаранцијама плативим на први позив;

2) потраживањима од држава чланица Европске уније, њихових централних банака, територијалних аутономија, јединица локалне самоуправе или јавних административних тела, као и потраживањима обезбеђеним њиховим безусловним гаранцијама плативим на први позив;

3) потраживањима од међународних развојних банака, међународних организација, држава које нису чланице Европске уније или њихових централних банака, чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 1 у складу са овом одлуком, као и потраживањима обезбеђеним њиховим безусловним гаранцијама плативим на први позив;

4) потраживањима од територијалних аутономија, јединица локалне самоуправе или јавних административних тела земаља које нису чланице Европске уније, чији се пондер кредитног ризика, у складу са овом одлуком, одређује на начин прописан за изложености према банкама, а чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 1, као и потраживањима обезбеђеним њиховим безусловним гаранцијама плативим на први позив;

5) потраживањима од банака чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 1 у складу са овом одлуком, као и потраживањима од банака са седиштем у Републици Србији или државама чланицама Европске уније са уговореним роком доспећа до 100 дана, чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 2, а под условом да укупан износ тих потраживања не прелази 15% номиналне вредности издатих покривених обвезница;

6) потраживањима обезбеђеним хипотеком на стамбеним непокретностима која испуњавају услове из тачке 52. ове одлуке – у износу главнице умањеном за сва потраживања с вишим правом првенства над хипотекованом непокретношћу или у износу 75% вредности непокретности на којој је успостављена хипотека, зависно од тога која је вредност мања.

Ако збир потраживања од лица из става 2. одредбе под 3) и 4) ове тачке не прелази 20% номиналне вредности издатих покривених обвезница издаваоца – покривене обвезнице могу бити обезбеђене (покривене) и потраживањима од тих лица, односно потраживањима која су обезбеђена њиховим безусловним гаранцијама плативим на први позив ако кредитни рејтинг тих лица одговара нивоу кредитног квалитета 2.

л) Изложености по основу улагања у отворене инвестиционе фондове

59. Банка изложеностима по основу улагања у отворене инвестиционе фондове за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 7), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 7.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5	6
Пондер кредитног ризика	20%	50%	100%	100%	150%	150%

60. Банка може изложеностима по основу улагања у отворене инвестиционе фондове доделити пондер кредитног ризика утврђен на начин прописан ст. од 2. до 4. ове тачке ако су испуњени следећи услови:

1) да овим фондом управља привредно друштво над чијим пословањем надзор врши:

– надлежно регулаторно тело у Републици Србији, односно држави чланици Европске уније, или

– надлежно регулаторно тело у држави која није чланица Европске уније ако се тај надзор спроводи у складу с прописима Европске уније и ако Народна банка Србије има одговарајућу сарадњу с тим телом;

2) да инвестициона политика и проспект овог фонда, односно њима одговарајући акт обавезно садрже:

– облике имовине у које тај фонд може улагати средства,
– појединачне лимите улагања тог фонда и начин израчунавања тих лимита ако овај фонд примењује лимите за своја улагања;

3) да овај фонд најмање једном годишње објављује извештај о свом пословању који омогућава процену имовине и обавеза, прихода и активности тог фонда у току извештајног периода.

Ако је банка упозната са структуром изложености по основу улагања отвореног инвестиционог фонда – укупној изложености према том фонду додељује пондер кредитног ризика који је једнак пондерисаном просеку пондера кредитног ризика који одговарају

појединачним изложеностима по основу тог улагања додељених у складу са овим пододељком.

Ако банка није упозната са структуром изложености по основу улагања отвореног инвестиционог фонд – укупној изложености према том фонду додељује пондер кредитног ризика који је једнак пондерисаном просеку пондера кредитног ризика који одговарају претпостављеним изложеностима по основу тог улагања додељених у складу са овом одлуком. Претпостављене изложености одређују се на следећи начин: најпре се укључују изложености на које се, у складу са одредбама ове одлуке, примењује највећи пондер кредитног ризика, и то под претпоставком искоришћености целокупног лимита за улагање овог фонда у те изложености одређеног инвестиционом политиком, односно законом којим се уређује пословање инвестиционих фондова, а након тога изложености на које се примењују нижи пондери кредитног ризика према њиховом опадајућем редоследу и под претпоставком искоришћености целокупног лимита за улагање отвореног инвестиционог фонда у те изложености.

Банка може користити пондере кредитног ризика за улагања у отворене инвестиционе фондове које је израчунало треће лице на начин утврђен у ст. 2. и 3. ове тачке под условом да је у разумној мери обезбедила исправност рачунања тих пондера.

61. Изложеностима у облику улагања у отворене инвестиционе фондове за које нису испуњени услови прописани тач. 59. и 60. ове одлуке – банка додељује пондер кредитног ризика 100%.

Изузетно од одредаба тач. 59. и 60. ове одлуке – улагањима у отворене инвестиционе фондове која су, у складу с тачком 57. те одлуке, распоређена у класу високоризичних изложености банка додељује пондер кредитног ризика прописан за ту класу изложености.

љ) Остале изложености

62. Банка готовини и готовинским еквивалентима који се налазе у њеном трезору, односно благајнама додељује пондер кредитног ризика 0%, а готовини и готовинским еквивалентима у процесу реализације – пондер кредитног ризика 20%.

Банка злату у својим трезорима или злату које је депоновано код другог лица, као обезбеђење за обавезе банке додељује пондер кредитног ризика 0%.

63. Банка је дужна да све изложености за које овом одлуком није прописан начин додељивања пондера кредитног ризика распореди у класу осталих изложености и додели им пондер кредитног ризика 100%.

3. Избор агенције за рејтинг и коришћење кредитних рејтинга за додељивање пондера кредитног ризика

64. Банка је дужна да својим унутрашњим актима уреди избор агенције за рејтинг и коришћење кредитних рејтинга за додељивање пондера кредитног ризика, у складу са овим одељком.

Банка је дужна да одреди класе изложености за које ће користити кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг и да их доследно и непрекидно користи у дужем периоду за све позиције билансне активе и ванбилансних ставки распоређене у те класе изложености.

а) Избор агенције за рејтинг

65. Банка може изабрати једну или више агенција за рејтинг у складу с пододељком 5. овог одељка, чије ће кредитне рејтинге користити ради додељивања пондера кредитног ризика прописаних у пододељку 2. тог одељка.

Банка не може изабрати агенцију за рејтинг која је њено подређено друштво или матично друштво, или у њој има директно или индиректно учешће у гласачким правима или капиталу веће од 10%, или укупна директна или индиректна учешћа свих банака прелазе 50% гласачких права или капитала те агенције за рејтинг.

б) Коришћење кредитних рејтинга за додељивање пондера кредитног ризика

66. Банка је дужна да користи ажуриране кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг које је та агенција објавила.

Банка је дужна да користи захтеване кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг, при чему се под захтеваним кредитним рејтингом подразумева кредитни рејтинг који је агенција за рејтинг доделила на основу сопствене процене, а на изричит захтев клијента.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка може користити и незахтеване кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг ако је Народна банка Србије дала сагласност за њихову примену у складу с пододељком 5. овог одељка.

Банка је дужна да користи кредитне рејтинге изабраних агенција за рејтинг који се односе на укупну изложеност, укључујући и главницу и припадајуће камате.

67. Ако за одређену изложеност постоји само један кредитни рејтинг који је доделила изабрана агенција за рејтинг, банка је дужна да за утврђивање пондера кредитног ризика користи тај рејтинг.

Ако за одређену изложеност постоје два кредитна рејтинга које су доделиле изабране агенције за рејтинг и који се, према распореду кредитних рејтинга у нивое кредитног квалитета, односе на различите пондере кредитног ризика – банка је дужна да користи онај коме одговара виши пондер кредитног ризика.

Ако за одређену изложеност постоји три или више кредитних рејтинга које су доделиле изабране агенције за рејтинг и који се, према распореду кредитних рејтинга у нивое кредитног квалитета, односе на различите пондере кредитног ризика – банка је дужна да користи виши од два најнижа пондера кредитног ризика.

68. Банка је дужна да користи дугорочне кредитне рејтинге дужника за одређивање пондера кредитног ризика и да тај пондер додељује свим изложеностима према том дужнику које нису субординиране. Изложеностима које су субординиране банка додељује виши од следећа два пондера: пондер кредитног ризика одређен на основу дугорочног кредитног рејтинга дужника или пондер кредитног ризика који се односи на изложености за које не постоји кредитни рејтинг.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка је дужна да изложеностима за које постоји кредитни рејтинг финансијског инструмента додели пондер кредитног ризика одређен на основу тог рејтинга.

Банка може изложеностима за које не постоји кредитни рејтинг да додели пондер кредитног ризика на основу кредитног рејтинга финансијског инструмента дужника који је нижи од пондера кредитног ризика за изложености за које не постоји кредитни рејтинг само ако изложености за које не постоји кредитни рејтинг имају најмање исто право првенства наплате у случају стечаја тог дужника у односу на изложеност на основу тог финансијског инструмента.

Начин додељивања пондера кредитног ризика прописан ставом 3. ове тачке банка не може користити ако постоји расположив кредитни рејтинг тог дужника или кредитни рејтинг било ког другог финансијског инструмента овог дужника коме одговара пондер кредитног ризика једнак пондеру кредитног ризика за изложености за које не постоји кредитни рејтинг или виши од тог пондера, у ком случају је дужна да овај

пондер додели свим изложеностима према том дужнику за које не постоји кредитни рејтинг финансијског инструмента.

Одредбе ст. од 2. до 4. ове тачке не примењују се на изложености по основу покривених обвезница из тачке 58. ове одлуке.

69. Банка не може користити кредитни рејтинг дужника који припада групи повезаних лица за додељивање пондера кредитног ризика изложеностима према другим лицима из те групе.

в) Коришћење краткорочних кредитних рејтинга

70. Банка може користити краткорочни кредитни рејтинг само за одређивање пондера кредитног ризика краткорочних изложености на које се тај рејтинг односи и ако су те изложености распоређене у класу изложености према банкама или према привредним друштвима.

Банка изложеностима према банкама или привредним друштвима за које постоји краткорочни кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 8), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 8.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5	6
Пондер кредитног ризика	20%	50%	100%	150%	150%	150%

Ако краткорочном кредитном рејтингу финансијског инструмента одговара пондер кредитног ризика 150%, банка је дужна да тај пондер додели и свим осталим изложеностима према истом дужнику за које не постоји расположив кредитни рејтинг, укључујући и дугорочне изложености.

Ако краткорочном кредитном рејтингу финансијског инструмента одговара пондер кредитног ризика 50%, банка је дужна да свим краткорочним изложеностима према истом дужнику за које не постоји расположив кредитни рејтинг додели пондер кредитног ризика који није нижи од 100%.

г) Коришћење кредитног рејтинга у домаћој валути и у страним валутама

71. Банка може користити кредитни рејтинг који се односи на изложеност која је изражена у домаћој валути дужника за одређивање пондера кредитног ризика само за ту изложеност, односно не може га користити за одређивање пондера кредитног ризика за друге изложености према истом дужнику које су изражене у иностраној валути.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може користити кредитни рејтинг који се односи на изложеност која је изражена у домаћој валути дужника и за одређивање пондера кредитног ризика изложености изражене у иностраној валути, у складу са овом одлуком, ако је та изложеност настала по основу учешћа банке у кредитима које одобрава међународна развојна банка којој се, у складу с том одлуком, додељује пондер кредитног ризика 0%.

4. Технике ублажавања кредитног ризика

а) Оквир за примену техника ублажавања кредитног ризика

72. Банка може вршити прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте техника ублажавања тог ризика ако, ради смањења овог ризика, користи подобне инструменте кредитне заштите и ако су испуњени услови за признавање кредитне заштите, у складу са одредбама овог пододељка. Износ активе пондерисане кредитним ризиком обрачунат након прилагођавања за ефекте техника ублажавања тог ризика не може бити већи од износа активе пондерисане овим ризиком обрачунате пре тог прилагођавања.

Банка не може вршити прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте техника ублажавања тог ризика ако је:

- одређени инструмент кредитне заштите већ узела у обзир при израчунавању износа активе пондерисане кредитним ризиком,
- иницијално уговорени период важења инструмента кредитне заштите краћи од једне године а постоји рочна неусклађеност, или је
- преостали период важења инструмента кредитне заштите краћи од три месеца а постоји рочна неусклађеност.

73. Банка може користити више од једног инструмента кредитне заштите за смањење кредитног ризика по основу једне изложености, у ком случају је дужна да дату изложеност подели на такав начин да сваки њен део буде покривен једним инструментом кредитне заштите и да за сваки од тих делова посебно обрачунава износ активе пондерисане кредитним ризиком у складу са овом одлуком.

б) Подобни инструменти кредитне заштите

74. Банка може, ради прилагођавања активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте техника ублажавања тог ризика, користити следеће инструменте кредитне заштите:

- 1) инструменте материјалне кредитне заштите, и то:
 - средства обезбеђења у облику финансијске имовине,
 - билансно нетирање,
 - стандардизоване споразуме о нетирању,
 - остале инструменте материјалне кредитне заштите;
- 2) инструменте нематеријалне кредитне заштите, и то:
 - гаранције, друге облике јемства и контрагаранције (укључујући и друге сличне инструменте нематеријалне кредитне заштите),
 - кредитне деривате.

Подобним инструментима кредитне заштите, поред инструмената из става 1. ове тачке, сматрају се и готовина, хартије од вредности и роба купљена, узета у зајам или примљена по основу репо и *reverse* репо трансакција и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе.

Средства обезбеђења у облику финансијске имовине

75. Подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине сматрају се:

- 1) готовина и готовински еквиваленти депоновани код банке;
- 2) дужничке хартије од вредности држава или централних банака с расположивим кредитним рејтингом изабране агенције за рејтинг или агенције за кредитирање извоза коме одговара ниво кредитног квалитета 4 или бољи у складу с тач. од 34. до 36. ове одлуке;
- 3) дужничке хартије од вредности банака с расположивим кредитним рејтингом изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи у складу с тач. од 44. до 47. ове одлуке;
- 4) дужничке хартије од вредности привредних друштава с расположивим кредитним рејтингом изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи у складу с тачком 48. ове одлуке;
- 5) дужничке хартије од вредности с расположивим краткорочним кредитним рејтингом изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи у складу с тачком 70. ове одлуке;
- 6) акције или конвертибилне обвезнице које су укључене у главни берзански индекс;

7) злато.

Дужничким хартијама од вредности држава или централних банака у смислу става 1. одредба под 2) ове тачке сматрају се и:

- дужничке хартије од вредности територијалних аутономија и јединица локалне самоуправе за које се пондер кредитног ризика, у складу с тачком 38. ове одлуке, додељује на начин прописан за изложености према државама и централним банкама;
- дужничке хартије од вредности јавних административних тела за које се пондер кредитног ризика, у складу с тач. од 39. до 41. ове одлуке, додељује на начин прописан за изложености према државама и централним банкама;
- дужничке хартије од вредности међународних развојних банака из тачке 42. став 1. ове одлуке;
- дужничке хартије од вредности међународних организација из тачке 43. ове одлуке.

Дужничким хартијама од вредности банака у смислу става 1. одредба под 3) ове тачке сматрају се:

- дужничке хартије од вредности лица које банка, у складу с тачком 44. ове одлуке, распоређује у класу изложености према банкама;
- дужничке хартије од вредности територијалних аутономија и јединица локалне самоуправе за које се пондер кредитног ризика, у складу с тачком 38. ове одлуке, додељује на начин прописан за изложености према банкама;
- дужничке хартије од вредности јавних административних тела за које се пондер кредитног ризика, у складу с тачком 40. ове одлуке, додељује на начин прописан за изложености према банкама;
- дужничке хартије од вредности међународних развојних банака које нису наведене у тачки 42. став 1. ове одлуке.

76. Подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине сматрају се и дужничке хартије од вредности банака у смислу тачке 75. ове одлуке које немају расположив кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, ако су испуњени следећи услови:

- 1) да се те хартије котирају на признатој берзи;
- 2) да те хартије нису субординиране у односу на остале обавезе у случају стечаја њиховог издаваоца;
- 3) да је свим осталим дужничким хартијама од вредности истог издаваоца које имају исто право првенства наплате у случају стечаја додељен кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг коме одговара

ниво кредитног квалитета 3 или бољи у складу с тач. од 44. до 47. и тачком 70. ове одлуке;

4) да банка не располаже подацима који указују на мање повољан кредитни рејтинг тих хартија од кредитног рејтинга из одредбе под 3) ове тачке;

5) да банка може доказати да су те хартије лако утрживе.

77. Поред подобних средстава обезбеђења у облику финансијске имовине прописаних тач. 75. и 76. ове одлуке – подобним се сматрају и инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова ако су испуњени следећи услови:

1) да се вредност инвестиционе јединице објављује дневно;

2) да овај фонд улаже само у финансијске инструменте који се, у складу са овим тачкама, сматрају подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине.

У случају да отворени инвестициони фонд из става 1. одредба под 2) ове тачке улаже и у финансијске инструменте који се не сматрају подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине у складу с тач. 75. и 76. ове одлуке – банка може признати улагања у његове инвестиционе јединице у вредности инструмената који се признају као финансијско средство обезбеђења под претпоставком да је инвестициони фонд искористио могућност улагања у инструменте који се не сматрају подобним средствима обезбеђења до највишег дозвољеног износа. У случају да инструменти који нису подобна финансијска средства обезбеђења имају, због обавеза и потенцијалних обавеза које произлазе из власништва, негативну вредност – банка је дужна да израчуна укупну вредност имовине која није подобна и да је, ако је та вредност негативна, одузме од вредности имовине која је подобно средство обезбеђења.

78. Ако су дужничким хартијама од вредности из тачке 75. став 1. одредбе од 2) до 5) ове одлуке додељена два или више кредитних рејтинга изабраних агенција за рејтинг, банка примењује одредбе тачке 67. те одлуке.

79. За банку која ефекте техника ублажавања кредитног ризика израчунава применом сложеног метода прописаног тач. од 103. до 110. ове одлуке, поред средстава обезбеђења у облику финансијске имовине прописаних тач. од 75. до 77. те одлуке, подобним се сматрају:

1) акције или конвертибилне обвезнице којима се тргује на признатим берзама а нису укључене у главни берзански индекс;

2) инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова ако испуњавају следеће услове:

- да се вредност ових јединица објављује дневно,
- да отворени инвестициони фонд улаже само у финансијске инструменте који се, у складу с тач. 75. и 76. ове одлуке и одредбом под 1) овог става, сматрају подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине.

Ако није испуњен услов из става 1. одредба под 2), алинеја друга, ове тачке, банка може признати улагања у инвестиционе јединице отвореног инвестиционог фонда у вредности утврђеној на начин из тачке 77. став 2. ове одлуке.

Билансно нетирање

80. Подобним билансним нетирањем сматра се споразум о нетирању међусобних новчаних потраживања и обавеза банке по основу кредита и депозита с другом уговорном страном.

Стандардизовани споразуми о нетирању

81. Подобним стандардизованим споразумом о нетирању сматра се билатерални споразум чији су предмет репо или *reverse* репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или друге трансакције с правом додатног обезбеђења – ако средства обезбеђења, односно хартије од вредности или роба по тим трансакцијама испуњавају услове прописане тач. од 75. до 79. ове одлуке.

Споразум из става 1. ове тачке, као подобан инструмент материјалне кредитне заштите, може користити само банка која ефекте техника ублажавања кредитног ризика израчунава применом сложеног метода прописаног тач. од 103. до 110. те одлуке.

Остали инструменти материјалне кредитне заштите

82. Подобним осталим инструментима материјалне кредитне заштите сматрају се:

- 1) готовина и готовински еквиваленти депоновани код банке која није једна од уговорних страна а заложени су у корист банке која је једна од уговорних страна;
- 2) полисе животног осигурања винкулиране у корист банке;

3) финансијски инструменти које је издала банка која није једна од уговорних страна а које ће та банка откупити на захтев њиховог власника.

Гаранције, други облици јемства и контрагаранције

83. Гаранције, други облици јемства и контрагаранције сматрају се подобним инструментима нематеријалне кредитне заштите ако су пружаоци кредитне заштите:

- 1) државе и централне банке;
- 2) територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе;
- 3) међународне развојне банке;
- 4) међународне организације из тачке 43. ове одлуке;
- 5) јавна административна тела за која се пондер кредитног ризика, у складу с тач. од 39. до 41. ове одлуке, додељује на начин који је прописан за изложености према државама и централним банкама или за изложености према банкама;
- 6) банке;
- 7) привредна друштва, укључујући и матично друштво и подређена друштва банке, с расположивим кредитним рејтингом изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 2 или бољи, у складу с тачком 48. ове одлуке.

Кредитни деривати

84. Подобним кредитним дериватима сматрају се CDS дериват и TRS дериват.

Изузетно од става 1. ове тачке, TRS дериват не сматра се подобним кредитним дериватом кад банка нето плаћања примљена по основу овог деривата евидентира као приход а умањења вредности односне имовине не евидентира као расход (било смањењем фер вредности било увећањем резервисања).

Ако банка интерну заштиту спроводи коришћењем кредитног деривата, тј. смањује изложеност кредитном ризику из банкарске књиге коришћењем кредитних деривата из књиге трговања – тај кредитни дериват сматра се подобним само ако је кредитни ризик који је тиме унет у књигу трговања пренет на треће лице/трећа лица.

в) Услови за признавање кредитне заштите

Општи услови

85. Банка је дужна да својим унутрашњим актима утврди технике ублажавања кредитног ризика које користи и начине прибављања инструмената кредитне заштите, као и да обезбеди могућност реализације тих инструмената у складу с меродавним правом.

Банка је дужна да у систем управљања ризицима на одговарајући начин укључи и све ризике у вези с коришћењем инструмената кредитне заштите.

Банка је дужна да на одговарајући начин документује испуњеност услова прописаних за признавање инструмената кредитне заштите.

Банка је обавезна да континуирано процењује кредитни ризик који произлази из изложености банке, без обзира на то да ли користи технике за ублажавање кредитног ризика.

Изузетно од става 4. ове тачке, у случају репо и *reverse* репо трансакција и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, банка може да процењује кредитни ризик који произлази из нето изложености ако примењује технике за ублажавање кредитног ризика.

86. Да би били признати за ублажавање кредитног ризика, инструменти материјалне кредитне заштите треба да испуњавају следеће опште услове:

- 1) да су довољно ликвидни, односно лако утрживи;
- 2) да се њихова вредност значајно не мења током времена – да би обезбедили извесност кредитне заштите;
- 3) да уговорни однос по основу ког су ти инструменти прибављени даје банци право да благовремено уновчи или пренесе, присвоји или задржи имовину којом се обезбеђује кредитна заштита у случају неизмирења обавеза дужника банке, односно његовог стечаја, ликвидације или настанка другог уговореног кредитног догађаја који се односи на тог дужника;
- 4) да степен корелације између вредности тих инструмената и кредитне способности дужника није висок.

87. Да би били признати за ублажавање кредитног ризика, инструменти нематеријалне кредитне заштите треба да испуњавају следеће опште услове:

- 1) да је кредитна заштита директна;

2) да је ниво, односно износ кредитне заштите јасно утврђен и да се не може оспорити;

3) да уговор по основу ког су прибављени инструменти кредитне заштите не садржи одредбе које:

– пружаоцу кредитне заштите омогућавају да једнострано откаже овај уговор,

– увећавају трошак кредитне заштите као резултат погоршања кредитног квалитета односне изложености,

– утичу на обавезу пружаоца кредитне заштите да благовремено изврши плаћање у случају да дужник банке по односној изложености не изврши било коју доспелу обавезу плаћања, или

– пружаоцу кредитне заштите омогућавају да скрати рок на који је уговорена та заштита;

4) да се могу реализовати у складу с меродавним правом;

5) да банка управља ризиком концентрације који може настати услед коришћења ових инструмената и да је документовала начин на који је стратегија коришћења тих инструмената укључена у свеобухватни систем управљања ризицима.

Услови за признавање средстава обезбеђења у облику финансијске имовине

88. Средства обезбеђења у облику финансијске имовине признају се за ублажавање кредитног ризика ако, поред услова из тачке 86. ове одлуке, испуњавају и следеће услове:

1) услови који се односе на повезаност:

– да не постоји висока позитивна корелација између вредности средстава обезбеђења и кредитне способности дужника,

– да хартије од вредности није издао дужник или лице повезано с дужником, изузев у случају покривених обвезница које испуњавају услове из тачке 58. ове одлуке а представљају средство обезбеђења за репо и reverse репо трансакције;

2) услови који се односе на правну сигурност:

– да банка предузима потребне активности у складу са уговором и законом ради реализације средстава обезбеђења,

– да банка редовно проверава могућност реализације средстава обезбеђења;

3) оперативни услови:

– да је прибављена одговарајућа документација за средства обезбеђења,

– да је банка утврдила јасне и свеобухватне процедуре за благовремену реализацију средстава обезбеђења,

– да је банка утврдила јасне и свеобухватне процедуре за управљање ризицима у вези с прибављеним средствима обезбеђења

(укључујући и ризик немогућности реализовања ових средстава, ризик неадекватног вредновања, ризик престанка кредитне заштите пре уговореног рока и ризик концентрације), као и међусобни утицај тих ризика на ризични профил банке,

- да је банка утврдила врсте и износе средстава обезбеђења које прихвата,

- да банка утврђује тржишну вредност средстава обезбеђења најмање једном у шест месеци, али и чешће ако је дошло до знатног смањења ове вредности,

- да је банка за средства обезбеђења која су код трећег лица прибавила одговарајући доказ да то лице ова средства у својим пословним књигама води одвојено од остале имовине.

Ако банка ефекте техника ублажавања кредитног ризика израчунава применом једноставног метода прописаног тач. од 99. до 102. ове одлуке – средства обезбеђења у облику финансијске имовине, поред услова из става 1. ове тачке, морају испуњавати и услов да уговорени период обезбеђења буде најмање једнак преосталој рочности односне изложености.

Услови за признавање билансног нетирања

89. Билансно нетирање признаје се за ублажавање кредитног ризика ако су, поред услова из тачке 86. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

- 1) да је могућа реализација споразума о нетирању међусобних новчаних потраживања и обавеза (укључујући и случај стечаја или ликвидације друге уговорне стране) у складу с меродавним правом;

- 2) да банка може у сваком тренутку утврдити потраживања и обавезе који су предмет споразума из одредбе под 1) ове тачке;

- 3) да банка прати и контролише ризике повезане с престанком кредитне заштите пре уговореног рока;

- 4) да банка односне изложености прати и контролише на нето основи.

Услови за признавање стандардизованих споразума о нетирању

90. Стандардизовани споразуми о нетирању признају се за ублажавање кредитног ризика ако, поред услова из тачке 86. ове одлуке испуњавају и следеће услове:

- 1) да се могу реализовати (укључујући и случај стечаја или ликвидације друге уговорне стране) у складу с меродавним правом;

2) да обезбеђују међусобно нетирање добитака и губитака по основу извршења свих трансакција које су предмет тих споразума тако да, након тог извршења, само једна уговорна страна дугује другој уговорној страни утврђени нето износ;

3) да, у случају неизмирења обавезе једне уговорне стране (укључујући и случај стечаја и ликвидације те стране) дају другој уговорној страни право да у најкраћем року наплати износ из одредбе под 2) ове тачке;

4) да су испуњени услови за признавање средстава обезбеђења у облику финансијске имовине из тачке 88. ове одлуке.

Услови за признавање осталих инструмената
материјалне кредитне заштите

91. Готовина и готовински еквиваленти из тачке 82. одредба под 1) ове одлуке признају се за ублажавање кредитног ризика ако су, поред услова из тачке 86. те одлуке, испуњени и следећи услови:

1) да се потраживање по основу ове готовине или готовинских еквивалената може реализовати у складу с меродавним правом;

2) да банка код које су средства депонована, на основу одговарајуће документације, може та средства преносити само банци која је корисник кредитне заштите, или другим лицима уз претходну сагласност те банке.

92. Полисе животног осигурања из тачке 82. одредба под 2) ове одлуке признају се за ублажавање кредитног ризика ако су, поред услова из тачке 86. те одлуке, испуњени и следећи услови:

1) да су винкулиране у корист банке у складу с меродавним правом, тако да друштво за осигурање које их је издало не може вршити уговорене исплате кориснику осигурања без сагласности те банке;

2) да банка има право да откаже полису осигурања и да наплати њену откупну вредност у случају наступања статуса неизмирења обавеза дужника;

3) да је банка обавештена о свим случајевима неизвршења обавезе плаћања осигураника по основу тих полиса;

4) да имају најмање исту рочност као и односна изложеност;

5) да је њихову откупну вредност утврдило друштво за осигурање које их је издало и да се та вредност не може умањивати;

6) да је њихова откупна вредност наплатива на захтев у кратком року;

7) да њихова откупна вредност не може бити исплаћена без сагласности банке;

8) да друштво за осигурање које их је издало има седиште у Републици Србији или држави чланици Европске уније, односно држави која није чланица Европске уније ако су њени прописи којима се уређује пословање друштава за осигурање и надзор над тим пословањем усклађени с прописима Европске уније.

93. Финансијски инструменти из тачке 82. одредба под 3) ове одлуке признају се за ублажавање кредитног ризика ако су, поред услова из тачке 86. те одлуке, испуњени и следећи услови:

1) да банка која их је издала има расположив кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 1, у складу с тач. од 44. до 47. ове одлуке;

2) да банка може доказати да су ти инструменти довољно ликвидни, односно лако утрживи.

Услови за признавање гаранција и других облика јемства

94. Гаранција, односно други облик јемства признаје се за ублажавање кредитног ризика ако, поред општих услова из тачке 87. ове одлуке, испуњава и следеће услове:

1) да банка има право да, у случају неизмирења обавеза дужника банке или настанка другог уговореног кредитног догађаја који се односи на тог дужника, од издаваоца гаранције, односно јемца захтева благовремено плаћање свих доспелих потраживања по основу односне изложености које није условљено обавезом банке да претходно захтева испуњење обавеза од дужника;

2) да је гаранција, односно други облик јемства јасно документована обавеза издаваоца гаранције, односно јемца;

3) да гаранција, односно други облик јемства покрива све врсте плаћања које је дужник обавезан да изврши по основу односне изложености, а да је, изузетно, кад одређене врсте плаћања нису покривене гаранцијом, односно јемством, такво ограничено покриће јасно назначено.

За изложености по основу кредита обезбеђеног хипотеком на стамбеној непокретности – гаранција, односно други облик јемства признаје се за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени услови из става 1. ове тачке и ако је уговорено да банка може од издаваоца гаранције, односно јемца захтевати плаћање најкасније у року од 24 месеца од дана наступања статуса неизмирења обавеза или настанка другог уговореног догађаја ако не успе да ту изложеност наплати реализацијом хипотеке.

Услови за признавање контрагаранција

95. Ако је изложеност банке обезбеђена гаранцијом, односно другим обликом јемства за који постоји контрагаранција државе, централне банке, територијалне аутономије, јединице локалне самоуправе или јавног административног тела за које се пондер кредитног ризика, у складу с тач. 39. и 40. ове одлуке, додељује на начин који је прописан за изложености према држави у којој су основане, односно постоји контрагаранција међународне развојне банке из тачке 42. став 1. и међународне организације из тачке 43. те одлуке или контрагаранција јавног административног тела за које се пондер кредитног ризика, у складу с тачком 40. ове одлуке, додељује на начин који је прописан за изложености према банкама – таква изложеност може се третирати као изложеност обезбеђена гаранцијом наведених субјеката ако су испуњени следећи услови:

- 1) да контрагаранција покрива све елементе кредитног ризика по основу потраживања;
- 2) да гаранција и контрагаранција испуњавају услове прописане тач. 87. и 94. ове одлуке, осим што контрагаранција не мора бити директна;
- 3) да је покриће поуздано и да не постоје историјски подаци који указују на то да је покриће контрагаранције мање поуздано од директне гаранције тих субјеката.

Услови за признавање кредитних деривата

96. Кредитни деривати признају се за ублажавање кредитног ризика ако су, поред општих услова из тачке 87. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

- 1) да је уговором о кредитном деривату утврђено да кредитни догађај настаје у случају:
 - неизмирења доспеле новчане обавезе у складу са условима уговореним за односну изложеност,
 - да дужник не измирује доспеле новчане обавезе према свим повериоцима (нпр. стечај или други облик немогућности дужника да своје обавезе измирује у роковима доспећа – блокада дужникових рачуна, изјава дужника о немогућности измирења обавеза и сл.),
 - реструктурирања односне изложености у виду отписа или продужења рока плаћања главнице, камате или накнада, чија је последица настанак губитка (нпр. исправка вредности или друга слична промена у билансу успеха);
- 2) да банка за кредитне деривате код којих је уговорено готовинско поравнање примењује свеобухватан процес вредновања

ради процене губитака, укључујући и јасно утврђен период за вредновање дате обавезе након настанка кредитног догађаја;

3) да, за кредитне деривате код којих је уговорено поравнање уз пренос односне изложености на пружаоца заштите, уговор којим је уређена та изложеност не садржи одредбу којом се неоправдано спречава такав пренос;

4) да је јасно одређено ко је одговоран за утврђивање настанка кредитног догађаја, при чему то лице не може бити искључиво пружалац кредитне заштите,

5) да корисник кредитне заштите има право да пружаоца ове заштите обавести о настанку кредитног догађаја.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако уговором о кредитном деривату није предвиђено да кредитни догађај настаје у случају реструктурирања из одредбе под 1), алинеја трећа, тог става – кредитни дериват може се признати за ублажавање кредитног ризика ако је његова вредност умањена на начин утврђен у тачки 122. став 2. ове одлуке.

97. За кредитне деривате код којих је референтна обавеза и/или обавеза која се користи за утврђивање настанка кредитног догађаја различита од односне изложености – поред општих услова из тачке 87. и услова из тачке 96. ове одлуке, треба да буду испуњени и следећи услови:

1) да су референтна обавеза или обавеза која се користи за утврђивање настанка кредитног догађаја подређене или да имају исти редослед намирања као и односна изложеност;

2) да је исти дужник по референтној обавези или обавези која се користи за утврђивање настанка кредитног догађаја и по односној изложености, при чему су уговорене одредбе о међусобно зависном неизмирењу обавеза (*cross-default clauses*) или о међусобно зависном убрзаном доспећу (*cross-acceleration clauses*).

г) Начин прилагођавања активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте техника ублажавања овог ризика

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте коришћења средстава обезбеђења у облику финансијске имовине

98. Банка може активу пондерисану кредитним ризиком прилагођавати за ефекте коришћења средстава обезбеђења у облику финансијске имовине применом једноставног или сложеног метода, при чему не може истовремено користити оба метода.

Изузетно од става 1. ове тачке, за позиције из књиге трговања по основу којих је изложена ризику друге уговорне стране банка може користити само сложени метод.

(1) Једноставни метод

99. Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења средстава обезбеђења у облику финансијске имовине применом једноставног метода – на начин да обезбеђеном делу односне изложености додељује пондер кредитног ризика средства обезбеђења уместо пондера одређеног у складу с пододељком 2. овог одељка.

Обезбеђеним делом односне изложености из става 1. ове тачке сматра се вредност односне изложености утврђена на начин прописан тач. 28. и 29. ове одлуке – до висине тржишне вредности средства обезбеђења у облику финансијске имовине.

Вредност ванбилансних ставки се, у смислу става 2. ове тачке, а изузетно од тачке 29. ове одлуке, утврђује применом фактора конверзије 100% уместо фактора конверзије прописаних том тачком.

Пондером кредитног ризика средства обезбеђења из става 1. ове тачке сматра се пондер кредитног ризика који се, у складу с пододељком 2. овог одељка, додељује изложеностима по основу финансијске имовине која представља средство обезбеђења, а који не може бити мањи од 20%, осим у случајевима прописаним тач. од 100. до 102. ове одлуке.

100. Банка пондер кредитног ризика 0% додељује обезбеђеном делу изложености по основу репо и *reverse* репо трансакција и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности које испуњавају услове за примену фактора волатилности из тачке 110. ове одлуке. Ако друга уговорна страна у овим трансакцијама испуњава све услове из тачке 110. ове одлуке, осим услова из одредбе под 8) те тачке, банка овим трансакцијама додељује пондер кредитног ризика 10%.

101. Банка пондер кредитног ризика 0% додељује делу изложености по основу ОТС финансијских деривата утврђених у Прилогу 3 који су обезбеђени готовином или готовинским еквивалентима, при чему вредност изложености рачуна у складу са одредбама одељка 3. ове главе, под условом да су наведени финансијски деривати предмет дневног вредновања по текућој тржишној вредности и да је готовина или

готовински еквивалент у валути у којој је уговорено измирење по овим дериватима.

Банка пондер кредитног ризика 10% додељује делу изложености по основу финансијских деривата из става 1. ове тачке обезбеђеном дужничким хартијама од вредности које су издале државе или централне банке којима се, у складу с пододељком 2. овог одељка, додељује пондер кредитног ризика 0%.

Дужничке хартије од вредности из става 2. ове тачке обухватају и:

1) дужничке хартије од вредности територијалних аутономија и јединица локалне самоуправе за које се пондер кредитног ризика, у складу с тач. 37. и 38. ове одлуке, додељује на начин који је прописан за изложености према државама и централним банкама;

2) дужничке хартије од вредности међународних развојних банака из тачке 42. став 1. ове одлуке;

3) дужничке хартије од вредности међународних организација из тачке 43. ове одлуке.

102. Банка може пондер кредитног ризика 0% доделити и другим изложеностима које су обезбеђене средством обезбеђења чији је пондер кредитног ризика 0% само ако су та изложеност и то средство изражени у истој валути.

Ако је средство обезбеђења дужничка хартија од вредности из тачке 101. ове одлуке – поред испуњења услова из става 1. ове тачке, потребно је да однос обезбеђеног дела изложености и вредности средства обезбеђења износи 1:1,20.

(2) Сложени метод

103. Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења средстава обезбеђења у облику финансијске имовине применом сложеног метода тако да пондере кредитног ризика односне изложености утврђене у складу с пододељком 2. овог одељка примењује:

– на ефективну вредност односне изложености за билансне позиције уместо на вредност тих позиција утврђену у складу с тачком 28. ове одлуке;

– на ефективну вредност односне изложености за ванбилансне ставке уместо на вредност те изложености утврђену у складу с тачком 29. ове одлуке.

Ефективна вредност односне изложености из става 1. ове тачке једнака је износу разлике између прилагођених вредности односне изложености и средства обезбеђења, а ако је тај износ негативан – једнака је нули:

$$E^* = \max \{0, [E_{VA} - C_{VAM}]\},$$

где је:

E^* = ефективна вредност односне изложености,

E_{VA} = прилагођена вредност односне изложености из тачке 104. ове одлуке,

C_{VAM} = прилагођена вредност средства обезбеђења из тачке 105. ове одлуке.

104. Прилагођена вредност односне изложености израчунава се тако што се вредност изложености коригује за фактор волатилности утврђен на начин прописан тач. од 106. до 110. ове одлуке који је применљив на односну изложеност, према следећој формули:

$$E_{VA} = E \times (1 + H_E),$$

где је:

E = вредност билансних позиција и ванбилансних ставки које чине односну изложеност, која је за билансне позиције утврђена на начин прописан тачком 28. ове одлуке, односно за ванбилансне ставке на начин прописан тачком 29. те одлуке а пре примене фактора конверзије из те тачке,

H_E = фактор волатилности применљив на односну изложеност.

105. Прилагођена вредност средства обезбеђења за све трансакције израчунава се на тај начин што се тржишна вредност средства обезбеђења у облику финансијске имовине коригује за:

- фактор волатилности за средство обезбеђења утврђен на начин прописан тач. од 106. до 110. ове одлуке;
- фактор волатилности за валутну неусклађеност утврђен на начин прописан тачкама из алинеје прве ове тачке,
- фактор рочне неусклађености утврђен на начин прописан тачком 124. ове одлуке,

а према следећој формули:

$$C_{VAM} = C \times (1 - H_C - H_{FX}) \times H_M,$$

где је:

C = тржишна вредност средства обезбеђења,
 H_c = фактор волатилности за средство обезбеђења,
 H_{Fx} = фактор волатилности за валутну неусклађеност,
 H_m = фактор рочне неусклађености.

106. У случају дневног вредновања изложености, односно средства обезбеђења – банка за обрачун прилагођене вредности односне изложености и средства обезбеђења користи прописане факторе волатилности из следећих табела (табеле 9, 10, 11. и 12):

Табела 9.

Ниво кредитног квалитета у који је распоређен кредитни рејтинг дужничке ХОВ	Преостала рочност	Фактори волатилности за дужничке ХОВ из одредбе под 2) става 1. тачке 75. ове одлуке			Фактори волатилности за дужничке ХОВ из одредаба под 3) и 4) става 1. тачке 75. ове одлуке		
		20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)
1	≤ 1 године	0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707
	>1 ≤ 5 година	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828
	> 5 година	5,657	4	2,828	11,314	8	5,657
2-3	≤ 1 године	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414
	>1 ≤ 5 година	4,243	3	2,121	8,485	6	4,243
	> 5 година	8,485	6	4,243	16,971	12	8,485
4	≤ 1 године	21,213	15	10,607	-	-	-
	>1 ≤ 5 година	21,213	15	10,607	-	-	-
	> 5 година	21,213	15	10,607	-	-	-

Табела 10.

Ниво кредитног квалитета у који је распоређен краткорочни кредитни рејтинг дужничке ХОВ	Фактори волатилности за дужничке ХОВ из одредбе под 2) става 1. тачке 75. ове одлуке с краткорочним кредитним рејтингом			Фактори волатилности за дужничке ХОВ из одредаба под 3) и 4) става 1. тачке 75. ове одлуке с краткорочним кредитним рејтингом		
	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)
1	0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707
2-3	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414

Табела 11.

Остале врсте средстава	20-дневни	10-дневни	5-дневни
------------------------	-----------	-----------	----------

обезбеђења или изложености	период реализације (%)	период реализације (%)	период реализације (%)
Акције или конвертибилне обвезнице које су укључене у главне берзанске индексе	21,213	15	10,607
Остале акције или конвертибилне обвезнице којима се тргује на признатој берзи	35,355	25	17,678
Готовина	0	0	0
Злато	21,213	15	10,607

Табела 12.

Фактори волатилности за валутну неусклађеност		
20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)
11,314	8	5,657

Банка примењује факторе волатилности прописане овом тачком за следеће периоде реализације:

- 20 радних дана за трансакције без права додатног обезбеђења;
- 10 радних дана за трансакције с правом додатног обезбеђења;
- 5 радних дана за репо и *reverse* репо трансакције (осим оних трансакција чији је предмет роба) и трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности.

Банка на дужничке хартије од вредности банака које испуњавају услове прописане тачком 76. ове одлуке примењује фактор волатилности који је овом тачком прописан за хартије од вредности банака или привредних друштава чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 2 или 3.

Банка на инвестиционе јединице инвестиционих фондова које су признате као подобно средство обезбеђења примењује:

- фактор волатилности који представља пондерисани просек фактора волатилности који би се применили на имовину у коју је фонд инвестирао, узимајући у обзир период реализације из става 2. ове тачке, или
- највиши фактор волатилности који се примењује за имовину у коју фонд има право да инвестира у складу са инвестиционом политиком и законом којим се уређују инвестициони фондови, ако банка не располаже информацијама о имовини у коју фонд улаже.

107. Банка је дужна да на хартије од вредности или робу који су дати у зајам или продати у репо и *reverse* репо трансакцијама или трансакцијама давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе а не испуњавају услове подобности прописане овим пододељком – примењује фактор волатилности из тачке 106. ове одлуке који се примењује на акције које нису укључене у главни берзански индекс а којима се тргује на признатој берзи.

108. Изузетно од тач. 106. и 107. ове одлуке – банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, користити сопствене процене фактора волатилности за обрачун прилагођене вредности односне изложености и средства обезбеђења, под следећим условима:

1) да факторе волатилности процењује за сваку појединачну дужничку хартију од вредности, односно за свако средство обезбеђења, а, изузетно, да ту процену врши на групној основи за дужничке хартије од вредности којима је додељен кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи; ако банка ову процену врши на групној основи, та процена је репрезентативна за хартије од вредности распоређене у одговарајућу групу, при чему распоред ових хартија у групе врши узимајући у обзир класу којој припада њихов издавалац, затим кредитни рејтинг тих хартија, њихову преосталу рочност и модификовано трајање;

2) да фактор волатилности процењује за средство обезбеђења или за валутну неусклађеност не узимајући у обзир корелацију између необезбеђене изложености, средства обезбеђења и/или девизног курса;

3) да при процени фактора волатилности користи интервал поверења од 99%;

4) да при процени фактора волатилности користи периоде реализације из тачке 106. ове одлуке, а, изузетно, да ту процену врши на основу краћег или дужег периода реализације, при чему је дужна да ове факторе прилагоди периодима реализације из те тачке коришћењем следеће формуле:

$$H_M = H_N \sqrt{T_M / T_N},$$

где је:

H_M = фактор волатилности прилагођен периоду реализације из тачке 106. ове одлуке,

H_N = фактор волатилности процењен на основу периода реализације T_N ,

T_M = период реализације из тачке 106. ове одлуке,

T_N = период реализације који је краћи или дужи од периода реализације из тачке 106. ове одлуке;

5) да прилагођава навише период реализације за мање квалитетна средства обезбеђења услед њихове смањене ликвидности, као и кад историјски подаци указују на могућу потцењеност волатилности, при чему је неопходно да такве случајеве обухвати стрес тестовима;

6) да факторе волатилности процењује на основу историјског периода посматрања који није краћи од једне године, а ако у том периоду користи обичан метод пондерисања или неки други сличан метод – да пондерисани период посматрања не буде краћи од шест месеци;

7) да редовно ажурира своје временске серије података и да факторе волатилности процењује најмање једном у три месеца, односно и чешће у случају знатних промена тржишних цена;

8) да користи процењене факторе волатилности у свакодневном управљању ризицима, као и при одређивању лимита изложености;

9) да је својим унутрашњим актима уредила начин и поступак процене фактора волатилности, као и њихово коришћење у управљању ризицима, и да је успоставила такав систем унутрашњих контрола који обезбеђује доследно спровођење тих аката;

10) да редовно, а најмање једном годишње, спроводи унутрашњу ревизију система за процену фактора волатилности, која обухвата нарочито:

- укључивање те процене у дневно управљање ризицима,
- проверу свих значајнијих промена у процесу те процене,
- проверу доследности коришћеног периода и поузданости извора података за ту процену, као и независност тих извора,
- тачност и адекватност претпоставки коришћених за ту процену.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. овог тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави одговарајућу документацију којом доказује испуњеност услова из тог става.

Банка која је добила сагласност из става 1. ове тачке дужна је да сопствене процене фактора волатилности користи за обрачун прилагођене вредности свих изложености и средстава обезбеђења, осим за групу изложености које нису материјално значајне и за које користи прописане факторе волатилности из тачке 106. ове одлуке.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да више нису испуњени услови из тог става.

109. Банка која изложености, односно средства обезбеђења не вреднује на дневној основи дужна је да, ради израчунавања прилагођене вредности односне изложености, односно средства

обезбеђења, факторе волатилности из тач. од 106. до 108. ове одлуке прилагођава навише – коришћењем следеће формуле:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}}$$

где је:

H = прилагођени фактор волатилности,

H_M = фактор волатилности који важи у случају дневног вредновања изложености/средства обезбеђења,

N_R = број радних дана између два вредновања изложености/средства обезбеђења,

T_M = период реализације из тачке 106. ове одлуке.

110. Банка може, уместо фактора волатилности из тач. од 106. до 108. ове одлуке, примењивати фактор волатилности 0% за репо и *reverse* репо трансакције и трансакције узимања или давања у зајам хартија од вредности које нису предмет стандардизованог споразума о нетирању и које испуњавају следеће услове:

1) да су изложеност и средство обезбеђења готовина или дужничке хартије од вредности држава или централних банака с расположивим кредитним рејтингом изабране агенције за рејтинг или агенције за кредитирање извоза коме одговара ниво кредитног квалитета 4 или бољи у складу с тач. од 34. до 36. ове одлуке;

2) да су изложеност и средство обезбеђења изражени у истој валути;

3) да рок доспећа трансакције није дужи од једног дана или да су и изложеност и средство обезбеђења предмет дневног вредновања по текућој тржишној вредности, односно дневног одмеравања маргина;

4) да период између последњег вредновања по текућој тржишној вредности (пре наступања немогућности одмеравања маргина) и реализације средства обезбеђења није дужи од четири радна дана;

5) да се поравнање трансакција извршава у одговарајућем клиринг систему;

6) да је приложена стандардна тржишна документација за репо и *reverse* репо трансакције или трансакције давања и узимања у зајам хартија од вредности;

7) да је уговорено право једне уговорне стране да одмах оконча трансакцију ако друга уговорна страна не преда готовину, не пренесе хартије од вредности или на други начин не измири своју обавезу, односно ако не одржава маргину на уговореном нивоу;

8) да је друга уговорна страна:

- лице које је издавалац хартија од вредности из тачке 75. став 1. одредба под 2) и став 2. ове одлуке, коме се, у складу с пододељком 2. овог одељка, додељује пондер кредитног ризика 0%,
- банка,
- правно лице из тачке 44. став 1, алинеја трећа, ове одлуке, коме се, у складу с пододељком 2. овог одељка, додељује пондер кредитног ризика 20%,
- друштво за управљање отвореним инвестиционим фондом над чијим пословањем надзор врши надлежно регулаторно тело које прописује минималне услове солвентности,
- друштво за управљање пензијским фондом над чијим пословањем надзор врши надлежно регулаторно тело,
- призната клириншка кућа (нпр. клириншка кућа на признатој берзи).

*Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком
за ефекте коришћења билансног нетирања*

111. Ради прилагођавања активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте коришћења билансног нетирања – потраживања и обавезе по основу кредита и депозита који су предмет билансног нетирања имају третман средства обезбеђења у облику готовине.

Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења билансног нетирања на начин који је тач. од 99. до 102. ове одлуке утврђен за једноставни метод.

Изузетно од става 1. ове тачке, у случају рочне неусклађености између потраживања и обавезе по основу кредита и депозита из става 1. ове тачке, банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте билансног нетирања на начин који је тач. од 103. до 110. ове одлуке прописан за сложени метод.

*Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте
коришћења стандардизованих споразума о нетирању*

112. Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења стандардизованих споразума о нетирању на начин који је тач. од 103. до 110. ове одлуке прописан за сложени метод, при чему хартије од вредности или роба који су продати, дати у зајам или предати по основу тог споразума представљају изложеност банке, а хартије од вредности или роба који су купљени, узети у зајам или примљени по основу тог споразума представљају средство обезбеђења.

113. Ефективна вредност односне изложености по стандардизованим споразумима о нетирању израчунава се у складу са следећом формулом:

$$E^* = \max\{0, [(\sum(E) - \sum(C)) + \sum(|\text{нето позиција у свакој ХОВ}| \times H_{\text{sec}}) + (\sum|E_{\text{fx}}| \times H_{\text{fx}})]\},$$

где је:

E^* = ефективна вредност односне изложености,

E = вредност појединачних изложености по основу стандардизованог споразума о нетирању у складу с тач. 28. и 29. ове одлуке, под претпоставком да не постоји кредитна заштита,

$\sum(E)$ = збир свих E по основу стандардизованог споразума о нетирању,

C = вредност хартије од вредности или робе која је купљена, узета у зајам или примљена, или готовине која је узета у зајам или примљена по основу изложености,

$\sum(C)$ = збир свих C по основу стандардизованог споразума о нетирању,

H_{sec} = фактор волатилности за средство обезбеђења утврђен за сваку врсту хартија од вредности,

нето позиција у свакој ХОВ = разлика између укупне вредности хартија од вредности или робе који су продати, дати у зајам или предати по основу стандардизованог споразума о нетирању и укупне вредности идентичних хартија од вредности или робе исте врсте који су купљени, узети у зајам или примљени по основу тог споразума,

E_{fx} = позитивна или негативна нето позиција у валути (осим валуте поравнања стандардизованог споразума о нетирању), израчуната као разлика између укупне вредности хартија од вредности изражених у тој валути које су продате, дате у зајам или предате по основу стандардизованог споразума о нетирању (увећане за готовински износ у тој валути који је дат у зајам или пренет по основу овог споразума) и укупне вредности хартија од вредности изражених у тој валути које су купљене, узете у зајам или примљене по основу тог споразума (увећане за готовински износ у тој валути који је узет у зајам или примљен по основу овог споразума),

H_{fx} = фактор волатилности за валутну неусклађеност.

114. Банка може, уз сагласност Народне банке Србије, активу пондерисану кредитним ризиком прилагођавати за ефекте коришћења стандардизованих споразума о нетирању применом интерних модела.

Банка је дужна да интерне моделе из става 1. ове тачке примењује на све друге уговорне стране и на све хартије од вредности, осим на портфолија која нису материјално значајна и за која може користити

факторе волатилности у складу с тач. 106. и 110. ове одлуке или сопствене процене тих фактора у складу с тач. 108. и 109. те одлуке.

Банка је дужна да интерним моделима из става 1. ове тачке обухвати корелације између позиција у хартијама од вредности које су предмет стандардизованих споразума о нетирању и ликвидности тих хартија, као и да обезбеди процене о потенцијалним променама вредности необезбеђеног износа изложености ($\Sigma E - \Sigma C$).

Банка може користити интерне моделе из става 1. ове тачке за трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности ако су ове трансакције покривене стандардизованим споразумима о нетирању који испуњавају услове из тач. 314. и 315. ове одлуке.

Банка која је добила сагласност Народне банке Србије за коришћење интерних модела за израчунавање капиталних захтева за тржишне ризике у складу са одељком 6. главе V ове одлуке може те моделе користити ради прилагођавања активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте коришћења стандардизованих споразума о нетирању без претходне сагласности из става 1. ове тачке ако ови модели испуњавају услове из ст. од 2. до 4. те тачке.

115. Народна банка Србије може банци дати сагласност за примену интерних модела из тачке 114. ове одлуке под условом да банка има успостављен свеобухватан, поуздан и јединствен систем управљања ризицима који могу настати по основу трансакција из стандардизованог споразума о нетирању и ако су испуњени следећи услови:

1) да интерни модел за управљање ризицима који банка користи за рачунање потенцијалне промене вредности ових трансакција испуњава услове из тачке 116. ове одлуке, да је укључен у свакодневни процес управљања ризицима банке и да служи као основа за извештавање руководства о ризичним изложеностима банке;

2) да банка има организациону јединицу у чијем је делокругу контрола ризика која је независна од организационе јединице у чијем је делокругу уговарање трансакција и која директно извештава руководство, израђује и анализира дневне извештаје који су резултат интерних модела за мерење ризика и предлаже одговарајуће мере у вези с лимитима за поједине позиције;

3) да руководство коме организациона јединица у чијем је делокругу контрола ризика доставља дневне извештаје има овлашћења за ограничавање или смањивање укупне изложености банке ризицима и позиција које запослени овлашћени за уговарање трансакција заузимају;

4) да банка у организационој јединици у чијем је делокругу контрола ризика има довољан број запослених одговарајуће стручности који су оспособљени за коришћење сложених интерних модела;

5) да је банка успоставила процедуре за праћење и обезбеђивање усклађености са својим унутрашњим актима и контролним механизмима којима се уређује мерење ризика;

6) да постоји документација о историјској поузданости и тачности интерног модела за мерење ризика добијена бек (*back*) тестирањем, односно провером коришћених модела на основу реализованих вредности, који се спроводе најмање једном годишње;

7) да банка редовно спроводи стрес тестирање, чије резултате анализира руководство банке и, у складу с њим, мења унутрашње акте и успостављене лимите;

8) да унутрашња ревизија банке најмање једном годишње спроводи независну процену система за управљање тржишним ризицима, која обухвата активности организационе јединице у чијем је делокругу уговарање трансакција и организационе јединице у чијем је делокругу контрола ризика;

9) да банка најмање једном годишње врши ревизију свог система за управљање ризицима;

10) да интерни модел испуњава услове из тачке 311. ове одлуке.

Банка може користити емпиријске корелације у оквиру одређене ризичне категорије или између ризичних категорија само ако је у сагласности из става 1. ове тачке процењено да је систем за мерење ових корелација поуздан и свеобухватан.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави одговарајућу документацију којом доказује испуњеност услова из тог става.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да више нису испуњени услови из тачке 114. ове одлуке и услови из тог става.

116. Банка је дужна да при израчунавању потенцијалне промене вредности из тачке 115. одредба под 1) ове одлуке обезбеди испуњење следећих услова:

1) да се ове промене израчунавају најмање једном дневно;

2) да једностранни интервал поверења износи 99%;

3) да се за репо и *reverse* репо трансакције или трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности користи петодневни, а за остале трансакције десетодневни период реализације;

4) да временска серија података није краћа од једне године, осим у случају знатног повећања волатилности цена, кад коришћење краће временске серије може бити оправдано;

5) да се временска серија података ажурира најмање једном у три месеца, а, по потреби и чешће, нарочито у случају значајнијих промена тржишних цена.

При израчунавању потенцијалне промене вредности из става 1. ове тачке, банка је дужна да обезбеди да интерни модел укључи довољан број релевантних фактора ризика како би моделом били обухваћени сви материјално значајни ценовни ризици.

117. Ефективна вредност изложености банке се, применом интерних модела, израчунава коришћењем следеће формуле:

$$E^* = \max\{0, [(\sum E - \sum C) + (VaR \text{ процена интерног модела})]\},$$

где је:

E^* = ефективна вредност изложености,

E = вредност појединачне изложености по основу стандардизованог споразума о нетирању утврђена у складу с пододељком 2. одељка 3. ове главе, под претпоставком да не постоји кредитна заштита,

$\Sigma(E)$ = збир свих E по основу стандардизованог споразума о нетирању,

C = вредност хартије од вредности или робе која је купљена, узета у зајам или примљена, или готовине која је узета у зајам или примљена по основу изложености,

$\Sigma(C)$ = збир свих C по основу стандардизованог споразума о нетирању.

Банка је дужна да, као вредност изложености по основу трансакција које су предмет стандардизованог споразума о нетирању, користи ефективну вредност изложености (E^*) израчунату у складу с тач. од 112. до 116. ове одлуке.

Банка је дужна да, при израчунавању износа активе пондерисане кредитним ризиком применом приступа интерних модела, користи резултате модела од претходног радног дана.

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте коришћења осталих инструмената материјалне кредитне заштите

118. Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења готовине и готовинских еквивалената из тачке 82. одредба под 1) ове одлуке, сходном применом тач. 121. и 122. ове

одлуке, при чему та готовина, односно готовински еквиваленти имају третман гаранције, односно јемства банке код које су депоновани.

119. Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења полиса животног осигурања из тачке 82. одредба под 2) ове одлуке на тај начин што обезбеђеном делу односне изложености додељује пондере кредитног ризика из става 2. ове тачке, при чему се обезбеђеним делом односне изложености сматра вредност те изложености до висине откупне вредности полисе животног осигурања.

Банка на обезбеђени део односне изложености примењује следеће пондере кредитног ризика:

- 1) 20% – ако се необезбеђеној изложености, с правом првенства наплате, према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер кредитног ризика 20%;
- 2) 35% – ако се необезбеђеној изложености, с правом првенства наплате, према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер кредитног ризика 50%;
- 3) 70% – ако се необезбеђеној изложености, с правом првенства наплате, према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер кредитног ризика 100%;
- 4) 150% – ако се необезбеђеној изложености, с правом првенства наплате, према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер кредитног ризика 150%.

Банка је дужна да, у случају валутне неусклађености између изложености и подобног инструмента кредитне заштите из става 1. ове тачке, примењује начин обрачуна из тачке 122. ове одлуке.

120. Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења финансијских инструмената из тачке 82. одредба под 3) ове одлуке, сходном применом тач. 121. и 122. те одлуке, при чему ови инструменти имају третман гаранције, односно јемства банке која их је издала.

Вредност финансијских инструмената из става 1. ове тачке једнака је:

- 1) њиховом номиналном износу ако се откуп тих инструмената врши по номиналној вредности, или
- 2) њиховој вредности утврђеној на начин прописан за утврђивање вредности дужничких хартија од вредности из тачке 76. ове одлуке, ако се откуп тих инструмената врши по тржишној цени.

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком за ефекте коришћења инструмената нематеријалне кредитне заштите

121. Банка активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења инструмената нематеријалне кредитне заштите на тај начин што обезбеђеном делу односне изложености додељује пондер кредитног ризика пружаоца заштите који је утврђен у складу с пододељком 2. овог одељка уместо пондера кредитног ризика ове изложености утврђеног у складу с тим пододељком.

Обезбеђеним делом односне изложености из става 1. ове тачке сматра се:

– вредност ове изложености утврђена на начин прописан тач. 28. и 29. ове одлуке – кад је вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите из тачке 122. те одлуке једнака тој вредности или већа од ње, или

– вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите из тачке 122. ове одлуке – кад је ова вредност мања од вредности односне изложености утврђене на начин прописан тач. 28. и 29. те одлуке а банка и пружалац заштите имају исто право првенства наплате у случају стечаја.

Вредност изложености из става 2. ове тачке која је ванбилансна ставка утврђује се применом фактора конверзије 100% уместо фактора конверзије из тачке 29. ове одлуке.

Актива пондерисана кредитним ризиком прилагођена за ефекте коришћења инструмената нематеријалне кредитне заштите израчунава се према следећим формулама:

1) у случају из става 2, алинеја прва, ове тачке:

$$E \times g,$$

где је:

E = вредност изложености,

g = пондер кредитног ризика који се, у складу с пододељком 2. овог одељка, додељује изложеним према пружаоцу кредитне заштите;

2) у случају из става 2, алинеја друга, ове тачке:

$$(E - G_A) \times r + G_A \times g,$$

где је:

E = вредност изложености,

G_A = вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите израчуната у складу с тачком 122. ове одлуке,

g = пондер кредитног ризика односне изложености додељен у складу пододељком 2. овог одељка,

g = пондер кредитног ризика који се, у складу с пододељком 2. овог одељка, додељује изложеностима према пружаоцу кредитне заштите.

122. Вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите једнака је номиналном износу кредитне заштите (износу за који се пружалац те заштите обавезао да ће га платити банци у случају неизмирења обавеза или неплаћања дужника банке или услед настанка других уговорених кредитних догађаја) коригованом за:

- фактор волатилности за валутну неусклађеност,
- фактор рочне неусклађености,

а према следећој формули:

$$G_A = G \times (1 - H_{fx}) \times H_M,$$

где је:

G_A = вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите,

G = номинални износ кредитне заштите,

H_{fx} = фактор волатилности за валутну неусклађеност утврђен на начин прописан тач. 106. и 107. ове одлуке, односно $H_{fx} = 0$ ако су валута изложености и валута кредитне заштите исте,

H_M = фактор рочне неусклађености утврђен на начин прописан тачком 124. ове одлуке.

У случају кредитних деривата код којих кредитни догађај не настаје реструктурирањем односне изложености у виду отписа или продужења рока плаћања главнице, камате или провизије чија је последица настанак губитка (нпр. исправка вредности или друга слична промена у билансу успеха) – банка номинални износ кредитне заштите из става 1. ове тачке прилагођава на следећи начин:

1) умањује га за 40% – ако се пружалац заштите обавезао да плати износ који није већи од вредности изложености, или

2) ако се пружалац заштите обавезао да плати износ који је већи од вредности изложености – тај номинални износ не може бити већи од 60% вредности изложености.

д) Рочна неусклађеност

123. Рочна неусклађеност између инструмента кредитне заштите и односне изложености постоји ако је преостали рок важења овог инструмента краћи од ефективне рочности односне изложености.

Ефективна рочност односне изложености из става 1. ове тачке изражава се у годинама и не може бити дужа од пет година.

Преостали рок важења инструмента кредитне заштите из става 1. ове тачке представља период до најранијег датума кад кредитна заштита престаје да важи или може престати да важи, изражен у годинама, при чему се под најранијим датумом подразумева нарочито:

- најранији датум кад пружалац кредитне заштите има право да искористи уговорену могућност једностраног окончања ове заштите;
- најранији датум кад корисник кредитне заштите има право да искористи уговорену могућност једностраног окончања ове заштите.

Банка која активу пондерисану кредитним ризиком прилагођава за ефекте коришћења инструмента материјалне кредитне заштите применом једноставног метода – не може ту активу прилагођавати за ефекте оних инструмента код којих постоји рочна неусклађеност у односу на односну изложеност.

124. Банка фактор рочне неусклађености из тач. 105. и 122. ове одлуке израчунава према следећој формули:

$$H_M = (t - t^*) / (T - t^*),$$

где је:

H_M = фактор рочне неусклађености,

T = ефективна рочност односне изложености,

t = T или број година преосталог рока важења инструмента кредитне заштите, зависно од тога који је период краћи,

$t^* = 0,25$.

5. Услови и начин давања сагласности за коришћење кредитних рејтинга које додељују агенције за рејтинг

125. Народна банка Србије даје сагласност за подобност кредитних рејтинга које додељује агенција за рејтинг, ради израчунавања капиталних захтева за кредитни ризик банке.

Захтев за давање сагласности из става 1. ове тачке Народној банци Србије подноси агенција за рејтинг и уз овај захтев доставља:

1) изјаву једне или више банака о намери коришћења кредитних рејтинга које ова агенција додељује за израчунавање капиталног захтева за кредитни ризик, као и изјаву о испуњености услова за избор те агенције прописаних тачком 65. став 2. ове одлуке;

2) документацију која садржи информације утврђене у Прилогу 1, који је одштампан уз ову одлуку и њен је саставни део, којом се доказује испуњеност услова у вези с методологијом, проценом кредитног квалитета и појединачним кредитним рејтинзима који су прописани у тач. од 126. до 132. ове одлуке.

Народна банка Србије даје сагласност из става 1. ове тачке ако процени да су испуњени услови из става 2. одредба под 2) те тачке.

Изузетно од става 3. ове тачке, Народна банка Србије може дати сагласност из тог става без процене испуњености услова у вези с методологијом и проценом кредитног квалитета ако је агенција за рејтинг регистрована у држави чланици Европске уније и ако је доставила доказ о тој регистрацији који издаје надлежни орган те државе.

Изузетно од става 3. ове тачке, Народна банка Србије може дати сагласност из тог става без процене испуњености услова из става 2. одредба под 2) те тачке ако су ову сагласност дала најмање два надлежна регулаторна тела с којима је Народна банка Србије потписала споразум о сарадњи и ако је ова агенција о томе доставила одговарајуће доказе (одговарајући правни акт о давању те сагласности који су донела та тела и одговарајући акт о мапирању кредитних рејтинга који су извршила та тела), с тим што при подношењу захтева за добијање ове сагласности агенција за рејтинг не доставља документацију из те одредбе, осим на захтев Народне банке Србије.

Документација из ове тачке доставља се у оригиналу или овереној копији, на српском језику, а ако је на страном језику – доставља се и превод на српски језик који је оверио овлашћени судски тумач.

У поступку одлучивања о захтеву за давање сагласности из става 1. ове тачке, Народна банка Србије може тражити и другу одговарајућу документацију и податке.

а) Услови у вези с методологијом и проценом кредитног квалитета

126. Методологија коју агенција за рејтинг користи за процену кредитног квалитета за одређени тржишни сегмент (у даљем тексту: методологија агенције за рејтинг) испуњава услове који се односе на објективност, континуирано праћење и транспарентност.

127. Услови који се односе на објективност методологије агенције за рејтинг подразумевају то да је ова методологија заснована на принципима опрезности и систематичности, а њено коришћење континуирано и доследно, да обухвата све релевантне факторе одређеног тржишног сегмента и да се заснива на адекватним подацима о стопама неизмирења обавеза за сваки кредитни рејтинг и о транзитивним матрицама (матрице вероватноће преласка из једног у други кредитни рејтинг у одређеном периоду).

Агенција за рејтинг своју методологију примењује на сва правна лица и њихове финансијске инструменте који припадају одређеном тржишном сегменту, редовно спроводи валидацију, као и проверу и прилагођавање ове методологије на основу историјских података.

За процену испуњености критеријума објективности, агенција за рејтинг је дужна да обезбеди нарочито:

- документовани квантитативни доказ о поузданости процене кредитног квалитета агенције за рејтинг током одређеног периода, и то за сваки тржишни сегмент;
- документацију којом се доказује да су код агенције за рејтинг успостављени процеси за процену фактора који утичу на кредитни квалитет правних лица и/или њихових финансијских инструмената којима се додељује кредитни рејтинг, као и процеси за укључивање тих фактора у методологију агенције за рејтинг;
- процедуре које омогућавају доследну и континуирану примену методологије агенције за рејтинг на сва правна лица и њихове финансијске инструменте који припадају одређеном тржишном сегменту.

128. Услови који се односе на континуирано праћење кредитних рејтинга подразумевају то да је ово праћење утврђено методологијом агенције за рејтинг, као и да је предвиђено преиспитивање и прилагођавање кредитног рејтинга променама финансијских услова након сваког значајног догађаја који може утицати на процену кредитног ризика, а најмање једном годишње.

При процени испуњености услова из става 1. ове тачке Народна банка Србије процењује нарочито:

- процедуре за *back* тестирање агенције за рејтинг;
- редовне интерне провере кредитног рејтинга;
- сарадњу са органима управљања и руковођења правних лица којима агенција за рејтинг додељује кредитни рејтинг.

Агенција за рејтинг, и то за сваки тржишни сегмент, најмање једном годишње проверава коришћење методологије агенције за рејтинг на основу реализованих вредности (*back* тестирање).

Редовне интерне провере кредитног рејтинга које спроводи агенција за рејтинг обухватају све промене у интерним и екстерним факторима за свако правно лице коме ова агенција додељује кредитни рејтинг. Процена кредитног ризика ревидира се након сваке битне промене ових фактора, а најмање једном годишње.

Агенција за рејтинг је дужна да Народној банци Србије, на њен захтев, достави информације о начину сарадње са органима управљања и руковођења правних лица којима ова агенција додељује кредитни рејтинг, као и о интензитету те сарадње.

129. Услови који се односе на транспарентност методологије агенције за рејтинг подразумевају то да агенција за рејтинг објављује основне принципе и претпоставке на којима се ова методологија заснива, како би свим заинтересованим лицима биле доступне све информације неопходне за процену адекватности те методологије.

Народна банка Србије транспарентност методологије агенције за рејтинг процењује на основу обима и садржине објављених информација из става 1. ове тачке и на основу начина на који су те информације објављене.

Објављене информације из става 1. ове тачке нарочито садрже јасан и разумљив опис процена кредитног ризика за сваки тржишни сегмент, као и све значајне промене методологије агенције за рејтинг која је коришћена.

Агенција за рејтинг обезбеђује да информације из става 1. ове тачке буду доступне и бесплатне и да се на одговарајући начин објављују (нпр. на њеној Интернет страници).

130. Услови који се односе на обезбеђење независности и адекватности процене кредитног квалитета подразумевају то да је ова

процена независна од политичких утицаја или ограничења, као и од економских притисака. За процену испуњености овог услова, Народна банка Србије нарочито испитује адекватност власничке и организационе структуре агенције за рејтинг, адекватност структуре извора средстава агенције за рејтинг, кадровску оспособљеност и стручност запослених агенције за рејтинг, као и развијеност корпоративног управљања у агенцији за рејтинг.

Власничка и организациона структура агенције за рејтинг је адекватна ако онемогућава утицај власника те агенције, односно политичке и економске притиске на процену кредитног ризика. Активности агенције за рејтинг у вези с проценом кредитног ризика функционално и организационо су одвојене од осталих њених активности.

Структура извора средстава агенције за рејтинг је адекватна ако се њоме обезбеђују стабилни и дугорочни извори средстава финансирања ове агенције, као и независност од клијената како би онемогућила њихов утицај на објективност процене кредитног ризика.

Агенција за рејтинг има онолики број запослених одговарајуће стручности, способности и професионалног искуства који омогућава спровођење свих њених релевантних активности, укључујући и континуирану сарадњу с клијентима ради прибављања информација које се користе у методологији ове агенције, с тим што је у процес процене кредитног квалитета укључен најмање један запослени са одговарајућим професионалним искуством дужим од три године.

Политика зарада и/или награђивања запослених укључених у процес процене кредитног квалитета не може бити повезана с приходом који агенција за рејтинг остварује ни с висином додељеног рејтинга.

Развијеност корпоративног управљања у агенцији за рејтинг подразумева:

- успостављање независне функције унутрашње ревизије;
- израду процедура и других унутрашњих аката којима се обезбеђује интегритет процеса процене кредитног ризика;
- обезбеђивање процеса и успостављање процедура за идентификовање, спречавање и отклањање постојећих и могућих сукоба интереса који би могли угрозити објективност, независност и квалитет процена кредитног ризика;
- објављивање значајних информација о пословању ове агенције, укључујући и оне које се односе на постојеће и могуће сукобе интереса.

б) Услови у вези с појединачним кредитним рејтинзима

131. Појединачни кредитни рејтинзи агенције за рејтинг су такви да их учесници на тржишту користе и да их сматрају веродостојним и поузданим.

Народна банка Србије веродостојност појединачних кредитних рејтинга агенције за рејтинг процењује нарочито на основу следећих фактора:

- тржишног учешћа те агенције на појединачним тржишним сегментима;
- износа и структуре прихода и извора средстава те агенције;
- постојања повезаности између утврђивања цене пружене услуге и додељеног кредитног рејтинга;
- коришћења ових рејтинга, односно тога да су их најмање две домаће или стране банке користиле за емисију обвезница и/или процену кредитног ризика.

Ради признавања кредитних рејтинга структурираних финансијских инструмената, потребно је да агенција за рејтинг објављује објашњење о томе како промене квалитета скупа односне имовине утичу на кредитни рејтинг.

Народна банка Србије може веродостојност појединачних кредитних рејтинга процењивати и на основу других фактора који зависе од специфичности одређеног тржишног сегмента.

132. Агенција за рејтинг обезбеђује доступност појединачних кредитних рејтинга свим заинтересованим страним и домаћим лицима, укључујући и банке, под истим условима.

в) Мапирање кредитних рејтинга

133. Народна банка Србије мапирање кредитних рејтинга агенције за рејтинг врши на следећи начин:

- 1) директним мапирањем – у складу с тач. од 134. до 136. ове одлуке, или
- 2) индиректним мапирањем – у складу с мапирањем које је извршило надлежно регулаторно тело државе чланице Европске уније.

Народна банка Србије континуирано прати адекватност мапирања кредитних рејтинга из става 1. ове тачке, као и измена мапирања, па ако

утврди да извршено мапирање више није адекватно, поново врши директно мапирање.

Народна банка Србије при мапирању кредитних рејтинга користи трогодишњу кумулативну стопу неизмирења обавеза (у даљем тексту: трогодишњи CDR показатељ) и друге квантитативне и квалитативне податке.

134. При мапирању дугорочних кредитних рејтинга Народна банка Србије врши поређење десетогодишњег просека трогодишњег CDR показатеља за сва правна лица којима је агенција за рејтинг доделила исти дугорочни кредитни рејтинг с дугорочним референтним трогодишњим CDR показатељем за одговарајући ниво кредитног квалитета, у складу са следећом табелом (Табела 13):

Табела 13.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5
Дугорочни референтни трогодишњи CDR показатељ	0,10%	0,25%	1,00%	7,50%	20,00%

При мапирању из става 1. ове тачке врши се и поређење два последња трогодишња CDR показатеља за сва правна лица којима је агенција за рејтинг доделила исти дугорочни кредитни рејтинг с контролним и активирајућим нивоом трогодишњег CDR показатеља за одговарајући ниво кредитног квалитета у складу са следећом табелом (Табела 14):

Табела 14.

Ниво кредитног квалитета	1	2	3	4	5
Контролни ниво трогодишњег CDR показатеља	0,8%	1,0%	2,4%	11,0%	28,6%
Активирајући ниво трогодишњег CDR показатеља	1,2%	1,3%	3,0%	12,4%	35,0%

Изузетно од става 1. ове тачке, ако агенција за рејтинг нема довољно дугу временску серију података о стопама неизмирења обавеза – дужна је да изврши процену десетогодишњег просека трогодишњег CDR показатеља, као и осталих квантитативних параметара који се користе за мапирање кредитног рејтинга.

Мапирање дугорочних кредитних рејтинга Народна банка Србије најпре врши на основу поређења стварног или процењеног десетогодишњег просека трогодишњег CDR показатеља додељеног дугорочног кредитног рејтинга с дугорочним референтним трогодишњим CDR показатељем за одговарајући ниво кредитног квалитета, у складу с Табелом 13. Ово мапирање потврђује се коришћењем контролног и активирајућег нивоа трогодишњег CDR показатеља за одговарајући ниво кредитног квалитета, у складу с Табелом 14 – на следећи начин:

1) кад је последњи трогодишњи CDR показатељ додељеног дугорочног кредитног рејтинга изнад одговарајућег контролног нивоа – Народна банка Србије додељује неповољнији ниво кредитног квалитета од нивоа који одговара кредитном рејтингу који је доделила агенција за рејтинг ако утврди да је процена кредитног ризика коју је извршила та агенција лошијег квалитета од процена других релевантних агенција за рејтинг;

2) кад су два последња трогодишња CDR показатеља додељеног дугорочног кредитног рејтинга изнад одговарајућег активирајућег нивоа – Народна банка Србије додељује неповољнији ниво кредитног квалитета од нивоа који одговара кредитном рејтингу који је доделила агенција за рејтинг.

У случају да је, у складу са ставом 4. ове тачке, одредила неповољнији ниво кредитног квалитета, а агенција за рејтинг након тога докаже да стопе неизмирења обавеза које се односе на одређени кредитни рејтинг које она додељује више знатно не одступају од референтних стопа неизмирења обавеза – Народна банка Србије може доделити првобитни ниво кредитног квалитета.

Народна банка Србије при мапирању дугорочних кредитних рејтинга, поред трогодишњег CDR показатеља, анализира и друге податке за које процени да су неопходни.

135. Народна банка Србије врши мапирање краткорочних кредитних рејтинга на основу резултата мапирања дугорочних кредитних рејтинга, као и резултата мапирања краткорочних кредитних рејтинга које је агенција за рејтинг извршила на основу дугорочних кредитних рејтинга.

136. Народна банка Србије врши мапирање подобних кредитних рејтинга отворених инвестиционих фондова на основу резултата мапирања дугорочних кредитних рејтинга, као и резултата мапирања кредитних рејтинга ових фондова које је агенција за рејтинг извршила на основу дугорочних кредитних рејтинга.

Подобним кредитним рејтингом отворених инвестиционих фондова, у смислу става 1. ове тачке, сматра се кредитни рејтинг који у највећој мери зависи од кредитног квалитета имовине тих фондова с фиксним приносом, при чему се остали фактори који могу утицати на одређивање кредитног рејтинга (квалитет управљања, осетљивост овог фонда на промене на тржишту, степен диверсификације и рочна усклађеност имовине и обавеза тог фонда) узимају у обзир само ако имају велики утицај.

г) Листа подобних агенција за рејтинг

137. Народна банка Србије на својој Интернет страници објављује листу подобних агенција за рејтинг.

Листа из става 1. ове тачке садржи следеће податке:

- пословно име и седиште подобне агенције за рејтинг;
- начин давања сагласности из тачке 125. ове одлуке;
- тржишни сегмент за који је дата сагласност из тачке 125. ове одлуке;
- класе изложености из пододељка 2. овог одељка за које банке могу користити кредитне рејтинге подобне агенције за рејтинг;
- ознаке подобних кредитних рејтинга и њихово мапирање у нивое кредитног квалитета;
- податке о подобности незахтеваних кредитних рејтинга агенције за рејтинг.

Народна банка Србије врши измене и допуне листе из става 1. ове тачке које се односе на:

- додавање листи сваке агенције за рејтинг одмах после доношења решења о давању сагласности из тачке 125. ове одлуке;
- брисање с листе сваке агенције за рејтинг одмах после укидања решења о давању сагласности из тачке 125. ове одлуке;
- информације о последицама укидања дела сагласности из тачке 125. ове одлуке;
- информације о мапирању и изменама мапирања кредитних рејтинга подобних агенција за рејтинг.

д) Праћење подобних агенција за рејтинг

138. Агенција за рејтинг је дужна да на континуираној основи испуњава услове из тач. од 126. до 132. ове одлуке.

Народна банка Србије прати испуњеност услова из става 1. ове тачке.

Народна банка Србије може од агенције за рејтинг захтевати сву потребну документацију и информације који су значајни за праћење и поновну процену испуњености услова из става 1. ове тачке.

ђ) Укидање решења о давању сагласности за коришћење кредитних рејтинга које додељује агенција за рејтинг

139. Народна банка Србије може у целини укинути решење о давању сагласности из тачке 125. ове одлуке:

1) ако, у случају давања ове сагласности, својом проценом утврди да више нису испуњени услови из тог става за све тржишне сегменте;

2) ако је, у случају давања ове сагласности, а на основу захтева из става 4. те тачке, агенција за рејтинг брисана из регистра у држави чланици Европске уније;

3) ако је, у случају давања ове сагласности, на основу захтева из става 5. те тачке, престао да важи одговарајући правни акт о давању агенцији за рејтинг сагласности, односно о признавању њене подобности који је донело надлежно регулаторно тело државе чланице Европске уније;

4) ако агенција за рејтинг није доставила информације и податке у складу с тачком 138. ове одлуке;

5) ако ниједна банка не користи кредитне рејтинге које додељује изабрана агенција за рејтинг ради израчунавања капиталних захтева за кредитни ризик банке.

Народна банка Србије може укинути решење о давању сагласности из става 1. ове тачке у делу који се односи на појединачни тржишни сегмент:

1) ако на основу своје процене утврди да та агенција више не испуњава услове за одређени тржишни сегмент, или

2) ако је одговарајући правни акт из тачке 125. став 5. ове одлуке престао да важи у делу који се односи на одређени тржишни сегмент.

Народна банка Србије може укинути решење о давању сагласности из става 1. ове тачке за незахтеване кредитне рејтинге ако утврди:

1) да су ови рејтинзи лошијег квалитета од захтеваних кредитних рејтинга, или

2) да изабрана агенција за рејтинг користи ове рејтинге да би утицала на правна лица којима је доделила незахтевани кредитни рејтинг да поднесу захтев овој агенцији за добијање захтеваног кредитног рејтинга.

Одељак 2.

IRB приступ

1. Сагласност за коришћење IRB приступа

140. Банка може за израчунавање активе пондерисане кредитним ризиком да користи IRB приступ ако је за то добила сагласност Народне банке Србије (у даљем тексту: сагласност за IRB приступ).

Банка подноси Народној банци Србије захтев за добијање сагласности за IRB приступ, уз који доставља документацију којом доказује испуњеност минималних услова за примену тог приступа из поделеља 5. овог одељака, а нарочито:

- 1) основне информације о интерном рејтинг систему;
- 2) план имплементације IRB приступа;
- 3) своју процену спремности за примену IRB приступа;
- 4) документацију којом доказује да је, у процесу управљања ризицима, и то за класе изложености за које подноси захтев, најмање три године пре подношења захтева примењивала интерне рејтинг системе и сопствене процене ризичних параметара усклађене с минималним условима за примену IRB приступа прописаним у том поделељку.

У случају да је банка највише матично друштво у банкарској групи у Републици Србији, дужна је да за све чланове те групе поднесе заједнички захтев из става 1. ове тачке.

О захтеву за добијање сагласности из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

У поступку одлучивања о захтеву из ове тачке, Народна банка Србије може од банке захтевати и другу одговарајућу документацију и податке.

Народна банка Србије даје банци сагласност за IRB приступ ако банка има адекватан систем управљања кредитним ризиком и процес

додељивања рејтинга и ако су, у складу с пододељком 5. овог одељка, испуњени следећи услови:

1) да интерни рејтинг систем банке обезбеђује одговарајућу процену карактеристика дужника и пласмана, јасно разликовање ризика, као и прецизне и доследне квантитативне процене ризика;

2) да интерни рејтинзи и процене вероватноће наступања статуса неизмирења обавеза и губитака које банка користи за израчунавање капиталних захтева, као и с њима повезани системи и процеси, имају кључну улогу у управљању ризицима и одлучивању, а нарочито при одобравању пласмана, интерној расподели капитала и корпоративном управљању банком;

3) да је банка успоставила организациону јединицу за контролу кредитног ризика независну од других организационих јединица у банци, која је одговорна за интерне рејтинг системе и није подложна утицајима који би могли умањити њену независност;

4) да банка прикупља и чува све релевантне податке ради обезбеђивања ефективне подршке процесу управљања, а нарочито мерењу кредитног ризика;

5) да банка адекватно документује рејтинг систем који примењује, укључујући и разлоге избора његове структуре и карактеристика, као и да редовно спроводи њихову валидацију.

Ако, након добијене сагласности за IRB приступ, више не испуњава услове из ове тачке – банка је дужна да Народној банци Србије без одлагања достави план о усклађивању са овим условима у одговарајућем року или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила план из овог става, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Народна банка Србије може укинути сагласност за IRB приступ ако утврди да банка не испуњава услове из ове тачке а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 6. те тачке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

Ако је Народна банка Србије укинула сагласност за IRB приступ, банка је дужна да за израчунавање активе пондерисане кредитним ризиком примењује стандардизовани приступ.

141. Банка која користи IRB приступ за израчунавање активе пондерисане кредитним ризиком може прећи на коришћење стандардизованог приступа прописаног у одељку 1. ове главе само из оправданих разлога и уз сагласност Народне банке Србије.

Банка која користи AIRB приступ за израчунавање активе пондерисане кредитним ризиком може прећи на коришћење FIRB приступа само из оправданих разлога и уз сагласност Народне банке Србије.

При подношењу захтева за добијање сагласности из ст. 1. и 2. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави документацију којом доказује постојање оправданих разлога из тих ставова.

2. Оквир примене IRB приступа

142. Банка је дужна да IRB приступ примењује на све изложености у оквиру који је утврђен сагласношћу за тај приступ.

Банка члан банкарске групе дужна је да испуњава минималне услове за примену IRB приступа на појединачној основи.

Ако је банка највише матично друштво у банкарској групи, дужна је да обезбеди испуњење минималних услова за примену IRB приступа у свим члановима те групе који су банке или друга лица која се сврставају у класу изложености према банкама.

Изузетно од ст. 2. и 3. ове тачке, Народна банка Србије, у сарадњи с другим надлежним регулаторним телима, може банци признати испуњавање одређених минималних услова за примену IRB приступа на нивоу надређеног и подређеног друштва заједно – ако највише матично друштво које је банка или финансијски холдинг из Републике Србије или Европске уније и њихова подређена друштва активу пондерисану кредитним ризиком израчунавају коришћењем IRB приступа на нивоу банкарске групе.

143. Народна банка Србије може у оквиру сагласности за IRB приступ да дозволи примену различитих врста овог приступа (FIRB приступ или AIRB приступ) за поједине класе изложености.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка не може за класу изложености према физичким лицима да користи FIRB приступ.

Ако је добила сагласност за IRB приступ, банка је дужна да овај приступ примењује и за класу изложености по основу власничких улагања, осим ако јој је том сагласношћу омогућено да за ове класе примењује стандардизовани приступ, у складу с тачком 144. став 1. одредбе под 6) и 7) ове одлуке.

144. Ако је на захтев банке то утврђено у сагласности за IRB приступ, банка може да примењује стандардизовани приступ из одељка 1. ове главе на једну или више следећих изложености:

1) изложености према државама и централним банкама – ако број клијената у овој класи изложености није материјално значајан и ако би увођење рејтинг система за те клијенте представљало за банку непотребно оптерећење;

2) изложености према банкама – под условима из одредбе под 1) овог става;

3) изложености према мање значајним члановима банкарске групе, као и класе изложености чији износ и процењени ризични профил нису материјално значајни;

4) изложености према Републици Србији или држави чланици Европске уније, као и према њиховим територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе и јавним административним телима – ако су испуњени следећи услови:

- да не постоји разлика у ризичности ових изложености,
- да се изложеностима према држави, у складу са одељком 1. ове главе, додељује пондер кредитног ризика 0%;

5) изложености банке према другој уговорној страни – ако је друга уговорна страна њено матично друштво, подређено друштво, подређено друштво њеног матичног друштва или друштво повезано заједничким управљањем које је банка, финансијски холдинг или лице у финансијском сектору које је од надлежног регулаторног тела државе у којој има седиште добило дозволу за рад и под надзором је тог тела, при чему је обавезна да испуњава минималне услове за начин управљања ризицима и минималне услове солвентности, који су прописани за банке;

6) изложености по основу власничких улагања у правна лица којима се, у складу с тим одељком, додељује пондер кредитног ризика 0%, укључујући и јавна административна тела;

7) изложености по основу власничких улагања насталих по основу државних програма подршке појединим привредним секторима – ако банка за таква улагања добија значајне субвенције и ако држава на одговарајући начин врши надзор над спровођењем тих програма (који укључује и ограничења капиталних улагања), под условом да наведене изложености не чине више од 10% капитала банке, односно банкарске групе;

8) изложености обезбеђене гаранцијама и контрагаранцијама државе у складу с тачком 95. ове одлуке.

Заједничко управљање, у смислу става 1. одредба под 5) ове тачке, засновано је на уговору закљученим између лица из те одредбе

или на одредбама њихових статута, или постоји кад већину чланова органа управљања тих лица чине исте особе.

3. Постепено увођење IRB приступа

145. Банка може, ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ, да постепено уводи IRB приступ:

- за различите класе изложености у једном члану банкарске групе, или
- за различите класе изложености у више чланова банкарске групе.

Банка може, ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ, постепено прећи с FIRB приступа на AIRB приступ за класе изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама.

За класу изложености према физичким лицима увођење IRB приступа може се спровести постепено кроз поткласе изложености из тачке 151. став 1. ове одлуке.

Изузетно од става 1. ове тачке, класа изложености по основу власничких улагања не може бити предмет постепеног увођења IRB приступа.

Ако намерава да примењује одредбе ст. од 1. до 3. ове тачке, банка је дужна да то наведе и детаљно образложи у захтеву за добијање сагласности за IRB приступ. План имплементације који се доставља уз овај захтев обавезно садржи најмање период постепеног увођења, редослед увођења по различитим класама изложености, као и степен покривености портфолија IRB приступом.

Банка која постепено уводи IRB приступ дужна је да, у тренутку увођења овог приступа, њиме обухвати најмање 75% износа aktive пондерисане кредитним ризиком банке, односно банкарске групе. У том случају банка је дужна да примењује одредбе овог одељка на изложености на које примењује IRB приступ или за које тражи сагласност за примену овог приступа, а на остале изложености дужна је да примењује одредбе одељка 1. ове главе, при чему се у израчунавање износа aktive пондерисане кредитним ризиком банке не укључују изложености по основу остале имовине.

Постепено увођење IRB приступа, у складу са сагласношћу за овај приступ, спроводи се у периоду који није дужи од седам година за класу

изложености према физичким лицима, односно пет година за остале класе изложености, од дана који је у тој сагласности одређен као дан почетка увођења IRB приступа.

Банка је дужна да обавештава Народну банку Србије о спровођењу плана имплементације из става 5. ове тачке, као и о свим одступањима у спровођењу тог плана. Ако банка овај план не спроводи у складу с добијеном сагласношћу, Народна банка Србије може према тој банци предузети одговарајуће мере или јој укинути сагласност за IRB приступ.

4. Класе изложености

146. Банка је дужна да ради примене IRB приступа, у складу са својом методологијом, све изложености из банкарске књиге, изложености из књиге трговања за које је дужна да израчунава капитални захтев за ризик друге уговорне стране, као и остале изложености из књиге трговања ако су испуњени услови из тачке 320. став 4. ове одлуке, распореди у једну од следећих класа:

- 1) изложености према државама и централним банкама;
- 2) изложености према банкама;
- 3) изложености према привредним друштвима;
- 4) изложености према физичким лицима;
- 5) изложености по основу власничких улагања;
- 6) изложености по основу остале имовине.

Банка је дужна да сваку изложеност према правном лицу коју није распоредила у неку од класа из става 1. одредбе под 1), 2), 4) и 5) ове тачке распореди у класу изложености према привредним друштвима.

Методологија коју банка користи за распоређивање изложености у класе заснива се на карактеристикама изложености и доследно се примењује током времена.

147. *Класа изложености према државама и централним банкама* укључује и следеће изложености:

– изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе или према јавним административним телима којима се, у складу са одељком 1. ове главе, додељује исти пондер кредитног ризика као и изложеностима према држави у којој су основани;

– изложености према међународним развојним банкама и међународним организацијама којима се, у складу са одељком из алинеје прве ове тачке, додељује пондер кредитног ризика 0%.

148. *Класа изложености према банкама*, поред изложености које се, у складу са одељком 1. ове главе, распоређују у ту класу, укључује и изложености за које се, у складу с тим одељком, пондери кредитног ризика додељују на начин прописан за изложености према банкама.

149. Банка је дужна да, у оквиру *класе изложености према привредним друштвима*, посебно издвоји изложености по основу специјализованог кредитирања, односно изложености које имају следеће карактеристике:

1) да је изложеност према правном лицу које је основано искључиво за финансирање материјалне имовине и/или управљање њоме;

2) да уговорне одредбе дају банци висок степен контроле над имовином и приходом који се остварује по основу ове имовине;

3) да је основни извор за измиривање обавеза приход који се остварује по основу те имовине, а не новчани токови које правно лице из одредбе под 1) овог става остварује у свом укупном пословању независно од те имовине.

Изложености по основу специјализованог кредитирања укључују следеће поткласе:

1) пројектно финансирање – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода дужника по основу финансираног пројекта;

2) финансирање непокретности на основу којих се остварује приход – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода по основу те непокретности (нпр. по основу уговора о закупу или продаји непокретности);

3) објектно финансирање – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода дужника по основу имовине која служи као средство обезбеђења кредита;

4) финансирање робе – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода по основу продаје робе.

Ако примењује третман из тачке 204. ове одлуке на купљена потраживања из класе изложености према привредним друштвима, банка је дужна да у оквиру ове класе изложености посебно издвоји изложености по основу тих потраживања.

150. Банка може појединачне изложености да распореди у *класу изложености према физичким лицима* ако су испуњени следећи услови:

- 1) да је изложеност према физичком лицу, пољопривреднику, предузетнику или малом или средњем предузећу и да укупна изложеност према једном дужнику није већа од 15.000.000 динара;
- 2) да банка, у процесу управљања ризицима, ове изложености третира на исти или сличан начин;
- 3) да банка, у процесу управљања ризицима, ове изложености не третира на појединачној основи као изложености из класе изложености према привредним друштвима;
- 4) да свака од ових изложености није материјално значајна у групи изложености којој припада.

Укупна изложеност према једном дужнику из става 1. одредба под 1) ове тачке обухвата укупну изложеност банке према дужнику и лицима повезаним с дужником пре примене техника ублажавања кредитног ризика, укључујући и доспела ненаплаћена потраживања, а не обухвата изложености обезбеђене хипотекама на стамбеним непокретностима.

Банка може у класу изложености према физичким лицима укључити и садашњу вредност лизинг накнада по основу уговора о лизингу ако прималац лизинга припада класи физичких лица, при чему лизинг накнада представља сва плаћања која је прималац лизинга дужан да изврши у складу са одредбама овог уговора, укључујући и право откупа предмета лизинга ако се при закључењу тог уговора може основано претпоставити да ће оно бити реализовано. Ако није уговорено право откупа предмета лизинга или се при закључењу уговора не може основано претпоставити да ће ово право бити реализовано, банка може у износ лизинг накнаде укључити преосталу вредност предмета лизинга ако је издата гаранција која испуњава услове прописане тач. 83. и 94. ове одлуке.

151. Банка је дужна да класу изложености према физичким лицима подели на следеће поткласе:

- 1) изложености према физичким лицима обезбеђене хипотекама на непокретностима;
- 2) квалификоване револвинг изложености према физичким лицима;
- 3) остале изложености према физичким лицима.

У квалификоване револвинг изложености према физичким лицима распоређују се изложености које испуњавају следеће услове:

1) да је дужник физичко лице;

2) да су изложености револвинг и да су необезбеђене, при чему се под револвинг изложеностима подразумевају изложености код којих је уговорен лимит а чији се искоришћени износ може мењати на основу одлуке дужника да одобрена средства користи или отплаћује, с тим да банка може опозвати неискоришћени износ лимита безусловно и без претходне најаве (неискоришћени износ лимита сматра се безусловно опозивим ако је то дозвољено у складу с прописима и уговором);

3) да највећа изложеност према једном лицу у потпортфолију није већа од 1.500.000 динара;

4) да банка корелације из тачке 246. став 2. ове одлуке користи само за потпортфолија с ниском волатилношћу стопа губитка у односу на просечне стопе губитка портфолија, нарочито за изложености у оквиру малих PD распона, при чему је дужна да, на захтев Народне банке Србије, достави информације о значајним карактеристикама ових стопа, укључујући и релативну волатилност тих стопа – по квалификованим револвинг потпортфолијама физичких лица, као и за укупни квалификовани револвинг портфолио тих лица;

5) да је третман ових изложености у складу са одговарајућим карактеристикама ризика датог потпортфолија.

Необезбеђеним изложеностима, у смислу става 2. одредба под 2) ове тачке, сматрају се и кредитни послови повезани с текућим рачуном физичког лица на који се уплаћују редовни месечни приходи тог лица. У овом случају банка при процени LGD параметра не узима у обзир износе наплаћене с тог текућег рачуна.

Банка је дужна да у оквиру класе изложености према физичким лицима посебно издвоји изложености по основу купљених потраживања.

152. Банка је дужна да својим унутрашњим актима одреди критеријуме за распоређивање изложености према малим и средњим предузећима у класу изложености према физичким лицима, односно у класу изложености према привредним друштвима, да континуирано прати испуњеност услова из тачке 150. став 1. одредба под 1) ове одлуке, као и да тим актима одреди критеријуме за процену да ли су прекорачења износа изложености прописаног том одредбом привременог или трајног карактера и да уреди начин поступања кад су привременог карактера.

Ако су прекорачења износа изложености према одређеном лицу трајног карактера, банка је дужна да изложености према том лицу распореди у класу изложености према привредним друштвима.

153. Банка је дужна да у *класу изложености по основу власничких улагања* распореди изложености по основу улагања у власничке хартије од вредности, уделе или учешћа, хибридне инструменте и дужничке хартије од вредности са сличним карактеристикама.

154. *Класа изложености по основу остале имовине* обухвата позиције билансне активе и ванбилансне ставке које нису распоређене у друге класе изложености, укључујући и преосталу вредност предмета лизинга ако ова вредност није укључена у изложености по основу лизинга на начин утврђен тачком 150. став 3. ове одлуке.

5. Минимални услови за примену IRB приступа

а) Интерни рејтинг систем

155. Интерни рејтинг систем обухвата:

- 1) методе, процесе, активности и контролу прикупљања података релевантних за процену кредитног ризика;
- 2) информационе системе који представљају подршку за процену кредитног ризика;
- 3) начин распоређивања изложености у рејтинг категорије или скупове изложености;
- 4) методе и процесе квантификације процена вероватноће настанка статуса неизмирења обавеза и губитка за одређену врсту изложености.

У случају да банка користи више рејтинг система, дужна је да документује разлоге за избор критеријума коришћених за распоређивање изложености према дужнику или врсти пласмана у рејтинг системе, при чему изабрани критеријуми на одговарајући начин одражавају ниво ризика.

Банка је дужна да својим унутрашњим актима пропише начин на који спроводи периодичну проверу критеријума и процеса за распоређивање изложености према дужнику или врсти пласмана у одговарајуће рејтинг системе, ради провере њихове адекватности у односу на постојећи портфолио банке и екстерне факторе.

Структура рејтинг система

156. Банка је дужна да обезбеди да рејтинг систем одражава ризик дужника и ризик врсте пласмана, односно да овај систем обухвата све њихове карактеристике.

Ако банка користи директну процену параметара ризика, та се процена може сматрати као процена ризичних категорија на континуираној рејтинг скали и може се користити за израчунавање активе пондерисане кредитним ризиком.

Директном проценом, у смислу става 1. ове тачке, сматра се процена коју је банка добила директно из модела који користи, и то за сваког дужника или врсту пласмана појединачно.

157. Банка је дужна да обезбеди да рејтинг систем има рејтинг скалу за дужнике из класа *изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама*, која одражава искључиво ризик неизмирења обавеза дужника. Ова скала има најмање седам рејтинг категорија за дужнике који нису у статусу неизмирења обавеза и најмање једну рејтинг категорију за дужнике који су у том статусу.

Рејтинг категорија из става 1. ове тачке представља ризичну категорију унутар рејтинг скале за дужнике једног рејтинг система, у коју су изложености према дужницима распоређене на основу специфичних и јасно одређених рејтинг критеријума, а из које се изводе процене PD параметра. Банка је дужна да документује везу између појединачних рејтинг категорија дужника и критеријума коришћених за разликовање нивоа ризика неизмирења обавеза.

Ако у оквиру портфолија постоји концентрација на неком тржишном сегменту на одређеном распону PD параметра, банка је дужна да обезбеди довољно рејтинг категорија дужника у оквиру тог распона да би се избегла велика концентрација дужника на нивоу једне категорије. У случају да таква концентрација постоји, банка је дужна да докаже да рејтинг категорија дужника покрива одговарајући распон PD параметра, а да ризик неизмирења обавеза свих дужника из те рејтинг категорије улази у дати распон.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако банка пондере кредитног ризика за изложености по основу специјализованог кредитирања додељује на начин из тачке 224. ове одлуке – није дужна да има рејтинг скалу за дужнике која одражава искључиво квантификацију ризика неизмирења обавеза дужника за ове изложености, већ је дужна да за наведене изложености има најмање четири рејтинг категорије за дужнике који нису у статусу неизмирења обавеза и најмање једну рејтинг категорију за дужнике који су у том статусу.

158. Ако банка примењује AIRB приступ, дужна је да у оквиру рејтинг система успостави посебну рејтинг скалу за производе, која одражава карактеристике производа повезане искључиво с LGD параметром.

Рејтинг категорија производа представља ризичну категорију унутар рејтинг скале производа једног рејтинг система, у коју су изложености према производу распоређене на основу специфичних и јасно одређених рејтинг критеријума, а из које се изводе сопствене процене LGD параметра. Дефиниција рејтинг категорије укључује опис начина на који се изложености распоређују у ту категорију и критеријуме за разликовање нивоа ризика по овим категоријама.

У случају да постоји велика концентрација у оквиру једне рејтинг категорије производа, банка је дужна да докаже да та категорија покрива одговарајући распон LGD параметра и да ризик који потиче од свих изложености из дате рејтинг категорије улази у тај распон.

159. Банка је дужна да за класу *изложености према физичким лицима* примењује приступ према дужнику или приступ према изложености.

Избор приступа из става 1. ове тачке банка врши у складу с карактеристикама процеса управљања кредитним ризиком за класу изложености према физичким лицима.

Ако користи приступ према дужнику, банка је дужна да за класу изложености према физичким лицима има засебне рејтинг скале за рејтинг категорије дужника и рејтинг категорије производа, а ако користи приступ према изложености – дужна је да изложености из ове класе распоређује у одговарајуће скупове изложености.

160. Банка је дужна да успостави такав ниво диференцијације ризика да број изложености у датој рејтинг категорији или скупу изложености омогућава одговарајућу квантификацију и валидацију параметара ризика на нивоу рејтинг категорије или скупа изложености. Распоређивање изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености врши се тако да се избегне велика концентрација.

Банка је дужна да докаже да процес распоређивања изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености омогућава јасно разликовање извора ризика, груписање сличних изложености, као и тачну и доследну процену карактеристика губитка на нивоу те категорије, односно скупа. Груписање изложености по основу купљених потраживања одражава услове одобравања ових потраживања и разноврсност клијената продавца тих потраживања.

При распоређивању изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености, банка је дужна да узме у обзир следеће изворе ризика:

- 1) ризичне карактеристике дужника;
- 2) ризичне карактеристике пласмана, укључујући и врсте производа и средстава обезбеђења, при чему посебну пажњу посвећује случајевима у којима је више изложености обезбеђено истим средством обезбеђења;
- 3) уредност у измиривању обавеза.

*Распоређивање изложености у рејтинг категорије
или скупове изложености*

161. Банка је дужна да утврди посебне дефиниције, процесе и критеријуме за распоређивање изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености у оквиру рејтинг система, уз испуњеност следећих услова:

- 1) да дефиниција рејтинг категорије или скупа изложености, као и критеријуми за распоређивање, буду јасни и прецизни како би лицима задуженим за додељивање рејтинга омогућили да доследно распоређују изложености које проузрокују сличан ризик у исту рејтинг категорију или скуп изложености, при чему ова доследност постоји и по линијама пословања, пословним јединицама и географским областима;
- 2) да документација о рејтинг процесу буде јасна, како би омогућила разумевање начина распоређивања изложености у рејтинг категорије или скупове изложености, понављање тог поступка и оцену његове адекватности;
- 3) да критеријуми буду усклађени са условима банке за одобравање пласмана и с њеним начином поступања с проблематичним дужницима и пласманима.

Банка је дужна да, при распоређивању изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености, користи све релевантне ажурне информације на основу којих може предвиђати будуће карактеристике изложености. Ако располаже мањим бројем релевантних информација, банка је дужна да опрезније поступа при распоређивању изложености у рејтинг категорије.

162. Банка је дужна да, као саставни део процеса одобравања пласмана, сваку изложеност из *класе изложености према држави и централним банкама, привредним друштвима и банкама* распореди у рејтинг категорију дужника.

Ако примењује AIRB приступ, банка је дужна да, као део процеса одобравања пласмана, сваку изложеност из става 1. ове тачке према производу распореди и у рејтинг категорију производа.

Ако банка примењује метод из тачке 244. ове одлуке за додељивање пондера кредитног ризика за изложености по основу специјализованог кредитирања, дужна је да сваку од ових изложености распореди у ризичне категорије у складу с Прилогом 2, који је одштампан уз ту одлуку и њен је саставни део.

163. Банка је дужна да сваком правном лицу према коме има изложеност додели посебан рејтинг, као и да унутрашњим актим уреди начин распоређивања појединачних дужника и чланова групе повезаних лица с дужником у одређене рејтинг категорије, као и утицај њихове повезаности на њихово распоређивање.

Банка је дужна да све изложености према једном дужнику распореди у исту рејтинг категорију дужника, без обзира на разлике у природи сваког посебног пласмана. Изузетно, банка може појединачне изложености према једном дужнику распоредити у више рејтинг категорија дужника – у следећим случајевима:

- 1) ако постоји ризик трансфера, зависно од тога да ли су изложености у домаћој или иностраној валути;
- 2) ако гаранције које се односе на изложености утичу на прилагођавање распоређивања изложености у рејтинг категорије дужника.

164. Банка је дужна да, као саставни део процеса одобравања пласмана, сваку изложеност из *класе изложености према физичким лицима* распореди у рејтинг категорију, односно скуп изложености.

165. Ради распоређивања изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености – банка је дужна да унутрашњим актима уреди случајеве у којима се могу кориговати улазни подаци или резултати процеса распоређивања, а дужна је и да документује податке о спроведеним корекцијама и свим запосленима који су одговорни за одобравање таквих корекција.

Банка је дужна и да анализира карактеристике изложености чије је распоређивање предмет корекције, при чему ова анализа укључује све изложености чији је рејтинг кориговало свако одговорно лице појединачно.

Интегритет процеса распоређивања изложености

166. Распоређивање изложености у *класу изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама* и периодичну проверу тог распоређивања спроводи или одобрава организациона јединица у банци независна од других организационих јединица, која не учествује у доношењу одлука које се односе на одобравање пласмана.

Банка је дужна да најмање једном годишње ажурира додељене рејтинге дужника из става 1. ове тачке, а рејтинге високоризичних дужника и проблематичних изложености – и чешће, као и да успостави процедуре којима се уређује учесталост проверавања рејтинга и процес додељивања новог рејтинга, у складу с расположивим значајним информацијама о дужнику или изложености.

Банка је обавезна да успостави одговарајући процес прикупљања и ажурирања информација о карактеристикама дужника из става 1. ове тачке које утичу на PD параметар, као и о карактеристикама производа које утичу на LGD параметар и/или факторе конверзије.

167. Банка је дужна да, најмање једном годишње, ажурира рејтинг додељен дужницима и производима, односно проверава карактеристике губитка и редовност измиривања обавеза за сваки скуп *изложености у класи изложености према физичким лицима*, као и да, на основу репрезентативног узорка, проверава статус појединачних изложености у сваком таквом скупу изложености – да би обезбедила да изложености буду распоређене у одговарајући скуп изложености.

Коришћење модела

168. При коришћењу статистичких и других математичких модела и метода за распоређивање изложености у рејтинг категорије или скупове изложености – банка је дужна да:

1) докаже да модел има добру способност предвиђања и да његова примена не доводи до капиталних захтева који не одговарају ризичном профилу, при чему улазне променљиве представљају квалитетну основу за процене које су резултат примене модела а ове процене нису пристрасне;

2) успостави процес за контролу улазних података, а нарочито проверу, односно процену њихове тачности, потпуности и адекватности;

3) докаже да су подаци коришћени у развијању модела репрезентативни за портфолио постојећих дужника, односно изложености банке;

4) успостави редовну валидацију модела, укључујући и праћење његових перформанси и његове стабилности, проверу његових карактеристика и *back* тестирање;

5) поред модела, користи и стручне процене и надзор – ради провере распоређивања изложености заснованог на моделу и обезбеђења адекватног коришћења модела, као и ради проналажења и ограничавања грешака које су последица недостатака изабраног модела, при чему ова процена узима у обзир све релевантне информације које нису обухваћене моделом, а банка је дужна да утврди начин на који се комбинују стручна процена и резултати модела.

Документација рејтинг система

169. Банка је дужна да документује развој и оперативне детаље својих рејтинг система, при чему ова документација треба да садржи доказе о испуњености минималних услова за коришћење IRB приступа прописаних овим пододељком, а нарочито о распоређивању изложености у рејтинг категорије, о критеријумима за доделу рејтинга, о одговорностима запослених који врше распоређивање изложености, о учесталости провере распоређивања изложености, као и о надзору рејтинг процеса који врши руководство.

Банка је дужна да документује разлоге за избор рејтинг критеријума, као и пратећу анализу која подржава тај избор. Ако је дошло до значајних промена у процесу додељивања интерних рејтинга – банка је дужна да наведене промене документује.

Банка је дужна да успостави процедуре којима се уређује начин додељивања рејтинга, укључујући и процес тог додељивања и унутрашње контроле.

Банка је дужна да утврди дефиниције статуса неизмирења обавеза и параметара ризика, као и да докаже да су ове дефиниције усклађене с тачком 2. одредбе од 31) до 35) и тачком 175. ове одлуке.

170. Ако банка користи статистичке моделе у рејтинг процесу, дужна је да утврди њихову методологију. Ова методологија садржи:

- детаљан приказ теорије, претпоставки и/или математичке и емпиријске основе за додељивање процена параметара ризика рејтинг категоријама, појединачним дужницима, изложеностима или скуповима изложености, као и детаљан приказ извора података коришћених за оцену модела;

- опис статистичког процеса коришћеног за валидацију модела, укључујући и тестове перформанси у временском периоду и на

узорку података који нису коришћени у развоју модела (*out-of-time* и *out-of-sample*);

– приказ свих околности у којима модел не даје добре резултате.

Банка је дужна да обезбеди испуњеност свих услова у вези с рејтинг системом утврђених овом одлуком и кад користи модел или било који елемент тог система који су прибављени од треће стране а та страна задржава ауторска права над технологијом.

Прикупљање и чување података

171. Банка је дужна да прикупља и чува податке који се односе на интерне рејтинге, укључујући и оне које је дужна да објављује у складу са одлуком којом се уређује објављивање података и информација банке.

172. Ако банка примењује IRB приступ за класе изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама – дужна је да прикупља и чува:

- 1) историјске податке о рејтингу дужника и рејтингу давалаца гаранција;
- 2) податке о датуму додељивања рејтинга;
- 3) кључне податке и методологију коришћену за одређивање рејтинга;
- 4) податке о запосленима одговорним за додељивање рејтинга;
- 5) податке о дужницима и изложеностима које су у статусу неизмирења обавеза;
- 6) податке о датуму и околностима настанка статуса неизмирења обавеза;
- 7) податке о PD параметрима и реализованим стопама неизмирења обавеза који се односе на рејтинг категорије и миграцију између рејтинг категорија.

Ако банка примењује FIRB приступ за класе изложености из става 1. ове тачке – дужна је да прикупља и чува податке о поређењу реализованих LGD параметара с вредностима прописаним тачком 221. ове одлуке, као и податке о поређењу реализованих фактора конверзије с вредностима прописаним тачком 234. те одлуке.

Ако банка примењује AIRB приступ за класе изложености из става 1. ове тачке – дужна је да прикупља и чува:

- 1) историјске податке о рејтингу производа и проценама LGD параметра и фактора конверзије који се односе на сваку рејтинг скалу;
- 2) податке о датуму додељивања рејтинга и сачињавању процена;
- 3) кључне податке и методологију коришћену за одређивање рејтинга производа и процене LGD параметра и фактора конверзије;
- 4) податке о запосленима одговорним за додељивање рејтинга производу и о запосленима одговорним за сачињавање процена LGD параметра и фактора конверзије;
- 5) податке о процењеним и реализованим LGD параметрима и факторима конверзије који се односе на сваку изложеност у статусу неизмирења обавеза;
- 6) податке о LGD параметрима додељеним изложености пре и после узимања у обзир гаранција или кредитних деривата, ако банка ефекте ублажавања кредитног ризика коришћењем гаранција или кредитних деривата исказује кроз те параметре;
- 7) податке о елементима губитка за сваку изложеност у статусу неизмирења обавеза.

173. Ако банка примењује IRB приступ за класу изложености према физичким лицима – дужна је да прикупља и чува:

- 1) податке који су коришћени у процесу распоређивања изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености;
- 2) податке о проценама PD и LGD параметара и фактора конверзије који се односе на рејтинг категорије или скупове изложености;
- 3) податке о дужницима и изложеностима које су у статусу неизмирења обавеза;
- 4) за изложености код којих је наступио статус неизмирења обавеза – податке о рејтинг категорији или скупу изложености у које је изложеност била распоређена у периоду од једне године пре наступања статуса неизмирења обавеза, као и реализоване вредности LGD параметра и фактора конверзије;
- 5) податке о стопама губитка за квалификоване револвинг изложености према физичким лицима.

Стрес тестирање

174. Банка је дужна да успостави одговарајући процес стрес тестирања у процени адекватности капитала, при чему ово тестирање укључује идентификовање могућих догађаја или будућих промена у економским условима који би могли неповољно утицати на изложеност банке кредитном ризику и на процену њене способности да издржи такве промене.

Банка је дужна да процес стрес тестирања спроводи најмање једном годишње, а, по потреби, и чешће, ради оцене ефеката претпоставки стрес теста на капитални захтев за овај ризик. Банка одлучује о томе које ће стрес тестове примењивати и они су предмет контроле Народне банке Србије. Ови тестови засновани су на одговарајућим и опрезним претпоставкама и најмање обухватају ефекте сценарија економске рецесије. Банка је дужна да оцени миграцију између рејтинг категорија у сценаријима стрес тестова. Портфолија на којима се спроводе стрес тестови треба да обухвате највећи део укупних изложености банке.

Ако банка примењује прилагођавање из тачке 242. ове одлуке, дужна је да, у оквиру својих стрес тестова, разматра и утицај погоршања кредитног квалитета пружалаца кредитне заштите, а посебно онда када ови пружаоци престану да испуњавају услове за признавање подобности прописане тач. 260, 262. и 268. те одлуке.

б) Квантификација ризика

Дефиниција статуса неизмирења обавеза

175. Статус неизмирења обавеза (*default*) постоји када је испуњен било који од следећих услова:

- банка сматра мало вероватним да ће дужник у потпуности измирити своју обавезу према банци не узимајући у обзир могућност реализације инструмената кредитне заштите;
- дужник је у доцњи више од 90 дана по било којој материјално значајној обавези према банци.

Дужина доцње и материјални значај обавезе из става 1. ове тачке утврђују се на начин прописан одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке.

Банка може, поред дефиниције из става 1. ове тачке, својим унутрашњим актима да одреди и друге елементе на основу којих цени вероватноћу да ће дужник у потпуности измирити своју обавезу према њој.

Банка је дужна да све изложености према једном дужнику распореди у исту категорију дужника без обзира на разлику у природи сваког посебног пласмана. Изузетно, у случају изложености према физичким лицима, ако користи приступ према изложености, банка може да примењује дефиницију статуса неизмирења обавеза на нивоу појединачне изложености.

За кредитне послове повезане с текућим рачуном физичког лица, односно за прекорачења по текућим рачунима – сматра се да је дужник у доцњи од дана кад прекорачи одобрени лимит, кад му се одобрени лимит смањи испод тренутно искоришћеног износа или кад изврши исплату средстава с текућег рачуна без покрића а износ прекорачења је материјално значајан.

Ако банка користи екстерне податке који нису усклађени с дефиницијом статуса неизмирења обавеза, дужна је да докаже да је те податке на одговарајући начин прилагодила како би постигла ову усклађеност.

Ако утврди да више нису испуњени услови за статус неизмирења обавеза, банка дужнику или производу додељује један од рејтинга за дужнике који нису у том статусу. У случају да се накнадно испуне услови за стицање овог статуса, сматраће се да је наступио нови статус неизмирења обавеза.

Општи услови за процену параметара ризика

176. Процене банке које се односе на PD и LGD параметре, на факторе конверзије и на EL параметар обухватају све релевантне податке, информације и методе засноване и на искуству банке и на емпиријским доказима, а не само на субјективним оценама. Банка је дужна да обезбеди да те процене буду веродостојне, разумљиве и засноване на значајним факторима параметара ризика. Што је мањи број података којима банка располаже, ове процене су опрезније (већа маржа конзервативности).

Банка за процену параметара ризика може да користи:

- податке из свог пословања (интерне податке),
- податке из окружења (екстерне податке),
- податке из заједничке базе података,
- комбинацију података из алинеја прве, друге и треће овог става.

Ако банка за процену параметара ризика користи податке из заједничке базе података више банака, дужна је да докаже:

- 1) да су рејтинг системи и критеријуми осталих банака у заједничкој бази података слични њеним;
- 2) да је заједничка база података репрезентативна за портфолио за који се користе заједнички подаци;

3) да се подаци из заједничке базе података користе континуирано и доследно за процену банке.

177. Банка је дужна да докаже да су њене процене параметара ризика резултат вишегодишњег искуства. Банка је дужна да обезбеди преглед историјских губитака који укључује реализоване вредности учесталости наступања статуса неизмирења обавеза, LGD параметра, фактора конверзије или губитака – ако процењује EL параметар, уз идентификовање свих значајних фактора параметара ризика.

Банка је дужна да узима у обзир све промене у процесу одобравања пласмана или процесу наплате потраживања током периода посматрања из тач. 179, 188, 189, 192. и 193. ове одлуке и да њене процене благовремено одражавају последице техничких побољшања, нових података и осталих информација. Банка је дужна да најмање једном годишње проверава своје процене, а у случају нових информација – и чешће.

Популација изложености у скупу података коришћених за процену параметара ризика, услови за одобравање пласмана коришћени у тренутку настанка ових података, као и остале релевантне карактеристике, одговарају карактеристикама изложености и условима банке. Банка је дужна да докаже да су економски или тржишни услови у којима су ти подаци настали релевантни и за садашње и за будуће услове. Ради обезбеђивања тачности и адекватности процена, банка треба да располаже довољним бројем изложености у узорку и временским серијама података коришћених за квантификацију.

178. Банка је дужна да обезбеди да процене које се односе на купљена потраживања одражавају све релевантне информације о квалитету тих потраживања које су расположиве банци, укључујући и податке који се односе на сличне скупове изложености прикупљене од продавца потраживања, из других екстерних извора или у самој банци. Банка је дужна да оцени све податке које користи а које је прикупила од продавца.

Банка је дужна да својим проценама параметара ризика дода маржу конзервативности која се односи на очекивани распон грешака у процени, при чему је ова маржа већа што су методе и подаци мање квалитетни а очекивани распон грешака већи.

Ако користи различите процене параметара ризика за рачунање пондера кредитног ризика и за интерне сврхе, банка је дужна да их документује и да докаже оправданост њихове примене.

Услови за процену PD параметра

179. Банка процену PD параметра заснива на периоду посматрања који обухвата најмање пет година за бар један извор података, а ако располаже релевантним подацима за дужи период – на том дужем периоду. У случају изложености према физичким лицима, банка није дужна да придаје исти значај историјским подацима ако може доказати да новији подаци боље предвиђају стопе губитака.

Изузетно од става 1. ове тачке, Народна банка Србије може банци дати сагласност да у тренутку увођења FIRB приступа користи релевантне податке који обухватају период од две године. Период посматрања мора се повећавати сваке године за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од пет година.

Одредбе ове тачке примењују се и на изложености по основу власничких улагања за које се користи PD/LGD приступ.

180. Банка је дужна да за *изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама* процењује PD параметар за сваку рејтинг категорију дужника на основу вишегодишњих просека једногодишњих стопа неизмирења обавеза.

Банка може да користи технике процене PD параметра за изложености из става 1. ове тачке само уз одговарајуће пратеће анализе. У поступку комбиновања резултата различитих техника и при прилагођавању процена услед ограничења коришћених техника и информација, банка узима у обзир мишљење лица које располаже одговарајућим знањем и искуством који се односе на ове технике.

181. За купљена потраживања од привредних друштава банка може да процењује очекивани губитак по рејтинг категоријама дужника на основу вишегодишњих просека једногодишњих стопа неизмирења обавеза.

Ако банка вишегодишње просечне процене PD параметра и LGD параметра за потраживања купљена од привредних друштава израчунава на основу процена очекиваног губитка – дужна је да обезбеди да процес процене укупних губитака испуњава опште стандарде за квантификацију ризика из тач. од 176. до 178. ове одлуке и да резултат те процене буде у складу са одредбама тачке 184. те одлуке.

182. Ако банка користи сопствене историјске податке о неизмирењу обавеза за процену PD параметра за изложености из тачке 180. став 1.

ове одлуке, дужна је да у својој анализи докаже да њене процене одражавају релевантне политике и процедуре и све разлике између рејтинг система коришћеног кад су настали ти подаци и постојећег рејтинг система. У случају да су се ове политике и процедуре или рејтинг системи променили, банка је дужна да дода већу маржу конзервативности на своје процене PD параметра.

Ако банка мапира своје интерне рејтинг категорије према рејтинг скали коју користи агенција за рејтинг и на исти начин распоређује стопе неизмирења обавеза које припадају рејтинг категоријама агенције за рејтинг у рејтинг категорије банке – мапирање мора бити засновано на поређењу интерних рејтинг критеријума и критеријума које користи та агенција, као и на поређењу интерних и екстерних рејтинга свих заједничких дужника. Банка је дужна да утврди начин мапирања и да предузме све неопходне мере како би избегла необјективности или недоследности у процесу мапирања или коришћеним подацима. Критеријуми агенције за рејтинг на основу којих су добијени подаци који се користе за квантификацију морају бити усмерени искључиво на ризик неизмирења обавеза и не могу одражавати ризичне карактеристике пласмана. Анализа банке мора да обухвати поређење коришћених дефиниција статуса неизмирења обавеза банке и агенције за рејтинг, у складу с тачком 175. ове одлуке. Банка је дужна да документује основу за мапирање.

Банка која користи статистичке моделе за предвиђање наступања статуса неизмирења обавеза може да процењује PD параметар за изложености из тачке 181. став 1. ове одлуке као просек процена вероватноће наступања статуса неизмирења обавеза за појединачне дужнике у датој рејтинг категорији, при чему морају бити испуњени услови из тачке 168. те одлуке.

183. Банка је дужна да PD параметар за *изложености према физичким лицима* процењује за сваку рејтинг категорију дужника, односно скуп изложености на основу вишегодишњих просека једногодишњих стопа неизмирења обавеза.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може процењивати PD параметар и на основу реализованих губитака и одговарајућих процена LGD параметра ако примењује приступ према изложености.

Ако израчунава вишегодишње просечне процене PD и LGD параметра по основу процена очекиваног губитка – банка је дужна да обезбеди да процес процене укупних губитака испуњава опште стандарде за квантификацију ризика из овог пододељка и да резултат те процене буде у складу с тачком 184. ове одлуке.

Банка је дужна да, као примарни извор информација за процену параметара ризика, користи интерне податке за распоређивање изложености према физичким лицима у рејтинг категорије, односно у скупове изложености. Банка може да користи и екстерне податке, укључујући и податке из заједничке базе података или статистичке моделе за квантификацију, ако докаже да постоји чврста веза између:

- 1) процеса распоређивања изложености према физичким лицима у рејтинг категорије, односно у скупове изложености и процеса који користи извор екстерних података;
- 2) интерног ризичног профила банке и екстерних података.

Банка је дужна да за изложености по основу купљених потраживања од физичких лица користи све релевантне расположиве изворе података.

Банка је дужна да, у току постојања изложености према физичком лицу, идентификује и анализира очекиване промене параметара ризика које могу да настану услед сезонских ефеката.

Услови за сопствене процене LGD параметра

184. Банка је дужна да процењује LGD параметар по рејтинг категоријама производа или по скуповима изложености, на основу просечних реализованих LGD параметара за сваку рејтинг категорију производа или скуп изложености и узимајући у обзир сва евидентирана неизмирења обавеза утврђена на основу коришћених података (пондерисани просек неизмирења обавеза).

Банка је дужна да користи процене LGD параметра које одговарају условима економске рецесије ако су оне опрезније од дугорочног просека и да своје процене параметара ризика по рејтинг категоријама или скуповима изложености прилагоди у мери у којој се очекује да ће рејтинг систем током времена пружати константне реализоване LGD параметре по тим категоријама или скуповима, како би на тај начин ограничила утицај економске рецесије на капитал.

185. Банка је дужна да размотри да ли постоји било каква повезаност између ризика дужника и ризика средства обезбеђења, односно даваоца средства обезбеђења. Ако постоји изражена зависност, банка је дужна да такве случајеве третира на опрезан начин.

Банка је дужна да, при израчунавању сопствених процена LGD параметра, валутну неусклађеност између односне изложености и средства обезбеђења третира на изразито опрезан начин.

У случају да процене LGD параметра узимају у обзир постојање средства обезбеђења, банка је дужна да успостави процедуре и процесе за управљање овим средствима и да испуњава услове који се односе на та средства у складу с пододељком 10. овог одељка. Те процене не могу бити засноване искључиво на процењеној тржишној вредности средства обезбеђења, већ морају узети у обзир ефекте потенцијалне немогућности банке да у најкраћем року преузме средство обезбеђења и да га реализује.

Кад банка признаје ефекат средства обезбеђења ради израчунавања износа изложености ризику друге уговорне стране применом стандардизованог метода или метода интерних модела, у складу са одељком 3. ове главе – при процени LGD параметра не може узимати у обзир износ за који се очекује да ће бити наплаћен реализацијом средства обезбеђења.

186. Код изложености које су у статусу неизмирења обавеза, банка је дужна да као LGD параметар користи најбољу процену очекиваног губитка банке за сваку изложеност (EL_{BE}), у складу с тренутним економским околностима и статусом изложености, увећану за могуће додатне неочекиване губитке током периода наплате (*recovery period*).

187. Банка је дужна да ненаплаћене накнаде које су претходно евидентиране у билансу успеха дода износу изложености и губитка.

188. Процене LGD параметра за *изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама* засноване су на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година. Период посматрања сваке наредне године повећава се за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од седам година, и то за најмање један извор података. Ако расположиви период посматрања обухвата дужи период за било који извор и подаци су релевантни, банка је дужна да користи тај дужи период.

189. Изузетно од тачке 184. став 1. ове одлуке, ако примењује приступ према изложености, банка може да процењује LGD параметар за *изложености према физичким лицима* по основу реализованих губитака и одговарајућих процена PD параметра.

Банка може да укључи будућа повлачења средстава у сопствене процене LGD параметра ако их већ није укључила у складу с тачком 193. ове одлуке.

При процени LGD параметра за изложености по основу потраживања купљених од физичких лица, банка може да користи екстерне и интерне референтне податке.

Процене LGD параметра за изложености према физичким лицима заснивају се на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година. Банка није дужна да придаје исти значај историјским подацима ако може да докаже да новији подаци боље предвиђају стопе губитака.

Изузетно од става 4. ове тачке, банка може користити релевантне податке који обухватају период од две године ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ. Период посматрања сваке наредне године повећава се за једну годину, све док релевантни подаци не обухвате период од пет година.

Услови за сопствене процене фактора конверзије

190. Банка је дужна да факторе конверзије процењује по рејтинг категоријама производа или по скуповима изложености, на основу просечних реализованих фактора конверзије за сваку рејтинг категорију производа или скуп изложености и узимајући у обзир сва евидентирана неизмирења обавеза утврђена на основу коришћених података (пондерисани просек неизмирења обавеза).

Банка је дужна да користи оне процене фактора конверзије које одговарају условима економске рецесије ако су оне опрезније од дугорочног просека и да своје процене параметара ризика по рејтинг категоријама или скуповима изложености прилагоди у мери у којој се очекује да ће рејтинг систем током времена пружати константне реализоване факторе конверзије по овим категоријама или скуповима, како би ограничила утицај економске рецесије на капитал.

191. Банка је дужна да обезбеди да процене фактора конверзије одражавају могућност да дужник додатно повлачи средства до тренутка ступања у статус неизмирења обавеза, као и након тог тренутка. Банка је дужна да проценама фактора конверзије дода већу маржу конзервативности кад се може очекивати висока позитивна корелација између учесталости настанка статуса неизмирења обавеза и вредности ових фактора.

Банка је дужна да, при процени фактора конверзије, узима у обзир политике и процедуре које се односе на рачуноводствене политике и праћење наплате пласмана, као и своју способност и спремност да спречи будућа повлачења средстава у случају наступања статуса неизмирења обавеза услед догађаја који се не односе на неплаћање (нпр. кршења уговорних одредаба или других догађаја који доводе до тзв. техничког статуса неизмирења обавеза).

Банка је дужна да успостави адекватне системе и процедуре за праћење износа изложености, искоришћеног износа у односу на одобрени износ изложености, као и промена у искоришћеним износима – по дужницима и по рејтинг категоријама, и дужна је да стање искоришћених износа прати на дневној основи.

У случају да користи различите процене фактора конверзије за израчунавање износа активе пондерисане кредитним ризиком и за интерне сврхе, банка је дужна да коришћење таквих процена документује и докаже оправданост њихове примене.

192. Банка је дужна да обезбеди да су процене фактора конверзије за *изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама* засноване на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година. Период посматрања сваке наредне године повећава се за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од седам година, и то за најмање један извор података. Ако расположиви период посматрања обухвата дужи период за било који извор и подаци су релевантни, банка је дужна да користи тај дужи период.

193. Банка будућа повлачења средстава може да укључи у сопствене процене фактора конверзије за *изложености према физичким лицима* ако их већ није укључила у складу с тачком 189. став 2. ове одлуке.

Банка је дужна да обезбеди да се процене фактора конверзије за изложености према физичким лицима заснивају на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година.

Банка није дужна да придаје исти значај историјским подацима ако може да докаже да новији подаци боље предвиђају стопе губитака.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка може користити релевантне податке који обухватају период од две године ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ. Период посматрања сваке наредне године

повећава се за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од пет година.

Услови за оцену ефеката гаранција и кредитних деривата

194. Ако примењује AIRB приступ, банка не може при сопственој процени LGD параметра узимати у обзир ефекте гаранција држава и централних банака, банака и привредних друштава из тачке 83. став 1. одредба под 7) ове одлуке ако примењује стандардизовани приступ кредитном ризику за изложености према тим лицима. У том случају банка је дужна да примењује одредбе пододељка 4. одељка 1. ове главе.

Ако користи јемства физичких лица, банка је дужна да при распоређивању изложености у рејтинг категорије или скупове изложености, као и при процени PD параметра, испуњава услове из тач. од 195. до 197. ове одлуке.

195. Банка је дужна да утврди јасне и детаљне услове за избор давалаца гаранција које користи ради израчунавања износа активе пондерисане кредитним ризиком. На ове даваоце примењују се одредбе тач. од 161. до 167. ове одлуке.

Гаранција из става 1. ове тачке даје се у писменој форми, давалац гаранције је не може опозвати, важи док се обавеза која је њоме гарантована не измири у целини и може се реализовати у складу с меродавним правом.

Ако банка намерава да прихвата гаранције које садрже услове под којима давалац гаранције није дужан да изврши обавезу (условне гаранције), дужна је да то наведе у захтеву за добијање сагласности за IRB приступ. Банка је дужна да достави доказе да критеријуми распоређивања изложености за које је прибављена условна гаранција на одговарајући начин одражавају сва могућа умањења ефеката кредитне заштите, као и да утврди детаљне услове прихватања и праћења таквих гаранција.

196. Банка је дужна да утврди јасне критеријуме за прилагођавање рејтинг категорија, скупова изложености или сопствених процена LGD параметра. За изложености према физичким лицима и по основу купљених потраживања дужна је да утврди и критеријуме који се односе на распоређивање изложености у рејтинг категорије или скупове изложености, како би исказала утицај гаранција на рачунање износа активе пондерисане кредитним ризиком. Ти критеријуми утврђују се тако да испуњавају услове из тач. од 161. до 167. ове одлуке.

Критеријуми из става 1. ове тачке веродостојни су и одговарајући, а одражавају:

- способност и спремност даваоца гаранције да изврши обавезу по основу дате гаранције;
- процењену динамику плаћања даваоца гаранције;
- степен корелације између способности даваоца гаранције да извршава обавезе по основу дате гаранције и способности дужника да измирује обавезе;
- ниво резидуалног ризика.

197. Минимални услови за гаранције прописани у тач. од 194. до 196. ове одлуке примењују се и на кредитне деривате с једним референтним лицем. Ако постоји неусклађеност између изложености за чију је заштиту прибављен кредитни дериват и референтне обавезе по овом деривату или обавезе на основу које се одређује настанак кредитног догађаја, банка је дужна да примењује одредбе тачке 97. ове одлуке. Банка је дужна да, у случају изложености према физичким лицима и изложености по основу купљених потраживања, одредбе тачке 97. ове одлуке примењује и на распоређивање изложености у рејтинг категорије или скупове изложености.

Критеријумима за прилагођавање одражава се структура плаћања по основу кредитног деривата и даје опрезна процена његовог утицаја на степен и динамику наплате средстава.

При коришћењу кредитних деривата банка је дужна да утврди у којој мери резидуални ризик још постоји.

Услови за купљена потраживања

198. Банка је дужна да за све изложености по основу купљених потраживања испуни услове који се тичу:

- правне сигурности;
- ефективности система праћења квалитета купљених потраживања;
- ефективности система раног уочавања проблематичних купљених потраживања;
- ефективности система за управљање купљеним потраживањима;
- усклађености с политикама и процедурама банке.

199. Уговором о откупу потраживања банка је обезбедила да у свим предвидивим ситуацијама има власништво и контролу над свим приливима готовине по основу потраживања.

У случају да дужник плаћања врши директно продавцу или сервисеру, банка је дужна да редовно проверава да ли су та плаћања прослеђена у потпуности и у складу са уговореним условима, при чему се сервисером сматра лице које управља скупом купљених потраживања или односним кредитним изложеностима на дневној основи.

Банка је дужна да успостави процедуре које обезбеђују заштиту потраживања и власништва над приливима готовине по том основу од стечаја и ликвидације или од других правних ситуација које би могле осетно одложити могућност реализације или преноса потраживања или утицати на контролу над приливима готовине.

200. Банка је дужна да прати квалитет купљених потраживања, као и финансијско стање продавца и сервисера, а нарочито да:

1) процењује корелацију између квалитета купљених потраживања, с једне стране, и финансијског стања продавца и сервисера, с друге стране;

2) успостави политике и процедуре којима се обезбеђују адекватне мере заштите од непредвиђених случајева и уређује додељивање интерног рејтинга свим продавцима и сервисерима;

3) успостави јасне и ефективне политике и процедуре за одређивање подобности продавца и сервисера, као и да спроводи и документује периодичне провере продавца и сервисера ради утврђивања тачности извештаја које добија од њих, откривања преваре или пословних слабости и утврђивања квалитета њихове пословне политике и праксе и процедура наплате;

4) процењује карактеристике скупова купљених потраживања, укључујући и услове плаћања, постојање прекорачења уговорених износа кредита у односу на вредност потраживања, доспела ненаплаћена потраживања, потраживања лошег квалитета и исправке вредности по основу потраживања лошег квалитета;

5) успостави адекватне политике и процедуре за праћење концентрације по појединачним продавцима у оквиру скупа и кроз скупове купљених потраживања;

6) обезбеди да од сервисера прима благовремене и детаљне извештаје о доспелости и смањењу вредности потраживања, а ради усклађивања с критеријумима подобности и политикама и процедурама за управљање купљеним потраживањима;

7) обезбеди адекватно праћење и проверу услова продаје потраживања и начина на који продавац прати смањење вредности потраживања.

201. Банка је дужна да успостави систем раног уочавања погоршања финансијског стања продавца и квалитета купљених потраживања који омогућавају превентивно решавање уочених проблема, а дужна је и да успостави јасне и ефективне политике, процедуре и информационе системе за праћење кршења уговорних одредаба, као и адекватне процедуре за покретање одговарајућег правног поступка и за поступање с проблематичним купљеним потраживањима.

202. Банка је дужна да успостави унутрашње акте за управљање купљеним потраживањима, кредитима и готовином, који обухватају све важне елементе купљених потраживања, укључујући и дисконте, подобна средства обезбеђења, неопходну документацију, лимите концентрације и начин поступања с примљеним готовинским уплатама.

Елементима из става 1. ове тачке узимају се у обзир сви значајни фактори, укључујући и финансијско стање продавца и сервисера, концентрацију ризика, као и трендове који се односе на квалитет купљених потраживања и оне који се односе на продавчеву базу клијената. Банка је дужна да обезбеди да се средства одобравају само ако су достављена потребна средства обезбеђења и сва неопходна документација.

203. Банка је дужна да успостави ефективне поступке за оцену усклађености откупа потраживања са унутрашњим актима, што укључује најмање следеће:

- 1) редовну ревизију свих фаза процеса откупа потраживања;
- 2) проверу да ли су дужности и одговорности запослених који врше процену финансијског стања продавца и сервисера и запослених који врше периодичне провере продавца и сервисера јасно одвојене;
- 3) процену активности функције подршке банке, а посебно стручности, искуства и броја запослених, као и процену система који омогућавају аутоматизацију процеса откупа потраживања.

204. Банка може на потраживања купљена од привредних друштава да примењује исти третман као и на изложености према физичким лицима ако су, поред услова из тач. од 198. до 203. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

- 1) да је банка купила потраживања од лица које није с њом повезано и да није директно или индиректно учествовала у настанку тих потраживања;
- 2) да су купљена потраживања настала у редовним тржишним условима између лица која нису повезана и да не укључују међусобна

потраживања између дужника и повериоца која могу бити предмет пребијања;

3) да банка има право на све приливе од купљених потраживања или на њихов сразмеран део;

4) да је портфолио купљених потраживања довољно диверсификован.

205. Банка је дужна да испуни минималне услове за купљена утврђене у тач. од 198. до 203. ове одлуке.

Банка је дужна да за изложености по основу потраживања купљених од привредних друштава испуњава минималне услове у вези с рејтинг системом и квантификацијом ризика који су у пододељку 5. овог одељка прописани за изложености према привредним друштвима.

Изузетно од става 2. ове тачке, за изложености које испуњавају услове из тачке 204. ове одлуке и за које би коришћење стандарда за квантификацију ризика за изложености према овим привредним друштвима представљало непотребно оптерећење – банка може уместо њих користити стандарде за квантификацију ризика за изложености према физичким лицима из пододељка 5. овог одељка и процене PD параметра и LGD параметра изводити из процена очекиваних губитака на начин прописан тачком 218. став 3. те одлуке.

в) Валидација интерних процена

206. Банка је дужна да успостави адекватне системе за валидацију тачности и доследности рејтинг система и процеса, те процена свих релевантних параметара ризика, као и да докаже да јој процес интерне валидације омогућава доследну и одговарајућу оцену перформанси система интерног рејтинга и процена ризика.

207. Банка је дужна да реализоване стопе неизмирења обавеза редовно пореди с процењеним PD параметром за сваку рејтинг категорију и, ако су те стопе изван очекиваног распона за ту рејтинг категорију, дужна је да посебно анализира разлоге тог одступања. Ако користи сопствене процене LGD параметра и/или фактора конверзије, банка је дужна да на исти начин анализира и те процене. Ова поређења заснивају се на историјским подацима који покривају најдужи могући период, а банка је дужна да документује методе и податке коришћене у тим поређењима. Све ове анализе и документацију банка је дужна да ажурира најмање једном годишње.

Банка је дужна да, поред анализе утврђене у ставу 1. ове тачке, користи и друге методе квантитативне валидације, као и да врши

поређења с подацима из екстерних извора. Банка је дужна да обезбеди да се ове анализе заснивају на подацима који су одговарајући за дати портфолио, који су редовно ажурирани и који се односе на релевантан период посматрања. Интерна оцена банке о перформансама њених модела треба да се заснива на најдужем могућем периоду.

Банка је дужна да обезбеди континуирано и доследно коришћење метода и података који се користе за квантитативну валидацију, као и да документује њихове промене узимајући у обзир изворе података и период посматрања.

208. Банка је дужна да успостави јасне политике и процедуре за поступање у ситуацијама кад реализовани PD параметар, LGD параметар, фактори конверзије, укупни губици и очекивани губици (ако се користе) одступају од процењених вредности ових параметара ризика толико да доводе у питање поузданост процена. Ове политике и процедуре узимају у обзир привредни циклус и сличне промене у окружењу које могу утицати на настанак статуса неизмирења обавеза, а ако су реализоване вредности и даље веће од очекиваних, банка је дужна да повећа процене како би оне одражавале остварене вредности.

г) Минимални услови за примену IRB приступа за изложености по основу власничких улагања

Капитални захтеви и квантификација ризика

209. Банка је дужна да, ради израчунавања капиталних захтева за изложености по основу власничких улагања, испуни следеће услове:

1) да њена процена потенцијалних губитака на одговарајући начин узме у обзир утицај неповољних тржишних кретања на дугорочни ризични профил власничких улагања банке;

2) да је подацима коришћеним за добијање расподеле приноса по основу власничких улагања обухваћен најдужи период посматрања за који су подаци расположиви и значајни за процену ризичног профила власничких улагања банке и да представљају адекватну основу за обезбеђење опрезне, статистички поуздане и јасне процене губитка која није заснована првенствено на субјективним разматрањима;

3) да је доказала да коришћене сценарио анализе тржишних шокова обезбеђују опрезну процену потенцијалних губитака током релевантног дугорочног привредног циклуса;

4) да комбинује емпиријску анализу расположивих података с прилагођавањима заснованим на великом броју фактора ради добијања реалнијих и свеобухватнијих резултата модела;

5) да, при развијању VaR (*Value at Risk*) модела за процену потенцијалних тромесечних губитака, користи тромесечне податке или да податке из краћег периода конвертује у еквивалентне тромесечне податке коришћењем одговарајућих аналитичких метода, заснованих на емпиријским доказима и развијеним и документованим процесима и анализама, као и да овај приступ примењује опрезно и доследно током времена и да, ако су јој расположиви само ограничени релевантни подаци, додаје одговарајућу маржу конзервативности;

6) да коришћени модели на одговарајући начин обухватају све материјално значајне ризике који се односе на принос по основу власничких улагања, укључујући и опште и специфичне тржишне ризике портфолија власничких улагања банке, да интерни модели адекватно објашњавају историјске промене цена, идентификују величину и промене у структури потенцијалних концентрација улагања и да су применљиви и у ванредним тржишним условима, као и да популација ризичних изложености, представљена у подацима коришћеним за процену, одговара изложеностима банке по основу власничких улагања или је упоредива с њима;

7) да интерни модел одговара ризичном профилу и сложености портфолија власничких улагања банке, а ако банка има материјално значајна власничка улагања нелинеарне природе – да интерни модели на одговарајући начин обухватају ризике који се односе на та улагања;

8) да је распоређивање појединачних позиција према тржишним индексима и ризичним факторима веродостојно, засновано на одговарајућим претпоставкама и јасно;

9) да је емпиријским анализама доказала адекватност ризичних фактора, укључујући и њихову способност да обухвате опште и специфичне тржишне ризике;

10) да процене волатилности приноса по основу власничких улагања укључују и све релевантне и расположиве податке, информације и методе, при чему се користе подаци који су били предмет унутрашње ревизије или подаци из екстерних извора (укључујући и податке из заједничких база података);

11) да су успостављени строги и свеобухватни стрес тестови.

Процес управљања ризицима и унутрашње контроле

210. Банка је дужна да при коришћењу интерних модела за израчунавање капиталних захтева за изложености по основу власничких улагања, а ради обезбеђења интегритета интерних модела и процеса моделирања, успостави политике, процедуре и контролне процесе којима се нарочито уређује:

- 1) потпуна укљученост интерних модела у:
 - систем извештавања руководства банке,

- управљање портфолиом власничких улагања из банкарске књиге,
- систем управљања ризицима, нарочито ако су коришћени за мерење и процену перформанси портфолија власничких улагања, укључујући и прилагођавање ризицима,
- расподелу интерног капитала на изложености по основу власничких улагања,
- оцену целокупне адекватности капитала,
- процес управљања инвестицијама;

2) успостављање система управљања, процедура и контролних функција ради обезбеђења периодичне и независне провере свих елемената процеса моделирања, укључујући и одобравање измена, контролу улазних података, као и проверу резултата модела (нпр. директну проверу и потврђивање резултата) која треба да утврди тачност, свеобухватност и адекватност улазних података и тих резултата и да буде усмерена на проналажење и ограничавање могућих грешака које се односе на познате слабости, као и на идентификовање непознатих слабости модела, а коју спроводи организациона јединица или треће лице који нису учествовали у овом процесу;

3) адекватни системи и процедуре за праћење лимита улагања и изложености ризицима по основу власничких улагања;

4) да организациона јединица одговорна за развој и примену модела буде функционално независна од организационих јединица одговорних за управљање појединачним улагањима;

5) да лица одговорна за било који део процеса моделирања имају одговарајућу стручност, као и да за потребе моделирања руководство банке обезбеди довољан број запослених одговарајуће стручности.

Валидација модела и потребна документација

211. Банка је дужна да успостави одговарајући систем валидације тачности и доследности интерних модела и процеса моделирања, при чему сви важни елементи тих модела и процеса треба да буду документовани.

Банка је дужна да за оцену перформанси интерних модела и процеса моделирања користи процес интерне валидације, и то на доследан и разумљив начин.

Методи и подаци који се користе за квантитативну валидацију морају се доследно користити током времена, а промене у њима које се односе на изворе података и период посматрања морају бити документоване.

212. Банка је дужна да редовно врши поређење стварних приноса по основу власничких улагања (израчунатих на основу реализованих и нереализованих добитака и губитака) с проценама модела и да документује методе и податке коришћене у овим поређењима. Та поређења морају се заснивати на историјским подацима који покривају најдужи могући период, а све анализе и документација морају бити ажурирани најмање једном годишње.

Банка је дужна да користи и друге методе квантитативне валидације, као и да врши поређења с подацима из екстерних извора који су одговарајући за портфолио власничких улагања, који су редовно ажурирани и који се односе на релевантан период посматрања. Интерна оцена банке о перформансама њених модела мора бити заснована на најдужем могућем периоду.

Банка је дужна да успостави јасне политике и процедуре за поступање у ситуацијама кад поређења стварних приноса по основу власничких улагања с проценама модела доводе у питање ваљаност ових процена или самог модела. Овим политикама и процедурама узимају се у обзир привредни циклус и сличне промене у окружењу које могу утицати на принос по основу власничких улагања. Банка је дужна да обезбеди да сва прилагођавања интерних модела настала услед провера модела буду документована и у складу с политикама и процедурама банке које се односе на ту проверу.

Банка је дужна да обезбеди да интерни модел и процес моделирања буду документовани, укључујући и опис одговорности свих лица укључених у процес моделирања, одобравања и провере овог модела.

д) Управљање и надзор

Управљање

213. Управни одбор или одговарајући одбор који је управни одбор одредио и извршни одбор дужни су да одобре све материјално значајне аспекте процеса рејтинг система банке и процене параметара ризика, да разумеју структуру и функционисање тих система, као и да буду упознати са извештајима који се односе на ове системе.

Извршни одбор је дужан да управни одбор или одговарајући одбор из става 1. ове тачке обавести о свим променама или изузећима од успостављених политика који могу битно утицати на функционисање рејтинг система банке.

Извршни одбор је дужан да обезбеди адекватно функционисање рејтинг система на континуираној основи. Организациона јединица у чијем је делокругу контрола кредитног ризика дужна је да извршни одбор редовно извештава о перформансама рејтинг процеса, областима које треба побољшати и статусу активности усмерених на побољшање претходно идентификованих недостатака.

214. Извештавање руководства банке обухвата интерну анализу ризичног профила по основу кредитног ризика банке засновану на њеним интерним рејтинзима. Ово извештавање укључује најмање:

- ризични профил по рејтинг категоријама;
- миграцију између рејтинг категорија;
- процену релевантних параметара ризика по рејтинг категоријама;
- поређење реализованих стопа неизмирења обавеза са очекиваним вредностима и с резултатима стрес тестова;
- поређење сопствених процена реализованих LGD параметара и реализованих фактора конверзије са очекиваним вредностима и с резултатима стрес тестова – ако банка примењује сопствене процене ових губитака и фактора.

Учесталост извештавања у смислу ове тачке зависи од значаја и врсте информација и нивоа корисника извештаја.

Контрола кредитног ризика

215. Банка је дужна да обезбеди јасну организациону раздвојеност и оперативну независност функције контроле кредитног ризика од функције преузимања тог ризика. Организациона јединица у чијем је делокругу контрола кредитног ризика дужна је да директно извештава извршни одбор банке, одговорна је за развој или избор, имплементацију, надзирање и перформансе рејтинг система, а дужна је и да редовно сачињава и анализира извештаје о резултатима тог система.

Одговорност организационе јединице из става 1. ове тачке укључује најмање:

- 1) развој или избор рејтинг система, као и имплементацију, надзирање и перформансе тог система;
- 2) тестирање и праћење рејтинг категорија и скупова изложености;
- 3) сачињавање и анализу извештаја који се односе на рејтинг системе банке;

4) успостављање процедуре за проверу да ли се дефиниције рејтинг категорија и скупова изложености доследно примењују у свим пословним јединицама и географским областима;

5) проверу и документовање свих промена процеса додељивања рејтинга, укључујући и разлоге тих промена;

6) проверу рејтинг критеријума ради оцене њихове способности предвиђања, уз документовање промене процеса додељивања рејтинга, рејтинг критеријума или индивидуалних параметара рејтинга;

7) активно учествовање у изради или избору, имплементацији и валидацији модела који се користе у процесу додељивања рејтинга;

8) надзор над моделима коришћеним у процесу додељивања рејтинга и контролу тих модела;

9) континуирану проверу модела коришћених у процесу додељивања рејтинга и свих њихових измена.

Изузетно од става 2. ове тачке, ако користи податке из заједничке базе података у складу с тачком 176. став 3. ове одлуке, банка може другом лицу поверити обављање следећих активности:

1) сачињавање информација релевантних за тестирање и праћење рејтинг категорија и скупова изложености;

2) сачињавање извештаја у вези с рејтинг системима банке;

3) сачињавање информација релевантних за проверу рејтинг критеријума ради оцене њихове способности предвиђања;

4) документовање промена процеса додељивања рејтинга, критеријума или индивидуалних параметара рејтинга;

5) сачињавање информација релевантних за континуирану проверу модела и свих измена модела коришћених у рејтинг процесу.

Ако банка другом лицу поверава обављање активности из става 3. ове тачке, дужна је да Народној банци Србије обезбеди приступ свим релевантним информацијама неопходним за утврђивање усклађености с минималним условима из овог пододељка, укључујући и непосредно право увида у пословне књиге и другу документацију тих лица – на исти начин и у истом обиму какви постоје и у самој банци.

Унутрашња ревизија

216. Унутрашња ревизија је дужна да најмање једном годишње проверава рејтинг системе и пратеће активности банке, укључујући и активности у вези с функцијом преузимања кредитног ризика и процене PD параметра, LGD параметра и очекиваних губитака, као и фактора конверзије. Ова провера обухвата и проверу усклађености са свим применљивим минималним условима прописаним у овом пододељку.

6. *Процена параметара ризика*

217. Банка је дужна да PD, LGD и M параметре за рачунање износа активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака процењује у складу с минималним условима за коришћење IRB приступа прописаним у пододељку 5. овог одељка и у овом пододељку.

а) Вероватноћа настанка статуса неизмирења обавеза (PD параметар)

PD параметар за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама

218. PD параметар за изложеност према привредном друштву или банци износи најмање 0,03%.

PD параметар за изложености према дужнику у статусу неизмирења обавеза износи 100%.

Банка је дужна да, за изложености по основу потраживања купљених од привредних друштава за које не може да докаже да њене процене PD параметра испуњавају минималне услове за процену овог параметра прописане тач. од 176. до 183. ове одлуке, тај параметар утврђује у складу са следећим методом:

- за изложености с правом првенства у наплати по основу ових потраживања – PD параметар једнак је односу процене очекиваног губитка и LGD параметара тих потраживања;
- за субординиране изложености по основу ових потраживања – PD параметар једнак је процени очекиваног губитка.

Ради израчунавања износа активе пондерисане ризиком смањења вредности потраживања купљених од привредних друштава, PD параметар једнак је процени очекиваног губитка за овај ризик.

Ако користи AIRB приступ за изложености по основу потраживања купљених од привредних друштава а сопствене процене очекиваних губитака за ризик неизмирења обавеза или за ризик смањења вредности купљених потраживања може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани на PD и LGD параметре – банка може да користи процењени PD параметар.

Банка може користити нематеријалну кредитну заштиту прилагођавањем PD параметра у складу с тачком 276. ове одлуке. Ако

користи AIRB приступ за ризик неизмирења обавеза или за ризик смањења вредности потраживања купљених од привредних друштава, банка може да призна нематеријалну кредитну заштиту прилагођавањем PD параметра у складу с тачком 222. став 2. ове одлуке.

PD параметар за изложености према физичким лицима

219. За изложености из класе изложености према физичким лицима, PD параметар дужника, односно изложености треба да износи најмање 0,03%, а за дужника или изложеност у статусу неизмирења обавеза – 100%.

Ради израчунавања износа активе пондерисане ризиком смањења вредности потраживања купљених од физичких лица – PD параметар једнак је процени очекиваног губитка за овај ризик. Ако сопствене процене очекиваног губитка за ризик смањења вредности потраживања купљених од физичких лица може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани на PD и LGD параметре – банка може да користи процењени PD параметар.

Банка може да користи нематеријалну кредитну заштиту при прилагођавању PD параметра у складу с тачком 223. ове одлуке. Ако банка за ризик смањења вредности потраживања не користи сопствене процене LGD параметра, дужна је да примењује одредбе поделења 10. овог одељка.

PD параметар за изложености по основу власничких улагања према PD/LGD методи

220. За изложености по основу власничких улагања на које банка примењује PD/LGD метод – PD параметар се одређује у складу с методима за утврђивање овог параметра за изложености према привредним друштвима прописаним тачком 218. ове одлуке. Банка је дужна да примењује следеће минималне PD параметре:

- 1) 0,09% – за изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи и које представљају део дугорочног пословног односа с клијентом;
- 2) 0,09% – за изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи и чији су приноси засновани на редовним и периодичним новчаним токовима, а не на капиталним добицима;
- 3) 0,40% – за остале изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи, укључујући и кратке позиције из тачке 248. став 2. ове одлуке;

4) 1,25% – за остале изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи, укључујући и кратке позиције из тачке 248. став 2. ове одлуке.

*б) Губитак услед настанка статуса неизмирења
обавеза (LGD параметар)*

*LGD параметар за изложености према државама и централним банкама,
привредним друштвима и банкама*

221. Банка која примењује FIRB приступ дужна је да за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама користи следеће вредности LGD параметра:

1) за изложености с правом првенства у наплати без подобног средства обезбеђења – 45%;

2) за субординиране изложености без подобног средства обезбеђења – 75%;

3) за изложености с правом првенства у наплати по основу потраживања купљених од привредних друштава, ако банка не може да докаже да њене процене PD параметра испуњавају минималне услове из тач. од 176. до 183. ове одлуке – 45%;

4) за субординиране изложености по основу потраживања купљених од привредних друштава, ако банка не може да докаже да њене процене PD параметра испуњавају минималне услове из тач. од 176. до 183. ове одлуке – 100%;

5) за ризик смањења вредности потраживања купљених од привредних друштава – 75%.

Банка из става 1. ове тачке може покривеним обвезницама утврђеним у тачки 58. ове одлуке доделити вредност LGD параметра од 12,5%.

Банка из става 1. ове тачке може LGD параметар из тог става прилагођавати за ефекте примене инструмената материјалне и нематеријалне кредитне заштите ако су испуњени услови из пододељка 10. овог одељка.

222. Ради израчунавања износа активе пондерисане ризиком смањења вредности потраживања и ризиком неизмирења обавеза, банка која примењује AIRB приступ за потраживања купљена од привредних друштава може да користи процене LGD параметра за ове изложености под условом да своје процене очекиваног губитка може поуздано и на задовољавајући начин рашчланити на PD и LGD параметре.

Банка из става 1. ове тачке на изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама може, при прилагођавању PD параметра и/или LGD параметра, да користи нематеријалну кредитну заштиту само ако су испуњени услови прописани тач. од 176. до 183. ове одлуке и ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ. Банка не може обезбеђеној изложености да додељује прилагођени PD параметар или такав LGD параметар при коме је прилагођени пондер кредитног ризика нижи од оног који се иначе додељује упоредивој директној изложености према пружаоцу заштите.

Изузетно од тачке 221. ове одлуке и става 2. ове тачке, а ради израчунавања активе пондерисане кредитним ризиком у складу с тачком 242. те одлуке – као LGD параметар упоредиве директне изложености према пружаоцу заштите банка може користити овај параметар који се односи на необезбеђену изложеност према:

– пружаоцу заштите – ако током трајања обезбеђене изложености расположиви докази и структура кредитне заштите указују на то да, у случају наступања статуса неизмирења обавеза и пружаоца заштите и дужника, износ наплате зависи првенствено од финансијског стања пружаоца заштите, или

– дужнику – ако током трајања обезбеђене изложености расположиви докази и структура кредитне заштите указују на то да, у случају наступања статуса неизмирења обавеза и пружаоца заштите и дужника, износ наплате зависи првенствено од финансијског стања дужника.

LGD параметар за изложености према физичким лицима

223. Банка је дужна да обезбеди сопствене процене LGD параметра које испуњавају услове прописане у пододељку 5. одељка 2. ове одлуке.

Ради израчунавања износа активе пондерисане ризиком по основу смањења вредности потраживања купљених од физичких лица – банка је дужна да користи LGD параметар од 75%. Ако своје процене очекиваног губитка за ризик смањења вредности потраживања може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани на PD и LGD параметре, банка може да користи процењени LGD параметар.

Банка може да користи нематеријалну кредитну заштиту приликом прилагођавања PD параметра и/или LGD параметра за појединачну изложеност или за скуп изложености само ако су испуњени услови из тач. од 194. до 197. ове одлуке и ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ. Банка не може обезбеђеној изложености да додељује такав

прилагођени PD или LGD параметар при коме ће пондер кредитног ризика бити нижи од оног који се иначе додељује упоредивој директној изложености према пружаоцу заштите.

Изузетно од става 3. ове тачке, а ради израчунавања активе пондерисане кредитним ризиком за изложености из тачке 246. став 1. ове одлуке, као LGD параметар упоредиве директне изложености према пружаоцу заштите банка може да користи овај параметар који се односи на необезбеђену изложеност на начин утврђен тачком 222. став 3. те одлуке.

*LGD параметар за изложености по основу власничких
улагања према PD/LGD методи*

224. Банка може изложеностима по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи, а која су у довољно диверсификованим портфолијима, да додељује LGD параметар од 65%, а свим осталим изложеностима по основу власничких улагања дужна је да додељује LGD параметар од 90%.

Банка може при процени LGD параметра из става 1. ове тачке користити инструменте материјалне и нематеријалне кредитне заштите ако су испуњени услови из пододељка 10. овог одељка.

в) Ефективна рочност (М параметар)

*М параметар за изложености према државама и
централним банкама, привредним
друштвима и банкама*

225. Банка која примењује FIRB приступ дужна је да изложеностима насталим по основу репо и *reverse* репо трансакција или трансакција давања и узимања у зајам хартија од вредности или робе додељује М параметар од пола године, а свим осталим изложеностима М параметар од две и по године.

Ради примене тачке 242. ове одлуке – као М параметар изложености користи се ефективна рочност кредитне заштите, при чему ова рочност мора износити најмање једну годину.

226. Ако користи AIRB приступ за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима или банкама – банка је дужна да М параметар рачуна за сваку појединачну изложеност на начин утврђен у одредбама од 1) до 6) овог става и у складу с тач. 227. и 228.

ове одлуке, при чему М параметар не може износити више од пет година – и то на следећи начин:

1) за инструменте за које је утврђен план отплате – М параметар се рачуна у складу са следећом формулом:

$$M = \text{MAX} \left\{ 1; \text{MIN} \left\{ \frac{\sum_t t \times CF_t}{\sum_t CF_t}, 5 \right\} \right\},$$

где CF_t представља новчане токове (главницу, камате, провизије и накнаде) које је дужник обавезан да плати у години t ;

2) за деривате који су предмет стандардизованих споразума о нетирању – М параметар се рачуна као пондерисани просек преостале рочности изложености, при чему М параметар износи најмање једну годину, а за пондерисање рочности користи се хипотетички износ сваке изложености;

3) за изложености по основу потпуно или претежно обезбеђених трансакција финансијским дериватима наведеним у Прилогу 3, као и по основу потпуно или претежно обезбеђених трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности које су предмет стандардизованих споразума о нетирању – М параметар се рачуна као пондерисани просек преостале рочности трансакција и износи најмање десет дана; за изложености по основу репо и *reverse* репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе по основу стандардизованих споразума о нетирању – М параметар се рачуна као пондерисани просек преостале рочности трансакција и износи најмање пет дана, а за пондерисање рочности користи се хипотетички износ сваке трансакције;

4) ако банка користи сопствене процене PD параметра за потраживања купљена од привредних друштава – за искоришћене износе оквирних кредита код којих банка преузима потраживања од клијента, М параметар једнак је пондерисаној просечној рочности изложености по основу купљеног потраживања, при чему износи најмање 90 дана; на овај начин израчунати М параметар мора се користити и за неискоришћене износе ових оквирних кредита ако постоје уговорне одредбе (као што је могућност превременог отписа) које штите банку од осетног погоршања квалитета будућих потраживања за која постоји захтев откупа за време трајања уговора, а ако таква заштита није успостављена, М параметар се за неискоришћене износе оквирних кредита рачуна као збир рочности потенцијалних потраживања с најдужим роком доспећа из уговора о откупоту потраживања и преостале рочности уговора, и при том износи најмање 90 дана;

5) за остале инструменте или ако банка није у могућности да М параметар рачуна у складу са одредбом под 1) овог става – као М параметар користи се најдуже преостало време (у годинама) које је дужнику одређено за испуњење уговорних обавеза, при чему ова рочност износи најмање једну годину;

6) за изложености чије вредности рачуна применом метода интерних модела из тач. од 296. до 311. ове одлуке, а рочност уговора с најдужим роком доспећа из скупа за нетирање је већа од једне године – М параметар се рачуна у складу са следећом формулом:

$$M = \min \left(\frac{\sum_{k=1}^{tk \leq 1 \text{ године}} \text{Ефективна } EE_k \times \Delta t_k \times df_k + \sum_{k=1}^{\text{рочност}} \text{ЕЕ}_k \times \Delta t_k \times df_k}{\sum_{k=1}^{tk \leq 1 \text{ године}} \text{Ефективна } EE_k \times \Delta t_k \times df_k}; 5 \right),$$

где df представља неризични дисконтни фактор за будући период времена t_k , а остале вредности су утврђене у одељку 3. ове главе.

Изузетно од става 1. одредба под 6) ове тачке, ако користи интерне моделе за рачунање једностраног прилагођавања изложености по основу ризика друге уговорне стране – банка може као М параметар да користи ефективно доспеће процењено интерним моделом, ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ.

Банка је дужна да за скупове за нетирање у којима сви уговори имају првобитно уговорени рок доспећа краћи од годину дана примењује формулу из става 1. одредба под 1) ове тачке.

227. Изузетно од тачке 226. став 1. одредбе од 1) до 5) ове одлуке, у случају дневног одмеравања маргина и дневног усклађивања вредности, као и ако је, у случају наступања статуса неизмирења обавеза или немогућности одмеравања маргина, уговорена могућност реализације средства обезбеђења без одлагања – М параметар је најмање један дан за:

- потпуно или највећим делом обезбеђене финансијске деривате наведене у Прилогу 3;
- потпуно или највећим делом обезбеђене трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности;
- репо и reverse репо трансакције, трансакције давања и узимања у зајам хартија од вредности или робе.

У случају рочне неусклађености, банка је дужна да при процени М параметра примењује одредбе из пододељка 10. овог одељка.

*М параметар за изложености по основу власничких улагања
према PD/LGD методи*

228. Банка је дужна да свим изложеностима по основу власничких улагања додељује М параметар од пет година.

7. Израчунавање износа изложености (EAD)

а) Израчунавање износа изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама и износа изложености према физичким лицима

229. Банка је дужна да износ изложености по основу билансних позиција израчунава у бруто износу (пре умањења за исправке вредности).

За купљена потраживања уз дисконт или премију, износ изложености је номинални износ, без кориговања за износ дисконта или премије.

Износ изложености за рачунање износа активе пондерисане кредитним ризиком за купљена потраживања јесте преостали износ тог потраживања умањен за капитални захтев за ризик смањења вредности купљених потраживања, пре примене инструмената кредитне заштите.

230. У случају финансијских деривата наведених у Прилогу 3, износ изложености утврђује се коришћењем метода прописаних у одељку 3. ове главе.

231. Ако користи стандардизоване споразуме о нетирању који се односе на репо и *reverse* репо трансакције или трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, банка је дужна да износ изложености рачуна у складу с тачком 274. ове одлуке.

За билансно нетирање потраживања и обавеза по основу кредита и депозита, банка је дужна да, при рачунању износа изложености, користи износ изложености израчунат у складу с тачком 274. ове одлуке.

232. Износ изложености по основу репо и *reverse* репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција с дугим роком измирења и трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности банка може да утврђује у складу са одељком 3. ове главе или у складу с тач. од 113. до 117. ове одлуке и тачком 274. те одлуке.

За изложености у облику хартија од вредности или робе која је продата, дата у зајам или предата по основу репо и *reverse* репо трансакција или трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција с дугим роком измирења и трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности – банка је дужна да износ изложености утврђује као вредност односне хартије од вредности или робе у складу са законом којим се уређују рачуноводство и ревизија.

Изузетно од става 2. ове тачке, ако користи сложени метод за средства обезбеђења у складу с пододељком 10. овог одељка, банка је дужна да износ изложености из тог става увећа за фактор волатилности који одговара хартијама или роби из тог става.

Изузетно од одредаба ове тачке, банка је дужна да износ изложености према централном тржишном учеснику утврђује у складу с тачком 285. став 3. ове одлуке ако су испуњени услови утврђени у том ставу.

233. Износ изложености по основу лизинга једнак је садашњој вредности лизинг накнаде.

234. Банка је дужна да на ванбилансне ставке примењује факторе конверзије из тачке 29. ове одлуке.

Изузетно од става 1. ове тачке, износ изложености се за следеће ставке рачуна као одобрени и неискоришћени износ помножен следећим факторима конверзије:

1) 0% – за неискоришћени износ оквирног кредита (укључујући и оквирне кредите уз откуп потраживања) које банка може безусловно и без претходне најаве отказати или за које је уговорено право банке да једнострано раскине уговор услед погоршања кредитне способности дужника, под условом да банка активно прати финансијско стање дужника и да јој систем унутрашњих контрола омогућава благовремено уочавање тог погоршања, при чему се овај кредит за физичка лица сматра безусловно опозивим ако је то предвиђено прописима којима се уређује заштита клијената банке – физичких лица или уговорни услови допуштају банци да га у потпуности опозове;

2) 20% – за краткорочне потврђене акредитиве настале по основу испоруке робе, како за банку која је издала акредитиве тако и за ону која их је потврдила;

3) 75% – за оквирне кредите који нису обухваћени одредбом под 1) овог става.

Изузетно од ст. 1. и 2. ове тачке, ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ – банка може користити сопствене процене фактора конверзије.

У случају да се банка уговором којим је преузела ванбилансну обавезу обавезала на преузимање нове ванбилансне обавезе, примењује се фактор конверзије који је нижи од фактора конверзије који се односе на ове обавезе.

*б) Израчунавање износа изложености по основу
власничких улагања и изложености
по основу остале имовине*

235. Износ изложености по основу власничких улагања и износ изложености по основу остале имовине јесте њихова вредност приказана у финансијским извештајима. Вредност ових изложености утврђује се на следећи начин:

- 1) за улагања која се приказују по фер вредности – вредност изложености је фер вредност приказана у финансијским извештајима;
- 2) за улагања која се приказују по набавној цени или оној која је нижа од набавне и тржишне вредности – вредност изложености је набавна или тржишна вредност приказана у финансијским извештајима.

**8. Израчунавање износа активе пондерисане
кредитним ризиком**

236. Банка је дужна да износ активе пондерисане кредитним ризиком за изложености које припадају класама изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима, банкама и физичким лицима, као и класи изложености по основу власничких улагања, рачуна у складу с тач. од 241. до 250. ове одлуке, осим ако оне не представљају одбитне ставке од капитала.

Изузетно од става 1. ове тачке, износ активе пондерисане кредитним ризиком по основу купљених потраживања представља збир:

- износа те активе израчунатог у складу с тач. од 241. до 246. ове одлуке и
- износа те активе за ризик смањења вредности потраживања израчунатог у складу с тачком 252. ове одлуке.

Ако банка има уговорено право регреса с продавцем купљеног потраживања – за та потраживања није дужна да израчунава износ

активе пондерисане кредитним ризиком за ризик смањења вредности купљених потраживања, већ та потраживања може третирати као обезбеђена ако су испуњени услови из тачке 265. ове одлуке.

237. Банка је дужна да рачунање износа aktive пондерисане кредитним ризиком заснива на релевантним параметрима ризика за дату изложеност – PD, LGD и M параметрима и вредностима изложености. PD и LGD параметри могу се посматрати појединачно или заједно, у складу с пододељком 6. овог одељка.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка износ active пондерисане кредитним ризиком рачуна за све изложености које припадају класи изложености у облику власничких улагања применом једног од приступа у складу с тач. од 247. до 250. ове одлуке, при чему може да користи приступ интерних модела из тачке 250. ове одлуке ако су испуњени минимални услови из тач. од 209. до 212. те одлуке и ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка износ active пондерисане кредитним ризиком за изложености по основу специјализованог кредитирања може да рачуна у складу с тачком 244. ове одлуке. Начин распоређивања ових изложености и одговарајући пондери кредитног ризика прописани су у Прилогу 2. Банка је дужна да успостави методологију за распоређивање ових изложености.

238. За изложености које припадају класама изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама, банка је дужна да обезбеди сопствене процене PD параметра које испуњавају услове из пододељка 5. овог одељка.

За изложености које припадају класи изложености према државама и централним банкама и класи изложености према банкама, банка је дужна да примењује вредности LGD параметра из тачке 221. ове одлуке и факторе конверзије из тачке 234. ст. 1. или 3. те одлуке.

Изузетно од става 2. ове тачке, за све изложености које припадају класама изложености из тог става, Народна банка Србије може сагласношћу за IRB приступ омогућити банци да користи сопствене процене LGD параметра и фактора конверзије које испуњавају услове из пододељка 5. овог одељка.

За изложености које припадају класи изложености према физичким лицима, банка је дужна да обезбеди сопствене процене LGD параметра и фактора конверзије које испуњавају услове из пододељка 5. овог одељка.

239. Ако изложености по основу улагања у отворени инвестициони фонд испуњавају услове из тачке 60. став 1. ове одлуке и ако је банка у целини или делимично упозната са структуром изложености тог фонда, дужна је да износ активе пондерисане кредитним ризиком и износ очекиваних губитака за односне изложености израчунава у складу с методима прописаним тачком 247. те одлуке.

Ако банка не испуњава услове прописане овим одељком за коришћење метода из става 1. ове тачке, дужна је да износ активе пондерисане кредитним ризиком и износ очекиваних губитака за укупну изложеност или за део изложености из става 1. ове тачке рачуна на следећи начин:

1) за изложености које припадају класи изложености по основу власничких улагања – коришћењем приступа једноставних пондера ризика; ако банка није у могућности да направи разлику између улагања којима се не тргује на берзи, улагања којима се тргује на берзи и осталих изложености у облику власничких улагања – дужна је да их третира као остале изложености по основу власничких улагања; ако збир оваквих (индиректних) изложености и директних изложености у овој класи није материјално значајан у смислу тачке 144. став 3. ове одлуке, банка може, ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ, да примењује тачку 144. став 1. те одлуке;

2) за све остале односне изложености које су распоређене у категорију изложености без рејтинга или у категорију с најлошијим нивоом кредитног квалитета додељује се пондер кредитног ризика у складу са одељком 1. ове главе помножен фактором 2, при чему добијени пондер овог ризика не може бити већи од 1250%;

3) за све остале изложености додељује се пондер кредитног ризика у складу са одељком 1. ове главе помножен фактором 1,1, при чему добијени пондер овог ризика не може бити мањи од 5%.

240. Ако нису испуњени услови из тачке 60. став 1. ове одлуке или банка није упозната са структуром изложености отвореног инвестиционог фонда – дужна је да анализира односне изложености и да износ активе пондерисане кредитним ризиком и износ очекиваних губитака рачуна коришћењем приступа једноставних пондера ризика.

Ако банка није у могућности да направи разлику између улагања којима се не тргује на берзи, улагања којима се тргује на берзи и осталих изложености у облику власничких улагања – дужна је да их третира као остале изложености по основу власничких улагања. Изложености по основу улагања која нису власничка улагања распоређују се у једну од поткласа у складу с тачком 248. ове одлуке, док се изложености с чијом

структуром банка није упозната распоређују у класу изложености по основу осталих власничких улагања.

Изузетно од ст. 1. и 2. ове тачке, ради израчунавања просечног износа активе пондерисане кредитним ризиком и извештавања о томе – банка може да рачуна тај просечни износ или да користи пондере кредитног ризика за отворени инвестициони фонд које је на основу структуре изложености израчунало треће лице, на начин утврђен у тачки 239. став 2. ове одлуке.

а) Израчунавање износа активе пондерисане кредитним ризиком за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама

241. Банка је дужна да износ активе пондерисане кредитним ризиком за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама рачуна у складу са следећим формулама:

$$R = 0,12 \times \frac{1 - e^{-50PD}}{1 - e^{-50}} + 0,24 \times \left(1 - \frac{1 - e^{-50PD}}{1 - e^{-50}} \right),$$

$$b = (0,11852 - 0,05478 \times \ln(PD))^2$$

$$RW = \left[LGD \times N \left(\frac{G(PD)}{\sqrt{1-R}} + \sqrt{\frac{R}{1-R}} \times G(0,999) \right) - PD \times LGD \right] \times \left(\frac{1 + (M - 2,5) \times b}{1 - 1,5 \times b} \right) \times 12,5 \times 1,06$$

$$RWA = RW \times EAD,$$

где је:

R = корелација за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама која представља меру системског ризика;

b = фактор рочног прилагођавања који одражава утицај PD параметра;

N(x) = функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вероватноћа да нормална случајна променљива са очекиваном вредношћу нула и варијансом 1 буде једнака x или мања);

G(Z) = инверзна функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вредност x таква да је N(x)=z);

RW = пондер кредитног ризика;

RWA = износ активе пондерисане кредитним ризиком;
EAD = вредност изложености.

За PD = 0, пондер кредитног ризика (RW) је 0%.

За PD = 1, односно за изложености у статусу неизмирења обавеза:

- ако банка примењује вредност LGD параметра из тачке 221. ове одлуке – RW је 0%,
- ако банка примењује сопствене процене LGD параметра:

$$RW = \text{Max}\{0; 12,5 \times (LGD - EL_{BE})\},$$

где је EL_{BE} најбоља процена очекиваног губитка банке за изложеност у статусу неизмирења обавеза у складу с тачком 186. ове одлуке.

242. Банка може износ активе пондерисане кредитним ризиком за изложености обезбеђене инструментима кредитне заштите који испуњавају услове из тач. 262. и 268. ове одлуке да прилагођава применом следеће формуле:

$$RWA = RW \times EAD \times (0,15 + 160 \times PD_{pp}),$$

где је $PD_{pp} = PD$ пружаоца заштите.

Пондер кредитног ризика (RW) рачуна се коришћењем формуле за овај пондер из тачке 241. ове одлуке. Као улазни параметри користе се PD параметар дужника и LGD параметар упоредиве директне изложености према пружаоцу заштите. Фактор рочности (b) рачуна се коришћењем PD параметра пружаоца заштите или PD параметра дужника, зависно од тога који је нижи.

243. При израчунавању пондера кредитног ризика за изложености према привредним друштвима која припадају групи чији је укупан годишњи приход на консолидованом нивоу мањи од 50.000.000 евра у динарској противвредности, банка може да користи следећу формулу:

$$(R) = 0,12 \times \frac{1 - e^{-50PD}}{1 - e^{-50}} + 0,24 \times \left(1 - \frac{1 - e^{-50PD}}{1 - e^{-50}} \right) - 0,04 \times \left(1 - \frac{S - 5}{45} \right),$$

у којој S представља укупан годишњи приход у милионима евра, при чему је пет милиона евра $\leq S \leq$ педесет милиона евра. Ако је пријављени укупан годишњи приход мањи од пет милиона евра, S је једнак том износу. За купљена потраживања укупан годишњи приход је

просек пондерисан индивидуалним изложеностима из скупа изложености.

Банка је дужна да укупан годишњи приход замени укупном активом на консолидованом нивоу групе ако укупна актива представља адекватнији показатељ величине привредног друштва од укупног годишњег прихода. Банка је дужна да за сваку појединачну замену обезбеди одговарајућу документацију која садржи критеријуме на основу којих је извршена оваква замена.

244. Банка је дужна да изложеностима по основу специјализованог кредитирања за које не може да докаже да њене процене PD параметра испуњавају минималне услове прописане у пододељку 5. овог одељка додељује пондере кредитног ризика на основу ризичних категорија из Прилога 2, а у складу са следећом табелом (Табела 15):

Табела 15.

Преостала рочност	Ризична категорија 1	Ризична категорија 2	Ризична категорија 3	Ризична категорија 4	Ризична категорија 5
< 2,5 године	50%	70%	115%	250%	0%
≥ 2,5 године	70%	90%	115%	250%	0%

Ризична категорија 5 из Табеле 15. обухвата дужнике у статусу неизмирења обавеза.

При додељивању пондера кредитног ризика изложеностима по основу специјализованог кредитирања, банка је дужна да узме у обзир следеће факторе: финансијску исплативост пројекта, политичко и законодавно окружење, карактеристике пројекта и/или имовине, финансијску снагу и искуство лица укључених у пројекат, укључујући и све новчане токове који произлазе из јавно-приватног партнерства, као и факторе који се односе на кредитну заштиту.

Банка може изложеностима чија рочност није краћа од две и по године да додељује следеће преференцијалне пондере кредитног ризика из Табеле 15: 50% за изложености из категорије 1 и 70% за изложености из категорије 2 – под условом да има развијену праксу, политике и процедуре за одобравање оваквих пласмана, као и адекватан систем за управљање ризицима који произлазе из ових изложености, и да је та могућност утврђена у сагласности за IRB приступ.

*б) Израчунавање износа активе пондерисане
кредитним ризиком за изложености
према физичким лицима*

245. Банка је дужна да износ активе пондерисане кредитним ризиком за изложености према физичким лицима рачуна у складу са следећим формулама:

$$R = 0,03 \times \frac{1 - e^{-35PD}}{1 - e^{-35}} + 0,16 \times \left(1 - \frac{1 - e^{-35PD}}{1 - e^{-35}} \right)$$

$$RW = \left[LGD \times N \left(\frac{G(PD)}{\sqrt{1-R}} + \sqrt{\frac{R}{1-R}} \times G(0,999) \right) - PD \times LGD \right] \times 12,5 \times 1,06$$

$$RWA = RW \times EAD,$$

где је:

R = корелација за изложености према физичким лицима која представља меру системског ризика;

N(x) = функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вероватноћа да та променљива са очекиваном вредношћу нула и варијансом 1 буде једнака x или мања);

G(Z) = инверзна функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вредност x таква да је N(x)=z);

RW = пондер кредитног ризика;

RWA = износ активе пондерисане кредитним ризиком;

EAD = вредност изложености.

Ако је PD = 1 за изложености у статусу неизмирења обавеза и банка примењује сопствене процене LGD параметра, онда је:

$$RW = \text{Max}\{0; 12,5 \times (LGD - EL_{BE})\},$$

где је EL_{BE} = најбоља процена очекиваног губитка банке за изложеност у статусу неизмирења обавеза утврђена у складу с тачком 186. ове одлуке.

246. За изложености према малим и средњим предузећима која су распоређена у класу физичких лица, а ако су испуњени услови из тач. 262. и 268. ове одлуке, банка може износ активе пондерисане кредитним ризиком да рачуна у складу с тачком 242. те одлуке.

За изложености према физичким лицима које су обезбеђене хипотеком на непокретностима, банка не користи формулу за корелацију (R) из тачке 245. ове одлуке, већ корелацију која износи 0,15, а за квалификоване револвинг изложености према физичким лицима не користи формулу за корелацију (R) из те тачке, већ корелацију која износи 0,04.

Ако, у оквиру скупова купљених потраживања који су распоређени у класу физичких лица, банка не може да раздвоји изложености обезбеђене хипотеком на непокретностима и квалификоване револвинг изложености према физичким лицима од осталих изложености према физичким лицима – дужна је да примењује највиши пондер кредитног ризика за ове изложености.

в) Израчунавање износа активе пондерисане кредитним ризиком за изложености по основу власничких улагања

247. За израчунавање износа активе пондерисане кредитним ризиком за класу изложености по основу власничких улагања – банка може да примењује један од следећих приступа:

- 1) приступ једноставних пондера ризика,
- 2) PD/LGD приступ,
- 3) приступ интерних модела.

Изузетно од става 1. ове тачке, Народна банка Србије може сагласношћу за IRB приступ омогућити банци коришћење више од једног приступа из тог става ако оцени да је избор приступа извршен доследно, да одговара структури система за управљање ризицима банке и да се банка при избору приступа није руководила претежно нижим капиталним захтевима.

Приступ једноставних пондера ризика

248. Ако банка користи приступ једноставних пондера ризика, дужна је да износ активе пондерисане кредитним ризиком рачуна у складу са следећом формулом:

$$RWA = RW \times EAD,$$

при чему примењује следеће пондере кредитног ризика:

- 1) 190% – за изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи а која су у довољно диверсификованим портфолијама;

2) 290% – за изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи;

3) 370% – за све остале изложености по основу власничких улагања.

Банка може вршити нетирање кратких позиција у готовини и финансијских деривата из банкарске књиге с дугим позицијама у истим појединачним власничким улагањима под условом да ови деривати представљају интерну заштиту тих улагања у периоду од најмање наредних годину дана од дана нетирања. Остале кратке позиције банка третира као дуге позиције са одговарајућим пондерима кредитног ризика који се множе са апсолутном вредношћу сваке позиције. У случају рочне неусклађености позиција, користи се метод за изложености према привредним друштвима уз примену тачке 277. ове одлуке.

Банка може при коришћењу приступа из става 1. ове тачке применити инструменте нематеријалне кредитне заштите за изложености по основу власничких улагања ако су испуњени услови из поделака 10. овог одељка.

PD/LGD приступ

249. Износ активе пондерисане кредитним ризиком рачуна се у складу с формулама из тачке 241. ове одлуке. Ако банка не располаже с довољно информација за коришћење дефиниције статуса неизмирења обавеза из тачке 175. ове одлуке, пондери кредитног ризика множе се фактором прилагођавања од 1,5.

Збир износа очекиваног губитка (EL) за одређену изложеност помножен са 8,33 и износа активе пондерисане кредитним ризиком за дату изложеност не може бити већи од износа те изложености помноженог са 8,33.

Банка може при коришћењу приступа из ове тачке применити инструменте нематеријалне кредитне заштите ако су испуњени услови из поделака 10. овог одељка, при чему је LGD параметар за изложеност према пружаоцу заштите 90%. Изложеностима у облику власничких улагања којима се не тргује на берзи а која су у довољно диверсификованим портфолијима може се доделити LGD параметар 65%. М параметар за изложености из овог става износи пет година.

Приступ интерних модела

250. Износ активе пондерисане кредитним ризиком израчунава се тако што се потенцијални губитак по основу изложености банке по

основу власничких улагања помножи са 8,33. Овај губитак израчунава се коришћењем интерних VaR модела с једностраним интервалом поверења од 99% за разлике између тромесечних приноса и одговарајуће неризичне каматне стопе које се рачунају на основу података који обухватају дугорочни период.

Банка је дужна да за све изложености по основу власничких улагања за које израчунава износ активе пондерисане кредитним ризиком применом приступа интерних модела истовремено израчунава износ ове активе применом PD/LGD приступа. Износ активе пондерисане кредитним ризиком на нивоу портфолија власничких улагања не може бити мањи од збира минималног износа ове активе израчунатог коришћењем PD/LGD приступа и одговарајућег износа очекиваног губитка помноженог са 8,33 и израчунатог на основу одговарајућих вредности PD и LGD параметара из тачке 220. одредба под 1) и тачке 224. став 1. ове одлуке.

Банка може при коришћењу приступа из ове тачке користити инструменте нематеријалне кредитне заштите за изложености по основу власничких улагања.

г) Израчунавање износа активе пондерисане кредитним ризиком за осталу имовину

251. Износ активе пондерисане кредитним ризиком за осталу имовину рачуна се у складу са следећом формулом:

$$RWA = 100\% \times EAD.$$

Изузетно од става 1. ове тачке, износ активе пондерисане кредитним ризиком за поједине изложености рачуна се на следећи начин:

- 1) за готовину и готовинске еквиваленте који се налазе у трезору, односно благајнама банке или су у процесу реализације – применом тачке 62. став 1. ове одлуке;
- 2) за злато у трезорима банке (које је у власништву банке) или злато депоновано код другог лица (само до износа покривеног обавезама по основу злата) – применом тачке 62. став 2. ове одлуке;
- 3) за преосталу вредност предмета лизинга – на следећи начин:

$$RWA = 1/t \times 100\% \times EAD,$$

при чему је $t = \max(1, \text{број преосталих година до доспећа уговора о лизингу заокружен на цео број})$.

*д) Израчунавање износа активе пондерисане ризиком
смањења вредности купљених потраживања*

252. Пондери кредитног ризика за ризик смањења вредности потраживања купљених од привредних друштава и физичких лица рачунају се у складу с формулом из тачке 241. ове одлуке. PD и LGD параметри одређују се у складу с пододељком 6. овог одељка, док је износ изложености одређен у складу с пододељком 7. тог одељка, а М параметар износи годину дана. Ако банка уз захтев за добијање сагласности за IRB приступ поднесе документацију којом доказује да ризик смањења вредности купљених потраживања нема материјални значај, сагласношћу за IRB приступ може бити утврђено да банка није дужна да израчунава износ активе пондерисане тим ризиком.

9. Израчунавање очекиваних губитака (EL)

253. Износ очекиваних губитака за класе изложености према државама и централним банкама, банкама, привредним друштвима и физичким лицима, као и за класу изложености по основу власничких улагања, рачуна се у складу с тач. од 254. до 257. ове одлуке.

Рачунање износа очекиваних губитака засновано је на истим PD и LGD параметрима и вредности изложености за сваку изложеност као и рачунање износа активе пондерисане ризиком у складу с пододељком 8. овог одељка. Ако банка користи сопствене процене LGD параметра, очекивани губитак за изложености у статусу неизмирења обавеза је најбоља процена очекиваног губитка банке за изложеност у статусу неизмирења обавеза (EL_{BE}) у складу с тачком 186. ове одлуке.

Износ очекиваних губитака за изложености које припадају класи изложености по основу остале имовине је нула.

Износ очекиваних губитака за ризик смањења вредности купљених потраживања рачуна се у складу с тачком 257. ове одлуке, а за изложености по основу улагања у отворене инвестиционе фондове – у складу с тач. од 254. до 257. те одлуке.

а) Начин рачунања износа очекиваних губитака

254. Банка је дужна да износ очекиваних губитака за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама и према физичким лицима рачуна у складу са следећим формулама:

$$EL = PD \times LGD \text{ и}$$

$$\text{износ EL} = \text{EL} \times \text{EAD}.$$

Ако банка користи AIRB приступ, за изложености у статусу неизмирења обавеза (за које је $PD = 1$), као очекивани губитак користи се EL_{BE} , односно најбоља процена очекиваног губитка банке за изложеност у статусу неизмирења обавеза у складу с тачком 186. ове одлуке.

За изложености на које се примењује начин израчунавања пондера из тачке 242. ове одлуке, очекивани губитак једнак је нули.

255. Банка је дужна да, за изложености по основу специјализованог кредитирања на које примењује пондере кредитног ризика из тачке 244. ове одлуке користи стопе очекиваног губитка наведене у следећој табели (Табела 16):

Табела 16.

Преостала рочност	Ризична категорија 1	Ризична категорија 2	Ризична категорија 3	Ризична категорија 4	Ризична категорија 5
< 2,5 године	0%	0,4%	2,8%	8%	50%
≥ 2,5 године	0,4%	0,8%	2,8%	8%	50%

Банка може, уз сагласност за IRB приступ, изложеностима чија рочност није краћа од две и по године а додељени су им следећи преференцијални пондери кредитног ризика из Табеле 15: 50% за изложености из категорије 1 и 70% за изложености из категорије 2 – доделити повољније стопе за рачунање очекиваног губитка, и то за изложености из категорије 1 стопу 0% и за изложености из категорије 2 стопу 0,4%.

256. Ако банка износ активе пондерисане кредитним ризиком по основу власничких улагања рачуна применом приступа једноставних пондера ризика, дужна је да у том случају износ очекиваних губитака за изложености по основу власничких улагања рачуна у складу са следећом формулом:

$$\text{износ EL} = \text{EL} \times \text{EAD},$$

при чему користи следеће стопе очекиваног губитка:

- 0,8% – за изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи а која су у довољно диверсификованим портфолијама;
- 0,8% – за изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи;
- 2,4% – за све остале изложености по основу власничких улагања.

Ако банка износ активе пондерисане кредитним ризиком по основу власничких улагања рачуна применом PD/LGD приступа, дужна је да износ очекиваних губитака за изложености по основу ових улагања рачуна у складу са следећим формулама:

$$EL = PD \times LGD \text{ и}$$

$$\text{износ } EL = EL \times EAD.$$

Ако банка рачуна износ активе пондерисане кредитним ризиком по основу власничких улагања применом приступа интерних модела – износ очекиваних губитака за изложености по основу власничких улагања једнак је нули.

257. Банка је дужна да износ очекиваних губитака за ризик смањења вредности купљених потраживања рачуна у складу са следећим формулама:

$$EL = PD \times LGD \text{ и}$$

$$\text{износ } EL = EL \times EAD.$$

б) Третман износа очекиваних губитака

258. Укупан износ очекиваних губитака израчунат у складу с тач. 254, 255. и 257. ове одлуке одузима се од збира исправки вредности и резервисања и потребне резерве за процењене губитке које се односе на ове изложености, а добијена разлика укључује се у израчунавање капитала у складу с тачком 19, односно тачком 22. те одлуке, зависно од тога да ли је добијени износ позитиван или негативан.

У складу с тачком 229. став 2. ове одлуке, као исправке вредности третирају се дисконти који се односе на изложености по основу билансних позиција које су купљене у статусу неизмирења обавеза.

10. Технике ублажавања кредитног ризика за IRB приступ

а) Оквир за примену техника ублажавања

кредитног ризика код FIRB приступа

259. Банка која примењује FIRB приступ може вршити прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте техника ублажавања тог ризика ако ради смањења тог ризика користи подобне инструменте кредитне заштите и ако су испуњени услови за признавање те заштите, у складу са одредбама овог поделака.

б) Подобни инструменти кредитне заштите

260. Банка која примењује FIRB приступ може, ради прилагођавања активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте техника ублажавања овог ризика, користити подобне инструменте кредитне заштите из тач. од 74. до 84. ове одлуке.

Поред инструмената из става 1. ове тачке, банка која примењује FIRB приступ може, ради прилагођавања активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте техника ублажавања овог ризика, користити и подобне инструменте материјалне и нематеријалне кредитне заштите утврђене у тач. 261. и 262. ове одлуке.

261. Подобни инструменти материјалне кредитне заштите из тачке 260. став 2. ове одлуке обухватају следећа средства обезбеђења:

1) хипотеке на стамбеним непокретностима – ако су испуњени услови из тачке 52. те одлуке;

2) потраживања настала по основу пословних трансакција из редовног пословања или трансакција са уговореним роком доспећа који није дужи од једне године, осим потраживања која су повезана с кредитним дериватима или потраживања од повезаних лица;

3) остала материјална средства обезбеђења ако су испуњени следећи услови:

– да постоји ликвидно тржиште на коме се та имовина може продати у кратком року и по прихватљивој цени,

– да постоје поуздане и јавно доступне тржишне цене за ту имовину, при чему је банка дужна да докаже да се цена по којој продаје средство обезбеђења не разликује знатно од постојећих тржишних цена;

4) изложености настале по основу лизинг трансакција – ако су испуњени услови из тачке 267. ове одлуке и ако је постигнут захтевани најмањи ниво из тачке 272. став 2. те одлуке, у ком случају ће ове изложености имати исти третман као изложености по основу кредита које су обезбеђене предметом лизинга.

262. Подобни инструменти нематеријалне кредитне заштите из тачке 260. став 2. ове одлуке обухватају гаранције, друге облике јемства, контрагаранције и кредитне деривате по којима су пружаоци кредитне заштите правна лица која се у складу с тачком 44. те одлуке сврставају у класу изложености према банкама и агенције за кредитирање извоза – ако ови инструменти испуњавају следеће услове:

- да пружалац кредитне заштите има довољно искуства у пружању нематеријалне кредитне заштите;
- да је пружалац кредитне заштите лице у финансијском сектору које је од надлежног регулаторног тела државе у којој има седиште добило дозволу за рад и под надзором је тог тела, при чему је обавезно да испуњава минималне услове за начин управљања ризицима и минималне услове солвентности који су прописани за банке или да у тренутку пружања кредитне заштите има расположив кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за класу привредних друштава у складу с тачком 48. ове одлуке;
- да пружалац кредитне заштите, у току пружања те заштите, има интерни рејтинг коме је придружен PD параметар једнак PD параметру коме одговара ниво кредитног квалитета 2 или бољи за класу привредних друштава у складу с тачком 48. ове одлуке, при чему је овај квалитет утврђен на основу одговарајућег кредитног рејтинга подобне агенције за рејтинг.

Ако је инструмент нематеријалне кредитне заштите коју пружа агенција за кредитирање извоза обезбеђен контрагаранцијом државе, ова контрагаранција неће се узимати у обзир при израчунавању ефеката кредитне заштите.

в) Посебни услови за признавање кредитне заштите

263. Банка може да примењује инструменте материјалне и нематеријалне кредитне заштите из тач. 261. и 262. ове одлуке само ако су испуњени услови из тач. од 264. до 268. те одлуке.

Услови за признавање хипотеке на стамбеној непокретности као средства обезбеђења

264. Хипотека на стамбеној непокретности признаје се за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени следећи услови:

- 1) да је хипотека пуноважна у складу с меродавним правом и уписана у земљишне књиге, катастар непокретности или други одговарајући регистар, а уговорним одредбама и одговарајућим правним

поступком се намирење из вредности хипотековане непокретности обезбеђује у разумном року;

2) да банка редовно прати вредност непокретности, при чему може користити статистичке моделе за праћење ове вредности, као и за идентификовање непокретности за коју је потребно извршити поновну процену;

3) да банка утврђује вредност непокретности на основу процене овлашћеног процењивача најмање једном у три године, као и чешће ако су осетније промењени услови на тржишту непокретности или је физичко стање те непокретности промењено;

4) да је банка својим политикама, процедурама или другим актима прописала врсте стамбених непокретности које прихвата као средство обезбеђења, као и услове и начин одобравања кредита обезбеђених хипотеком на стамбеној непокретности;

5) да је банка утврдила јасне и свеобухватне процедуре за праћење и проверу адекватности осигурања од ризика наступања штете на непокретности која је предмет хипотеке.

Услови за признавање потраживања као средства обезбеђења

265. Потраживање из тачке 261. став 1. одредба под 2) ове одлуке признаје се за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени следећи услови:

1) да је уговорено да банка има право на остварене приходе по основу наплате, односно продаје потраживања;

2) да банка предузима све неопходне правне радње за наплату потраживања и има право првенства у њиховој уплати;

3) да банка редовно проверава могућност намирења из заложеног потраживања;

4) да банка поседује одговарајућу документацију која се односи на потраживање као средство обезбеђења и да су успостављене јасне и свеобухватне процедуре за његову благовремену уплату, као и процедуре којима се уређује начин праћења свих услова неопходних за проглашавање статуса неизмирења дужника и благовремено покретање поступка наплате заложеног потраживања;

5) да је уговорено да, у случају финансијских потешкоћа или наступања статуса неизмирења обавеза дужника, банка може без претходне сагласности дужника по основу заложеног потраживања продати ово потраживање или га пренети на друго лице;

6) да банка има успостављене јасне и свеобухватне процедуре за идентификацију кредитног ризика који може настати по основу потраживања као средства обезбеђења (ове процедуре обухватају и анализу пословања дужника и његове основне делатности, као и врсту клијената с којима дужник послује);

7) да банка користи процену кредитног ризика по основу потраживања дужника од трећег лица коју је извршио сам дужник, при чему је дужна да провери и процедуре одобравања правних послова дужника по основу којих настају његова потраживања, односно примену тих процедура ради утврђивања њихове адекватности и поузданости;

8) да вредност изложености обухвата и вредност потраживања и све битне факторе, укључујући и трошкове наплате потраживања, учешће заложених потраживања једног дужника у укупним заложеним потраживањима, као и могући ризик концентрације у укупним изложеностима банке;

9) да су потраживања која је дужник заложиио диверсификована и с ниским степеном корелације између њихове вредности и кредитног квалитета дужника банке, а ако постоји висок степен корелације, банка је дужна да при одређивању лимита за сва средства обезбеђења обухвати и с њима повезане ризике;

10) да заложена потраживања нису потраживања од лица повезаних с дужником (укључујући и његове запослене);

11) да је банка за све дужнике успоставила одговарајуће процедуре за наплату потраживања у ванредним околностима, као и неопходна средства за наплату.

Услови за признавање осталих материјалних
средстава обезбеђења

266. Остала материјална средства обезбеђења из тачке 261. став 1. одредба под 3) ове одлуке признају се за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени следећи услови:

1) да су уговорне одредбе које уређују ово средство пуноважне у складу с меродавним правом и да банци омогућавају реализацију тог средства у разумном року;

2) да банка има право првенства у наплати по основу реализације овог средства у односу на остале повериоце;

3) да банка редовно прати, а најмање једном годишње проверава вредност овог средства, као и чешће ако су осетније промењени услови на тржишту тог средства;

4) да уговор о кредиту садржи детаљан опис овог средства, начине за утврђивање његове вредности, као и рокове у којима се спроводи то утврђивање;

5) да је банка донела унутрашње акте, односно успоставила процедуре које се односе на одобравање кредита у којима се наводе врсте имовине коју прихвата као ово средство, као и на одређивање прихватљивог односа између вредности тог средства и износа изложености, и то по врстама ових средстава;

6) да је банка својом политиком одобравања кредита, и то по врстама кредита, утврдила услове које ово средство мора испунити у

зависности од износа изложености, могућности благовремене реализације тог средства, начина утврђивања његове цене или тржишне вредности, као и учесталост процене његове вредности (укључујући и процену овлашћеног процењивача) и волатилност, односно процену волатилности вредности овог средства;

7) да почетна и накнадна процена вредности овог средства узимају у обзир свако погоршање његовог квалитета, као и утицај протеча времена на његову вредност;

8) да банка има право да врши непосредну проверу овог средства и да је успоставила процедуре које се односе на спровођење ове провере;

9) да је банка унутрашњим актима, односно успостављеним процедурама уредила начин праћења и провере адекватности осигурања имовине која се користи као средство обезбеђења од ризика наступања штете на овој имовини.

Услови за признавање изложености насталих по основу
лизинг трансакција као средства обезбеђења

267. Банка може на изложености настале по основу лизинг трансакција као средства обезбеђења да примењује одредбе ове одлуке којима се уређују изложености обезбеђене истом врстом имовине која је предмет лизинга – ако су испуњени следећи услови:

1) услови из тач. 264. и 266. ове одлуке, зависно од предмета лизинга и могућности да имовина из тих тачака буде предмет лизинга у складу с меродавним правом;

2) да давалац лизинга има успостављен одговарајући систем за управљање ризицима који подразумева праћење вредности предмета лизинга, његовог наменског коришћења и амортизације у периоду коришћења;

3) да давалац лизинга има право својине над предметом лизинга, као и могућност да то право под законом утврђеним условима благовремено оствари;

4) да разлика између неамортизоване и тржишне вредности предмета лизинга, ако није укључена у израчунавање LGD параметра, не буде већа од ефеката кредитне заштите по основу предмета лизинга као средства обезбеђења.

Услови за признавање гаранција и кредитних деривата

268. Гаранција или кредитни дериват признају се за ублажавање кредитног ризика, у складу с тачком 242. ове одлуке, ако су испуњени следећи услови:

1) да обавеза за коју је гаранција дата или на коју се кредитни дериват односи представља:

– изложеност према правним лицима која су сврстана у класу изложености према привредним друштвима, осим друштава за осигурање и реосигурање,

– изложеност према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе или према јавним административним телима на коју се, у складу с тач. од 37. до 41. ове одлуке, не примењује исти третман као на изложености према држави у којој су основане, или

– изложеност према малим и средњим предузећима, предузетницима и пољопривредницима, која су, у складу с тачком 49. ове одлуке, сврстана у класу изложености према физичким лицима;

2) да дужници из одредбе под 1) ове тачке нису чланови исте групе повезаних лица као и пружалац заштите;

3) да је изложеност заштићена кредитним дериватима с једним референтним лицем или гаранцијом која је дата за обавезу једног дужника;

4) да кредитна заштита испуњава услове из тач. 87, 94. и 96. ове одлуке;

5) да пондер кредитног ризика који је додељен изложености пре примене одредаба те тачке није претходно прилагођен за ефекте кредитне заштите;

6) да банка процењује да ће намирити своје потраживање од пружаоца заштите без предузимања правних радњи према дужнику и да, у мери у којој је то могуће, прати способност пружаоца заштите да измири своје обавезе одмах након наступања кредитног догађаја;

7) да кредитна заштита обухвата све губитке који се односе на обезбеђену изложеност а настали су по основу наступања кредитних догађаја;

8) да, ако је уговорено плаћање износа целокупне вредности референтне обавезе у замену за пренос те обавезе или другог еквивалентног финансијског инструмента (*deliverable obligation*), постоји правна сигурност у вези са овим преносом, а ако банка намерава да пренесе обавезу која није референтна обавеза – да је у могућности да располаже том обавезом у складу са уговорним одредбама;

9) да су услови и други елементи кредитне заштите утврђени уговорним односом између пружаоца заштите и банке;

10) да је банка успоставила процедуре за утврђивање високог степена корелације између кредитне способности пружаоца кредитне заштите и кредитне способности дужника по основу изложености која је предмет заштите, а која настаје због тога што на њихово пословање утичу слични фактори, осим фактора системског ризика;

11) да, у случају заштите од ризика смањења вредности потраживања, продавац потраживања које је банка купила не припада групи повезаних лица којој припада пружалац заштите.

г) Начин прилагођавања активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте техника ублажавања кредитног ризика

269. Банка може да прилагођава активу пондерисану кредитним ризиком и износ очекиваних губитака за ефекте коришћења кредитне заштите применом сложеног метода из тач. од 103. до 110. ове одлуке.

Изузетно од става 1. ове тачке – банка може, у случају да је добила сагласност за IRB приступ којим јој је омогућено постепено увођење тог приступа, да користи и једноставан метод из тач. од 99. до 102. ове одлуке и сложени метод из става 1. ове тачке само ако је банка уз захтев за добијање ове сагласности доставила документацију којом се доказује да се ти методи не примењују селективно за смањење капиталних захтева.

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте коришћења средстава обезбеђења у облику финансијске имовине

270. Банка прилагођава активу пондерисану кредитним ризиком и износ очекиваних губитака за ефекте коришћења средстава обезбеђења у облику финансијске имовине из тач. од 75. до 79. ове одлуке коришћењем прилагођеног LGD параметра, који се израчунава на следећи начин:

$$LGD^* = LGD \times (E^*/E),$$

где је:

LGD* = прилагођени LGD параметар,

LGD = LGD параметар који би, у складу са овим одељком, био примењен на изложеност као да она није обезбеђена,

E = вредност изложености која би била утврђена коришћењем IRB приступа као да изложеност није обезбеђена, пре примене фактора конверзије,

E* = ефективна вредност изложености из тачке 103. ове одлуке.

Банка може да примењује фактор волатилности 0% у складу с тачком 110. ове одлуке и када је друга уговорна страна лице из финансијског сектора чијим изложеностима је, у случају да банка користи IRB приступ а ова лица немају кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг, придружен PD параметар једнак оном који се повезује с кредитним рејтингом подобне агенције за рејтинг који

одговара нивоу кредитног квалитета 2 или бољем за класу привредних друштава у складу с тачком 48. те одлуке.

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте коришћења инструмената материјалне кредитне заштите из тачке 261. ове одлуке

271. Банка активу пондерисану кредитним ризиком и износ очекиваних губитака за ефекте коришћења инструмената материјалне кредитне заштите из тачке 261. ове одлуке прилагођава на начин утврђен у тачки 272. те одлуке, при чему се вредност ових средстава утврђује на следећи начин:

- 1) за стамбене непокретности – тржишна вредност непокретности умањена узимањем у обзир поновне процене из тачке 264. одредба под
- 2) ове одлуке, као и свих потраживања с правом првенства над хипотекованом непокретношћу;
- 2) за потраживања – износ заложеног потраживања;
- 3) за остала материјална средства обезбеђења – тржишна вредност датих средстава обезбеђења;
- 4) за изложености по основу лизинг трансакција – вредност одређена према предмету лизинга, у складу са одредбама под 1) или 3) ове тачке, зависно од тог предмета.

272. Ако је однос вредности средства обезбеђења (C) и вредности изложености (E) мањи од захтеваног најмањег нивоа обезбеђења изложености (C*) из табеле из ове тачке (Табела 17), банка је дужна да као прилагођени LGD параметар користи LGD параметар за необезбеђене изложености према другој уговорној страни у складу са овим одељком. За одређивање износа изложености ванбилансних ставки банка је дужна да користи фактор конверзије 100%.

Ако је однос вредности средства обезбеђења (C) и износа изложености (E) већи од захтеваног нивоа обезбеђења изложености за пуно признавање LGD параметра (C**) из Табеле 17 – банка је дужна да примењује прилагођени LGD параметар из те табеле.

Ако је однос вредности средства обезбеђења (C) и износа целокупне изложености (E) већи од нивоа обезбеђења C* а мањи од нивоа обезбеђења C** – банка ће ову изложеност третирати као две одвојене изложености: изложеност за коју је постигнут захтевани ниво обезбеђења C** и изложеност која представља разлику између целокупне изложености и оне изложености за коју је тај ниво постигнут.

У следећој табели (Табела 17) утврђени су захтевани нивои обезбеђења и с њима повезани LGD* параметри које је банка дужна да примењује:

Табела 17.

Минимални LGD параметар за обезбеђене делове изложености

	Прилагођени LGD параметар за (потенцијална) потраживања с правом првенства наплате	Прилагођени LGD параметар за (потенцијална) субординирана потраживања	Захтевани најмањи ниво обезбеђења изложености (C*)	Захтевани ниво обезбеђења изложености за пуно признавање прилагођеног LGD параметра (C**)
Потраживања	35%	65%	0%	125%
Стамбене непокретности	35%	65%	30%	140%
Остала материјална средства обезбеђења	40%	70%	30%	140%

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте коришћења различитих врста средстава обезбеђења

273. Ако је изложеност обезбеђена различитим средствима обезбеђења, банка је дужна да подели прилагођени износ изложености (односно вредност након примене фактора волатилности израчунату у складу с тач. од 103. до 106. ове одлуке) на делове од којих је сваки покривен само једном врстом средстава обезбеђења (нпр. део покривен средством обезбеђења у облику финансијске имовине, део покривен потраживањима, део покривен стамбеним непокретностима, део покривен осталим материјалним средствима обезбеђења) и на необезбеђени део.

Банка је дужна да за сваки део изложености из става 1. ове тачке посебно рачуна прилагођени LGD параметар, на одговарајући начин, у складу с тач. 270. и 271. ове одлуке.

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте коришћења билансног нетирања и стандардизованих споразума о нетирању

274. Банка активу пондерисану кредитним ризиком и износ очекиваних губитака може да прилагођава за ефекте коришћења

билансног нетирања и стандардизованих споразума о нетирању, на начин утврђен у тач. од 111. до 117. ове одлуке.

При прилагођавању из става 1. ове тачке, изложеност представља вредност појединачне изложености по основу стандардизованог споразума о нетирању као да ова изложеност није обезбеђена.

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте коришћења осталих инструмената материјалне кредитне заштите

275. Банка може активу пондерисану кредитним ризиком и износ очекиваних губитака прилагођавати за ефекте коришћења осталих инструмената материјалне кредитне заштите из тачке 82. ове одлуке на начин утврђен у тач. од 118. до 120. те одлуке, осим што, уместо пондера кредитног ризика из тачке 119. став 2. ове одлуке, обезбеђеном делу односне изложености додељује LGD параметар од 40%.

Прилагођавање активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте коришћења инструмената нематеријалне кредитне заштите

276. Банка може прилагођавати активу пондерисану кредитним ризиком и износ очекиваних губитака за ефекте коришћења инструмената нематеријалне кредитне заштите, при чему те инструменте вреднује на начин прописан тачком 121. став 4. ове одлуке.

Банка може за обезбеђени део вредности изложености (заснован на прилагођеној вредности кредитне заштите G_A) да користи PD параметар пружаоца заштите или вредност PD параметра која је између PD параметра дужника и PD параметра пружаоца заштите ако је проценила да потпуна замена није у потпуности оправдана. У случају субординираних изложености које су обезбеђене инструментима нематеријалне кредитне заштите која није субординирана, банка може да користи LGD параметар који се додељује изложеностима с правом првенства наплате.

За необезбеђени део вредности изложености банка је дужна да користи PD параметар дужника и LGD параметар изложености.

При прилагођавању из става 1. ове тачке, као изложеност користи се вредност изложености која би била утврђена као да изложеност није обезбеђена, при чему се за одређивање вредности изложености ванбилансних ставки користи фактор конверзије 100%.

д) *Рочна неусклађеност*

277. Банка је дужна да при прилагођавању активе пондерисане кредитним ризиком и износа очекиваних губитака за ефекте коришћења инструмената кредитне заштите, у случају рочне неусклађености, примењује одредбе тач. 123. и 124. ове одлуке.

Одељак 3.

Ризик измирења/испоруке и ризик друге уговорне стране

1. Ризик измирења/испоруке

278. Банка је дужна да капитални захтев за ризик измирења/испоруке израчунава за трансакције из књиге трговања у вези с хартијама од вредности, страним валутама или робом, изузев за репо и *reverse* репо трансакције и трансакције давања и узимања у зајам хартија од вредности или робе.

а) Неизмирене трансакције

279. Банка је дужна да израчунава капитални захтев за ризик измирења/испоруке по основу неизмирених трансакција ако друга уговорна страна није измирила обавезу у року од четири радна дана након уговореног датума измирења/испоруке.

Капитални захтев за ризик измирења/испоруке по основу неизмирених трансакција једнак је износу изложености израчунатом у складу са ставом 3. ове тачке и помноженом одговарајућим фактором капиталног захтева из следеће табеле (Табела 18):

Табела 18.

Број радних дана доцње након уговореног датума измирења/испоруке	Фактор капиталног захтева
5 – 15	12%
16 – 30	50%
31 – 45	75%
46 или више	100%

Изложеност ризику измирења/испоруке по основу неизмирених трансакција израчунава се као разлика између уговорене и тржишне цене за одређену дужничку или власничку хартију од вредности, валуту или робу само ако је та разлика губитак за банку. Овај губитак настаје:

- кад је текућа тржишна цена већа од уговорене – у случају да банка продаје хартију од вредности, валуту или робу, односно
- кад је текућа тржишна цена нижа од уговорене – у случају да банка купује хартију од вредности, валуту или робу.

280. Банка је дужна да активу пондерисану кредитним ризиком за ризик измирења/испоруке по основу неизмирених трансакција израчунава тако што капитални захтев из тачке 279. став 2. ове одлуке множи са 8,33.

б) Слободне испоруке

281. Банка је дужна да активу пондерисану кредитним ризиком за ризик измирења/испоруке по основу слободних испорука рачуна у складу са одељком 1, односно 2. ове главе за изложеност једнаку вредности извршеног плаћања ако је:

- платила хартије од вредности, страну валуту или робу пре него што их је друга уговорна страна испоручила, или их је испоручила пре него што их је друга уговорна страна платила, или је
- у случају трансакција са иностранством – протекао најмање један радни дан од дана кад је извршила плаћање, односно испоруку из алинеје прве овог става.

Банка је дужна да активу из става 1. ове тачке рачуна од дана кад је извршила плаћање, односно испоруку до четвртог радног дана након уговореног датума испоруке/плаћања друге уговорне стране.

Ако друга уговорна страна није извршила своју обавезу у року од четири радна дана од уговореног датума испоруке/плаћања, банка умањује капитал за износ извршеног плаћања/испоруке увећан за износ губитка утврђеног на начин у тачки 279. став 3. ове одлуке.

282. Банка која користи IRB приступ може, при одређивању пондера кредитног ризика за изложености по основу слободних испорука из тачке 281. став 1. ове одлуке, да додељује PD параметар другој уговорној страни на основу кредитног рејтинга који је тој страни доделила подобна агенција за рејтинг под условом да према овој страни нема изложености у банкарској књизи.

Банка која користи сопствене процене LGD параметра може на изложености из става 1. ове тачке да примењује LGD параметар из тачке 221. ове одлуке под условом да овај параметар примењује на све изложености по основу слободних испорука.

Изузетно од ст. 1. и 2. ове тачке, банка може на изложености из става 1. те тачке да примењује пондере кредитног ризика одређене у складу са одредбама одељка 1. ове главе под условом да тако одређене пондере примењује на све изложености по основу слободних испорука, или да на ове изложености примењује пондер кредитног ризика 100%.

2. Ризик друге уговорне стране

283. Банка је дужна да израчунава активу пондерисану кредитним ризиком за изложености ризику друге уговорне стране по основу следећих позиција из књиге трговања и банкарске књиге:

- финансијских деривата утврђених у Прилогу 3;
- кредитних деривата (из књиге трговања);
- репо и *reverse* репо трансакција;
- трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе;
- трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности;
- трансакција с дугим роком измирења.

Износ активе пондерисане кредитним ризиком из става 1. ове тачке израчунава се тако што се на износ изложености утврђен применом метода из тачке 284. ове одлуке примењују пондери кредитног ризика за класу изложености у коју је распоређена друга уговорна страна који су одређени на начин предвиђен одредбама одељка 1, односно 2. ове главе.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка која примењује IRB приступ може, при израчунавању активе пондерисане кредитним ризиком по основу трансакција с дугим роком измирења, да користи пондере кредитног ризика одређене у складу са одредбама одељка 1. ове главе под условом да тако одређене пондере примењује на све изложености по основу трансакција с дугим роком измирења.

284. За рачунање износа изложености позиција по основу финансијских деривата из тачке 283. ове одлуке, банка користи један од следећих метода:

- метод текуће изложености,
- метод оригиналне изложености,
- стандардизовани метод,
- метод интерног модела.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка не може метод оригиналне изложености користити:

- 1) ако не испуњава услове из тачке 320. став 4. ове одлуке, или
- 2) ако рачуна износ изложености позиција по основу оних финансијских деривата који су утврђени у тачки 3. Прилога 3.

За рачунање износа изложености позиција из тачке 283. став 1, алинеја друга, ове одлуке, банка може да користи метод текуће изложености, стандардизовани метод или метод интерног модела, а за рачунање износа изложености по трансакцијама из алинеја од треће до пете тог става – метод интерног модела или сложени метод прописан тач. од 103. до 110, односно тач. 231. и 232. те одлуке.

За рачунање износа изложености по трансакцијама из тачке 283. став 1, алинеја шеста, ове одлуке, банка може да користи било који од метода из става 1. ове тачке.

При израчунавању износа изложености применом метода текуће изложености и метода оригиналне изложености – банка је дужна да употребљава хипотетичке износе који одражавају одговарајућу меру ризика друге уговорне стране.

Изложеност према другој уговорној страни представља збир изложености према тој страни израчунатих по сваком скупу за нетирање за ту страну. Нетирање позиција из књиге трговања по основу стандардизованих споразума о нетирању који се односе на репо и *reverse* репо трансакције, односно трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, односно остале трансакције с правом додатног обезбеђења – признаје се само ако су испуњени услови утврђени у тачки 313. ове одлуке.

Комбинована примена метода за рачунање вредности изложености за позиције из тачке 283. став 1. ове одлуке дозвољена је само на нивоу банкарске групе за исту врсту трансакција, односно није дозвољена на нивоу појединачне банке, осим за трансакције из тачке 295. став 3. те одлуке, кад банка може користити комбинацију метода текуће изложености и стандардизованог метода.

285. Ако прибави кредитни дериват који испуњава услове из тачке 84. став 3. ове одлуке као интерну заштиту за изложености кредитном ризику или ризику друге уговорне стране по основу позиција из банкарске књиге, банка је дужна да износ активе пондерисане кредитним ризиком за ове изложености израчунава у складу с тач. 121. и 122. ове одлуке, односно тачком 242. те одлуке. Износ изложености ризику друге уговорне стране по основу тог кредитног деривата једнак је нули.

Износ изложености ризику друге уговорне стране по основу продатог CDS деривата из банкарске књиге једнак је нули ако тај дериват испуњава услове из тачке 84. став 3. ове одлуке и ако се за њега рачуна капитални захтев за кредитни ризик у укупном хипотетичком износу.

Износ изложености ризику друге уговорне стране и кредитном ризику према централном тржишном учеснику по основу трансакција с финансијским дериватима, репо и *reverse* репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности и трансакција с дугим роком измирења – једнак је нули под условом да централни тржишни учесник није одбио њихово извршење и да су ове изложености на дневној основи у потпуности обезбеђене подобним средством обезбеђења.

Банка може, ради израчунавања капиталног захтева за ризик друге уговорне стране по основу репо и *reverse* репо трансакција, као и трансакција давања и узимања у зајам хартија од вредности или робе из књиге трговања, као подобна средства обезбеђења да користи све финансијске инструменте и робу који испуњавају услове за укључивање у књигу трговања, а у случају изложености по основу ОТС деривата из књиге трговања, као подобно средство обезбеђења може да користи робу која испуњава услове за укључивање у ту књигу.

Ако користи прописане факторе волатилности, банка је дужна да за финансијске инструменте и робу из става 4. ове тачке који не испуњавају услове подобности прописане пододељком 4. одељка 1, односно пододељком 10. одељка 2. ове главе примењује исти третман као за акције које нису укључене у главни берзански индекс а којима се тргује на признатој берзи.

Ако банка користи сопствене процене фактора волатилности, дужна је да за финансијске инструменте и робу из става 5. ове тачке израчунава факторе волатилности за сваку појединачну позицију у тим инструментима, односно роби.

Ако за утврђивање ефективне вредности изложености примењује приступ интерних модела у складу с тач. од 114. до 117. ове одлуке, банка може овај приступ да примењује и за књигу трговања.

а) Метод текуће изложености

286. Ако примењује метод текуће изложености, банка је дужна да износ изложености израчунава као збир:

- 1) текуће изложености по основу уговора чија је вредност позитивна, која представља текућу тржишну вредност тог уговора (за уговоре чија је вредност негативна, текућа изложеност једнака је нули) и
- 2) потенцијалне изложености (PFE) у периоду преосталом до датума доспећа уговорне обавезе, која се добија кад се хипотетичка вредност главнице сваког уговора на дан израчунавања помножи одговарајућим фактором конверзије из следеће табеле (Табела 19):

Табела 19.

Преостали рок доспећа	Уговори који се односе на каматне стопе	Уговори који се односе на валуте и злато	Уговори који се односе на власничке хартије од вредности	Уговори који се односе на племените метале, осим злата	Уговори који се односе на робу која није племенити метал
≤ 1 године	0%	1%	6%	7%	10%
>1 ≤ 5 година	0,5%	5%	8%	7%	12%
> 5 година	1,5%	7,5%	10%	8%	15%

Изузетно од става 1. ове тачке, за једновалутне каматне свопове с променљивим каматним стопама не рачуна се потенцијална изложеност, већ само текућа изложеност по основу уговора из тог става.

Банка је дужна да за уговоре који се не могу распоредити ни у једну од пет категорија из Табеле 19. користи факторе конверзије који се примењују за категорије уговора који се односе на робу која није племенити метал, према њиховом преосталом року доспећа.

У случају финансијских деривата с вишеструким преносом плаћања, банка је дужна да факторе конверзије из Табеле 19. помножи бројем преосталих плаћања, у складу са одредбама уговора.

Ако је уговорено измирење преостале изложености на унапред утврђене датуме плаћања и елементи уговора се поново утврђују на те датуме (тржишна вредност уговора на ове датуме једнака је нули) – банка као преостали рок доспећа користи рок до првог следећег датума плаћања, односно утврђивања елемената уговора. Код уговора који се односе на каматне стопе с преосталим роком доспећа дужим од годину дана, банка је дужна да примењује фактор конверзије који није мањи од 0,5% без обзира на преостали период до поновног утврђивања елемената уговора.

287. Банка је дужна да, за израчунавање износа потенцијалне изложености по основу TRS и CDS деривата, номиналну вредност уговора помножи следећим процентом:

- 5% – ако референтна обавеза представља квалификовану позицију у складу с тачком 346. ове одлуке, или
- 10% – ако референтна обавеза не представља квалификовану позицију у складу с тачком из алинеје прве овог става.

Банка пружалац заштите може, ради израчунавања потенцијалне изложености за CDS дериват, да примени проценат 0%, осим кад је уговорено да обавеза из уговора доспева због несолвентности корисника иако није наступио статус неизмирења обавеза.

б) Метод оригиналне изложености

288. Ако примењује метод оригиналне изложености, банка је дужна да износ изложености за сваки појединачни уговор израчунава као производ хипотетичког износа главнице тог уговора и одговарајућег процента из следеће табеле (Табела 20):

Табела 20.

Првобитни рок доспећа	Уговори који се односе на каматне стопе	Уговори који се односе на валуте и злато
≤ 1 године	0,5%	2,0%
>1 ≤ 2 године	1,0%	5,0%
додатак за сваку следећу годину	1,0%	3,0%

в) Стандардизовани метод

Израчунавање износа изложености

289. Ако примењује стандардизовани метод, банка је дужна да износ изложености утврђује посебно за сваки скуп за нетирање, у складу са следећом формулом:

$$\text{износ изложености} = \beta \times \max \left(\text{CMV} - \text{CMC}; \sum_j \left| \sum_i \text{RPT}_{ij} - \sum_i \text{RPC}_{ij} \right| \times \text{CCRM}_j \right),$$

где је:

CMV = текућа тржишна вредност портфолија трансакција у оквиру једног скупа за нетирање с другом уговорном страном (у бруто износу, без коришћења средства обезбеђења), при чему је:

$$CMV = \sum_i CMV_i,$$

где је:

CMV_i = текућа тржишна вредност трансакције i ,

CMC = текућа тржишна вредност средства обезбеђења додељеног скупу за нетирање:

$$CMC = \sum_l CMC_l,$$

где је:

CMC_l = текућа тржишна вредност средства обезбеђења l ;

i = индекс трансакције i ;

l = индекс средства обезбеђења l ;

j = индекс појединачног скупа заштите (скупови заштите одговарају факторима ризика с којима се може нетирати ризична позиција са супротним предзнаком ради утврђивања нето ризичне позиције на којој се заснива израчунавање износа изложености);

RPT_{ij} = ризична позиција која произлази из трансакције i ради израчунавања нето ризичне позиције скупа заштите j ;

RPC_{lj} = ризична позиција која произлази из средства обезбеђења l ради израчунавања нето ризичне позиције скупа заштите j ;

$CCRM_j$ = мултипликатор ризика друге уговорне стране за скуп заштите j , утврђен у табели из тачке 295. ове одлуке (Табела 22);

$\beta = 1,4$.

Ради израчунавања износа изложености применом стандардизованог метода, средство обезбеђења које је примљено од друге уговорне стране има позитиван предзнак, а средство обезбеђења које је дато тој страни – негативан. Средство обезбеђења сматра се подобним само ако испуњава услове прописане тач. од 75. до 79. ове одлуке, као и тачком 285. ст. 4, 5. и 6. те одлуке.

290. У случају трансакција са ОТС дериватима које имају линеарни профил ризика, део трансакције који се измирује у новцу назива се новчана страна трансакције и исказује се у уговореном бруто износу (укључујући и хипотетички износ трансакције). Ради израчунавања изложености у складу са стандардизованим методом, банка не узима у обзир каматни ризик који произлази из новчане стране трансакције с преосталим роком доспећа краћим од годину дана.

Банка може трансакције с две новчане стране које су изражене у истој валути (нпр. каматни свопови) да третира као јединствену трансакцију и да на њу примењује исти третман као и на појединачне новчане трансакције.

Трансакције из става 1. ове тачке у чијој је основи новчана размена између две уговорне стране у различитим валутама (укључујући и валутне форвард уговоре) банка је дужна да третира као ризичну позицију за каматни ризик за сваку новчану страну трансакције.

Трансакције из става 1. ове тачке у чијој су основи власничка хартија од вредности (укључујући и берзански индекс), злато, други племенити метал или друга роба – банка је дужна да укључи у ризичну позицију у односном инструменту и у ризичну позицију за каматни ризик новчане стране трансакције. Ако је новчана страна ове трансакције изражена у страној валути, укључује се и у ризичну позицију за девизни ризик у тој валути.

Банка је дужна да трансакције из става 1. ове тачке чији је односни инструмент дужничка хартија од вредности укључи у ризичну позицију за каматни ризик по основу дужничке хартије од вредности и у ризичну позицију за каматни ризик новчане стране трансакције. Ако су ови дужнички инструменти, односно новчана страна трансакције изражени у страној валути, укључују се и у ризичну позицију за девизни ризик у тој валути. Износ изложености која произлази из валутних базичних свопова једнак је нули.

Израчунавање вредности ризичне позиције

291. Вредност ризичне позиције ОТС трансакција с линеарним профилем ризика једнака је њиховој ефективној хипотетичкој вредности, која представља производ тржишне вредности и броја односних финансијских инструмента (односно количине ако је односни инструмент роба), израженој у домаћој валути. Вредност ове ризичне позиције не укључује дужничке хартије од вредности.

Вредност ризичне позиције за дужничке хартије од вредности и новчане стране трансакција израчунава се као производ ефективне хипотетичке вредности преосталог бруто износа дуга и модификованог трајања дужничког инструмента или новчане стране трансакције. Модификовано трајање за дужничке инструменте утврђује се у складу с тачком 351. ове одлуке.

Вредност ризичне позиције CDS деривата једнака је производу хипотетичке вредности референтне дужничке хартије од вредности и преосталог рока доспећа овог деривата.

Вредност ризичне позиције OTC деривата с нелинеарним профилем ризика, која обухвата и опције и своп опције, једнака је делта еквиваленту хипотетичке вредности односног финансијског инструмента, осим кад су у основи ових деривата дужничке хартије од вредности.

Вредност ризичне позиције за OTC деривате из става 4. ове тачке код којих је у основи дужничка хартија од вредности или за новчану страну трансакције – једнака је производу делта еквивалента ефективне хипотетичке вредности тог деривата или новчане стране трансакције и модификованог трајања дужничке хартије од вредности, односно новчане стране трансакције.

При израчунавању вредности ризичне позиције, средство обезбеђења које је банка примила од друге уговорне стране сматра се доспелим потраживањем (дуга позиција) насталим по основу уговора о финансијском деривату, док се средство обезбеђења које је банка дала другој уговорној страни сматра доспелом обавезом (кратка позиција) према другој уговорној страни насталом по основу тог уговора.

292. Банка је дужна да за све финансијске инструменте утврђује вредност и предзнак ризичне позиције примењујући формуле из ове тачке, а у складу с тачком 291. ове одлуке.

За све финансијске инструменте, осим дужничких хартија од вредности, вредност ризичне позиције једнака је њиховој ефективној хипотетичкој вредности или делта еквиваленту хипотетичке вредности:

$$\text{вредност ризичне позиције} = p_{\text{ref}} \frac{\partial V}{\partial p},$$

где је:

p_{ref} = цена односне имовине изражена у валути те имовине (референтна валута);

V = вредност финансијског инструмента (у случају опције – то је цена опције, а у случају трансакције с линеарним профилем ризика – то је вредност односног инструмента);

p = цена односне имовине изражена у истој валути као V .

За финансијске инструменте који у основи имају дужничку хартију од вредности и новчане стране сваке трансакције – вредност ризичне позиције једнака је производу ефективне хипотетичке вредности и

модификованог трајања, или производу делта еквивалента хипотетичке вредности и модификованог трајања:

$$\frac{\partial V}{\partial r},$$

где је:

V = вредност финансијског инструмента (у случају опције – то је цена опције, а у случају трансакције с линеарним профилем ризика – то је вредност односног инструмента или новчане стране трансакције);
 r = каматна стопа.

Ако је вредност V изражена у валути различитој од референтне валуте, банка је дужна да вредност финансијског деривата изрази у референтној валути применом одговарајућег девизног курса.

293. Банка је дужна да ризичне позиције распореди у одговарајуће групе за заштиту и да за сваки скуп рачуна нето ризичну позицију. Нето ризична позиција једнака је апсолутној вредности збира свих појединачних ризичних позиција (насталих по основу трансакција и средстава обезбеђења у појединачном скупу за нетирање) у сваком скупу за заштиту и израчунава се на следећи начин:

$$\text{нето ризична позиција} = \left| \sum_i RPT_{ij} - \sum_i RPC_{ij} \right|.$$

Ризичне позиције које су настале по основу новчаних депозита примљених од друге уговорне стране као средство обезбеђења, по основу новчаних страна трансакције или односних дужничких хартија од вредности којима се, у складу с табелом из тачке 344. ове одлуке (Табела 24), додељује пондер ризика 1,60% или мањи – банка је дужна да распореди у један од група за заштиту за сваку валуту у складу са следећом табелом (Табела 21):

Табела 21.

Референтна каматна стопа/ Преостала рочност	Референтна каматна стопа државних обвезница	Остале референтне каматне стопе
≤ 1 године	Скуп за заштиту (≤1,Д)	Скуп за заштиту (≤1,О)
>1 ≤ 5 година	Скуп за заштиту (>1≤5,Д)	Скуп за заштиту (>1≤5,О)
> 5 година	Скуп за заштиту (>5, Д)	Скуп за заштиту (>5, О)

У случају ризичних позиција за каматни ризик по основу односних дужничких инструмената или новчане стране трансакције, чија је

каматна стопа одређена на основу референтне каматне стопе (нпр. EURIBOR, LIBOR итд.) – преостала рочност обухвата период до следећег утврђивања каматне стопе, а у свим осталим случајевима то је преостали период до доспећа односног дужничког инструмента или, у случају новчане стране трансакције, преостали период до доспећа трансакције.

294. Банка је дужна да ризичне позиције настале по основу односног дужничког инструмента за CDS дериват распореди у посебне скупове за заштиту, за сваког њиховог издаваоца.

Банка је дужна да ризичне позиције за каматни ризик по основу односних дужничких инструмената или новчаних депозита депонованих код друге уговорне стране као средство обезбеђења којима се, у складу с табелом из тачке 344. ове одлуке (Табела 24), додељује пондер ризика већи од 1,60% – распореди у посебне скупове за заштиту за сваког њиховог издаваоца.

Банка је дужна да ризичне позиције настале по основу новчане стране трансакције која има сличне карактеристике као односна дужничка хартија од вредности – распореди у посебне скупове за заштиту за сваког њиховог издаваоца.

Банка може ризичне позиције по основу дужничких хартија од вредности из ст. 1, 2. и 3. ове тачке да распореди у исти скуп за заштиту.

Банка је дужна да ризичне позиције по основу односних финансијских инструмената, осим дужничких хартија од вредности, распореди у исти појединачни скуп за заштиту само ако су ови инструменти исти или слични, а у осталим случајевима дужна је да их распореди у посебне скупове за заштиту. Сличност финансијских инструмената утврђује се на следећи начин:

1) за власничке хартије од вредности – ако их је емитовао исти издавалац (индекс власничких хартија од вредности третира се као посебан издавалац);

2) за племените метале – ако се односе на исти метал (индекс племенитих метала третира се као посебан племенити метал);

3) за електричну енергију – ако се уговорене испоруке односе на исте временске интервале највише или најмање употребе у оквиру било ког периода од 24 сата;

4) за робу – ако се односи на исту робу (робни индекс третира се као посебна роба).

Мултипликатор ризика друге уговорне стране (CCRM)

295. Мултипликатори ризика друге уговорне стране (CCRM) за различите категорије скупова за заштиту утврђени су у следећој табели (Табела 22):

Табела 22.

	Категорије скупова за заштиту	CCRM
1.	Каматне стопе	0,2%
2.	Каматне стопе за ризичне позиције по основу односне дужничке хартије од вредности за CDS дериват, којима се, у складу с Табелом 24, додељује пондер ризика 1,60% или мањи	0,3%
3.	Каматне стопе за ризичне позиције по основу дужничке хартије од вредности или референтног дужничког инструмента којима се, у складу с Табелом 24, додељује пондер ризика већи од 1,60%	0,6%
4.	Девизни курс	2,5%
5.	Електрична енергија	4%
6.	Злато	5%
7.	Власничка улагања	7%
8.	Племенити метали (осим злата)	8,5%
9.	Остала роба (осим племенитих метала и електричне енергије)	10%
10.	Односни инструменти за ОТС деривате који се не могу распоредити ни у једну од наведених категорија	10%

Банка је дужна да односне инструменте за ОТС деривате из категорије 10. у Табели 22. распореди у појединачне скупове за заштиту за сваку категорију односног инструмента.

У случају трансакција с нелинеарним профилем ризика, новчаних страна трансакције или трансакција с дужничким хартијама од вредности као односним инструментом, за које не може да утврди делта еквивалент хипотетичке вредности или модификовано трајање применом интерног модела за тржишне ризике за чије коришћење има сагласност Народне банке Србије из тачке 392. ове одлуке – банка је дужна да примењује метод текуће изложености, али без могућности нетирања, односно дужна је да износ изложености рачуна као да свака појединачна трансакција чини посебан скуп за нетирање.

Банка је дужна да успостави процедуре којима, пре него што се одређена трансакција укључи у скуп заштите, проверава да ли је та трансакција обухваћена уговором о нетирању који испуњава услове утврђене у тач. од 312. до 319. ове одлуке.

Ако банка користи средство обезбеђења ради ублажавања ризика друге уговорне стране, дужна је да успостави одговарајуће процедуре

којима се, пре укључивања ефеката заштите у обрачун, потврђује да средство обезбеђења испуњава услове утврђене одредбама пододељка 4. одељка 1, односно пододељка 10. одељка 2. ове главе.

г) Метод интерног модела

296. Банка може користити метод интерног модела за израчунавање износа изложености, односно капиталног захтева за ризик друге уговорне стране само уз претходну сагласност Народне банке Србије. Банка није дужна да примењује овај метод на изложености из књиге трговања које нису материјално значајне по величини и нивоу ризика.

Банка може, уз сагласност из става 1. ове тачке, да поступно уводи метод интерног модела по различитим врстама трансакција, при чему, ради израчунавања износа изложености, може примењивати метод текуће изложености или стандардизовани метод за одређене врсте трансакција у складу с том сагласношћу.

Ако није добила сагласност из става 1. ове тачке за примену метода интерног модела за израчунавање износа изложености по основу ОТС деривата и трансакција с дугим роком измирења – банка је дужна да на те изложености примењује метод текуће изложености или стандардизовани метод.

Сагласност Народне банке Србије за примену метода интерног модела

297. Народна банка Србије може банци дати сагласност за примену метода интерног модела за израчунавање износа изложености, односно капиталног захтева за ризик друге уговорне стране ако банка испуњава:

- услове за израчунавање износа изложености у складу с тач. 299. и 300. ове одлуке;
- минималне услове за EPE модел у складу с тач. од 301. до 310. ове одлуке;
- услове за валидацију EPE модела у складу с тачком 311. ове одлуке.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

- списак врста трансакција за које банка намерава да користи метод интерног модела, план поступног увођења тог метода (ако банка намерава поступно увођење) и опште податке о моделу;
- документацију о испуњености услова из тог става.

При давању сагласности из става 1. ове тачке, Народна банка Србије утврђује и рок за увођење метода интерног модела, односно рокове за поступно увођење тог метода. Ако банка није у могућности да уведе овај метод у утврђеним роковима, дужна је да без одлагања поднесе захтев за њихово продужење.

Ако, након добијене сагласности из става 1. ове тачке, банка више не испуњава услове из тог става – дужна је да Народној банци Србије без одлагања достави план о усклађивању са овим условима у одговарајућем року или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила план из овог става, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Ако банка, након добијања сагласности из става 1. ове тачке, намерава да метод интерног модела примењује и на оне врсте трансакција за које није добила ову сагласност или да га више не примењује на одређене трансакције за које је добила ту сагласност – дужна је да Народној банци Србије поднесе захтев за допуну, односно измену добијене сагласности. Банка овај захтев подноси и у случају да више не намерава да користи сопствену процену параметра α из тачке 299. ове одлуке.

Након добијене сагласности из става 1. ове тачке, банка може да поднесе захтев за добијање сагласности за прелазак на метод текуће изложености или стандардизовани метод под условом да је уз тај захтев доставила и одговарајућу документацију којом се доказује да постоје оправдани разлози за коришћење ових метода. Након добијања сагласности за прелазак на други метод, претходно добијена сагласност за примену метода интерног модела престаје да важи.

298. Народна банка Србије може укинути сагласност из тачке 297. став 1. ове одлуке ако утврди да банка не испуњава услове из тог става, а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из тачке 297. став 4. те одлуке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

Ако је Народна банка Србије укинула сагласност из става 1. ове тачке, банка је дужна да за израчунавање изложености ризику друге уговорне стране примењује метод текуће изложености или стандардизовани метод.

Услови за израчунавање износа изложености

299. Банка је дужна да израчунава износ изложености за сваки појединачни скуп за нетирање. Интерним моделом који банка користи за израчунавање износа изложености обезбеђује се процена расподеле вероватноће промена тржишних вредности скупа за нетирање које су последица промена тржишних фактора (нпр. каматне стопе, девизни курс). Банка је дужна да за израчунавање износа изложености користи интерни модел којим се врши процена расподеле вероватноће на основу промене тржишних фактора. Овим моделом банка обезбеђује израчунавање износа изложености за скуп за нетирање на сваки предвиђени датум у будућности. За трансакције покривене маргиним интерним моделом могу се обухватити и очекиване будуће промене средства обезбеђења.

Банка може у своје процене расподеле вероватноће промена тржишних вредности скупа за нетирање укључити подобна финансијска средства обезбеђења у складу с тач. од 75. до 79. ове одлуке и тачком 285. ст. 4, 5. и 6. те одлуке.

Износ изложености израчунава се као производ α параметра и ефективне ЕРЕ вредности у складу са следећом формулом:

$$\text{износ изложености} = \alpha \times \text{ефективна ЕРЕ},$$

где је $\alpha = 1,4$.

Народна банка Србије може, у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке, одредити тој банци примену параметра α већег од 1,4 а у складу с ризичним профилем ове банке.

Ефективна ЕРЕ вредност израчунава се проценом очекиване изложености (EEt) која представља просечну изложеност на будући датум t , при чему је просечна изложеност израчуната на основу могућих будућих вредности релевантних фактора тржишног ризика. Интерним моделом процењује се ЕЕ вредност за низ будућих датума (t_1, t_2, t_3 итд).

Ефективна ЕЕ вредност на одређени дан израчунава се у складу са следећом формулом:

$$\text{ефективна } EEt_k = \max(\text{ефективна } EEt_{k-1}; EEt_k),$$

при чему се t_0 означава као текући датум, а ефективна EEt_0 једнака је текућој изложености.

У складу са ставом 6. ове тачке, ефективна ЕРЕ вредност једнака је просеку ефективних ЕЕ вредности израчунатих за наредну годину. Ако

све трансакције у скупу за нетирање доспевају у року краћем од годину дана, ЕРЕ вредност је просек свих ЕЕ вредности за период једнак року доспећа трансакције из скупа за нетирање која има најдужи преостали рок доспећа. Ефективна ЕРЕ вредност једнака је пондерисаном просеку ефективних ЕЕ вредности:

$$\text{ефективна ЕРЕ} = \sum_{k=1}^{\min(1 \text{ година; рок доспећа})} \text{ефективна ЕЕ} t_k \times \Delta t_k,$$

при чему пондер $\Delta t_k = t_k - t_{k-1}$ представља период између будућих датума на које се израчунава изложеност, а примењује се када периоди између датума на које се рачуна изложеност нису једнаки.

Банка је дужна да очекивану изложеност (ЕЕ) или врхунац изложености израчунава на основу расподеле изложености која садржи могућа одступања од нормалне расподеле.

300. Банка може вредност изложености да израчунава на опрезнији начин, односно на начин да је ефективна ЕРЕ вредност већа од вредности из тачке 299. став 3. ове одлуке.

Изузетно од тачке 299. став 3. ове одлуке, Народна банка Србије може банци дати сагласност за коришћење сопствених процена параметра α с доњим лимитом од 1,2, при чему је овај параметар једнак односу интерног капитала добијеног свеобухватном симулацијом изложености ризику друге уговорне стране и интерног капитала заснованог на ЕРЕ вредности. При подношењу захтева за добијање ове сагласности банка је дужна да достави документацију којом доказује да интерни капитал добијен овом симулацијом обухвата материјално значајне изворе стохастичких зависности расподеле тржишних вредности трансакција или портфолија трансакција између свих уговорних страна. За израчунавање интерног капитала заснованог на ЕРЕ вредности – као ЕРЕ вредност користи се утврђени ненаплаћени износ од друге уговорне стране. Сопственим проценама параметра α узима се у обзир диверсификованост портфолија.

Банка је дужна да обезбеди да се интерни капитал из става 2. ове тачке, односно елементи параметра α рачунају доследно што се тиче методологије за моделирање, карактеристика овог параметра и структуре портфолија. Ако користи сопствене процене параметра α засноване на интерном капиталу, банка је дужна да ове процене документује на одговарајући начин, као и да обезбеди њихову независну проверу и процену. Банка је дужна да врши проверу ових процена

најмање тромесечно, односно чешће ако се структура портфолија мења током времена, као и да процењује ризик модела коме је изложена.

Народна банка Србије може укинути сагласност из става 2. ове тачке ако банка више не испуњава услове из тог става и става 3. те тачке.

Банка је дужна да корелације и волатилност фактора тржишног ризика које користи у симулацијама заједничким за тржишни и кредитни ризик прилагоди на основу фактора кредитног ризика, како би одражавали потенцијална повећања у условима рецесије у економији.

Ако је скуп за нетирање предмет споразума о маргини, банка је дужна да користи једну од следећих вредности за EPE вредност:

- ефективну EPE вредност, али не узимајући у обзир одредбе споразума о маргини;
- износ прага маргине (ако је позитиван) у складу са споразумом о маргини, увећан за додатак који одражава потенцијално повећање изложености у току периода ризика маргине и који се израчунава као очекивано повећање изложености скупа за нетирање у току периода ризика маргине, почевши од текуће изложености која је једнака нули; за скупове за нетирање који се састоје искључиво од репо и *reverse* репо трансакција, као и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе за које се дневно утврђује текућа изложеност и примењује дневно одмеравање маргине, периодом ризика маргине сматра се време од најмање пет радних дана, а за све остале скупове за нетирање – време од најмање десет радних дана;
- EE вредност, израчунату применом интерног модела за израчунавање износа изложености коју банка употребљава директно у формули из тачке 299. став 6. ове одлуке, ако се овим моделом при процени EE вредности узимају у обзир ефекти маргине.

Код коришћења метода интерног модела сви скупови за нетирање с једном уговорном страном могу се третирати као један скуп за нетирање ако су при процени EE вредности предвиђене негативне нето тржишне вредности једнаке нули.

Минимални услови за EPE модел

301. Ради испуњавања минималних услова за коришћење EPE модела, банка је дужна да, у оквиру јединственог система управљања ризицима, управља ризиком друге уговорне стране, што обухвата:

- унутрашње акте којима се уређује управљање ризиком друге уговорне стране;
- адекватну организациону структуру;
- процес управљања ризиком друге уговорне стране;
- унутрашњу контролу и ревизију.

302. Банка је дужна да унутрашњим актима којима се уређује управљање ризиком друге уговорне стране обухвати повезаност ризика друге уговорне стране с другим ризицима (тржишним, кредитним и оперативним, као и ризиком ликвидности).

Пре уговарања трансакција с другом уговорном страном банка је дужна да провери кредитну способност те стране и процени своју изложеност ризику измирења.

Банка је дужна да ризицима из ст. 1. и 2. ове тачке управља свеобухватно и доследно на нивоу једне уговорне стране у трансакцији – обједињавањем изложености ризику друге уговорне стране с другим изложеностима кредитном ризику, као и на нивоу банке.

303. Управни и извршни одбор банке дужни су да, у оквиру свог делокруга утврђеног Законом о банкама, учествују у процесу контроле ризика друге уговорне стране, као и да обезбеде успостављање одговарајуће организационе структуре која омогућава управљање овим ризиком. Чланови извршног одбора банке имају увид у претпоставке и ограничења интерног модела и њихов утицај на поузданост његових резултата, као и увид у утицаје тржишног окружења и пословне праксе на овај модел.

Банка је дужна да образује организациону јединицу у чијем је делокругу управљање ризиком друге уговорне стране, која ће бити независна од организационе јединице/јединица у банци у чијем је делокругу преузимање тог ризика. Ова организациона јединица непосредно ће извештавати више нивое руководства, а банка је дужна да за рад у тој организационој јединици обезбеди адекватан број запослених одговарајуће стручности и професионалног искуства.

Пословање организационе јединице у чијем је делокругу управљање ризиком друге уговорне стране саставни је део процеса свакодневног управљања кредитним ризиком банке, а резултати њеног рада – саставни део процеса планирања, праћења и контроле ризичног профила банке. Ова организациона јединица одговорна је за:

- прикупљање података за интерни модел, контролу исправности улазних података, благовремен и адекватан унос података у модел, као и чување података у бази;
- проверу и потврђивање цена које доставе организационе јединице у чијем је делокругу преузимање тог ризика;
- почетну и континуирану валидацију модела;
- израду и анализу извештаја о резултатима модела за мерење ризика банке, укључујући и процену односа између износа изложености и утврђених кредитних и тржишних лимита.

304. Процес управљања ризиком друге уговорне стране, поред елемената овог процеса обухваћених одлуком којом се уређује управљање ризицима банке, обухвата и мерење искоришћености оквирних кредита (обједињавањем изложености ризику друге уговорне стране с другим изложеностима кредитном ризику), као и интерну расподелу капитала. Мерење изложености банке ризику друге уговорне стране обухвата мерење искоришћености оквирних кредита на дневној основи и у току дана. Банка је дужна да текућу изложеност мери пре и након коришћења ефеката средстава обезбеђења, те да израчунава и прати врхунац изложености или потенцијалну изложеност (PFE) како на нивоу портфолија тако и на нивоу друге уговорне стране, с тим што сама одлучује о коришћеном интервалу поверења. Банка је дужна да прати велике изложености, као и концентрацију изложености по групама повезаних лица, делатностима, тржиштима и осталим значајним критеријумима.

Банка је дужна да при управљању ризиком друге уговорне стране врши усклађивање са интерним лимитима кредитног ризика и тржишних ризика. Ови лимити повезани су с моделом за мерење ризика банке на континуиран начин, који је разумљив запосленима одговорним за одобравање пласмана и за уговарање тржишних трансакција, као и вишем руководству.

Банка је дужна да континуирано обезбеђује ефикасну примену успостављених политика, контрола и процедура које се односе на управљање ризиком друге уговорне стране, као и да то документује на одговарајући начин, укључујући и објашњење техника и модела коришћених за мерење изложености овом ризику.

Организациона јединица из тачке 303. став 3. ове одлуке дужна је да дневне извештаје о изложености ризику друге уговорне стране доставља оном делу руководства банке који има овлашћења за ограничавање и смањивање потенцијалне изложености банке по основу трансакција с којима су се сагласили запослени овлашћени за одобравање пласмана или запослени овлашћени за уговарање

тржишних трансакција, као и за ограничавање и смањивање укупне изложености банке овом ризику.

Банка је дужна да редовно, као саставни део управљања ризиком друге уговорне стране, спроводи стрес тестирање засновано на строгим претпоставкама, чије резултате извршни одбор периодично анализира и дужан је да их укључи у политике и лимите за ризик друге уговорне стране. Ако стрес тест укаже на слабости по основу овог ризика у одређеним ситуацијама, банка је дужна да без одлагања предузме одговарајуће мере за адекватно управљање тим ризиком и спречавање нових слабости.

305. Банка је дужна да спроводи проверу процеса управљања ризиком друге уговорне стране у процесу унутрашње ревизије, која укључује и ревизију активности организационих јединица у чијем су делокругу успостављање и контрола процеса управљања ризиком друге уговорне стране, односно уговарање тржишних трансакција. Ова провера се спроводи редовно, а најмање једном годишње, и обухвата нарочито проверу:

- 1) адекватности документације која се односи на процес управљања ризиком друге уговорне стране;
- 2) организацију рада у организационој јединици из тачке 303. став 3. ове одлуке;
- 3) укључивања износа изложености ризику друге уговорне стране у свакодневно управљање ризицима;
- 4) процеса избора модела и система за вредновање изложености које користе запослени у банци одговорни за уговарање тржишних трансакција, односно за књиговодствену евиденцију уговорених трансакција;
- 5) сваке значајне промене у процесу мерења ризика друге уговорне стране и потврђивање те промене;
- 6) ризика друге уговорне стране обухваћеног моделом за мерење ризика;
- 7) целовитости и поузданости система извештавања руководства;
- 8) тачности и потпуности података који се односе на ризик друге уговорне стране;
- 9) доследности, благовремености и поузданости извора података на којима су засновани интерни модели, укључујући и независност тих извора;
- 10) тачности и адекватности претпоставки које се односе на волатилност и корелације;
- 11) тачности вредновања ризика;
- 12) одрживости модела кроз учестало спровођење процеса *back* тестирања.

306. Банка је дужна да расподелу вероватноће изложености која је резултат интерног модела за обрачун ефективне EPE вредности укључи у свакодневни процес управљања ризиком друге уговорне стране и да – при одобравању пласмана, управљању овим ризиком, интерној расподели капитала и управљању пословањем банке – кључни значај додели резултатима интерног модела.

Банка је дужна да докаже да има искуства у примени метода интерног модела за израчунавање изложености ризику друге уговорне стране и да је, најмање годину дана пре подношења захтева за добијање сагласности Народне банке Србије за примену овог модела, тај модел користила за израчунавање расподеле вероватноће изложености при обрачуну EPE вредности.

Банка је дужна да модел који користи за израчунавање расподеле вероватноће изложености ризику друге уговорне стране укључи у процес управљања тим ризиком. Поред израчунавања EPE вредности, банка је дужна да мерење и управљање текућим изложеностима, ако је могуће, врши на бруто и нето основи у односу на средство обезбеђења. Коришћење овог модела може се оценити као адекватно ако банка примењује и друге начине за мерење ризика друге уговорне стране (као што су највиша изложеност или потенцијална изложеност – PFE) засноване на расподели вероватноће изложености која се израчунава применом модела за обрачун EPE вредности.

Банка је дужна да дневно процењује EE вредности, осим ако је Народној банци Србије претходно доставила обавештење и документацију којом доказује да изложеност ризику друге уговорне стране не захтева дневно израчунавање. Банка је дужна да EE вредност израчунава у периоду који адекватно одражава временску структуру будућих новчаних токова и доспећа трансакција, у складу с материјалним значајем и структуром изложености.

Банка је дужна да мери, прати и контролише изложености у току целог периода трајања свих трансакција у скупу за нетирање (а не само за период од годину дана), као и да успостави процедуре за управљање ризиком друге уговорне стране када је изложеност дужа од годину дана. Очекивано повећање изложености укључује се у модел израчунавања интерног капитала банке.

307. Банка је дужна да успостави поуздан процес стрес тестирања, у складу с потребама процеса интерне процене адекватности капитала за покриће изложености ризику друге уговорне стране. Резултати стрес тестова упоређују се са EPE вредношћу и банка је дужна да их узима у

обзир у процесу процене и одржавања интерног капитала на одговарајућем нивоу. Стрес тестирање обухвата и идентификацију потенцијалних догађаја или будућих промена економских услова који могу неповољно утицати на изложеност банке кредитном ризику, као и процену способности банке да се прилагоди таквим променама.

Банка је дужна да спроводи стрес тестирање својих изложености ризику друге уговорне стране укључујући истовремено и тестирање фактора тржишног и кредитног ризика, а ово тестирање обухвата ризик концентрације (према једној уговорној страни и према групи уговорних страна), ризик корелације између тржишног и кредитног ризика, као и ризик да би затварање позиција према другој уговорној страни могло проузроковати значајне промене на тржишту. Стрес тестови који се односе на ризик друге уговорне стране обухватају и утицај свих значајних кретања на тржишту на позиције банке, и укључују овај утицај у процену тог ризика.

308. Банка је дужна да посебну пажњу посвети изложеностима које проузрокују значајан општи корелацијски ризик, као и да успостави поступке и процедуре за идентификацију, праћење и контролу специфичног корелацијског ризика који се примењују од датума уговарања трансакције, током укупног периода њеног трајања.

309. Банка је дужна да успостави модел који карактеристике трансакције одражава благовремено, потпуно и на опрезнији начин. Ове карактеристике обухватају најмање номиналне (хипотетичке) износе из одговарајућег уговора, рок доспећа, референтну имовину, споразуме о маргини и споразуме о нетирању.

Банка је дужна да образује и одржава базу података о карактеристикама сваке појединачне трансакције и да спроводи њену периодичну унутрашњу ревизију, а дужна је и да обезбеди одговарајуће правно мишљење којим се потврђује пуноважност споразума о нетирању ради његовог укључивања у ову базу.

Банка је дужна да успостави развијен процес провере квалитета улазних података интерног модела којим се из базе података отклањају нетачни подаци и друге уочене неправилности.

Банка је дужна да интерним моделом обезбеди да сви улазни подаци тог модела одражавају економске факторе значајне за израчунавање изложености банке ризику друге уговорне стране (нпр. фазе привредног циклуса).

Банка је дужна да за обрачун текућих изложености применом интерног модела користи текуће тржишне податке. При употреби историјских података за процену волатилности и корелација, банка користи податке за период од најмање три претходне године, које ажурира тромесечно, или чешће ако то захтевају тржишни услови.

Банка је дужна да унутрашњим актима уреди коришћење претпостављених вредности тржишних података, укључујући и оне које се односе на нове производе – ако нису доступни историјски подаци за период од претходне три године, као и да при израчунавању тих вредности докаже да су оне израчунате на основу опрезне процене одређеног ризика у неповољним тржишним условима. У случају да овај модел обухвата ефекте коришћења средстава обезбеђења на промену тржишне вредности скупа за нетирање – банка је дужна да користи одговарајуће историјске податке за моделирање волатилности средстава обезбеђења.

310. Банка је дужна да успостави одговарајуће политике и процедуре за валидацију интерног модела. У процесу валидације интерног модела уређују се врсте тестирања неопходне за обезбеђивање целовитости и поузданости тог модела, а утврђују се и услови под којима долази до одступања од претпоставки модела, што може проузроковати потцењивање ЕРЕ вредности. Процес валидације модела обухвата и процену свеобухватности тог модела.

Банка је дужна да прати релевантне ризике у вези с ризиком друге уговорне стране и да успостави процедуре за прилагођавање сопствених процена ЕРЕ вредности кад изложеност тим ризицима постане значајна за банку, што обухвата:

- идентификацију специфичног корелацијског ризика и управљање тим ризиком;
- редовно упоређивање процене ЕРЕ вредности у току једне године с проценом те вредности у току трајања периода изложености – за изложености с растућим ризичним профилем након једне године;
- редовно упоређивање текуће тржишне вредности (текуће изложености) с ризичним профилем изложености, односно чување података који омогућавају или би могли омогућити таква поређења – за изложености с преосталим доспећем краћим од једне године.

Банка је дужна да успостави процедуре које ће, пре укључивања трансакције у скуп за нетирање, омогућити проверу да ли је трансакција обухваћена одговарајућим стандардизованим споразумом о нетирању који испуњава услове у складу с тач. од 312. до 315. ове одлуке.

Ако користи средства обезбеђења ради ублажавања ризика друге уговорне стране, банка је дужна да успостави процедуре које ће омогућити проверу пуноважности ових средстава пре признавања њиховог утицаја на израчунавање изложености, и то у складу с пододељком 4. одељка 1, односно пододељком 10. одељка 2. ове главе.

Услови за валидацију
EPE модела

311. Банка је дужна да интерним моделом за израчунавање изложености ризику друге уговорне стране (у даљем тексту: EPE модел) обезбеди:

1) испуњеност услова за валидацију овог модела утврђених тач. 399. и 400. ове одлуке;

2) дугорочне процене каматних стопа, девизних курсева, цена власничких хартија од вредности, робе и осталих фактора тржишног ризика, при чему се валидација модела спроводи у току дужег периода;

3) тестирање EPE модела који се користи за израчунавање изложености ризику друге уговорне стране у условима потенцијалних шокова у вези с факторима тржишног ризика, као дела процеса валидације тог модела, при чему модели за одређивање цене опција узимају у обзир нелинеарност вредности опција у односу на факторе тржишног ризика;

4) да EPE модел обухвата информације карактеристичне за сваку појединачну трансакцију да би се објединиле изложености на нивоу скупа за нетирање, при чему банка проверава да ли је свака од ових трансакција приписана одговарајућем скупу за нетирање у оквиру овог модела;

5) да EPE модел обухвата информације карактеристичне за сваку појединачну трансакцију да би укључио ефекте маргине – при чему се узимају у обзир текући износ маргине, износ маргине који ће бити размењен између уговорних страна у будућности (укључујући и најнижи износ који ће бити размењен), уговорне одредбе о маргини (једнострано или двострано обавезујући уговор), учесталост позивања на обезбеђење одговарајућег нивоа маргине, период ризика маргине, најнижи ниво непокривене изложености који је банка спремна да прихвати, као и дневно вредновање средстава обезбеђења или њихово вредновање у складу с пододељком 4. одељка 1, односно пододељком 10. одељка 2. ове главе;

6) статичко и историјско *back* тестирање, које је саставни део процеса валидације модела и спроводи се редовно на већем броју (стварних или процењених) репрезентативних портфолија друге уговорне стране, при чему се ови портфолији бирају на основу

осетљивости банке на материјално значајне факторе ризика и корелације којима је изложена.

Ако *back* тестирање указује на то да интерни модел за израчунавање ЕРЕ вредности није довољно прецизан, Народна банка Србије може банци укинути сагласност из тачке 297. став 1. ове одлуке или јој наложити предузимање одговарајућих мера ради његовог побољшања у најкраћем року, а може од банке захтевати и повећање капитала.

д) Уговорно нетирање

312. Ради ублажавања ризика друге уговорне стране, банка може користити уговоре којима се врши нетирање потраживања и обавеза с другом уговорном страном (у даљем тексту: споразум о нетирању), и то:

- уговоре о пренову (новацији) између банке и друге уговорне стране, на основу којих се њихова међусобна потраживања и обавезе пребијају и заснива нови уговорни однос којим престају да важе сви уговори закључени између њих који се односе на ова потраживања и обавезе;
- остале уговоре о нетирању између банке и друге уговорне стране;
- уговоре о нетирању с различитим категоријама производа – ако је банка добила сагласност из тачке 297. став 1. ове одлуке, а трансакције које су предмет нетирања обухваћене су интерним моделом, при чему се нетирање трансакција између чланова исте банкарске групе не признаје ради израчунавања капиталних захтева.

Уговор из става 1, алинеја трећа, ове тачке обухвата више двостраних стандардизованих споразума о нетирању и трансакција који се односе на различите категорије производа, а на основу ког, након свеобухватног пребијања, настаје обавеза једне уговорне стране.

Ради нетирања из става 1, алинеја трећа, ове тачке, различите категорије производа обухватају:

- репо и *reverse* репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе;
- трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности;
- финансијске деривате утврђене у Прилогу 3.

313. Стандардизовани споразум о нетирању, који обухвата репо и *reverse* репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или остале трансакције на тржишту

капитала, а којима се међусобно нетирају позиције у банкарској књижи и књижи трговања – банка може признати ради израчунавања капиталног захтева за ризик друге уговорне ако нетиране трансакције испуњавају следеће услове:

- да се све трансакције дневно вреднују према текућој тржишној вредности;
- да су сва средства која су узета у зајам, купљена или примљена по основу ових трансакција подобна средства обезбеђења у облику финансијске имовине у складу с поделељком 4. одељка 1, односно поделељком 10. одељка 2. ове главе.

Услови за признавање споразума о нетирању

314. Банка може да користи уговорно нетирање ради ублажавања ризика друге уговорне стране и израчунавања капиталног захтева за тај ризик ако су испуњени следећи услови:

1) да споразуми о нетирању обухватају све укључене трансакције на начин да, услед неиспуњавања уговорних обавеза друге уговорне стране због наступања статуса неизмирења обавеза, стечаја, ликвидације или сличних околности, банка има или потраживање (позитивну тржишну вредност) или обавезу (негативну тржишну вредност) само у износу нето збира тржишних вредности појединачних трансакција;

2) да је банка од лица које није повезано с банком и другом уговорном страном прибавила образложено писмено правно мишљење из ког се може јасно закључити да су, у случају настанка догађаја утврђених у одредби под 1) овог става, потраживања, односно обавезе банке ограничене на нето износ из те одредбе и којим је оцењено да су споразуми о нетирању закључени у складу с меродавним правом;

3) да је банка успоставила процедуре којима је омогућено редовно праћење утицаја измена релевантних прописа на пуноважност споразума о нетирању;

4) да су споразуми о нетирању закључени у писменој форми и да банка ове споразуме и припадајућу документацију чува на одговарајући начин;

5) да банка ефекте уговорног нетирања трансакција укључује у процес мерења укупне изложености ризику друге уговорне стране и на тој основи управља тим ризиком;

6) да се изложености кредитном ризику свих уговорних страна обједињују како би се добила јединствена изложеност за све трансакције, при чему ово обједињавање банка укључује у процес утврђивања кредитних лимита и израчунавања интерног капитала.

Уговор који садржи одредбу којом се уговорној страни која испуњава своје обавезе омогућава да у целини или делимично не изврши плаћање према другој уговорној страни која није испунила обавезе без обзира на то да ли је та страна у споразуму о нетирању нето поверилац (клаузула *walkaway*) – банка не може узети у обзир ради ублажавања ризика друге уговорне стране и израчунавања капиталног захтева за тај ризик.

315. Банка може користити уговор о нетирању између различитих категорија производа ако су, поред услова из тачке 314. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

- да је износ из одредбе под 1) става 1. те тачке једнак нето збиру позитивних и негативних вредности затварања сваког појединачног укљученог стандардизованог споразума о нетирању, као и позитивних и негативних тржишних вредности појединачних трансакција;
- да правно мишљење из одредбе под 2) става 1. те тачке обухвата и анализу утицаја уговора о нетирању на битне елементе сваког укљученог стандардизованог споразума о нетирању;
- да је банка процедурама уредила да се за сваку трансакцију која се укључује у скуп за нетирање обезбеђује одговарајуће правно мишљење од лица које није повезано с банком и другом уговорном страном;
- да су за сваки стандардизовани споразум о нетирању и за сваку појединачну трансакцију укључену у уговор о нетирању испуњени услови за признавање стандардизованих споразума о нетирању, као и услови за ублажавање кредитног ризика у складу с пододељком 4. одељка 1, односно пододељком 10. одељка 2. ове главе.

Ефекти признавања

316. Ако банка користи стандардизовани метод, односно метод интерног модела – уговорно нетирање ће се признавати у складу с тач. од 289. до 295, односно тач. од 296. до 311. ове одлуке.

317. Ако користи метод текуће изложености, банка може израчунавати текућу тржишну и номиналну вредност уговора утврђивањем нето износа изложености за уговоре о пренову.

Ако користи метод оригиналне изложености, банка може израчунавати номиналну вредност главнице применом нето износа из става 1. ове тачке, при чему је дужна да примењује проценте наведене у табели из тачке 288. ове одлуке (Табела 20).

318. Ако користи метод текуће изложености, банка може за уговоре о нетирању из тачке 312. став 1, алинеја друга, ове одлуке израчунавати текућу тржишну вредност на основу хипотетичке нето тржишне вредности која резултира из ових споразума, а ако из нетирања произлази нето обавеза за банку која израчунава нето тржишну вредност – текућа тржишна вредност једнака је нули.

Кад израчуна текућу тржишну вредност из става 1. ове тачке, банка умањује износ потенцијалне изложености за све уговоре укључене у споразуме из тог става у складу са следећом формулом:

$$PCE_{red} = 0,4 \times PCE_{gross} + 0,6 \times NGR \times PCE_{gross},$$

где је:

PCE_{red} = умањени износ потенцијалне изложености за све уговоре с другом уговорном страном који су укључени у уговоре из става 1. ове тачке;

PCE_{gross} = збир свих износа потенцијалних изложености за све трансакције с другом уговорном страном које су укључени у уговоре из става 1. ове тачке и који се израчунавају множењем њихових хипотетичких вредности с процентима из табеле из тачке 286. ове одлуке (Табела 19);

NGR (*net-to-gross ratio*) = нето/брuto показатељ израчунат као:

- посебан обрачун – однос нето и брuto тржишне вредности за све трансакције које су укључене у уговоре из ове тачке,
- збирни обрачун – однос збира нето тржишних вредности израчунатих на билатералној основи за све уговорне стране узимајући у обзир трансакције које су укључене у уговоре из ове тачке и брuto тржишне вредности за све трансакције које су укључене у те споразуме.

Ради израчунавања потенцијалне изложености коришћењем формуле из става 2. ове тачке, банка је дужна да валутне форвард уговоре или сличне уговоре код којих је хипотетички износ главнице једнак новчаним токовима (ако новчани токови доспевају за наплату на исти датум и ако су у потпуности или делимично изражени у истој валути) а укључени су у уговоре из тог става третира као један уговор с хипотетичком вредношћу главнице која је једнака нето примањима.

319. Ако користи метод оригиналне изложености, банка може валутне форвард уговоре или сличне уговоре из тачке 318. став 3. ове одлуке који су укључени у уговор из тачке 312. став 1, алинеја друга, те одлуке да третира као један уговор с хипотетичким износом главнице једнаким нето примањима, при чему се овај хипотетички износ множи

процентима из табеле из тачке 288. ове одлуке (Табела 20). За све друге уговоре који су укључени у уговор из тачке 312. став 1, алинеја друга, ове одлуке банка може да умањи проценте у складу са следећом табелом (Табела 23):

Табела 23.

Оригинални рок доспећа	Уговори који се односе на каматне стопе	Уговори који се односе на валуте и злато
≤ 1 године	0,35%	1,50%
>1 ≤ 2 године	0,75%	3,75%
додатак за сваку следећу годину	0,75%	2,25%

Г л а в а V

КАПИТАЛНИ ЗАХТЕВ ЗА ТРЖИШНЕ РИЗИКЕ

320. Капитални захтев за тржишне ризике једнак је збиру:

- 1) капиталног захтева за ценовни ризик за пословне активности из књиге трговања,
- 2) капиталног захтева за девизни ризик за све пословне активности,
- 3) капиталног захтева за робни ризик за све пословне активности.

Банка капитални захтев за тржишне ризике израчунава на начин утврђен у одељцима од 2. до 5. ове главе.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка може капиталне захтеве за ценовни, девизни и робни ризик да израчунава применом приступа интерних модела, уз сагласност Народне банке Србије, у складу са одредбама одељка 6. ове главе.

Изузетно од става 2, односно става 3. ове тачке, банка може капитални захтев за ценовни ризик да израчунава у складу са одредбама главе IV ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

- 1) да вредност позиција из књиге трговања не прелази 5% вредности укупних послова банке дуже од три радна дана у календарском месецу;
- 2) да вредност позиција из књиге трговања не прелази 1,5 млрд динара дуже од три радна дана у календарском месецу;

3) да вредност позиција из књиге трговања ни у једном моменту не прелази 6% вредности укупних послова банке;

4) да вредност позиција из књиге трговања ни у једном моменту не прелази износ од 2 млрд динара.

Банка је дужна да о неиспуњавању услова, односно прекорачењу лимита из става 4. ове тачке без одлагања обавести Народну банку Србије и да капитални захтев за ценовни ризик израчунава на начин утврђен у ставу 2, односно ставу 3. те тачке.

Вредност укупних послова банке, у смислу става 4. ове тачке, представља збир нето књиговодствене вредности билансне активе и књиговодствене вредности ванбилансних ставки умањених за резервисања за губитке по ванбилансној активи, изражених у динарима применом званичног средњег курса на дан обрачуна.

При обрачуна учешћа вредности књиге трговања у вредности укупних послова банке (односно материјалне значајности књиге трговања), у смислу става 4. одредбе под 1) и 3) ове тачке, ванбилансне ставке множе се одговарајућим факторима конверзије, дужничке хартије од вредности исказују се по номиналној или тржишној вредности, власничке хартије од вредности исказују се по тржишној вредности, а финансијски деривати према номиналној или тржишној вредности финансијског инструмента, односно робе који су предмет уговора, док се дуге и кратке позиције сабирају без обзира на предзнак.

Одељак 1.

Књига трговања

1. Распоређивање позиција у књигу трговања и банкарску књигу

321. Банка је дужна да све билансне позиције и ванбилансне ставке распореди у књигу трговања, односно у банкарску књигу узимајући у обзир њихове карактеристике и намену.

322. Банка је дужна да у књигу трговања распореди све позиције у финансијским инструментима и роби које се држе с намером трговања или ради заштите од ризика по основу позиција у другим финансијским инструментима из те књиге а за које не постоје ограничења да се њима тргује ни ограничења да се заштите од ризика.

Билансне и ванбилансне позиције које нису распоређене у књигу трговања, банка распоређује у банкарску књигу.

Позиције у финансијским инструментима и роби које банка држи с намером трговања су оне за које постоји намера банке да их у кратком року након стицања прода и/или да у кратком року оствари добит на основу стварне или очекиване разлике између њихове набавне и продајне цене, односно на основу других промена цена или каматних стопа.

Позиције из става 3. ове тачке обухватају сопствене позиције банке (*proprietary positions*), позиције произашле из трансакција на захтев клијената банке (*client servicing*) и позиције из послова тзв. креирања тржишта (*market making*) кад банка обавља послове маркет мејкера.

Банка може у књизи трговања да распореди позиције из става 3. ове тачке само ако су испуњени следећи услови:

- 1) да је при стицању тих позиција имала намеру трговања;
- 2) да је својим унутрашњим актима установила стратегију трговања за позиције или портфолија, коју је одобрио извршни одбор банке, а која укључује и очекивани период њиховог држања;
- 3) да су успостављене јасно дефинисане политике и процедуре за активно управљање тим позицијама, које обухватају:
 - утврђивање делокруга организационих јединица овлашћених за заузимање позиција (*trading desks*),

- утврђивање лимита појединачних позиција, континуирано праћење њихове искоришћености и евентуалних прекорачења, као и периодичну проверу њихове адекватности,

- овлашћења појединих запослених за заузимање позиција у оквиру утврђених лимита и у складу са усвојеном стратегијом трговања,

- успостављање извештавања извршног одбора о позицијама које се воде у књизи трговања, као саставног дела система управљања ризицима банке,

- активно праћење позиција засновано на релевантним изворима тржишних информација и процени утрживости или могућности заштите дате позиције или ризика који из ње произлазе, укључујући и процену квалитета и расположивости тржишних информација које се користе у процесу вредновања, односно процену промета тржишта и величине позиција којима се тргује на тржишту;

4) да су успостављене политике и процедуре за праћење усклађености позиција са стратегијом трговања банке, укључујући и праћење промета и позиција ограничене утрживости.

2. Управљање књигом трговања и вредновање позиција из књиге трговања

323. Банка је дужна да успостави такве политике и процедуре за управљање књигом трговања које нарочито обухватају:

- активности које банка сматра трговањем, односно саставним делом књиге трговања ради израчунавања капиталних захтева за тржишне ризике, као и критеријуме за укључивање позиција у књигу трговања који су усклађени с тачком 322. ове одлуке;

- утврђивање могућности дневног вредновања појединачних позиција књиге трговања по текућој тржишној вредности на ликвидном тржишту (*mark-to-market*);

- могућност идентификације свих значајних ризика позиција за које користи моделе за вредновање (*mark-to-model*), као и могућност заштите ових позиција на ликвидном тржишту и извођење поузданих процена које се односе на претпоставке и параметре ових модела;

- начин на који банка врши процене вредности позиција који омогућава да их проверава и потврди лице које није повезано с банком;

- могућност и начин утицаја правних или других ограничења на затварање позиције или заштиту позиције у кратком року;

- начин активног управљања ризицима који произлазе из позиција из књиге трговања;

- начин на који може вршити пренос ризика или позиција из књиге трговања у банкарску књигу, и обрнуто, обим у коме то може чинити, као и критеријуме за извршавање таквих преноса.

Политике и процедуре из става 1. ове тачке, као и њихово спровођење, предмет су редовне провере унутрашње ревизије банке.

324. Позиције које произлазе из трансакција по основу репо и *reverse* репо трансакција, као и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, банка може укључити у књигу трговања ради израчунавања капиталног захтева за тржишни ризик ако су оба дела трансакције у облику готовине или хартија од вредности а испуњени су услови из тачке 322. ове одлуке и све позиције које произлазе из таквих трансакција укључују се у књигу трговања.

325. Банка је дужна да успостави и одржава адекватне системе и контроле којима се обезбеђују опрезне и поуздане процене вредности позиција из књиге трговања, који су засновани на текућим тржишним вредностима, а нарочито обухватају политике и процедуре за процес вредновања тих позиција које садрже:

- јасно утврђене одговорности организационих јединица банке укључених у процес вредновања;
- методе вредновања позиција из књиге трговања у складу с тач. од 326. до 329. ове одлуке, критеријуме за избор ових метода, као и начин и учесталост провере њихове адекватности;
- изворе тржишних информација коришћене у процесу вредновања и анализу њихове адекватности;
- учесталост процене вредности позиција које врше запослени у организационој јединици у чијем је делокругу вредновање позиција;
- време преузимања података о ценама на затварању тржишта и других тржишних информација коришћених у процесу вредновања;
- процедуре за прилагођавање метода вредновања.

Системима и контролама из става 1. ове тачке обухвата се и начин на који организациона јединица у чијем је делокругу вредновање позиција извештава извршни одбор.

Банка је дужна да обезбеди да организациона јединица из става 2. ове тачке буде независна од организационе јединице у чијем је делокругу преузимање тржишних ризика.

326. Банка је дужна да све позиције из књиге трговања вреднује по текућој тржишној вредности (*mark-to-market*), што подразумева најмање дневно усклађивање вредности ових позиција с расположивим ценама затварања тих позиција које се добијају из независног извора тржишних информација (нпр. подаци прибављени с признатих берзи).

При вредновању позиције по текућој тржишној вредности, банка је дужна да користи опрезнију процену, тј. цену неповољнију од куповне и продајне цене за ту позицију, осим кад за одговарајућу врсту финансијског инструмента или робе обавља послове маркет-мејкера, кад позицију може затворити по средњој цени на тржишту.

327. Банка је дужна да користи моделе за вредновање позиција из књиге трговања (*mark-to-model*) ако вредновање по текућој тржишној вредности није могуће због тога што независни извори тржишних информација нису доступни, или банка оправдано сумња у њихову објективност, или су ове позиције мање ликвидне.

Вредновање позиција из књиге трговања на основу модела из става 1. ове тачке може се извршити на основу референтне вредности, екстраполације или на други начин – коришћењем тржишних информација.

Мање ликвидне позиције могу настати као последица промена тржишних фактора или фактора који се односе на банку (нпр. концентрације у појединим позицијама и/или позиције ограничене утрживости).

Банка која користи моделе из става 1. ове тачке дужна је да испуни следеће услове:

- да обезбеди да су све квалитативне и квантитативне претпоставке модела документоване на одговарајући начин;
- да су идентификовани сви значајни ризици који произлазе из позиција из књиге трговања за које банка користи ове моделе;
- да чланови извршног одбора имају увид у позиције из књиге трговања за које банка користи ове моделе и утицај таквог начина вредновања на поузданост извештаја о ризицима којима је банка изложена или може бити изложена у свом пословању, као и о резултатима пословања банке који произлазе из активности трговања;
- да су извори тржишних информација који су коришћени у процесу вредновања усклађени, ако је могуће, с тржишним ценама, а да су њихова адекватност за позицију која се вреднује и параметри коришћеног модела предмет редовне провере;
- да банка користи методологију вредновања која представља општеприхваћену тржишну праксу за одређени финансијски инструмент или робу – ако таква методологија постоји;
- ако је интерно развила модел за вредновање позиција из књиге трговања – да су у његовом развоју учествовали запослени са одговарајућим знањем и искуством из организационих јединица које су независне у односу на организационе јединице у чијем је делокругу

преузимање тржишних ризика, а да је модел заснован на одговарајућим претпоставкама које проверава организациона јединица која није учествовала у развоју модела, нити се у њој обављају послови преузимања ових ризика, укључујући и проверу адекватности математичких формула, претпоставки и примене модела;

- да је успостављена процедура којом се уређује начин измене модела (*change control procedure*) и обезбеђена иста верзија модела коју банка периодично користи за проверу резултата коришћеног модела;

- да запослени укључени у процес управљања ризицима имају увид у недостатке коришћеног модела како би адекватно проценили њихов утицај на резултате добијене коришћењем тог модела;

- да је адекватност модела предмет редовне провере, укључујући и процену адекватности претпоставки, анализу добити и губитка у односу на факторе ризика, те поређење реализованих вредности код закључивања трансакција у односу на резултате модела.

328. Банка је дужна да вредности позиција из књиге трговања усклађује на основу модела из тачке 327. ове одлуке узимајући у обзир:

- опште факторе: кредитну маржу, трошкове затварања позиција, оперативни ризик, превремено затварање позиција, трошкове инвестирања и финансирања, будуће административне трошкове и ризик модела;

- факторе који се односе на процену ликвидности позиција: период неопходан за успостављање заштите позиције, односно ризика својствених тој позицији, волатилност и просечну разлику између куповне и продајне цене, расположивост тржишних котација и могућност идентификовања маркет-мејкера, волатилност и просечни обим трговања, тржишне концентрације и време држања позиције.

329. Банка је дужна да, поред вредновања позиција из књиге трговања у складу с тач. 326. и 327. ове одлуке, редовно спроводи и процес независне провере цена, тј. процес провере тачности и објективности тржишних цена и улазних података модела из ових тачака.

3. Интерна заштита

330. Интерна заштита је позиција која у знатној мери или у потпуности уклања појединачне ризике одређене позиције или групе позиција из банкарске књиге.

Позиције интерне заштите укључују се у књигу трговања под условом да се држе с намером трговања у складу с тачком 322. ове

одлуке, да се на њих примењују методе вредновања у складу с тач. од 326. до 329. те одлуке и да су испуњени следећи услови:

- да основна сврха интерне заштите није смањење капиталних захтева;
- да су све трансакције интерне заштите на одговарајући начин документоване, да их је одобрио извршни одбор банке или друго лице које је овај одбор овластио и да су предмет унутрашње ревизије банке;
- да су трансакције интерне заштите уговорене под тржишним условима;
- да се тржишним ризицима који су последица интерне заштите управља у књизи трговања у оквиру одобрених лимита;
- да су успостављене процедуре за праћење трансакција интерне заштите.

Укључивање позиција интерне заштите у књигу трговања у смислу става 2. ове тачке не утиче на израчунавање капиталног захтева за ону страну трансакције интерне заштите која се односи на позиције или групе позиција из банкарске књиге.

Изузетно од става 2. ове тачке, ако банка трансакцијама интерне заштите штити изложеност кредитном ризику по основу позиције или групе позиција из банкарске књиге коришћењем кредитног деривата који се води у књизи трговања банке, изложеност по основу банкарске књиге сматра се заштићеном у смислу израчунавања капиталних захтева само под условом да је банка од пружаоца заштите који није с њом повезан купила кредитни дериват који испуњава услове из тачке 84. став 3. ове одлуке.

У случају из става 4. ове тачке, интерна заштита кредитним дериватима не укључује се у књигу трговања ради израчунавања капиталних захтева.

Одељак 2.

Капитални захтев за ценовни ризик

331. Капитални захтев за ценовни ризик једнак је износу капиталног захтева за овај ризик по основу дужничких хартија од вредности и капиталног захтева за тај ризик по основу власничких хартија од вредности.

При израчунавању капиталног захтева за ценовни ризик, нето позиција у свакој појединачној хартији од вредности распоређеној у

књизи трговања израчунава се као разлика између дуге (власништво или куповина) и кратке (позајмљивање од других лица или продаја) позиције у тој хартији.

Нетирање између кратких и дугих позиција дозвољено је само за идентичне хартије од вредности.

Све нето позиције у хартијама од вредности које гласе на страну валуту прерачунавају се у динаре применом званичног средњег курса на дан обрачуна.

1. Финансијски деривати и други финансијски инструменти који се воде у књизи трговања

332. Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик – позиције у финансијским дериватима рашчлањују се на хипотетичке позиције или на позиције у хартијама од вредности које су предмет овог деривата, и то на следећи начин:

1) ако су предмет уговора каматне стопе или дужничке хартије од вредности:

- на дуге и кратке позиције у дужничкој хартији од вредности која је предмет уговора (у даљем тексту: односни дужнички инструмент),
- на хипотетичке дуге и кратке позиције у неризичној дужничкој хартији од вредности, односно државној обвезници без купона (у даљем тексту: хипотетички дужнички инструменти), или
- на дуге и кратке позиције у односном дужничком инструменту и хипотетичком дужничком инструменту;

2) ако су предмет уговора власничке хартије од вредности:

- на дуге и кратке позиције у власничкој хартији од вредности која је предмет уговора, у портфолију ових хартија или берзанском индексу тих хартија (у даљем тексту: односни власнички инструмент);
- на дуге и кратке позиције у хипотетичком дужничком инструменту;

3) ако је предмет уговора роба:

- на дуге и кратке позиције у роби на коју се односе,
- на дуге и кратке позиције у хипотетичком дужничком инструменту.

333. У случају фјучерс или форвард уговора који се односе на дужничке хартије од вредности или каматне стопе – дуга позиција представља позицију у којој се банци плаћа уговорена каматна стопа или преноси хартија од вредности, а кратка позиција је позиција у којој банка плаћа уговорену каматну стопу или преноси хартију од вредности.

Дуга (кратка) позиција у каматном фјучерс или форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с доспећем једнаким периоду до датума измирења/испоруке увећаном за период доспећа односног инструмента и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с доспећем једнаким периоду до датума измирења/испоруке.

У случају терминске куповине (продаје) дужничке хартије од вредности примењује се комбинација дуге (кратке) позиције у односној хартији од вредности с њеним преосталим роком доспећа и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с роком доспећа који је једнак року доспећа терминског уговора.

Дуга (кратка) позиција у власничком фјучерс или форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у односном власничком инструменту и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора.

Дуга (кратка) позиција у валутном форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у хипотетичком дужничком инструменту у купљеној валути и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту у продатој валути с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора.

334. Позиције у своп уговорима приказују се као комбинација хипотетичких позиција у хартијама од вредности одговарајућег доспећа које су предмет тих уговора, и то:

1) у случају каматних свопова – као комбинација дуге и кратке позиције у хипотетичким дужничким инструментима с променљивом каматном стопом (с роком доспећа који је једнак периоду до датума следећег одређивања каматне стопе) и/или фиксном каматном стопом (с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора);

2) у случају међувалутних каматних свопова – као комбинација дуге и кратке позиције у хипотетичким дужничким инструментима у одговарајућим валутама, у складу са одредбом под 1) ове тачке, зависно од тога да ли је каматна стопа на дату валуту фиксна или променљива;

3) у случају власничких свопова – као комбинација:

– дуге (кратке) позиције у односном власничком инструменту по основу ког банка прима (плаћа) износ заснован на промени цене тог инструмента и

– кратке (дуге) позиције у односном власничком инструменту или односном дужничком инструменту по основу ког банка плаћа (прима) износ заснован на промени цене тог инструмента.

335. Позиције у конвертибилним хартијама од вредности приказују се као позиције у власничким хартијама од вредности ако је:

- период до првог датума кад се може извршити конверзија краћи од три месеца или је, ако је тај први датум прошао, период до следећег датума краћи од једне године;
- тржишна вредност дужничке хартије од вредности за мање од 10% већа од одговарајућег износа тржишне вредности власничке хартије од вредности која се може прибавити конверзијом.

Ако нису испуњени услови из става 1. ове тачке – позиције у конвертибилним хартијама од вредности приказују се као позиције у дужничким хартијама од вредности.

Позиције у конвертибилним хартијама од вредности могу бити нетиране супротним позицијама у дужничким или власничким хартијама од вредности само ако банка има довољан капитал за покриће губитака који могу настати у случају конверзије.

336. Позиције у хартијама од вредности из књиге трговања које произлазе из репо трансакција или трансакција давања у зајам хартија од вредности приказују се као комбинација дуге позиције у привремено продатој или позајмљеној дужничкој или власничкој хартији од вредности и хипотетичке кратке позиције у државној обвезници одговарајуће рочности чија је купонска стопа једнака стопи приноса на ове трансакције.

Позиције из става 1. ове тачке могу бити пребијане (нетиране) супротним позицијама у идентичним хартијама од вредности.

Позиције у хартијама од вредности из књиге трговања које произлазе из *reverse* репо трансакција или трансакција узимања у зајам хартија од вредности приказују се као хипотетичке дуге позиције у државним обвезницама одговарајуће рочности и купонске стопе једнаке стопи приноса на ове трансакције.

337. На опције које се односе на каматне стопе, свопове, дужничке и власничке хартије од вредности, берзанске индексе, форварде и фјучерсе, као и на варанте који се односе на дужничке и власничке хартије од вредности – примењују се одредбе одељка 5. ове главе.

338. Банка је дужна да позиције у хартијама од вредности које су предмет уговора а резултат су рашчлањавања позиција у финансијским дериватима укључује у израчунавање капиталних захтева за

специфичне и опште ценовне ризике по основу дужничких или власничких хартија од вредности, и то у износу тржишне вредности ове хартије.

Позиције у хипотетичким дужничким инструментима укључују се у обрачун капиталних захтева за опште ценовне ризике по основу дужничких хартија од вредности. При израчунавању капиталних захтева за специфични ризик, позиције у хипотетичким дужничким инструментима укључују се у категорију позиција којима се додељује пондер специфичног ризика 0%.

339. Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик, пружалац заштите користи хипотетичку вредност кредитног деривата ако овом одлуком није друкчије утврђено. Ради израчунавања капиталног захтева за специфични ценовни ризик, осим у случају TRS деривата, користи се рок доспећа уговора о кредитном деривату уместо рока доспећа обавезе.

Пружалац заштите приказује TRS дериват као комбинацију дуге позиције у референтној обавези (ради израчунавања капиталног захтева за општи и специфични ценовни ризик) и кратке позиције у државним обвезницама с роком доспећа једнаким периоду до следећег утврђивања каматне стопе (ради израчунавања капиталног захтева за општи ценовни ризик).

Пружалац заштите приказује CDS дериват као синтетичку дугу позицију у референтној обавези (ради израчунавања капиталног захтева за специфични ценовни ризик), док се капитални захтев за општи ценовни ризик по овом основу не рачуна. Изузетно, ако је CDS деривату додељен кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг и ако су испуњени услови из тачке 346. ове одлуке – пружалац заштите приказује CDS дериват као дугу позицију у том деривату. Ако је по основу CDS деривата уговорено плаћање премија или камате, такви токови готовине приказују се као позиције у хипотетичким дужничким инструментима с доспећем једнаким доспећу уговора.

Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик, корисник заштите приказује позиције произашле из употребе кредитних деривата на исти начин као и пружалац кредитне заштите, али са супротним позицијама. Ако је кредитним дериватом уговорено право превременог откупа (*call option*) уз могућност повећања приноса (*step-up*) у одређеном тренутку, тај тренутак сматра се доспећем заштите.

2. Модели осетљивости

340. Ако финансијске инструменте из тачке 333. ст. 1, 2, 3. и 5, тачке 334. одредбе под 1) и 2) и тачке 337. ове одлуке вреднује по текућој тржишној вредности и управља каматним ризиком по том основу коришћењем дисконтованих будућих токова готовине – банка може користити modele осетљивости ради израчунавања позиција у тим инструментима, као и позиција у обвезницама чија се амортизација врши кроз више отплата током периода до доспећа (а не кроз једну отплату главнице на датум доспећа обвезнице), уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Позиције добијене коришћењем модела осетљивости банка укључује у обрачун капиталног захтева за општи ценовни ризик.

Народна банка Србије може банци дати сагласност за коришћење модела осетљивости ако је банка испунила следеће услове:

- да позиције добијене коришћењем овог модела имају исту осетљивост на промене каматних стопа као и односни токови готовине;
- да је осетљивост процењена на основу независних промена каматних стопа из узорка каматних стопа на криви приноса с најмање једном тачком у свакој класи доспећа из табеле из тачке 348. ове одлуке (Табела 25).

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

- документацију о врсти финансијских инструмената за које банка намерава да примењује модел осетљивости;
- документацију о основним карактеристикама и претпоставкама модела осетљивости;
- документацију о испуњености услова из става 3. те тачке.

Ако, након добијене сагласности из става 1. ове тачке, више не испуњава услове из става 3. те тачке – банка је дужна да Народној банци Србије без одлагања достави план о усклађивању са овим условима у одговарајућем року или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила план из овог става, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Народна банка Србије може укинути сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да банка не испуњава услове из става 3. ове тачке а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није

доставила план из става 5. те тачке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

341. Ако не користи моделе осетљивости из тачке 340. ове одлуке, банка може, ради израчунавања капиталног захтева за општи ценовни ризик, а пре рашчлањивања позиција у дериватима на позиције у хартијама од вредности које су предмет уговора – нетирати дуге и кратке позиције у идентичним инструментима из става 1. те тачке ако су испуњени следећи услови:

1) да су позиције исте номиналне вредности и гласе на исту валуту;

2) да су референтне каматне стопе (за позиције с променљивом каматном стопом) или купонске стопе (за позиције с фиксном каматном стопом) исте или се знатно не разликују;

3) да су датуми следећег одређивања каматне стопе (за позиције с променљивом каматном стопом) или датуми доспећа (за позиције с фиксном каматном стопом) у складу са следећим ограничењима:

– ови датуми су исти за позиције код којих су рокови до поновног одређивања каматне стопе, односно до доспећа краћи од месец дана,

– ови датуми се не разликују за више од седам дана за позиције код којих су рокови до поновног одређивања каматне стопе, односно доспећа дужи од месец дана а краћи од годину дана,

– ови датуми се не разликују за више од 30 дана за позиције код којих су рокови до поновног одређивања каматне стопе, односно доспећа дужи од годину дана.

3. Ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности

342. Ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности је ризик промене цена ових хартија услед промене каматних стопа и обухвата специфични и општи ценовни ризик.

Специфични ценовни ризик по основу дужничке хартије од вредности је ризик од промене цене ове хартије услед чинилаца који се односе на њеног издаваоца или издаваоца дужничке хартије од вредности која је предмет уговора (за финансијске деривате).

Општи ценовни ризик по основу дужничке хартије од вредности је ризик од промене цене ове хартије услед промене општег нивоа каматних стопа.

343. Капитални захтев за ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности једнак је збиру капиталних захтева за специфични и општи ценовни ризик по основу ових хартија, помноженом са 1,5.

Банка је дужна да нето позиције у свакој дужничкој хартији од вредности распоређује у складу с валутом на коју гласе и да капитални захтев за општи и специфични ценовни ризик по основу ове хартије израчунава за сваку валуту посебно.

Све нето позиције у дужничким хартијама од вредности исказују се дневно у динарима – применом званичног средњег курса динара на дан обрачуна.

а) Специфични ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности

344. Банка је дужна да нето позиције у књижи трговања из тачке 343. став 2. ове одлуке распоређује у одговарајуће категорије на основу њиховог издаваоца/дужника, екстерног или интерног кредитног рејтинга и преосталог периода доспећа и да их након тога помножи прописаним пондерима у складу са следећом табелом (Табела 24):

Табела 24.

Категорија	Пондер ризика
Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант држава, односно чији је издавалац централна банка, међународна организација, међународна развојна банка, територијална аутономија или јединица локалне самоуправе, којима одговара ниво кредитног квалитета 1 или им је, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, додељен пондер ризика 0%.	0 %
Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант држава, односно чији је издавалац централна банка, међународна организација, међународна развојна банка, територијална аутономија или јединица локалне самоуправе, којима, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 2 или 3.	0,25 % (ако је преостали период доспећа 6 месеци или краћи)
Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант банка којој, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 1 или 2.	1,00 % (ако је преостали период доспећа 24 месеца или краћи, а дужи од 6 месеци)
Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант привредно друштво коме, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 1 или 2.	1,60 % (ако је преостали период доспећа дужи од 24 месеца)
Квалификоване позиције утврђене тачком 346. ове одлуке.	

Категорија	Пондер ризика
Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант држава, односно чији је издавалац централна банка, међународна организација, међународна развојна банка, територијална аутономија или јединица локалне самоуправе, којима, у складу одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 4 или 5. Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант банка којој, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 3, 4 или 5. Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант привредно друштво коме, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 3 или 4. Изложености за које није расположив кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг.	8,00 %
Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант држава, односно чији је издавалац централна банка, међународна организација, међународна развојна банка, територијална аутономија или јединица локалне самоуправе, којима, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 6. Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант банка којој, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 6. Дужничке хартије од вредности чији је издавалац или гарант привредно друштво коме, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 5 или 6.	12,00 %

Ради израчунавања капиталног захтева за специфични ценовни ризик, банка је дужна да сабира пондерисане позиције добијене у складу с табелом из ове тачке (Табела 24) без обзира на то да ли су те позиције дуге или кратке.

При израчунавању капиталних захтева за специфични ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности банка не узима у обзир позиције књиге трговања у тим хартијама које је сама издала.

345. Ако примењује IRB приступ, банка је дужна да одређује ниво кредитног квалитета издаваоца/дужника ради распоређивања дужничких хартија од вредности у одговарајуће категорије из табеле из тачке 344. ове одлуке (Табела 24) утврђене на основу његовог интерног рејтинга са одговарајућим PD параметром. Овај параметар једнак је или нижи од PD параметра који се повезује са одговарајућим нивоом кредитног квалитета из тачке 48. ове одлуке.

Дужничким хартијама од вредности које не представљају квалификоване позиције у смислу тачке 346. ове одлуке додељује се пондер ризика 8% или 12%, у складу с табелом из става 1. ове тачке.

Ако у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке утврди да су одређене дужничке хартије од вредности из става 2. ове тачке ризичније од процене банке – Народна банка Србије може наложити банци да таквим хартијама додели виши пондер ризика или да, ради израчунавања капиталног захтева за општи ценовни ризик, не врши њихово нетирање с другим дужничким хартијама од вредности.

346. Квалификоване позиције обухватају:

1) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности којима је додељен екстерни кредитни рејтинг инвестиционог ранга;

2) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности којима је, на основу кредитног квалитета издаваоца у складу са одељком 2. главе IV ове одлуке, додељен PD параметар који није већи од оног који одговара дужничким хартијама од вредности из одредбе под 1) овог става;

3) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности којима није додељен кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг а које испуњавају следеће услове:

- банка их оцењује довољно ликвидним,
- њихов кредитни квалитет је, према процени банке, једнак или већи од кредитног квалитета дужничких хартија од вредности из одредбе под 1) овог става,

- котирају се на најмање једној признатој берзи;

4) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности које су издале банке које капиталне захтеве рачунају на начин утврђен овом одлуком или прописима Европске уније којима се уређује израчунавање тих капиталних захтева (односно прописима који су усклађени са овим прописима Европске уније), а које банка оцењује довољно ликвидним и чији је кредитни квалитет, према процени банке, једнак кредитном квалитету дужничких хартија од вредности из одредбе под 1) овог става или је већи од њега;

5) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности које су издала друга правна лица која су, у складу са одељком 1. главе IV ове одлуке, разврстана у класу изложености према банкама и којима, у складу с тим одељком, одговара ниво кредитног квалитета 2 или бољи.

Изузетно од тачке 344. ове одлуке, Народна банка Србије може у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке наложити банци да позицији из става 1. ове тачке додели виши пондер ризика ако

сматра да је изложеност те позиције специфичном ценовном ризику већа од оне коју је банка проценила.

б) Општи ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности

347. За израчунавање општег ценовног ризика по основу дужничких хартија од вредности банка може да примењује метод доспећа или, уз претходно обавештење Народне банке Србије, метод трајања. Банка је дужна да се придржава метода који изабере.

Банка је дужна да, применом метода из става 1. ове тачке, капитални захтев израчунава одвојено за сваку појединачну валуту. Укупни капитални захтев за општи ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности једнак је збиру капиталних захтева за сваку појединачну валуту прерачунатих у динарску противвредност применом званичног средњег курса на дан обрачуна.

Метод доспећа

348. Банка све нето позиције у дужничким хартијама од вредности распоређује у класе и зоне доспећа – према преосталом периоду доспећа (односно према периоду преосталом до следећег одређивања каматне стопе за хартије од вредности с променљивом стопом) и купонској (каматној) стопи, а према следећој табели (Табела 25):

Табела 25.

Зона	Класа доспећа		Пондер у %
	Каматна стопа 3% и више	Каматна стопа мања од 3%	
Један	0 ≤ 1 месец	0 ≤ 1 месец	0,10
	>1 ≤ 3 месеца	>1 ≤ 3 месеца	0,20
	>3 ≤ 6 месеци	>3 ≤ 6 месеци	0,40
	>6 ≤ 12 месеци	>6 ≤ 12 месеци	0,70
Два	>1 ≤ 2 године	>1 ≤ 1,9 године	1,25
	> 2 ≤ 3 године	> 1,9 ≤ 2,8 године	1,75
	> 3 ≤ 4 године	> 2,8 ≤ 3,6 године	2,25
Три	> 4 ≤ 5 година	>3,6 ≤ 4,3 године	2,75
	> 5 ≤ 7 година	>4,3 ≤ 5,7 године	3,25
	> 7 ≤ 10 година	>5,7 ≤ 7,3 године	3,75
	>10 ≤ 15 година	>7,3 ≤ 9,3 године	4,50
	>15 ≤ 20 година	>9,3 ≤ 10,6 године	5,25
	>20 година	>10,6 ≤ 12 година	6,00
		>12 ≤ 20 година	8,00
		>20 година	12,50

Банка је дужна да сваку позицију множи одговарајућим пондером за ту класу доспећа. За сваку класу доспећа, банка посебно сабира све пондерисане дуге позиције и све пондерисане кратке позиције.

Усклађена пондерисана позиција класе доспећа представља износ збира пондерисаних дугих позиција или збира пондерисаних кратких позиција у оквиру те класе доспећа, зависно од тога који је мањи. Неусклађена пондерисана (дуга или кратка) позиција за ту класу доспећа је преостали износ, тј. разлика између ова два збира.

Банка за сваку зону доспећа израчунава збир свих дугих неусклађених пондерисаних позиција класа доспећа и збир свих кратких неусклађених пондерисаних позиција тих класа. Усклађена пондерисана позиција зоне доспећа представља износ збира свих дугих неусклађених пондерисаних позиција или збира свих кратких неусклађених пондерисаних позиција у истој зони, зависно од тога који је мањи. Неусклађена пондерисана (дуга или кратка) позиција те зоне је преостали износ, тј. разлика између ова два збира.

Након утврђивања усклађене и неусклађене позиције за сваку зону доспећа – банка усклађује неусклађене пондерисане позиције између зона 1 и 2, а затим износ преостале неусклађене пондерисане позиције у зони 2 усклађује с неусклађеном пондерисаном позицијом у зони 3. Банка може да промени редослед усклађивања тако што ће усклађивање између зона 2 и 3 вршити пре усклађивања између зона 1 и 2. Банка затим усклађује износ преосталих неусклађених пондерисаних позиција између зона 1 и 3.

Након извршеног усклађивања између зона, износ преостале неусклађене пондерисане позиције између зона једнак је збиру свих преосталих неусклађених позиција у свим зонама.

349. Капитални захтев за општи ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности израчунава се применом метода доспећа као збир:

- 10% збира усклађених пондерисаних позиција у свим класама доспећа,
- 40% усклађене пондерисане позиције у зони 1,
- 30% усклађене пондерисане позиције у зони 2,
- 30% усклађене пондерисане позиције у зони 3,
- 40% усклађених пондерисаних позиција између зона 1 и 2,
- 40% усклађених пондерисаних позиција између зона 2 и 3,
- 150% усклађених пондерисаних позиција између зона 1 и 3,

– 100% преостале неусклађене пондерисане позиције између зона.

Метод трајања

350. Ако примењује метод трајања, банка принос до доспећа за дужничке хартије од вредности израчунава на основу њихових тржишних вредности, при чему се за хартије с променљивом каматном стопом претпоставља да је рок доспећа главнице датум кад се врши следеће одређивање каматне стопе.

Ако у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке утврди да банка не примењује метод трајања у складу са ставом 1. ове тачке и тач. од 351. до 353. ове одлуке, Народна банка Србије може наложити банци да примењује метод доспећа.

351. Банка све дужничке хартије од вредности распоређује у одговарајуће зоне у складу са следећом табелом (Табела 26):

Табела 26.

Зона	Модификовано трајање (у годинама)	Претпостављена промена каматне стопе (у %)
1	$> 0,0 \leq 1,0$	1,00
2	$> 1,0 \leq 3,6$	0,85
3	$> 3,6$	0,70

Банка израчунава позицију пондерисану трајањем за сваку дужничку хартију од вредности тако што њену тржишну вредност множи њеним модификованим трајањем и одговарајућом претпостављеном променом каматне стопе у складу с табелом из ове тачке (Табела 26).

Банка модификовано трајање сваке дужничке хартије од вредности израчунава на основу следеће формуле:

$$D_{\text{mod}} = \frac{D}{(1+r)}$$

$$D = \frac{\sum_{t=1}^m \frac{tC_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=1}^m \frac{C_t}{(1+r)^t}},$$

где је:

D_{mod} = модификовано трајање,

D = трајање,

r = принос до доспећа,

C_t = готовинско плаћање у временском тренутку t ,

M = укупно доспеће,

t = време.

352. Банка за сваку зону израчунава дуге позиције пондерисане трајањем и кратке позиције пондерисане трајањем. Усклађена позиција пондерисана трајањем за одређену зону представља збир свих дугих позиција пондерисаних трајањем или збир свих кратких позиција пондерисаних трајањем у тој зони, зависно од тога који је мањи. Неусклађена (дуга или кратка) позиција пондерисана трајањем за ту зону је преостали износ, тј. разлика између ова два збира.

Након утврђивања усклађене и неусклађене позиције пондерисане трајањем за сваку зону – банка усклађује неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона 1 и 2, а затим износ преостале неусклађене позиције у зони 2 усклађује с неусклађеном позицијом пондерисаном трајањем у зони 3. Банка може да промени редослед усклађивања тако што ће усклађивање између зона 2 и 3 вршити пре усклађивања зона 1 и 2. Банка затим усклађује неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона 1 и 3.

Након извршеног усклађивања између зона, износ преостале неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона једнак је збиру свих преосталих неусклађених позиција пондерисаних трајањем у свим зонама.

353. Капитални захтев за општи ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности израчунава се применом метода трајања као збир:

- 2% усклађене позиције пондерисане трајањем за сваку зону,
- 40% усклађених позиција пондерисаних трајањем између зона 1 и 2,
- 40% усклађених позиција пондерисаних трајањем између зона 2 и 3,
- 150% усклађених позиција пондерисаних трајањем између зона 1 и 3,
- 100% преостале неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона.

4. Ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности

354. Ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности представља ризик промене цена ових хартија.

Ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности обухвата специфични и општи ценовни ризик.

Специфични ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности је ризик од промене цене власничке хартије од вредности услед чинилаца који се односе на њеног издаваоца или издаваоца власничке хартије од вредности која је предмет уговора (за финансијске деривате).

Општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности је ризик од промене цене власничке хартије од вредности услед промене општег нивоа цена тих хартија.

355. Капитални захтев за ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности једнак је збиру капиталних захтева за специфични и општи ценовни ризик по основу тих хартија, помноженом са 1,5.

Власничке хартије од вредности разврставају се по земљама на чијим су берзанским тржиштима листиране и/или на чијим се тржиштима њима тргује. Финансијски деривати разврставају се по земљама на чијим су тржиштима листиране власничке хартије од вредности које су предмет уговора и/или на чијим се тржиштима тргује тим хартијама.

Капитални захтеви за ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности израчунавају се одвојено за сваку земљу и за сваку валуту.

356. Банка је дужна да израчунава нето (дугу или кратку) позицију у свакој власничкој хартији од вредности.

Банка може да нетира дуге и кратке позиције у власничким хартијама од вредности само ако се те хартије сматрају идентичним хартијама од вредности.

Укупна бруто позиција банке у власничким хартијама од вредности једнака је збиру апсолутних вредности нето дугих и нето кратких позиција банке у тим хартијама.

Укупна нето позиција банке у власничким хартијама од вредности једнака је апсолутној вредности разлике између нето дугих и нето кратких позиција банке у тим хартијама.

а) Специфични ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности

357. Капитални захтев за специфични ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности износи 4% укупне бруто позиције банке у тим хартијама.

Изузетно од става 1. ове тачке, а при израчунавању капиталног захтева за специфични ценовни ризик по основу диверсификованих портфолија власничких хартија од вредности банке – банка може да примењује пондер 2% ако су испуњени следећи услови:

- да издавалац ових хартија није издао искључиво дужничке хартије од вредности којима се, у складу с табелом из тачке 344. ове одлуке (Табела 24), додељује пондер ризика 8% или 12%, односно којима је додељен нижи пондер ризика услед коришћења средства обезбеђења или гаранције;
- да су ове хартије високо ликвидне, односно укључене у индексе хартија од вредности којима се тргује на признатим берзама;
- да ниједна појединачна позиција није већа од 5% вредности укупног портфолија ових хартија.

Изузетно од става 2, алинеја трећа, ове тачке, појединачна позиција може да чини до 10% вредности укупног портфолија власничких хартија од вредности банке под условом да укупна вредност таквих позиција није већа од 50% вредности целокупног портфолија хартија од вредности банке.

б) Општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности

358. Капитални захтев за општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности износи 8% укупне нето позиције у тим хартијама.

в) Берзански индекси

359. Позиције у берзанским индексима приказују се као позиције у појединачним власничким хартијама од вредности које чине овај индекс. Позиције у тим хартијама могу бити нетиране супротним позицијама у идентичним хартијама од вредности.

Позиције у берзанским индексима укључују се у обрачун капиталних захтева за опште и специфичне ценовне ризике по основу власничких хартија од вредности.

Позиције у форвард или фјучерс уговорима који се односе на берзанске индексе приказују се као комбинација дуге (кратке) позиције у власничким хартијама од вредности које чине индекс који је предмет ових уговора и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора.

Изузетно од одредаба ове тачке, банка може из обрачуна капиталних захтева за специфични ценовни ризик изузети позиције у берзанским индексима којима се тргује на берзанском тржишту и који представљају широко диверсификоване индексе ако ти индекси нису рашчлањени на односне власничке хартије од вредности. Ове позиције укључују се у обрачун капиталног захтева за општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности, и то за сваку земљу појединачно, као јединствена позиција у том индексу. Позиције у овим берзанским индексима улазе у обрачун нето позиције из тачке 356. став 4. ове одлуке, али не и у обрачун бруто позиције из става 3. те тачке.

5. Послови покровитеља емисије хартија од вредности

360. Банка је дужна да рачуна капиталне захтеве за ценовне ризике за позиције по основу уговора о вршењу услуга организовања издавања хартија од вредности са обавезом њиховог откупа ради даље продаје (уговор о покровитељству емисије хартија од вредности), укључујући и уговоре на основу којих се банка обавезала да ће раније издати хартије од вредности пласирати на ново тржиште.

Банка је дужна да нето позицију израчунава као разлику између укупних обавеза банке по основу уговора о покровитељству хартија од вредности и дела позиције који је пренет на трећа лица која су уписала, односно купила ове хартије. Банка овако израчунату нето позицију умањује применом фактора умањења из следеће табеле (Табела 27):

Табела 27.

Радни дан	Фактори умањења за дужничке и власничке хартије од вредности (специфични ризици)
Радни дан 0	100%
Радни дан 1	90%
Радни дан 2 или 3	75%

Радни дан 4	50%
Радни дан 5	25%
После радног дана 5	0%

Радни дан 0 (нула) из табеле из ове тачке јесте датум кад банка постаје безусловно обавезна да утврђени број хартија од вредности откупи по уговореној цени.

Банка је дужна да обезбеди капитал за покриће потенцијалних губитака који могу да настану од дана преузимања обавезе до радног дана 1.

Капитални захтев за ценовни ризик позиција по основу уговора о покровитељству емисије хартија од вредности банка израчунава коришћењем умањених нето позиција у складу са одредбама ове тачке.

6. Третман позиција из књиге трговања заштићених кредитним дериватима

361. За позицију из књиге трговања заштићену кредитним дериватом банка је дужна да рачуна капитални захтев за специфични ценовни ризик који произлази из те позиције и позиције по основу овог деривата.

Банка може из обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик да искључи обе позиције из става 1. ове тачке ако се вредности тих позиција увек крећу у супротном смеру и у приближно истом износу, и то у следећим случајевима:

- позиције се односе на идентичне хартије од вредности, или
- позиција у књизи трговања заштићена је позицијом у TRS деривату, при чему постоји потпуна усклађеност између референтне обавезе и односне изложености из књиге трговања, осим између рокова доспећа ових позиција (који могу бити различити).

Банка може да умањи изложеност специфичном ценовном ризику тако што за 80% износа пренетог ризика умањује ону позицију која има већи пондер ризика, а другу позицију искључује из обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик ако су испуњени следећи услови:

- да се позиције увек крећу у супротном смеру;
- да постоји потпуна валутна усклађеност између референтне обавезе и односне изложености из књиге трговања;
- да референтна обавеза и кредитни дериват имају исти рок доспећа;

– да основне карактеристике кредитног деривата не узрокују знатна одступања цене тог деривата од цене позиције из књиге трговања.

Банка може да умањи изложеност специфичном ценовном ризику тако што позицију која има мањи пондер ризика искључује из обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик, и то у следећим случајевима:

– позиција у књизи трговања заштићена је позицијом у TRS деривату, али постоји неусклађеност између референтне обавезе и односне изложености из књиге трговања, при чему је а) референтна обавеза са истим правом у наплати или је подређена у односу на односну изложеност из књиге трговања, б) обе се односе на истог дужника и в) уговорене су одредбе о међусобно зависном неизмирењу обавеза (*cross-default*) или међусобно зависном убрзаном доспећу (*cross-acceleration*);

– позиције се односе на идентичне хартије од вредности или су испуњени услови из става 3. ове тачке али постоји рочна или валутна неусклађеност између позиције кредитне заштите и позиције у књизи трговања (валутне неусклађености укључују се у обрачун капиталног захтева за девизни ризик у складу са одељком 3. ове главе), или

– позиције испуњавају услове из става 3. ове тачке али постоји неусклађеност између референтне обавезе и односне изложености позиције у књизи трговања, при чему је уговорено да се ова изложеност може пренети на пружаоца заштите.

7. Третман улагања у отворене инвестиционе фондове која се воде у књизи трговања банке

362. Капитални захтев за специфични и општи ценовни ризик за улагања у отворене инвестиционе фондове која су распоређена у књигу трговања износи 32% вредности те позиције. Збир капиталних захтева за ценовни и девизни ризик ових позиција не може бити већи од 40% њихове вредности, осим ако је тач. 369. и 395. ове одлуке друкчије прописано.

Нетирање између позиција из става 1. ове тачке и других позиција банке није дозвољено, осим ако овом одлуком није друкчије утврђено.

363. Банка може да рачуна капитални захтев за ценовни ризик позиција по основу улагања у отворене инвестиционе фондове у складу с тач. од 364. до 367. ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

1) да овим фондом управља привредно друштво над чијим пословањем надзор врши:

- надлежно регулаторно тело у Републици Србији, односно држави чланици Европске уније, или

- надлежно регулаторно тело државе која није чланица Европске уније ако се тај надзор спроводи у складу с прописима Европске уније и ако Народна банка Србије има одговарајућу сарадњу с тим телом;

2) да проспект овог фонда или њему одговарајући документ у који су укључени сви битни елементи проспекта садржи:

- врсте имовине у које је том фонду дозвољено да улаже,
- лимите улагања и начин израчунавања ових лимита ако тај фонд примењује лимите за своја улагања,

- највиши ниво учешћа износа позајмљених средстава у износу капитала тог фонда или другог сличног показатеља (*leverage*) ако је такав показатељ прописан, односно дозвољен,

- политике за ограничавање изложености ризику друге уговорне стране који произлази из улагања у ОТС деривате и репо и *reverse* репо трансакције и трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе ако су ова улагања, односно трансакције дозвољени;

3) да овај фонд објављује полугодишње и годишње извештаје о пословању, ради омогућавања процене имовине и обавеза, прихода и активности у току извештајног периода;

4) да су инвестиционе јединице овог фонда утрживе на дневној основи, на захтев њихових власника;

5) да су улагања у овај фонд одвојена од имовине друштва за управљање тим фондом;

6) да банка спроводи сопствену процену ризичности овог фонда.

364. Ако је упозната са структуром улагања отвореног инвестиционог фонда на дневној основи, банка може улагања у ове фондове да третира као позиције у хартијама од вредности које чине то улагање и да капиталне захтеве за ценовни ризик рачуна у складу са одредбама овог одељка или, уз претходну сагласност Народне банке Србије, применом интерног модела у складу са одељком 6. ове главе. У том случају дозвољено је нетирање између ових и других позиција банке под условом да банка располаже довољним бројем инвестиционих јединица које могу бити приказане као позиције у хартијама од вредности које чине то улагање.

365. Банка може улагања у отворене инвестиционе фондове да третира као хипотетичке позиције у берзанским индексима или у фиксним групама дужничких и власничких хартија од вредности и да капиталне захтеве за ценовни ризик рачуна у складу са одредбама овог

одељка или, уз претходну сагласност Народне банке Србије, применом интерног модела у складу са одељком 6. ове главе – ако су испуњени следећи услови:

- да је циљ политике улагања инвестиционог фонда опонашање структуре и учинка берзанског индекса или фиксне групе дужничких и власничких хартија од вредности;
- да корелација између дневног кретања цене инвестиционе јединице и берзанског индекса или фиксне групе дужничких и власничких хартија од вредности износи најмање 0,9 у периоду од најмање шест месеци, при чему се под овом корелацијом подразумева коефицијент корелације између дневног приноса на удео у инвестиционом фонду и дневног приноса берзанског индекса или фиксне групе дужничких и власничких хартија од вредности чију структуру и учинак тај фонд опонаша.

366. Ако није упозната са структуром улагања отвореног инвестиционог фонда на дневној основи, банка може капитални захтев за ценовни ризик да рачуна у складу са одредбама овог одељка.

При рачунању у смислу става 1. ове тачке, банка полази од претпоставке да отворени инвестициони фонд најпре улаже у хартије од вредности на које се, у складу са овим одељком, примењује највећи капитални захтев за ценовни ризик, и то до највећег дозвољеног износа, а након тога према опадајућем редоследу изложености на које се примењују нижи капитални захтеви, док се не достигне укупни лимит улагања утврђен проспектом тог фонда или њему одговарајућим документом. Банка при том узима у обзир највећу могућу индиректну изложеност која може да настане улагањем отвореног инвестиционог фонда тако што сразмерно повећава позицију у овом фонду до највеће могуће изложености у претпостављеним улагањима у складу с проспектом тог фонда или њему одговарајућим документом.

Ако је капитални захтев за ценовни ризик израчунат у складу са ставом 2. ове тачке већи од капиталног захтева за ценовни ризик израчунатог у складу с тачком 362. ове одлуке – банка примењује капитални захтев за ценовни ризик израчунат у складу с том тачком.

367. Банка може да рачуна капиталне захтеве за ценовне ризике на основу структуре изложености улагања инвестиционог фонда коју је утврдило треће лице под условом да је обезбеђена исправност рачунања у складу с правилима утврђеним у тач. 364. и 366. ове одлуке.

Одељак 3.

Капитални захтев за девизни ризик

368. Девизни ризик је ризик могућности настанка негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке услед промене девизног курса, а банка му је изложена по основу позиција које се воде у банкарској књизи и у књизи трговања.

Под девизном имовином и девизним обавезама, у смислу ове одлуке, подразумевају се, поред имовине и обавеза исказаних у страној валути – и имовина и обавезе исказани у динарима и индексирани девизном клаузулом, при чему се под девизном клаузулом подразумева одредба у уговору којом се уговорени износ у динарима везује за вредност неке друге валуте.

Динарска противвредност имовине и обавеза исказаних у страној валути утврђује се према званичном средњем курсу динара на дан обрачуна девизне позиције банке. Динарска вредност имовине и обавеза у злату утврђује се према последњој цени фине унце злата утврђеној на Лондонској берзи.

Банка је дужна да рачуна капитални захтев за девизни ризик ако је збир укупне нето отворене девизне позиције и апсолутне вредности нето отворене позиције у злату већи од 2% капитала банке израчунатог у складу са одредбама главе III ове одлуке.

Капитални захтев за девизни ризик израчунава се множењем збира укупне нето отворене девизне позиције и апсолутне вредности нето отворене позиције у злату са 12%.

369. Банка је дужна да рачуна нето отворену девизну позицију у свакој валути појединачно и нето отворену позицију у злату као збир следећих елемената:

- нето спот позиције, која представља разлику између девизне имовине (умањене за исправку вредности) и девизних обавеза у одређеној валути (укључујући и недоспеле камате), односно разлику између имовине и обавеза у злату;

- нето форвард позиције, која представља разлику између свих износа који ће бити примљени и свих који ће бити плаћени по основу валутних форвард уговора (или форвард уговора на злато), укључујући и валутне фјучерс уговоре (или фјучерс уговоре на злато) и хипотетички износ из валутних свопова који није укључен у спот позицију;

- неопозивих гаранција, непокривених акредитива и сличних ванбилансних ставки на основу којих је извесно да ће банка да изврши плаћање а вероватно је да та средства неће моћи да надокнади;
- нето делта еквивалента свих валутних опција и опција на злато;
- тржишне вредности опција које нису ни валутне опције ни опције на злато а чији је предмет уговора исказан у страниј валути.

Банка може у нето отворену девизну позицију у одређеној валути, односно у нето отворену позицију у злату укључити и будуће нето приходе/расходе који још нису књиговодствено евидентирани али су у потпуности заштићени валутним форвард уговорима или сличним уговорима, под условом да такав третман доследно примењује у складу с МСФИ/МРС.

Банка је дужна да у обрачун нето отворене девизне позиције укључи и позиције које се односе на улагања у инвестиционе јединице инвестиционих фондова, у складу с њиховом валутном структуром. Банка за обрачун ових улагања може да користи извештаје о валутној структури инвестиционог фонда који је сачинило треће лице, под условом да је на одговарајући начин обезбедила исправност рачунања.

Ако банка није упозната с валутном структуром инвестиционог фонда, дужна је да претпостави да тај фонд улаже у девизне позиције до највећег дозвољеног износа у складу с проспектом отвореног фонда или њему одговарајућим документом.

370. Банка има нето дугу позицију у одређеној валути или злату кад је збир износа свих елемената утврђених у тачки 369. ове одлуке у тој валути или злату позитиван, а кад је тај збир негативан – банка има нето кратку позицију у тој валути или злату.

Укупна дуга девизна позиција банке представља збир свих њених нето дугих девизних позиција у појединим валутама.

Укупна кратка девизна позиција банке представља збир свих њених нето кратких девизних позиција у појединим валутама.

Укупна нето отворена девизна позиција банке представља апсолутну вредност укупне дуге, односно укупне кратке девизне позиције банке, зависно од тога која је апсолутна вредност већа.

Ради израчунавања отворене девизне позиције, банка може нето позицију у сложеној валути (*composite currency*) рашчланити на валуте

које чине ту сложену валуту, и то у складу са структуром сложене валуте.

371. Показатељ девизног ризика је однос између укупне нето отворене девизне позиције (укључујући и апсолутну вредност нето отворене позиције у злату) и капитала банке израчунатог у складу са одредбама главе III ове одлуке.

Банка је дужна да, независно од тога да ли примењује интерне моделе у складу са одељком 6. ове главе, одржава показатељ девизног ризика на крају сваког радног дана тако да не буде већи од 20%.

Ако је показатељ девизног ризика банке у току два узастопна радна дана већи од 20%, банка је дужна је да о томе обавести Народну банку Србије најкасније наредног радног дана.

Извештаје о показатељу девизног ризика банка доставља Народној банци Србије на начин, у облику и роковима прописаним упутством о извештајима банака.

Одељак 4.

Капитални захтев за робни ризик

372. Банка је дужна да капитални захтев за робни ризик израчунава применом поједностављеног приступа или, уз претходно обавештење Народне банке Србије, применом приступа лествице доспећа. Банка је дужна да за сваку појединачну врсту робе примењује исти приступ у оквиру једног извештајног периода, док за различите врсте робе може примењивати различите приступе.

Банка је дужна да сваку позицију у роби изражава у стандардним мерним јединицама за ту врсту робе. Спот цена за сваку врсту робе прерачунава се у динарску противвредност применом званичног средњег курса динара на дан обрачуна.

Банка капитални захтев за тржишне ризике по основу позиција у злату и финансијским дериватима који се односе на злато рачуна према правилима за израчунавање капиталног захтева за девизни ризик на начин прописан одељком 3. ове главе, односно применом интерних модела у складу са одељком 6. те главе.

Банка може из обрачуна капиталног захтева за робни ризик да искључи позиције финансирања робе, при чему је дужна да за њих рачуна друге капиталне захтеве у складу са овом одлуком.

Банка је дужна да све позиције из којих произлази ценовни или девизни ризик (нпр. позиције у финансијским дериватима на робу, позиције произашле из робних репо и *reverse* репо трансакција, као и трансакција давања или узимања у зајам робе) а нису укључене у израчунавање капиталног захтева за робни ризик у складу са овим одељком – укључи у обрачун капиталних захтева за општи ценовни ризик и девизни ризик на начин прописан одељцима 2. и 3. ове главе.

Ако банка има кратку позицију у роби која доспева пре дуге позиције у истој роби, дужна је да узме у обзир могућност постојања недостатка ликвидности на релевантним тржиштима.

Ради израчунавања позиције у појединачној врсти робе, следеће позиције сматрају се позицијама у истој роби:

- позиције у различитим подврстама робе ако се роба једне подврсте може испоручити уместо робе друге подврсте;
- позиције у сличним врстама робе – ако су оне блиски супститути и ако корелација између кретања њихових дневних цена на тржишту није мања од 0,9 посматрано у периоду од најмање годину дана.

1. Робни финансијски деривати и други финансијски инструменти који се воде у књизи трговања

373. Дуга (кратка) позиција у робном фјучерс или форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у роби која је предмет тих уговора изражене у стандардним мерним јединицама за ту врсту робе и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с доспећем једнаким периоду до датума измирења/испоруке.

374. Позиција у робном своп уговору приказује се као дуга позиција у роби ако банка плаћа фиксну цену а прима променљиву цену засновану на текућим тржишним вредностима, или као кратка позиција у роби ако банка прима фиксну цену а плаћа променљиву цену засновану на текућим тржишним вредностима.

Ако банка примењује приступ лествице доспећа, робни своп уговор приказује се као низ позиција једнаких хипотетичком износу уговора, при чему свака позиција одговара једном плаћању по своп уговору и распоређује се у лествицу доспећа у складу с табелом из тачке 379. ове одлуке (Табела 28).

Робни своп уговор који се односи на различите врсте робе укључује се у табелу из става 2. ове тачке у складу с врстама робе на коју се односи.

375. Позиције из књиге трговања настале по основу робних репо трансакција или трансакција давања у зајам робе приказују се као комбинација дуге позиције у роби која је предмет уговора и хипотетичке кратке позиције у државној обвезници одговарајуће рочности чија је купонска стопа једнака стопи приноса на ове уговоре.

Позиције из књиге трговања настале по основу робних *reverse* репо трансакција или трансакција узимања у зајам робе приказују се као хипотетичке дуге позиције у државним обвезницама одговарајуће рочности и купонске стопе једнаке стопи приноса на ове уговоре.

376. Опције на робу и робне финансијске деривате приказују се на начин утврђен одредбама одељка 5. ове главе.

Варанти који се односе на робу приказују се на исти начин као и опције из става 1. ове тачке.

2. Поједностављени приступ

377. Ако за израчунавање капиталног захтева за робни ризик примењује поједностављени приступ, банка је дужна да израчунава нето и бруто позицију у свакој појединачној врсти робе.

Нето позиција у одређеној врсти робе представља апсолутну вредност разлике између дугих и кратких позиција банке у тој врсти робе.

Бруто позиција у одређеној врсти робе представља збир апсолутних износа дугих и кратких позиција банке у тој врсти робе.

378. Капитални захтев за сваку појединачну врсту робе једнак је збиру:

- 15% нето позиције помножене текућом тржишном ценом робе и
- 3% бруто позиције помножене текућом тржишном ценом робе.

Капитални захтев за робни ризик у складу с поједностављеним приступом једнак је збиру капиталних захтева за сваку појединачну

врсту робе израчунатих у складу са ставом 1. ове тачке, помноженом са 1,5.

3. Приступ лествице доспећа

379. Ако за израчунавање капиталног захтева за робни ризик примењује приступ лествице доспећа, банка је дужна да све позиције у истој роби распоређује у одговарајуће класе доспећа у складу са следећом табелом (Табела 28):

Табела 28.

Класа доспећа	Стопа распона
$0 \leq 1$ месец	1,5%
$>1 \leq 3$ месеца	1,5%
$>3 \leq 6$ месеци	1,5%
$>6 \leq 12$ месеци	1,5%
$>1 \leq 2$ године	1,5%
$> 2 \leq 3$ године	1,5%
> 3 године	1,5%

Банка је дужна да све позиције у залихама робе распоређује у класу доспећа до 1 месец утврђену у табели из ове тачке.

Ако у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке утврди да банка не примењује приступ лествице доспећа у складу са ставом 1. ове тачке и тач. од 380. до 382. ове одлуке – Народна банка Србије може банци наложити да примењује поједностављени приступ.

380. Банка може да изврши нетирање позиција у истој роби и да их у нето износу распореди у одговарајуће класе доспећа у складу с табелом из тачке 379. ове одлуке (Табела 28) ако је испуњен један од следећа два услова:

- да ове позиције имају исти датум доспећа, или
- да се датуми доспећа ових позиција не разликују за више од десет дана и да су уговори из којих те позиције произлазе а којима се тргује на тржишту предмет дневних испорука.

381. Банка израчунава збир свих дугих и збир свих кратких позиција у свакој класи доспећа утврђеној у табели из тачке 379. ове одлуке (Табела 28). Усклађена позиција у одређеној класи доспећа је износ збира дугих позиција усклађен са збиром кратких позиција у тој класи, док се преостали износ (разлика између те две вредности) сматра

(дугом или кратком) неусклађеном позицијом за ту класу доспећа и усклађује се с неусклађеном позицијом у наредној класи доспећа.

Износ неусклађене дуге (кратке) позиције у једној класи доспећа који је усклађен с неусклађеном кратком (дугом) позицијом у наредној класи доспећа представља усклађену позицију између те две класе. Преостали износ представља дугу или кратку неусклађену позицију између те две класе доспећа.

382. Капитални захтев за сваку појединачну врсту робе једнак је збиру:

- збира апсолутних износа усклађених дугих и кратких позиција свих појединачних класа доспећа помножених одговарајућом стопом распона у складу с табелом из тачке 379. ове одлуке (Табела 28) и текућом тржишном ценом робе;

- апсолутног износа усклађених позиција између две класе доспећа за сваку класу доспећа у коју је пренета неусклађена позиција из претходне класе доспећа помноженог са 0,6% и текућом тржишном ценом робе;

- апсолутног износа преостале неусклађене позиције помноженог са 15% и текућом тржишном ценом робе.

Капитални захтев за робни ризик у складу с приступом лествице доспећа једнак је збиру капиталних захтева за сваку појединачну врсту робе израчунатих у складу са ставом 1. ове тачке помноженом са 1,5.

Одељак 5.

Третман опција

383. Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик, позиције у опцијама из књиге трговања укључују опције на дужничке и власничке хартије од вредности, као и на берзанске индексе, форварде, фјучерсе, свопове и каматне стопе.

Ради израчунавања капиталног захтева за девизни ризик, позиције у опцијама које се воде у књизи трговања или банкарској књизи укључују валутне опције, опције на злато, као и опције на форварде, фјучерсе и свопове на стране валуте и на злато.

Ради израчунавања капиталног захтева за робни ризик, позиције у опцијама које се воде у књизи трговања или банкарској књизи укључују робне опције, као и опције на робне форварде, фјучерсе и свопове.

Одредбе ст. од 1. до 3. ове тачке односе се и на уграђене опције, хартије од вредности сличне опцијама – варанте, опције горње границе (*cap*), опције доње границе (*floor*), истовремену куповину (*put* опције) и продају (*call* опције – *collar*), као и на све друге финансијске инструменте с нелинеарним ризиком.

384. Банка за израчунавање капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик по основу позиција у опцијама може да примењује поједностављени метод само кад купује опције. Ако банка има позицију у продатим опцијама, дужна је да, ради израчунавања капиталних захтева за ове ризике, користи делта-плус метод. Изузетно, ако банка има позицију мале вредности у продатим опцијама која је у потпуности заштићена идентичном позицијом у купљеним опцијама – та позиција може бити искључена из обрачуна капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик. Величина позиција посматра се посебно за сваки ризик.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка капиталне захтеве за ценовни, девизни и робни ризик по основу позиција у опцијама може да рачуна применом интерних модела у складу с тачком 391. ове одлуке.

Капитални захтев за ценовни, девизни и робни ризик по основу позиција у опцијама једнак је износу тог захтева утврђеном на основу метода из става 1. или става 2. ове тачке и помноженом са 1,5.

1. Поједностављени метод

385. За купљене *call* или *put* опције, капитални захтев представља мању од следеће две вредности:

- тржишне вредности хартије од вредности, робе или стране валуте које су предмет уговора, при чему се код опција на хартије од вредности тржишна вредност предмета уговора множи збиром одговарајућих пондера за специфични и општи ризик, код опција на валуту ова вредност множи се са 8%, док се код опција на робу множи са 15%, или

- тржишне вредности опције.

Банка је дужна да капитални захтев за позиције које су комбинација купљених *put* опција и других позиција у предмету уговора, као и за позиције које су комбинација купљених *call* опција и кратких позиција у предмету уговора, рачуна тако што тржишну вредност предмета уговора множи одговарајућим пондерима и добијени износ умањује за износ прихода који оствари купац опције (*in the money*). За опције на хартије од вредности тржишна вредност предмета уговора

множи се збиром одговарајућих пондера за специфични и општи ценовни ризик, за опције на валуту множи се са 8%, док се за опције на робу множи са 15%.

2. Делта-плус метод

386. Банка је дужна да, при обрачуна капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик – позиције у опцијама приказује као комбинацију хипотетичких дугих и кратких позиција, односно рашчлањује их на позиције у хартијама од вредности, роби или страним валутама које су предмет опција. Позиције у тим хартијама, роби или страним валутама помножене делта коефицијентом опције представљају делта пондерисану вредност те опције.

Делта (δ) опције представља процентуалну промену цене опције услед незнатне (инкременталне) промене цене предмета уговора:

$$\delta = \delta \text{ цена опције} / \delta \text{ цена предмета уговора},$$

где је:

δ = први парцијални извод функције цене опције по цени предмета уговора.

Банка је дужна да за опције којима се тргује на берзи користи делта коефицијент који обрачунава та берза, док за опције које су предмет ванберзанске трговине користи делта коефицијент израчунат применом интерног модела, у складу с тачком 391. ове одлуке.

Изузетно од става 3. ове тачке, Народна банка Србије може да утврди делта коефицијенте за одређене инструменте.

387. Делта пондерисана вредност позиције у хартији од вредности, роби или страној валути које су предмет опције укључује се у обрачун капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик на следећи начин:

- купљене *call* опције као дуге позиције;
- продате *call* опције као кратке позиције;
- купљене *put* опције као кратке позиције;
- продате *put* опције као дуге позиције.

Делта вредност позиција у хартији од вредности, роби или страној валути које су предмет опције може бити нетирана супротном позицијом у идентичној хартији од вредности, роби или страној валути. Овако

добијене нето позиције банка је дужна да укључи у обрачун капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик.

388. Банка је дужна да, поред капиталног захтева из тачке 386. ове одлуке, обрачунава и додатне капиталне захтеве за гама ризик и вега ризик по основу опција.

У смислу ове одлуке, гама ризик (γ) означава параметар осетљивости који изражава стопу промене делте опције за мале промене цене хартије од вредности, робе или стране валуте које су предмет опције, док вега ризик (Λ) означава параметар осетљивости који мери осетљивост цене опције за мале промене волатилности цене хартије од вредности, робе или стране валуте које су предмет опције;

Банка је дужна да за опције којима се тргује на берзи користи гама и вега коефицијенте које је обрачунала та берза, док за опције које су предмет ванберзанске трговине користи коефицијенте израчунате применом интерног модела, у складу с тачком 391. ове одлуке.

Ради израчунавања капиталних захтева за гама и вега ризик укупне позиције у опцијама, банка групише појединачне позиције у опцијама у ризичне категорије. Банка може да нетира гама и вега утицаје појединачних позиција само у оквиру посебне ризичне категорије, коју чине:

- сваки пар страних валута и злато – за валутне опције или опције чији је предмет злато;
- свако национално тржиште – за опције чији су предмет власничке хартије од вредности (ако је власничка хартија од вредности листирана на више националних тржишта, референтно тржиште одређује се према земљи у којој издавалац те хартије има регистровано седиште);
- свака класа доспећа (према методу доспећа), односно свака зона доспећа (према методу трајања) – за опције чији су предмет дужничке хартије од вредности и каматне стопе;
- свака појединачна врста робе – за робне опције.

*а) Капитални захтев за гама ризик по
основу позиција у опцијама*

389. Ради израчунавања капиталног захтева за гама ризик по основу позиција у опцијама, банка је дужна да рачуна гама утицај за сваку појединачну опцију, апроксимацијом цене опције Тејлоровим низом:

$$\text{гама утицај} = \frac{1}{2} \text{гама} \times N \times (\Delta B)^2,$$

где је:

гама = други парцијални извод функције цене опције по цени предмета уговора,

N = количина предмета уговора,

ΔV = варијација цене предмета уговора.

Варијација цене предмета уговора (ΔV) израчунава се на следећи начин:

1) за опције чији су предмет уговора дужничке хартије од вредности и каматне стопе – тржишна вредност предмета уговора множи се одговарајућим пондерима из табеле из тачке 348. ове одлуке (Табела 25), односно одговарајућим променама каматне стопе из табеле из тачке 351. те одлуке (Табела 26), зависно од приступа који банка користи;

2) за опције чији су предмет власничке хартије од вредности – тржишна вредност предмета уговора множи се са 8%;

3) за валутне опције или опције чији је предмет злато – тржишна вредност предмета уговора множи се са 8%;

4) за опције на робу – тржишна вредност предмета уговора множи се са 15%.

Ради израчунавања капиталног захтева за гама ризик укупне позиције у опцијама, банка је дужна да сабира појединачне гама утицаје у оквиру посебних ризичних категорија. Тако добијени нето гама утицаји за сваку посебну ризичну категорију могу имати позитивну или негативну вредност. Збир апсолутних вредности свих негативних нето гама утицаја по свим ризичним категоријама представља капитални захтев за гама ризик укупне позиције у опцијама.

б) Капитални захтев за вега ризик по основу позиција у опцијама

390. Ради израчунавања капиталног захтева за вега ризик по основу позиција у опцијама, банка је дужна да рачуна вега утицај за сваку појединачну опцију, апроксимацијом цене опције Тејлоровим низом:

$$\text{вега утицај} = \text{вега} \times N \times \frac{\text{волатилност}}{4},$$

где је:

вега = први парцијални извод функције цене опције по волатилности цене предмета уговора,
 N = количина предмета уговора.

Ради израчунавања вега утицаја претпоставља се да промена волатилности износи једну четвртину текуће волатилности ($\pm 25\%$).

Ради израчунавања капиталног захтева за вега ризик укупне позиције у опцијама, банка је дужна да сабира појединачне вега утицаје у оквиру посебних ризичних категорија. Тако добијени нето вега утицаји за сваку посебну ризичну категорију могу имати позитивну или негативну вредност. Збир апсолутних вредности свих негативних нето вега утицаја по свим ризичним категоријама представља капитални захтев за вега ризик укупне позиције у опцијама.

в) Интерни модели за израчунавање делта, гама и вега коефицијента

391. Банка може да користи интерни модел за израчунавање делта, гама и вега коефицијената уз претходну сагласност Народне банке Србије ако докаже да је успоставила поуздан и адекватан систем за управљање ризицима, да га примењује на одговарајући начин и да испуњава квалитативне услове из тачке 394. ове одлуке.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

- опште информације о интерном моделу за вредновање опција, као и унутрашњи акт којим се уређује стратегија трговања опцијама, технике ублажавања ризика који настају по основу опција, те планирани обим трговања опцијама;
- документацију о испуњавању квалитативних услова из тачке 394. ове одлуке;
- претпоставке коришћене у интерном моделу за вредновање опција, као и начин провере адекватности коришћених претпоставки;
- опис методе за процену параметара интерног модела за вредновање опција.

Након добијања сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да континуирано примењује модел из те тачке.

Ако банка више не испуњава услове из става 1. ове тачке, дужна је да о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и да јој у најкраћем могућем року достави или одговарајући план поновног усклађивања са овим условима или одговарајући доказ да последице

одступања од тих услова нису материјално значајне. Ако је доставила план из овог става, банка је дужна да Народну банку Србије обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Народна банка Србије може да укине сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да банка не испуњава услове из ове тачке а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 4. те тачке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

Одељак 6.

Приступ интерних модела

392. Ради израчунавања капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик – банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, да користи приступ интерних модела или комбинацију овог приступа с приступима наведеним у одељцима од 2. до 5. ове главе.

Банка може да користи комбинацију приступа из става 1. ове тачке само за различите ризике, док је за израчунавање капиталног захтева за одређену врсту ризика дужна да примењује само један приступ на све изложености.

Ако користи комбинацију приступа из става 1. ове тачке, банка укупни капитални захтев за ценовни, девизни и робни ризик рачуна као збир капиталних захтева израчунатих у складу са одељцима 2, 3, 4. или 5. ове главе и капиталног захтева израчунатог применом интерних модела.

1. Услови за коришћење приступа интерних модела

393. Банка може да користи приступ интерних модела за израчунавање капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик или комбинацију приступа интерних модела с приступима наведеним у одељцима од 2. до 5. ове главе, ако испуњава следеће услове:

- квалитативне услове утврђене у тач. од 394. до 396. ове одлуке;
- квантитативне услове утврђене у тачки 397. ове одлуке;
- додатне услове утврђене у тачки 398. ове одлуке ако намерава да користи приступ интерних модела за специфични ценовни ризик;
- да интерну валидацију модела и *back* тестирање спроводи у складу с тач. 399. и 400. ове одлуке.

а) Квалитативни услови

394. Ако намерава да користи приступ интерних модела у складу с тачком 392. ове одлуке, банка је дужна да успостави поуздан и адекватан систем управљања ризицима и да га примењује на доследан начин, као и да испуњава следеће опште квалитативне услове:

1) да је интерни модел за мерење ризика укључен у процес дневног управљања ризицима и да се користи као основа за извештавање извршног одбора банке о ризицима којима је банка изложена или може бити изложена;

2) да је образовала посебну организациону јединицу која за свој рад одговара директно извршном одбору банке и у чијем је делокругу функција управљања тржишним ризицима, а нарочито:

- успостављање дела система за управљање ризицима који се односи на тржишне ризике,

- сачињавање и анализа дневних извештаја о подацима добијеним коришћењем интерног модела и мерама које је неопходно предузети у вези с лимитима трговања,

- иницијална и континуирана валидација интерног модела;

3) да управни и извршни одбор банке активно учествују у процесу контроле ризика, при чему дневне извештаје организационе јединице из одредбе под 2) овог става анализира ниво руководства банке овлашћен за ограничавање и смањивање позиција које заузимају запослени овлашћени за уговарање тржишних трансакција, као и укупне изложености банке тржишним ризицима;

4) да има довољан број запослених одговарајуће стручности и оспособљених за коришћење сложених модела за уговарање тржишних трансакција, управљање тржишним ризицима, те књиговодствено евидентирање и ревизију трансакција;

5) да је успоставила процедуре за праћење и обезбеђивање усклађености са унутрашњим актима и контролним механизмима функционисања система за мерење ризика;

6) да је обезбеђена документација о поузданости и тачности примењеног интерног модела за мерење ризика;

7) да редовно спроводи стрес тестирање чије резултате анализира извршни одбор банке и, у складу с тим резултатима, мења унутрашње акте и лимите у вези са активностима трговања;

8) да организациона јединица из одредбе под 2) овог става редовно спроводи *back* тестирање интерног модела за мерење ризика;

9) да унутрашња ревизија банке најмање једном годишње спроводи процену процеса управљања тржишним ризицима, која обухвата како активности организационе јединице у чијем је делокругу

уговарање тржишних трансакција, тако и активности организационе јединице из одредбе под 2) овог става, а нарочито процену:

- адекватности документације о процесу управљања овим ризицима,
- организације и рада организационе јединице из одредбе под 2) овог става,
- коришћења резултата интерног модела за мерење тржишних ризика у процесу дневног управљања тим ризицима, као и поузданости система за извештавање руководства банке,
- процеса које банка користи за одобравање модела за процену и вредновање ризика које примењују запослени у организационој јединици у чијем је делокругу уговарање тржишних трансакција, у организационој јединици из одредбе под 2) овог става, као и у организационој јединици задуженој за књиговодствено евидентирање трансакција,
- свеобухватности модела за мерење ових ризика и адекватности провере свих значајних промена у процесу мерења тих ризика,
- тачности и потпуности података о позицијама, тачности и поузданости претпоставки о волатилности и корелацијама, као и тачности вредновања и израчунавања осетљивости на ризик,
- процедура које банка користи за проверу међусобне усклађености, благовремености и поузданости извора података коришћених у интерном моделу, укључујући и независност тих извора,
- процедура које банка користи за проверу *back* тестирања модела.

Стрес тестирање из става 1. одредба под 7) ове тачке обухвата неликвидност тржишта у стресним тржишним условима, ризик концентрације, једнострана тржишта (*one-way markets*), ризик догађаја (*event risk*), ризик неочекиваног неизмирења обавеза друге уговорне стране (*jump-to-default risk*), нелинеарност производа, позиције са знатним губитком (*deep out-of-the-money positions*), позиције подложне великим ценовним променама, као и остале ризике који нису на одговарајући начин обухваћени интерним моделом банке. Сценарији стрес тестова које банка спроводи треба да одражавају карактеристике портфолија и период неопходан да се банка заштити од ризика или да управља ризицима у стресним тржишним условима.

395. Банка је дужна да интерни модел унапређује у складу с тржишним развојем модела и добром пословном праксом.

Интерни модел банке обухвата све материјално значајне ризике опција и инструмената сличних опцијама (нелинеарне ризике). Банка је

дужна да све ризике који нису обухваћени интерним моделом адекватно покрије својим капиталом.

Банка је дужна да интерним моделом обухвати довољан број фактора ризика, зависно од активности трговања банке на различитим тржиштима, а нарочито следеће:

1) за каматни ризик: скуп фактора ризика који одговарају каматним стопама за сваку валуту у којој банка има каматно осетљиве билансне позиције и ванбилансне ставке, при чему се крива приноса моделира коришћењем једног од општеприхваћених приступа, а за значајне изложености каматном ризику у главним валутама и тржиштима крива приноса се дели на најмање шест сегмената доспећа, како би обухватила волатилност стопа дуж криве приноса (интерни модел обухвата ризик несавршене корелације између различитих крива приноса, тј. корелације с коефицијентом мањим од 1);

2) за девизни ризик: факторе ризика који одговарају злату, страним валутама у којима су изражене позиције банке, као и улагањима у инвестиционе јединице које су изражене у страниој валути, при чему банка за обрачун ових улагања може да користи извештаје трећег лица о валутној структури инвестиционог фонда под условом да је обезбеђена исправност рачунања, а ако није упозната са структуром ових улагања – дужна је да на те позиције примењује третман утврђен тачком 366. ове одлуке;

3) за ризик улагања у власничке хартије од вредности: најмање један фактор ризика за свако тржиште власничких хартија од вредности на коме банка има значајне позиције;

4) за робни ризик: најмање један фактор ризика за сваку робу у којој банка има значајну позицију, при чему интерни модел обухвата ризик несавршене корелације између сличне робе, као и изложености променама терминских цена које произлазе из неусклађености доспећа, а овим моделом узимају се у обзир и тржишне карактеристике, нарочито датуми испоруке и тржишна ограничења за запослене овлашћене за уговарање трансакција.

396. Банка може да користи емпиријске корелације у оквиру одређене ризичне категорије или између ризичних категорија ако је њен систем за мерење корелација поуздан и свеобухватан.

б) Квантитативни услови

397. Ако банка намерава да користи приступ интерних модела у складу с тачком 392. ове одлуке, дужна је да при израчунавању VaR параметра испуњава следеће квантитативне услове:

- да најмање дневно рачуна VaR параметар;
- да је једностранни интервал поверења 99%;
- да је период држања десет дана (при рачунању VaR параметра банка користи факторе који одражавају волатилност цена у периоду од десет дана);
- да се VaR параметар рачуна на основу периода посматрања не краћег од једне године, осим у случају знатног повећања волатилности цена, кад период посматрања може бити и краћи;
- да се временска серија података ажурира најмање једном у три месеца.

в) Додатни услови за специфични ценовни ризик

398. Ако намерава да користи приступ интерних модела за специфични ценовни ризик по основу позиција у дужничким и власничким хартијама од вредности у књизи трговања банке – банка је дужна да обезбеди да интерни модел испуњава и следеће услове:

- да објашњава историјске варијације цена у портфолију;
- да обухвата концентрацију портфолија у односу на величину портфолија и промену његове структуре;
- да проверено функционише у неповољном окружењу;
- да је спроведено *back* тестирање ради процене да ли адекватно обухвата специфични ценовни ризик;
- да је осетљив на значајне специфичне разлике између сличних позиција, односно на ризик који из њих произлази (*name-related basis risk*);
- да обухвата ризик догађаја.

Поред услова из става 1. ове тачке, банка је дужна да испуни и следеће додатне услове:

- ако је изложена ризику догађаја који није обухваћен VaR параметром јер је изван десетодневног периода држања и интервала поверења од 99% – дужна је да утицај овог ризика укључи у процену интерног капитала;
- да се интерним моделом опрезно процењује ризик који произлази из мање ликвидних позиција и позиција са ограниченом транспарентношћу цена у редовним тржишним условима;
- да интерни модел испуњава минималне стандарде квалитета података, при чему претпостављене вредности података треба да буду опрезно процењене и банка може да их користи само ако доступни тржишни подаци нису довољни или не одражавају стварну волатилност позиције или портфолија.

Поред услова из ст. 1. и 2. ове тачке, банка је дужна да утврди начин на који се у обрачун капиталног захтева укључује ризик који произлази из позиција из књиге трговања а није обухваћен VaR параметром (*incremental risk*). Ако банка израчунава капитални захтев за овај ризик, дужна је да донесе методологију за процену тог ризика.

Банка је дужна да на начин укључивања ризика из става 3. ове тачке на одговарајући начин примењује одредбе одељка 2. главе IV ове одлуке, под претпоставком да је ниво ризика константан и да је тај начин прилагођен за утицај ликвидности, концентрације, заштите и ризика опција уграђених у каматно осетљиве билансне позиције и ванбилансне ставке банке (*optionality*).

Ако није утврдила начин на који у обрачун капиталног захтева укључује ризик из става 3. ове тачке, банка је дужна да израчунава додатни капитални захтев за овај ризик применом приступа који одговара приступу утврђеном у одељцима 1. или 2. главе IV ове одлуке.

г) Интерна валидација модела и back тестирање

399. Циљ валидације интерног модела јесте провера поузданости овог модела, као и провера да ли су сви материјално значајни ризици обухваћени тим моделом.

Банка је дужна да обезбеди процес валидације интерног модела који спроводе запослени у банци одговарајуће стручности и искуства који нису учествовали у процесу израде и развоја овог модела.

Банка је дужна да спроведе валидацију интерног модела након његове израде, као и након свих значајних промена тог модела. Банка је дужна да валидацију интерног модела спроводи и периодично, а посебно у случају изразитијих промена тржишних услова и структуре портфолија банке.

Интерна валидација модела обухвата нарочито:

- тестирање претпоставки модела ради провере да ли су коришћене претпоставке адекватне и да ли њихово укључивање у модел обезбеђује исправну процену ризика (без потцењивања или прецењивања ризика);
- спровођење *back* тестирања које одговара структури и ризичности портфолија;
- коришћење хипотетичких портфолија ради провере да ли интерни модел обухвата могуће структурне промене портфолија (нпр. базни ризик и ризик концентрације).

400. Ради континуираног праћења тачности интерног модела, банка је дужна да спроводи *back* тестирање за сваки радни дан, односно да резултате интерног модела (дневни VaR параметар израчунат на крају радног дана) пореди с дневном променом вредности портфолија на крају претходног, односно наредног радног дана.

Банка је дужна да *back* тестирање спроводи на основу стварних и хипотетичких промена портфолија, при чему стварне промене портфолија не обухватају накнаде, провизије и нето каматни приход. *Back* тестирање засновано на хипотетичким променама портфолија спроводи се поређењем вредности портфолија на крају радног дана и на крају наредног радног дана, под претпоставком непромењене структуре портфолија.

Ако Народна банка Србије у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке утврди да *back* тестирање има одређене недостатке, банка је дужна да предузме одговарајуће мере којима ће у најкраћем року отклонити те недостатке.

2. Израчунавање капиталног захтева

401. Капитални захтев за ценовни, девизни и робни ризик у складу с приступом интерних модела једнак је производу коефицијента 1,5 и веће од следеће две вредности:

- VaR параметар израчунат на крају претходног радног дана, који је по потреби увећан за капитални захтев за ризик из тачке 398. став 3. ове одлуке, или
- просечан VaR параметар израчунат за претходних 60 радних дана и помножен најмање фактором 3 увећаним за плус фактор у складу с табелом из ове тачке (Табела 29), који је по потреби увећан за додатни капитални захтев за ризик из тачке 398. став 3. ове одлуке.

Фактор којим се множи просечан VaR параметар из става 1, алинеја друга, ове тачке увећава се за плус фактор зависно од броја прекорачења интерног модела утврђеног на основу *back* тестирања спроведеног за претходних 250 радних дана, у складу са следећом табелом (Табела 29):

Табела 29.

Зона	Број прекорачења	Плус фактор
Зелена	0	0,00
	1	0,00
	2	0,00
	3	0,00
	4	0,00
Жута	5	0,40
	6	0,50
	7	0,65
	8	0,75
	9	0,85
Црвена	10 и више	1,00

Ради одређивања броја прекорачења интерног модела, банка може да користи *back* тестирање засновано или на стварним или на хипотетичким променама портфолија.

У смислу ове тачке, прекорачење интерног модела постоји кад је једнодневна промена вредности портфолија банке већа од вредности резултата тог модела (једнодневни VaR параметар).

Ради одређивања фактора из става 2. ове тачке, број прекорачења рачуна се најмање једном у три месеца.

402. Банка је дужна да, најкасније у року од пет дана од дана кад је извршено *back* тестирање, Народну банку Србије обавести о броју прекорачења из тачке 401. ове одлуке која доводе до повећања плус фактора.

Ако је број прекорачења из става 1. ове тачке већи од десет (црвена зона), Народна банка Србије може, ако процени да интерни модел више није адекватан, укинути банци сагласност за коришћење интерног модела или прописаним мерама наложити јој да отклони уочене неправилности и унапреди тај модел.

3. Начин давања сагласности Народне банке Србије за коришћење приступа интерних модела

403. При подношењу захтева за добијање сагласности за коришћење приступа интерних модела – банка је дужна да Народној банци Србије достави:

- опште информације у вези с коришћењем тог приступа или комбинације приступа из тачке 392. став 1. ове одлуке;
- документацију о испуњености квалитативних услова из тач. 394. и 395. ове одлуке;
- документацију о испуњености квантитативних услова из тачке 397. ове одлуке;
- документацију о испуњености додатних услова из тачке 398. ове одлуке, ако банка намерава да користи приступ интерних модела за специфични ценовни ризик;
- документацију о испуњености услова за валидацију модела и *back* тестирање из тач. 399. и 400. ове одлуке.

О захтеву за добијање сагласности из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Ако намерава да користи емпиријске корелације у складу с тачком 396. ове одлуке – банка је дужна да, поред информација и документације из става 1. ове тачке, достави и документацију којом доказује је њен систем за мерење корелација поуздан и свеобухватан.

Банка је дужна да, након добијања сагласности из става 1. ове тачке, обезбеди континуирану испуњеност услова утврђених у том ставу.

Народна банка Србије у сагласности за коришћење приступа интерних модела за израчунавање капиталног захтева за ценовни, девизни и робни ризик утврђује и да ли банка може, у складу с тачком 396. ове одлуке, да користи емпиријске корелације у оквиру одређене ризичне категорије или између ризичних категорија, затим да ли може да користи комбинацију приступа интерних модела из тачке 392. став 1. те одлуке, као и какву комбинацију може да користи.

Ако банка више не испуњава услове из става 1. ове тачке, дужна је да о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и да јој у најкраћем могућем року достави или одговарајући план поновног усклађивања са овим условима или одговарајући доказ да последице одступања од тих услова нису материјално значајне. Ако је доставила план из овог става, банка је дужна да Народну банку Србије обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Ако више не намерава да користи емпиријске корелације, односно ако намерава да промени комбинацију приступа из става 4. ове тачке, банка је дужна да о томе без одлагања обавести Народну банку Србије

и да јој истовремено достави захтев за измену сагласности, односно захтев за добијање нове сагласности из тог става.

Ако је добила сагласност Народне банке Србије за коришћење приступа интерних модела или комбинације тих приступа из тачке 392. став 1. ове одлуке, банка може из оправданих разлога да пређе на примену приступа прописаних у одељцима 2, 3, 4. или 5. ове главе само уз претходну сагласност Народне банке Србије. При подношењу захтева за добијање ове сагласности, банка је дужна да Народној банци Србије достави одговарајућу документацију којом доказује оправданост престанка примене приступа интерних модела за све или поједине врсте тржишних ризика.

4. Укидање сагласности за коришћење приступа интерних модела

404. Народна банка Србије може укинути сагласност за коришћење приступа интерних модела или комбинације тих приступа из тачке 392. став 1. ове одлуке ако утврди да банка више не испуњава услове из тачке 403. те одлуке а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако није доставила план из тачке 403. став 5. ове одлуке, ако је доставила неадекватан план и ако не поступа по достављеном плану, као и ако је број прекорачења модела из тачке 401. те одлуке такав да модел више није адекватан.

Ако Народна банка Србије укине банци сагласност из става 1. ове тачке, банка је дужна да капиталне захтеве за ценовни, девизни и робни ризик рачуна у складу с приступима утврђеним у одељцима од 2. до 5. ове главе.

Г л а в а VI

КАПИТАЛНИ ЗАХТЕВ ЗА ОПЕРАТИВНИ РИЗИК

405. Банка је дужна да капитални захтев за оперативни ризик израчунава применом једног од следећих приступа:

- 1) приступа основног индикатора,
- 2) стандардизованог приступа,
- 3) напредног приступа, уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може уз претходну сагласност Народне банке Србије да израчунава капитални захтев за оперативни ризик применом једне од следећих комбинација приступа:

- 1) напредног и стандардизованог приступа,
- 2) напредног приступа и приступа основног индикатора,
- 3) стандардизованог приступа и приступа основног индикатора.

406. Банка која примењује стандардизовани или напредни приступ може прећи на примену другог приступа или комбинације приступа само уз претходну сагласност Народне банке Србије, с тим што је дужна да уз захтев за овај прелазак достави документацију којом доказује оправданост тог преласка.

Достављањем банци решења о сагласности за прелазак из става 1. ове тачке – претходно добијена сагласност за примену приступа престаје да важи.

У решењу из става 2. ове тачке Народна банка Србије утврђује рокове за прелазак банке на одобрени приступ.

Ако у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке утврди да банка више не испуњава услове за примену стандардизованог приступа, Народна банка Србије може наложити банци да, у целости или у одређеним деловима пословања, пређе на употребу приступа основног индикатора.

Ако у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке утврди да банка више не испуњава услове за примену напредног приступа за који је добила сагласност – Народна банка Србије може ову сагласност укинути у целини или делимично и наложити банци да, у целости или у одређеним деловима пословања, пређе на употребу стандардизованог приступа или приступа основног индикатора.

Одељак 1.

Приступ основног индикатора

407. Капитални захтев за оперативни ризик израчунат применом приступа основног индикатора једнак је износу трогодишњег просека индикатора изложености помноженог стопом капиталног захтева од 15%.

Трогодишњи просек индикатора изложености из става 1. ове тачке представља аритметичку средину вредности тог индикатора за претходне три године. Ако је за било коју од претходне три године

индикатор изложености био негативан или једнак нули, тај износ се не укључује у израчунавање трогодишњег просека, већ се овај просек израчунава као однос збира позитивних вредности индикатора изложености и броја година у којима су остварене те вредности.

Индикатор изложености из става 1. ове тачке израчунава се као збир нето прихода од камата и нето некаматних прихода на основу следећих елемената:

- приходи и расходи од камата,
- приходи од дивиденди и учешћа,
- приходи и расходи од накнада и провизија,
- добици и губици по основу продаје хартија од вредности,
- приходи и расходи од промене вредности имовине и обавеза,
- приходи и расходи од курсних разлика,
- остали приходи из редовног пословања.

У израчунавање индикатора изложености не укључују се:

- расходи индиректних отписа пласмана по основу билансних позиција,
- расходи резервисања за ванбилансне позиције,
- остали расходи из редовног пословања,
- реализовани добици/губици по основу финансијске имовине која није намењена трговању,
- остали приходи који не потичу из редовног пословања банке (нпр. приходи по основу уговора о осигурању).

Трошкови настали по основу поверавања послова трећим лицима која нису повезана с банком сматрају се осталим расходима из редовног пословања. Банке нису дужне да у израчунавање индикатора изложености укључе трошкове настале по основу поверавања послова трећим лицима ако су прописи којима се уређује пословање тих лица и надзор над тим пословањем усклађени с прописима Европске уније.

Банка индикатор изложености израчунава на основу података из ревидираних годишњих финансијских извештаја, а ако ти извештаји још нису ревидирани – може да користи и податке из неревидираних финансијских извештаја за ту годину.

Одељак 2.

Стандардизовани приступ

408. Ако за израчунавање капиталног захтеva за оперативни ризик користи стандардизовани приступ – банка је дужна да испуни следеће услове:

1) да, у оквиру система за управљање ризицима, успостави процес управљања овим ризиком који је документован на одговарајући начин и у коме су јасно утврђене одговорности;

2) да идентификује изложености банке овом ризику, као и да прикупља релевантне податке о том ризику, укључујући и податке о материјално значајним губицима;

3) да је процес управљања овим ризиком предмет унутрашње или спољне ревизије;

4) да је процена овог ризика саставни део јединственог система за управљање ризицима, а да су резултати ове процене основ за праћење и контролу ризичног профила банке по основу оперативног ризика;

5) да извештавање о овом ризику пружа руководству и запосленима укљученим у процес управљањатим ризиком одговарајућу подршку у доношењу одлука, а да је банка усвојила процедуре за предузимање одговарајућих активности на основу информација добијених на основу овог извештавања.

Ако намерава да капитални захтев за оперативни ризик израчунава применом стандардизованог приступа – банка је дужна да, најкасније у року од 15 дана пре почетка примене овог приступа, о томе обавести Народну банку Србије, као и да уз обавештење достави:

– приказ организационе структуре банке с јасно утврђеним делокругом организационе јединице у којој се обављају послови управљања овим ризиком и утврђеним одговорностима запослених у тој организационој јединици;

– документацију којом доказује испуњеност услова из става 1. ове тачке;

– опис процеса сопствене процене овог ризика;

– извештај унутрашње или спољне ревизије о адекватности процеса за управљање овим ризиком.

Банка је дужна да Народној банци Србије најмање једном годишње доставља документацију из става 2. ове тачке.

409. Ради израчунавања капиталног захтева за оперативни ризик применом стандардизованог приступа, банка је дужна да пословне активности разврста у линије пословања у складу са следећем табелом (Табела 30) и да за сваку од тих линија израчунава индикатор изложености на начин прописан тачком 407. ст. од 3. до 6. ове одлуке:

Табела 30.

Разерставање линија пословања

Линија пословања	Пословне активности	Стопа капиталног захтева
Финансирање привредних субјеката	Послови покровитеља емисије финансијских инструмената	18%
	Услуге које се односе на послове покровитеља	
	Инвестиционо саветовање	
	Консултантске услуге у вези са структуром капитала, пословним стратегијама и повезаним активностима, као и пружање услуга које се односе на стицање акција и удела у другим друштвима и друга значајна улагања	
	Послови инвестиционог истраживања и финансијске анализе, као и остале врсте саветодавних услуга које се односе на трансакције финансијским инструментима	
Трговина и продаја	Трговина за сопствени рачун	18%
	Послови повезани с тржиштем новца	
	Пријем и обрада налога који се односе на један или више финансијских инструмената	
	Извршавање налога за рачун клијента	
	Пласирање финансијских инструмената без обавезе откупа	
	Управљање мултилатералним системом трговања	
Брокерски послови с физичким лицима (укључујући и предузетнике, пољопривреднике и мала и средња предузећа која испуњавају услове из тачке 49. ове одлуке)	Пријем и обрада налога који се односе на један или више финансијских инструмената	12%
	Извршавање налога за рачун клијената	
	Пласирање финансијских инструмената без обавезе откупа	
Банкарски послови с привредним друштвима	Примање депозита и других повратних средстава	15%
	Кредитирање	
	Финансијски лизинг у складу са одредбама посебног закона	
	Издавање гаранција и других облика јемстава	
Банкарски послови с физичким лицима (укључујући и предузетнике, пољопривреднике и мала и средња предузећа која испуњавају услове из тачке 49. ове одлуке)	Примање депозита и других повратних средстава	12%
	Кредитирање	
	Финансијски лизинг у складу са одредбама посебног закона	
	Издавање гаранција и других облика јемстава	
Платни промет	Услуге повезане с трансфером новца	18%
	Издавање инструмената плаћања и управљање њима	

Линија пословања	Пословне активности	Стопа капиталног захтева
Агенцијске услуге	Чување финансијских инструмената за рачун клијената, укључујући и са овим повезане услуге као што је управљање готовином и средствима обезбеђења, као и управљање тим инструментима	15%
Управљање имовином	Управљање портфолијом	12%
	Управљање фондовима	
	Остали облици управљања имовином	

Капитални захтев за оперативни ризик израчунат применом стандардизованог приступа једнак је трогодишњем просеку годишњих капиталних захтева за све линије пословања.

Годишњи капитални захтев из става 2. ове тачке једнак је збиру капиталних захтева за појединачне линије пословања из те тачке за одређену годину.

Капитални захтев за појединачне линије пословања из става 3. ове тачке једнак је производу индикатора изложености израчунатог за ту линију пословања и одговарајуће стопе капиталног захтева утврђене у табели из ове тачке (Табела 30).

Ако су за било коју годину капитални захтеви за појединачну линију пословања негативни, ови захтеви (с негативним предзнаком) укључују се у израчунавање годишњег капиталног захтева из става 2. ове тачке.

Трогодишњи просек годишњих капиталних захтева из става 2. ове тачке представља аритметичку средину тих захтева. Ако је годишњи капитални захтев негативан, банка у обрачун трогодишњег просека за годину у којој је израчунат негативни капитални захтев укључује нулу уместо негативног броја и трогодишњи просек дели са три.

410. Банка је дужна да унутрашњим актима утврди политике, процедуре и критеријуме за израчунавање индикатора изложености, односно за разврставање појединачних пословних активности у линије пословања, као и да ове критеријуме прилагођава новим или измењеним условима пословања.

Основни критеријуми на основу којих банка врши разврставање из става 1. ове тачке су следећи:

1) све пословне активности разврставају се у линије пословања по принципу свеобухватности и узајамне искључивости;

2) ако се нека пословна активност не може са сигурношћу разврстати у неку од линија пословања а представља помоћну активност главној активности разврстаној у неку од тих линија – банка је дужна да ову помоћну активност разврста у линију пословања главне активности, при чему је дужна да, кад помоћна активност подржава активности из више од једне линије пословања, примени објективне критеријуме разврставања у складу са својим унутрашњим актима;

3) ако се пословна активност не може разврстати ни у једну линију пословања – банка је дужна да ту активност, као и све њене помоћне активности, разврста у линију пословања с највећом стопом капиталног захтева;

4) банка може за алокацију индикатора изложености по линијама пословања користити методе за одређивање интерних цена, при чему се трошкови који су настали у једној а односе се на другу линију пословања приписују тој другој линији (нпр. на основу интерних трошкова трансфера између две линије пословања);

5) разврставање пословних активности у одговарајуће линије пословања формално и суштински усклађује се са одговарајућим одредбама ове одлуке које се односе на кредитне и тржишне ризике.

Управни одбор банке је одговоран за усвајање и контролу спровођења политике разврставања пословних активности у линије пословања банке, а извршни одбор – за спровођење ове политике.

Банка је дужна да обезбеди да процес разврставања пословних активности у линије пословања буде предмет унутрашње или спољне ревизије.

Одељак 3.

Напредни приступ

1. Услови за примену напредног приступа

411. Банка капитални захтев за оперативни ризик израчунава применом напредног приступа на основу интерног модела за мерење овог ризика.

Квалитативни услови за примену напредног приступа су следећи:

- успостављање процеса управљања оперативним ризиком документованог на одговарајући начин;
- обезбеђивање мерења оперативног ризика које је саставни део процеса свакодневног управљања ризицима;

- успостављање независне функције управљања оперативним ризиком, односно посебне организационе јединице у чијем ће делокругу бити управљање тим ризиком;

- успостављање редовног извештавања о изложености оперативном ризику и губицима по основу тог ризика, као и процедура за предузимање одговарајућих активности на основу информација добијених овим извештавањем;

- обавештење унутрашње или спољне ревизије о адекватности предложеног управљања оперативним ризиком.

Квантитативни услови за примену напредног приступа односе се на:

- 1) мерење оперативног ризика и модел за израчунавање капиталног захтева,
- 2) интерне податке,
- 3) екстерне податке,
- 4) сценарио анализе,
- 5) факторе пословног окружења и систем унутрашње контроле.

412. Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика буде адекватно, нарочито водећи рачуна о одговарајућој провери и потврди поузданости овог мерења, као и транспарентности и доступности података који се односе на то мерење.

При израчунавању капиталног захтева за оперативни ризик банка је дужна да обухвати очекиване и неочекиване губитке. Ако је банка очекивани губитак на одговарајући начин већ обухватила својом пословном праксом, може га изоставити из обрачуна капиталног захтева за оперативни ризик. Мерење оперативног ризика обухвата и догађаје за које је мало вероватно да ће настати али изазивају велике материјалне губитке, уз интервал поверења од 99,9% за период од годину дана.

Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика садржи кључне елементе који обезбеђују адекватност мерења у складу са ставом 1. ове тачке. Кључни елементи мерења оперативног ризика су интерни и екстерни подаци, сценарио анализе, фактори пословног окружења, као и систем унутрашњих контрола, а банка је дужна да има документован приступ за додељивање пондера за коришћење ових елемената у оквиру тог мерења.

Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика обухвати главне покретаче ризика који утичу на однос учесталости настанка догађаја и вредности изложености по основу ових догађаја за

које је мало вероватно да ће настати али изазивају велике материјалне губитке (тј. на облик репа расподеле вероватноће процењених губитака).

413. Банка је дужна да при мерењу оперативног ризика користи корелације између појединачних процена губитака по основу тог ризика само ако је мерење ових корелација поуздано и примењено на одговарајући начин, као и ако узима у обзир неизвесност у проценама тих корелација, нарочито у ванредним околностима. Банка је дужна да проверава и потврђује претпоставке у вези с наведеним корелацијама коришћењем одговарајућих квалитативних и квантитативних техника.

Банка је дужна да мерење оперативног ризика, као део јединственог система управљања тим ризиком, на одговарајући начин укључи у систем управљања ризицима, као и да избегава вишеструко коришћење квалитативних процена или техника ублажавања ризика при израчунавању адекватности капитала.

414. Банка мери оперативни ризик на основу историјских података за период од најмање пет година. Ако први пут примењује напредни приступ, банка ово мерење може вршити на основу историјских података за период од најмање три године.

Банка је дужна да интерне историјске податке о губицима разврстава у линије пословања у складу с тач. 409. и 410. ове одлуке и по врстама догађаја у складу са следећом табелом (Табела 31):

Табела 31.

Класификација врста догађаја

Врсте догађаја	Дефиниција
Интерне преваре	Губици настали услед поступања лица запослених у банци с намером преваре, проневере, незаконитог присвајања имовине банке и другог стицања противправне имовинске користи, услед кршења прописа или унутрашњих аката банке
Екстерне преваре	Губици настали услед преваре, незаконитог присвајања имовине или кршења прописа, које врше трећа лица
Односи са запосленима и систем безбедности на радном месту	Губици настали услед поступања које није у складу с прописима или уговорима из области радних односа, запошљавања, здравствене и социјалне заштите или безбедности на раду; губици настали услед накнаде штете причињене запосленима или због злостављања, односно дискриминације на радном месту
Клијенти, производи и пословни поступци	Губици настали услед неиспуњавања обавеза према клијентима због ненамерних грешака или непажљивог рада, односно због природе или карактеристика производа

Врсте догађаја	Дефиниција
Штета на материјалној имовини	Губици настали по основу штете причињене материјалној имовини услед више силе (нпр. природне катастрофе) или других догађаја
Прекиди у пословању и грешке у системима банке	Губици настали услед прекида у пословању или системских грешака
Извршење трансакција и испорука и управљање процесима у банци	Губици настали услед неизвршења трансакција или неадекватног управљања процесима, као и губици настали из односа с пословним партнерима и добављачима

Народна банка Србије може од банке захтевати да јој достави податке разврстане на начин утврђен у ставу 2. ове тачке.

Банка може догађаје који изазивају губитке по основу оперативног ризика на нивоу целе банке да разврста у додатну линију пословања под називом „корпоративне ставке“, с тим што је дужна да утврди процедуре за објективно разврставање губитака по одговарајућим врстама догађаја.

415. Банка интерне податке о губицима који су настали по основу оперативног ризика а повезани су с кредитним ризиком и укључени у интерну базу историјских података о кредитном ризику – евидентира у интерној бази података о оперативном ризику и посебно их означава. Ако је банка те губитке обухватила при израчунавању капиталног захтева за кредитни ризик, не узима их у обзир ради израчунавања капиталног захтева за оперативни ризик.

Банка је дужна да губитке који су настали по основу оперативног ризика а повезани су с тржишним ризицима укључи у израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик, а не у израчунавање капиталног захтева за тржишне ризике.

Банка је дужна да обезбеди да интерни подаци о губицима обухватају све материјално значајне активности и изложености банке, с тим што из ових података може изоставити неке активности и/или изложености ако обезбеди документацију којом доказује да оне, појединачно или у комбинацији, неће знатно утицати на свеобухватну процену ризика, а дужна је и да утврди одговарајући минимални праг значајности (новчани износ) за прикупљање тих података.

У процесу прикупљања интерних података, банка је дужна да, поред података о бруто износу губитка (без накнада по основу осигурања и других механизма за пренос ризика), прикупља и следеће податке:

- датум настанка догађаја (ако овај датум није могуће утврдити – датум утврђивања да је догађај настао или датум књиговодственог евидентирања губитка);
- све повраћаје у вези с бруто износом губитака;
- опис узрока догађаја који су довели до губитака.

Банка је дужна да утврди критеријуме за разврставање података о губицима који произлазе из активности које обухватају више од једне линије пословања, догађаја у централизованим функцијама банке, као и догађаја међусобно повезаних у одређеном периоду.

Банка је дужна да успостави процедуре за процену значаја историјских података о губицима које треба да обухвате и све промене, прилагођавања и изузетке у процесу прикупљања интерних података, као и одговорност за спровођење ових процедура.

416. Банка је дужна да при мерењу оперативног ризика користи одговарајуће екстерне податке о губицима по основу тог ризика, нарочито када се оправдано може утврдити да је изложена ризичним догађајима за које је мало вероватно да ће настати али могу изазвати велике материјалне губитке.

Банка је дужна да успостави процедуре којима утврђује у којим је ситуацијама потребно користити екстерне податке, као и методологије за коришћење тих података при мерењу оперативног ризика. Банка је дужна да коришћење екстерних података документује на одговарајући начин и да га редовно проверава, као и да обезбеди да ово коришћење најмање једном годишње буде предмет унутрашње или спољне ревизије.

417. Банка је дужна да при мерењу оперативног ризика користи и сценарио анализе засноване на мишљењу запослених у банци који располажу одговарајућим знањем и искуством, ради процене своје изложености ризичним догађајима за које је мало вероватно да ће настати али могу изазвати велике материјалне губитке. Банка је дужна да ове процене током времена проверава и потврђује поређењем с подацима о стварно насталим губицима, да би обезбедила њихову поузданост.

418. Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика укључује утицај фактора пословног окружења и система унутрашњих контрола на промену ризичног профила банке по основу тог ризика, као и да то укључивање заснива на искуству и стручној процени запослених у одговарајућој области пословања. Ово укључивање банка документује на одговарајући начин и дужна је да обезбеди да оно буде предмет

унутрашње или спољне ревизије. Банка је дужна да редовно проверава и потврђује процес укључивања наведених фактора и његове резултате поређењем с подацима о стварно насталим губицима и релевантним екстерним подацима.

Банка је дужна да образложи и на одговарајући начин документује осетљивост процена оперативног ризика на промене фактора из става 1. ове тачке, као и начин додељивања пондера тим (различитим) факторима. Мерење оперативног ризика обухвата и могућа повећања ризичности настала услед веће сложености и обима пословања банке.

2. Ефекти осигурања и других механизма за пренос ризика

419. Банка може, при израчунавању капиталног захтева за оперативни ризик, узети у обзир ефекте осигурања ако су испуњени следећи услови:

1) да осигуравач има дозволу надлежног регулаторног тела за обављање делатности осигурања и додељен кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг који одговара нивоу кредитног квалитета 3 или бољем за класу изложености према банкама, у складу са одредбама одељка 1. главе IV ове одлуке, а да није повезан с банком, осим кад је изложеност оперативном ризику пренета на лице које није повезано с банком (нпр. реосигуравач) и које испуњава услове из ове одредбе утврђене за осигуравача;

2) да првобитно уговорено трајање полисе осигурања није краће од годину дана;

3) да банка, код полиса осигурања с преосталим трајањем осигурања краћим од годину дана, примењује умањене ефекте осигурања на смањење капиталног захтева узимајући у обзир преостало трајање, а да код полиса осигурања с преосталим трајањем осигурања краћим од 90 дана ове полисе не узима у обзир при израчунавању капиталног захтева;

4) да отказни рок није краћи од 90 дана од дана обавештења;

5) да уговор о осигурању не садржи одредбе о искључењу или ограничењу накнаде штете које су последица активности и мера регулаторних тела и других надлежних органа, као ни одредбе о искључењу или ограничењу накнаде штете по основу овог уговора у случају стечаја или ликвидације банке (изузев кад је догађај наступио након покретања стечајног поступка, односно поступка ликвидације), осим кад су ова искључења и ограничења последица новчаних казни тих тела и органа;

6) да израчунавање ефекта ублажавања ризика одражава покривеност осигурањем на транспарентан начин и у складу с

процењеном вероватноћом настанка губитка и његовим ефектом на утврђивање капиталног захтева за оперативни ризик.

Банка је дужна да усвоји методологију за признавање ефеката осигурања при израчунавању капиталног захтева за оперативни ризик, којом се посебно се уређује начин израчунавања дисконта и умањење у вези са ефектима осигурања – у следећим случајевима:

- преостало трајање полисе осигурања краће је од годину дана;
- отказни рок полисе осигурања краћи је од годину дана;
- исплата полиса осигурања је неизвесна, а постоји и неусклађеност у њиховом покрићу.

Банка је дужна да образложи и на одговарајући начин документује ефекат осигурања и других механизма за пренос ризика при обрачуна капиталног захтева за оперативни ризик.

420. Смањење капиталних захтева за оперативни ризик услед признавања ефекта осигурања и других механизма за пренос ризика не може бити веће од 20% капиталног захтева за овај ризик израчунатог без узимања у обзир тог ефекта.

3. Начин давања и укидања сагласности Народне банке Србије за примену напредног приступа

421. Народна банка Србије даје банци сагласност за примену напредног приступа за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик ако утврди да су испуњени услови утврђени у тач. од 411. до 418. ове одлуке.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

- опште информације у вези с применом напредног приступа и план имплементације овог приступа;
- доказ о испуњености услова из тог става;
- приказ коришћења осигурања или других механизма за пренос ризика ради смањења изложености банке оперативном ризику;
- своју процену спремности примене напредног приступа.

Ако Народна банка Србије сагласност за примену напредног приступа за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик на консолидованој основи даје банци и подређеном друштву банке који су чланови банкарске групе над којом контролу на консолидованој основи

врши Народна банка Србије, односно банци која је члан банкарске групе над којом не врши ту контролу (потконсолидација) – банка је дужна да, поред документације из става 2. ове тачке, достави и:

- опис и објашњење методологије за распоређивање капиталног захтева за оперативни ризик између чланова групе;
- образложење да ли ће се, и на који начин, ефекти диверсификације настали применом напредног приступа на консолидованој основи укључити у мерење оперативног ризика.

О захтеву за добијање сагласности из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Банка је дужна да најмање једном годишње Народној банци Србије доставља извештај унутрашње или спољне ревизије о адекватности примењеног напредног приступа.

422. Ако, након добијене сагласности за примену напредног приступа за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик, више не испуњава услове из тач. од 411. до 418. ове одлуке – банка је дужна да Народној банци Србије без одлагања достави план о усклађивању са овим условима у одговарајућем року или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила план из овог става, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Народна банка Србије може укинути сагласност из става 1. ове тачке ако банка не испуњава услове из тог става а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 1. ове тачке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

Ако је Народна банка Србије укинула сагласност из става 1. ове тачке, банка је дужна да за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик примењује приступ основног индикатора или стандардизовани приступ.

Одељак 4.

Комбинована примена приступа

423. Ако је добила сагласност Народне банке Србије за комбиновану примену приступа за израчунавање капиталног захтева за

оперативни ризик – банка је дужна да тај капитални захтев израчунава тако што сабира појединачне капиталне захтеве за оперативни ризик израчунате применом појединачних приступа.

424. Народна банка Србије даје банци сагласност за примену напредног приступа у комбинацији с приступом основног индикатора или са стандардизованим приступом у следећим случајевима:

- ако су комбинацијом приступа обухваћени сви оперативни ризици банке;
- ако методологија за мерење оперативног ризика на задовољавајући начин обухвата различите активности, географске области, организационе јединице или друге релевантне факторе;
- ако су испуњени услови који су тачком 408. ове одлуке утврђени за активности на које се примењује стандардизовани приступ, односно услови који су тач. од 411. до 418. те одлуке утврђени за активности на које се примењује напредни приступ.

При давању сагласности из става 1. ове тачке, Народна банка Србије може од банке захтевати и да, на дан почетка примене напредног приступа, знатан део оперативног ризика банке буде обухваћен овим приступом, односно да банка преузме обавезу преласка на тај приступ за материјално значајан део свог пословања у складу с роковима утврђеним у тој сагласности.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави доказе о испуњености услова из те тачке, као и приказ активности разврстаних по појединачним приступима.

О захтеву за добијање сагласности из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да више нису испуњени услови из те тачке.

425. Народна банка Србије даје банци сагласност за комбиновану употребу приступа основног индикатора и стандардизованог приступа само у изузетним околностима, кад је потребно одређено време за прелазак на стандардизовани приступ (нпр. увођење нове пословне активности).

При подношењу захтева из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави доказ о настанку изузетних околности и

њихов опис, као и план преласка на стандардизовани приступ за све линије пословања и организационе јединице.

У решењу којим даје сагласност из става 1. ове тачке Народна банка Србије утврђује и рок за прелазак с комбинованог приступа на стандардизовани приступ.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става 1. ове тачке ако банка не пређе на стандардизовани приступ у року из става 3. те тачке.

Г л а в а VII

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

426. Банка може до 1. јануара 2018. године додељивати пондер кредитног ризика 0%, осим изложеностима из тачке 36. став 1. ове одлуке, и свим изложеностима према Републици Србији и Народној банци Србије, као и изложеностима према државама чланицама Европске уније и њиховим централним банкама којима је додељен кредитни рејтинг коме одговара најмање ниво кредитног квалитета 3 (инвестициони ранг) и које су изражене и измирују се у валути било које државе чланице.

427. Банка може део износа потребне резерве за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама банке третирати као одбитну ставку од капитала, уместо као одбитну ставку од основног капитала како је прописано тачком 12. ове одлуке, и то:

- 1) до 31. децембра 2011. године – 100% тог износа;
- 2) до 31. децембра 2012. године – 75% тог износа;
- 3) до 31. децембра 2013. године – 50% тог износа.

Банка ће, од дана ступања на снагу ове одлуке, тестирати примену одредаба те одлуке како би била спремна да своје пословање у потпуности усклади с тим одредбама најкасније 31. децембра 2011. године.

О резултатима тестирања извршеног у смислу става 2. ове тачке банка ће обавестити Народну банку Србије достављањем извештаја прописаних одлуком којом се уређује извештавање о адекватности капитала банке, према стању на дан 30. септембра 2011. године, и то најкасније 20. октобра 2011. године.

428. Даном почетка примене ове одлуке престаје да важи Одлука о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 129/2007 и 63/2008).

429. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС”, а примењује се од 31. децембра 2011. године, осим одредаба тач. од 125. до 139. те одлуке, које се примењују од 1. септембра 2011. године.

ИО НБС бр. 40
16. јуна 2011. године
Београд

Председавајући
Извршног одбора Народне банке Србије
Г у в е р н е р
Народне банке Србије

др Дејан Шошкић, с. р.